

تہفسیری رہوان

بۇ تېگە يىشتى قورۇن

بہرگی [۱۲]

نووسینہی

مے لا مہ جموودی گہ لآلہ یی

جزمی ۳۳

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

تہ فسیری رھوان

بوتیگہ یشتنی قورئان

نوسینی

مہ لا محمودی گہ لالہیی

بہرگی دوازدهم

جزمی (۲۳)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

✦ ته فسیری رهوان بو تیگه یشتنی قورئان

✦ نویسنی : مهلا مه حمودی گه لالهیی

✦ چاپی یه کهم

✦ چاپخانه ی تیشک

✦ تیراژ (۵۰۰) دانه

✦ ژماره ی سپاردن (۳۵۹) ی سالی ۲۰۰۴

✦ مافی چاپکردنی پاریژراوه و تهنها هی نوسهره

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سوره تى جزمی (۲۳)

ناکام و سهره نجامی به درو خه ره وهی پیغه مبه ران

وَمَا أُنزِلْنَا عَلَىٰ قَوْمِهِ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ جُنْدٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَمَا
 كُنَّا مُنْزِلِينَ ﴿٢٨﴾ إِن كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ خَامِدُونَ
 ﴿٢٩﴾ يَحْسِرَةُ عَلَى الْعِبَادِ مَا يَأْتِيهِمْ مِّن رَّسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ
 يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٣٠﴾ أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم مِّنَ الْقُرُونِ
 أَنَّهُمْ إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٣١﴾ وَإِنْ كُلُّ لَمَّا جَمِيعٌ لَّدَيْنَا مُحْضَرُونَ

﴿٣٢﴾

ئەم کۆمەلە نایەتە تەواوەکی چیرۆکی (اصحاب القرية) ن حال و
 وەزعی گەلە سەتەمکارە سەرچەسپکارەکان دیاریی دەکا، چییان کردو
 چییان بەسەرھات. دەفەرموی: ﴿وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى قَوْمِهِ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ
 جُنْدٍ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا كُنَّا مُنْزِلِينَ﴾ نەمانناردە خوار بۆ سەر گەلی
 حەیبیی نەجبار دواي ئەوێ گەلەکە بەناحەق شەھیدیان کرد هیچ
 فریشتە یە کمان بۆ سەر نەناردن، پێویستمان بەو نەبوو لەشکری
 فریشتەیان بۆسەر بنێرین، بەلکو واما نەپێرێ دابوو، قەضاوە دەرمان
 وای چەسپابوو: کە بە گرمە و نالە ی بەھێز لەناویان بەرین، کە نەوانە
 شیاوی ئەو نەفریشتەیان بۆ نازل بکەین، ئەو نەفریشتەیان پێ نەدان
 فریشتە بنێرینە سەریان، ناردنە خوارەوێ فریشتە بۆ کاری گەرنگ
 دەبێ، ﴿إِنْ كَأَنَّكَ إِلَّا صَيْحَةٌ وَاحِدَةٌ فَإِذَا هُمْ خَامِدُونَ﴾
 بەھیلان کردنە کەیان جگە لە گرمە و نالە ی بەھولاوێ چێتر
 نەبوو، جوێرائیل یەک گرمە یەکی بەسەردا کردن و خێرا ھەموویان خپ
 بوون، جوێرائیل نەما!

﴿يَا حَسْرَةً عَلَى الْعِبَادِ مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ
 يَسْتَهْزِئُونَ﴾ ئەو نەوانە ی پێغەمبەرانتان بەدرۆ خستەو، ناخ و نۆفیکی
 زۆرو کوشندە بکەن، پەشیمان بنەو لەسەر ھەلۆیست و کردەو تان،
 دەک مالتوێران و خەسارە تەند خۆتان چونکە ھەر پێغەمبەرێک ھاتبێتە
 سەرتان و بانگەوازیی کردبێ بۆ یەکتاپەرستی و
 حەق پەرستی و خێر و فەر، لە جیاتێ ئەوێ بەپێر بانگەوازییە کە یەو
 بچن، گالێتە تان پێکردووە بە درۆتان خستۆتەو، بەگەڕیا

چون و هه پشه تان لی کرده، نیستا کاتی هسه رت و ناخ و نوقتانه، حق وایه خهفت بخون و تف له خوتان بکهن، چونکه به روداو به سه رهاتی گهله پیشینه کانتان پهنه نامیز نه بون،

نه عجار په روه ردگار روی خیطاب ده کاته ځکه مه لانی ئاده میزادو چینه کانی حازرو دواپوژ، رو ده کاته هه موو چین و تویریک له هه موو چه رخ و سه رده میک دا ده فرموی: ﴿أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ أَنَّهُمْ إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ﴾ نایا ئاده میزاد چین له دوا چینیان به به سه رهاتی پیش خویان پهنه و غیره تیان و هرنه گرت، به له ناو چوونی گهله سته مکاره پیشینه کان ته مبی خواردو نه بوون؟ هیچ بیر له سه ره نجامی گهلی عادو شه مودو قهومی توبه ع و قهومی فرعون ناکه نه وه، نازانن شه ئاده میزادانه ی له پیش نه وانه وه له ناو چون، تازه برای برای جارتکی تر ناگه رینه وه دنیا،؟؟

مردن بۆ خوی ناموژگاری که ریکی دلسوزه، هر مردن به سه بۆ پهنه لی و هر گرتن بۆ که سیک تیفرینی هه بی، پیغه مبه ر (ﷺ) ده فرموی: (کفی بالموت واعظا) نازه له به نازه لی خویه وه کاتیک له په نایه وه هاوه له که ی ده کوژری، سه رده بردری، ده که ویتته له رزه و واقعی وپ ده میتنی، هه ول ده دا خوی له ونا کامه رزگار بکا، که چی ئاده میزاد مهرگی شه و شه و ده بینی، به سه رهات و سه ره نجامی شه هه موو گه لو نه ته وانه ی خویندوته وه و بیستوه، روژانه شه دیمه نانه له پیش چاوی دوباره ده بنه وه که چی پهنه نامیز نابن و ته مبی خواردو نابن، به لی مردن ریگایه کی بی نامانه و هه رچی پییدا رویش ناگه ریتته وه.

جا: که به هیلاکچوه کان ناگه رینه وه بۆ لای زیندوه کان بۆ هه تاهه تای کاره که به وهنده کوتایی نایه و نیه و هه روا لییان ناگه ریین به لکوو حیسابو لیکنوئینه وه دیتته پیشه وه و پاشگویی ناخرین. ﴿وَإِنْ كُلٌّ لَمَّا جَمِيعٌ لَدَيْنَا

مُخْضَرُونَ ﴿بیگومان همو گدل و نه ته وه کان به رابردودا هاتوویانه وه له
روژی قیامت دا لای تیمه ناماده ده کرین و حیساب و لیکنو لینه وه یان
له گه لده کهن هدرکسه به گویره ی کرده وه کانی سزاو پاداشی دده دینه وه.
وه کووله نایه تیکی تردا ناماژه بهم مانایه ده کاو ده فهرموی: ﴿وَإِنْ كُنَّا لَمَّا
لِيُوقِنَهُمْ رَبُّكَ أَعْمَالَهُمْ إِنَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ (مرد: ۱۱۱)

چهند به لگه یه ک له سهر به توانایی خودا دهر باره ی زیندو کردنه وه

وَأَيُّهُمُ الْأَرْضُ الْمَيْتَةُ أَحْيَيْنَاهَا وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا
فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ ﴿۳۳﴾ وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِّنْ نَّجِيلٍ
وَأَعْنَبٍ وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ ﴿۳۴﴾ لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ
وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿۳۵﴾ سُبْحَنَ الَّذِي
خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنْبِتُ الْأَرْضُ وَمِنْ أَنْفُسِهِمْ
وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ ﴿۳۶﴾ وَأَيُّهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ
فَإِذَا هُمْ مُظْلِمُونَ ﴿۳۷﴾ وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَّهَا
ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿۳۸﴾

عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيرِ ﴿٣٩﴾ لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ
 الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٤٠﴾
 وَآيَةٌ لَهُمْ أَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفُلِكِ الْمَشْحُونِ ﴿٤١﴾ وَخَلَقْنَا
 لَهُمْ مِنْ مِثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ ﴿٤٢﴾ وَإِنْ نَشَأْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيحَ لَهُمْ
 وَلَا هُمْ يُنْقَذُونَ ﴿٤٣﴾ إِلَّا رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ ﴿٤٤﴾

لهو پيش جه ختى له سر نهوه كرده وه: كه قيامت راده بى وهه مو
 ناده ميزادىك لهو روژدها زيندو ده كرىته وه بو حيسابو ليكولئينه وه، نه مجار
 ليته ده هه ندى به لگه مادي ويه يده ست له سروشت ده هيئيته وه: له سر
 به توانايي خودا بو هيئاني روژي قيامت و زيندو كرده وه ناده ميزاد، نه وه تا
 هه مو سالى به هوي بارانه وه خودا روه كي ناو زهوي زيندو ده كاته وه. كانيو
 ده ژيئيته وه، نه مجار نيشانيه كي له به توانايي خودا له به رزايي بونه وه ري
 فراوان دا راده نويي نه ويش هيئاني شهو روژه، هه لسوړاندن خوره، هيئانو
 بردن مانگه به قوناغه كاني خوي دا، هه ريه كهو به مداري خوي دا دئو ده پروا
 كاري خويان نه نجام ده دن. ده فدرموي: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ الْأَرْضُ الْمَيِّتَةُ أَحْيَيْنَاهَا
 وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ﴾ بريك له نيشاني به ده سلائي خودا له سر
 زيندو كرده وه ناده ميزاد له روژي قيامت دا، نه م زهوييه مردوه وشك
 هه لاته بى نه شونمايه يه، ده بينين وشك و برينگه و بوته سوتهمه رو، هيچ
 شيناو هردو نه شونمايه كي تي دا نه ماوه، نيتمه به هوي باراندن بارانه وه زيندوي
 ده كه ينه وه، روه كي وشك هه لاثو چه كه ره ده كاو سهرده رديني و زهوي سهوز

هه‌لده‌گه‌پێ، دره‌ختی چرۆ ده‌کاو سه‌وز ده‌بێ، وه‌ختیک ده‌بینی زه‌وی رازاوه‌ته‌وه‌و جۆره‌ها گژوگیاو گول‌وگولزاری تیدا رسکاوه، به‌جۆره‌ها ره‌نگ‌و دیمه‌ن خۆی ده‌نوێنێ، جۆره‌ها کانیاوو جۆگاو جۆبارو تافگه‌ی تیدا ته‌قیونه‌وه‌و ره‌وان بوون، وه‌نده‌ی تر سروشتیان رازاندۆته‌وه‌و جوانییان پێ به‌خشیوه.

ژیان موعجیزه‌، گیان شتیکه‌ هه‌ر خودا خۆی ده‌زانێ چیه‌و چۆنه‌، ناده‌میزاد له‌ ناستیدا جۆش داماوو سه‌رگه‌ردانه‌، ته‌نیا ده‌ستی قودره‌ت نه‌و گیان پێدانو به‌ زیندوکردنه‌ی پێ ده‌کری، بۆیه‌ په‌روه‌ردگار له‌ نایه‌ته‌که‌دا گیان پێدانی پال خۆی داوه‌و فه‌رموی: ﴿أَحْيَاهَا...﴾ له‌و گژوگیاو دره‌ختانه‌ دانه‌ویله‌و بژێوی بۆ فه‌راهم هێناو رزق‌ورۆژی خۆتانو ئاژه‌لو گیانله‌به‌رانی تری دابین کردوه‌. جاوه‌کوو زه‌وی مردو، به‌ باران زیندو ده‌که‌ینه‌وه‌، هه‌ر به‌و جۆره‌ش مردوان زیندو ده‌که‌ینه‌وه‌!!

﴿وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِنْ نَخِيلٍ وَأَعْنَابٍ وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ﴾ به‌دیمان هێناوه‌ له‌و زه‌ویه‌ی به‌ باران زیندومان کردۆته‌وه‌ چهند باغو باغاتیک له‌ دارخورماو داری ترێو داری به‌رداری‌تر، هه‌لمان قولاندوه‌ له‌ ناویان دا چهند کائو سه‌رچاوه‌ی چه‌شه‌نداز، بۆ خواردنه‌وه‌و رازاندنه‌وه‌و ئاودێریو پێویستیاتی تری گیانله‌به‌ران. به‌ تایبه‌تی له‌ناو دره‌خته‌ به‌رداره‌کان دا ناوی دارخورماو میوی هێنا، چونکه‌ به‌ری نه‌م دوو دره‌خته‌ شیرینه‌و خۆشترین خۆراکیش شتی شیرینه‌، لایه‌نی شیرینیش له‌ خورماو ترێدا ته‌واوو بێ که‌م‌وکورپیه‌، هه‌روه‌ها چونکه‌ خورماو میوژ بژێوو میوه‌ن، سودیان بۆ جه‌سته زۆره‌و میوه‌کانی تر وانین.

دیمه‌نی کشت‌وکالی سه‌وزو باغی دره‌ختی پێ گه‌لا، میوه‌ی تازه‌ پێگه‌یشته‌و چاوو دل‌رون ده‌کاته‌وه‌، تیفک‌رین لێیان ده‌سته‌نگینی په‌روه‌ردگارمان نیشان ده‌دا، هه‌ر روه‌که‌ چوزه‌ره‌ ده‌کاو سه‌ر ده‌ردێنێ، زه‌وی شق ده‌کاو ئاره‌زه‌ی

روناکیو تیشکی خۆرو نوری مانگی هه‌یه، هه‌ر گۆله‌و خۆ ده‌کاته‌وه، هه‌ر میوه‌یه‌و بێ ده‌گا‌و وه‌ختی چینی و پینی دێ ﴿لِیَاْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ وَمَا عَمِلَتْهُ اَیْدِيهِمْ اَفَلَا یَشْكُرُوْنَ؟﴾ مه‌به‌ست له‌ رواندن و رسكاندن رو‌ه‌ك و دارودره‌خت، مه‌به‌ست له‌ دروست كردنی باغ و باغات نه‌وه‌یه: گیانه‌به‌ران له‌ به‌روبومه‌كانیان بچۆن، هه‌روه‌ها ئاده‌میزاد له‌ به‌روبومی ده‌ست و دوی خۆیان بچۆن، له‌و خۆراكه‌ بچۆن كه‌له‌و به‌روبومه‌ دروستی ده‌كه‌ن.. وه‌كوو دۆشاوو میوژو باسوخ و مره‌با و ترشیات و شه‌ریه‌ت...هتد

﴿سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْاَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنْبِتُ الْاَرْضُ وَمِنْ اَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُوْنَ﴾ پاك و به‌رزو پیرۆزه له‌ هاوه‌ڵ، نه‌و خودایه‌ی جو‌ره‌ها رو‌ه‌ك و دره‌ختی جو‌را و جو‌رو ره‌نگاو ره‌نگی له‌ زه‌وی دا به‌دی هه‌ناوه، له‌ هه‌موو شتیك نیرومی خولقاندوه، له‌ خودی ئاده‌میزادیش دا نیرومی به‌دی هه‌ناوه، له‌ هه‌موو شه‌نامه‌تی خودا دروستی كردوه، هه‌ر خۆی ده‌زانێ چینی و چۆنی نیرومی تیدا خولقاندون، ته‌نانه‌ت زانیاری تازه‌ ده‌ری خست: كه‌ پچوكترین قه‌باره، كه‌ گه‌ردیله‌یه، پێك هاتوه‌ له‌ دوو شتی دژ به‌یه‌ك له‌ تیشکی كاره‌بایی (سالب و موجهب) نه‌و دوو شته‌ سروشت لێك جیاوازه‌ تێكه‌ڵ به‌یه‌كتر ده‌بن و یه‌ك ماده‌و گه‌ردیله‌ پێك ده‌هه‌ین. له‌ نایه‌تیکی تردا ئاماژه‌ بۆ نه‌وه ده‌كا: كه‌ زۆر شت هه‌یه‌ نێمه‌ هه‌یچی لێ نازانین وه‌كوو ده‌فه‌رموی: ﴿وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ﴾ (النحل: ۸) یان ده‌فه‌رموی: ﴿وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُوْنَ﴾ (الذاریات: ۴۹)

به‌كورتی نه‌و خودایه‌ی به‌دییه‌نسه‌رو خاوه‌ن ده‌سه‌لاتی ره‌هایه، نه‌م هه‌موو مه‌خلووقاتهی له‌ نه‌به‌وه‌ دروستكردوه، تاكه‌وته‌نها و بێ هاوه‌ڵه‌، ره‌وانیه‌ به‌ هه‌یج شیه‌یه‌ك شه‌ریکی بۆ دابنرێ. نه‌وه‌ نیشانه‌ی زه‌وی مردو بوو: كه‌ په‌روه‌ردگار

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نه‌ای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بۆ دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فهرموئ: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: برێک له به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو رۆژه، هینانی هاتنی شه‌وو رۆژ یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌وێته‌وه ناو تاریکییه‌وه، به‌ پیچه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له ئاکامی هه‌لخولانی گۆی زه‌وی به‌ده‌وری خولگی خۆی دا، له‌خۆرنا‌واوه بۆ رۆژه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له‌ نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه‌، له‌ نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه‌و تاریکه‌، هه‌رکه‌ تۆژیکی تاریکیی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه‌ روناکی برێک تاریکیی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه‌و له‌سه‌رخۆتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کوو له‌ نایه‌تیکی تردا ئاماژه‌ به‌وه‌ ده‌کا و ده‌فهرموئ: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خێرو فه‌ر هه‌یه‌ "له‌تاریکی‌دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌هرانی تریش واز له‌ جمو جۆل دینن و ده‌که‌ونه‌ حاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه‌، ماندو شه‌که‌تییان نامینن و جه‌سته‌یان هینن و نه‌وێنه‌وه‌، له‌ روناکیش دا بینینی دیمه‌نه‌ جوانه‌کان و جمو جۆل و کارو‌کاسبی و هه‌ولدان بۆ بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌ل‌سوپاندنی خۆره‌ تاکۆتایی مه‌دارێ خۆی، له‌وه‌پێش واگومان ده‌برا: که‌ خۆر له‌ شوێنی خۆی دامه‌زراوه‌و جم و جۆلی نیه‌، به‌لام له‌ دوا‌یدا زاندر: که‌ خۆر له‌ شوێنی خۆی راوه‌ستاو نیه‌. به‌لکوو له‌ گه‌ردایه‌، هه‌میشه‌ به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له‌ فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده‌ کردوه: که‌ له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

میل ده‌برئ، په‌روه‌ردگار - که هەر خۆی ده‌زانئ خۆر چۆنه‌و چۆن ده‌رواو بۆکۆئ ده‌چئ - ده‌فه‌رمۆئ: ﴿تَجْرِي الْمَاسْتَقَرُّ لَهَا﴾ نهم موسته‌قه‌ره‌ی خۆر بۆی ده‌چئ و ده‌یگاتئ، جگه له په‌روه‌ردگار که‌سی تر نازانئ چۆنه‌و چیه‌و له کوئیه!!

ئیبینوک‌ه‌ئیر دوو ریوایه‌ت نه‌قل ده‌کا بۆ مانای ﴿مَاسْتَقَرُّ﴾ ی خۆر، یه‌که‌میان نه‌وه‌یه: مه‌به‌ست به‌ ﴿مَاسْتَقَرُّ﴾ موسته‌قه‌ره‌ی مه‌کانیی بی: که له ژور زه‌وییه‌وه‌یه‌و له‌ژێر عه‌رش‌دایه، خۆر له هەر شوئینێک بی نه‌وو هه‌موو مه‌خلوقات له ژێر عه‌رش‌دان. دووه‌میان مه‌به‌ست به‌ ﴿مَاسْتَقَرُّ﴾ موسته‌قه‌ره‌ی زه‌مانیی بی: که بریتیه له کۆتایی هه‌لسورانی، نه‌مه‌ش له رۆژی قیامت داده‌بی.^(۱)

قیرائه‌تی ئیبنومه‌سعود و ئیبنوعه‌بباس به‌م جۆره‌یه‌و ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لَامَسْتَقَرِّ لَهَا﴾ واته: خۆر هه‌میشه له‌گه‌ردایه‌و هه‌دادانی نیه، شه‌روژ دئ‌وده‌چئ.^(۲) نه‌و هه‌لسوپانده‌ی خۆر به‌و شیوه به‌رده‌وام هه‌میشه‌یه، نه‌خشه‌و پلانی خودای بالاده‌ست و خاوه‌ن توانایه، نه‌و خودایه‌ی توانای به‌سه‌ر هه‌موو شتێک دا هه‌یه.

زانایانی فه‌له‌ك هاتونه‌ سه‌ر نه‌و باوه‌په: که خۆر وێپای هه‌لسوپانیی رواله‌تی خۆی له‌گه‌ڵ نه‌ستیره‌کان دا به‌ هۆی هه‌لخولانی سالانه‌ی زه‌وی به‌ده‌وری خۆردا، که سالیی جارێک ده‌وره‌ی خۆی ته‌واو ده‌کا. ده‌لێن: وێپای نه‌و هه‌لخولانه دوو جۆر هه‌ره‌که‌ی تریشی هه‌یه، ده‌وره‌یه‌کی به‌ ده‌وری جه‌مسهری خۆی. دا: که له‌ماوه‌ی بیست‌وشه‌ش رۆژدا ته‌واوی ده‌کا. ده‌وره‌یه‌کیشی له‌گه‌ڵ

(۱) ته‌فسیری ئیبنوک‌ه‌ئیر ج ۳/ ۱۵۵۸

(۲) هه‌مان سه‌رچاوه ل/ ۱۵۵۹

ئەو ئەستیرانەدایە: کە سەر بە کۆمەڵەى خۆرىن و بە دەورى مەركەزى ياسا ئەستیرەییەكاندا ھەلەدەسورپ، خیراییەكەى لە چركەيكە دا نزیکەى دووصەد میل دەبێ.

﴿وَالْقَمَرَ قَدَرَبَاهُ مَنَازِلَ حَتَّىٰ عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ﴾ بۆ مانگ چەند قۇناغیكەمان داناو، پێشان دا تێدەپەرپ، بیست و ھەشت قۇناغە، ھەر شەو دەچیتە قۇناغیكەو بە ئەندازەى سێزدە نمرە دادەبەزێ، ئەگەر مانگەكە سى رۆژ بێ دووشەو كەنار دەگرێ، ئەگەر بیست و نۆ رۆژیش بێ، شەویك كەنار دەگرێ، جا مانگ لە ئاخى رۆژىدا بارىك دەبێ و زەرد ھەلەدەگەرپ و وەكوو دەمەداس قەوس دەبیتەو دەكەویتە حالەتى مەحاقەو بە وینەى لاسكى ھیشو خورماى كۆن و وشك ھەلاتوى لى دێ.

لە دەورى تۆبە ئەى خۆرشیدی پرتەو بەخى شەوگەردان
كە نالى و لە حالاتى مەحاقى ماھى ئەودایە
(نالى)

بەھۆى مانگەو ژیماڤى سالو مانگ دەزانین، خۆر شەو رۆژى پى لىك
جیا ناکریتەو" وەكوو لە نایەتیکى تردا ناماژە بە رۆلى مانگ دەكاو
دەفەرموئ: ﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَمْرِ الّٰهِي مَوَاقِيتُ لِلنَّاسِ وَالْحَيٰۤءِ﴾ (البقرة: ۱۸۹)
لەنایەتیکى تردا ناماژە بە رۆلى خۆرومانگ دەكاو دەفەرموئ: ﴿هُوَ الَّذِي
جَعَلَ الشَّمْسُ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُورًا وَقَدَرَهُ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِّينَ
وَالْحِسَابِ﴾ (يونس: ۵)

هه موو رۆژئ خۆر به یانی هه لئو ئیواره ئاوا ده بی، به لام هه ر
 رۆژه (مطلع) شوئنه لاتیکه تایبه تی شوئن ئاوا بونیکه تایبه تی هه یه،
 به هۆی ئه م گۆرانکارییه له مه طله عه کاتیه دا، شه وو رۆژ کورت و درێژ
 ده بن، کاتیک ئیمه ته سه وری قه باره ی خۆر ده که یه و واده زانی نزیکه ی ملیۆنیک
 جار له گۆی زهوی گه وهره تره، ئه بچار ئه م قه باره گه وهره، ئه م کیتله زه به لاهه
 بکه ویتته هه ره که و له بۆشایی به رفراوان دا جهره یان بکا و هیچ شتیک کۆله که و
 راگری نه بی، ئه و کاته به شتیکمان له قودره تی خودا بۆ ده رده که وئ، جگه له
 ئیمانیه تان به خودایه تی مو طله قی خاوه نی خۆر هیچی ترمان به ده سته وه نیه!

ئه بچار تۆکه یی ورتیک و پتیکه یاسای بوونه وهر راده گه یه نی: که به گوێره ی
 ئه و یاسایه ئه و قه باره زه به للاحانه هه لده سوپین ده فه رموئ: ﴿لَا الشَّمْسُ
 يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ﴾
 نابو و ناگو فنجی بۆ خۆر بگاته مانگ و نابو رتگا به یه کتر بگرن، چونکه
 هه ریه که یان مه داری سه ریه خۆو تایبه تی هه یه، قه ت له مه دارتیک دا کۆ
 نابنه وه، هه روه ها چونکه خۆر رۆژی ده ره جه یه که مه داری خۆی ده گوێزیتته وه
 به لام مانگ رۆژی (۱۳) پله ده یگوێزیتته وه . هه روه ها نیشانه ی شه و: که
 مانگه پیش نیشانه ی رۆژ: که خۆره، ناکه وئ، بۆ هه ریه که یان خولگه و
 مه داری تایبه تی هه یه.

هه ریه که له خۆرو مانگ و زهوی له خولگه ی خۆیان دا ماسی ئاسا دین و
 ده چن، خۆر له خولگه یه که دا هه لده سوپئ نیوه ی قو طره که ی (۹۳) ملیۆن
 میله و به سالتیک ده وری خۆی ته و او ده کا. مانگ هه موو مانگی جارێک به
 ده وری گۆی زهوی سدا هه لده سوپئ له مه دارتیک دا نیوه ی قو طره که ی (۲۴)
 هه زار میله. گۆی زه ویش دوو جوړه هه لسوپانی هه یه، هه لسوپانیکی به ده وری
 خۆر دایه به سالتیک جا ته و او ده کا. ده وریه کی شی به ده وری خۆی سدا
 به شه وورۆژتیک ته و او ده کا.

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نه‌ای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بو دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فهرموئ: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: بریک له به‌لگه و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو رۆژه، هینانی هاتنی شه‌وو رۆژ یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌ویتته ناو تاریکاییه‌وه، به‌پیچه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له ناکامی هه‌لخولانی گوی زه‌وی به‌ده‌وری خولگی خوی، دا، له‌خۆرنا‌واوه بو رۆژه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه، له نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه تاریکه، هه‌رکه تۆزیک تاریکایی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه روناکی بریک تاریکایی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه له‌سه‌رخ‌وتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کوو له نایه‌تیکی تردا ئاماره به‌وه ده‌کا و ده‌فهرموئ: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خپرو فەر هه‌یه "له‌تاریکی‌دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌رانی تریش واز له جمو جۆل دینن و ده‌که‌ونه حاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه، ماندو شه‌که‌تییان نامینن و جه‌سته‌یان هینن و توانای تیده‌که‌ویتته‌وه، له روناکیش دا بینینی دیمه‌نه جوانه‌کان و جمو جۆل و کاروکاسبی و هه‌ولدان بو بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌لسوړاندنی خۆره تاکۆتایی مه‌داری خۆی، له‌وه‌پیش واگومان ده‌برا: که خۆر له شوینی خۆی دامه‌زراوه و جمو جۆلی نیه، به‌لام له دواینی‌دا زاندر: که خۆر له شوینی خۆی راوه‌ستاو نیه. به‌لکوو له گه‌ردایه، هه‌میشه به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده کردوه: که له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

﴿وَاٰیةٌ لَهُمْ اَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفُلِّ الْمَشْحُونِ﴾ برېځکه له نیشانه ی ده سلاتی خودا، رامکردنی دهریا بویان، نهو تا نیتمه به ناو دهریادا خویانو وه چهو نهو ه کانیان له کشتی پر له کالو ناده میزادا ه لده گرین، له ولایتیکه وه ده یانگوړیزنه وه بو ولایتیکی تر، پتویستیاتی خویان له بوړیو پو شاک و شتی تر، به هو ی نهو کشتی یانه وه دابین ده کهن، وه کوو له نایه تیکی تردا ده فرموی: ﴿اَلَمْ تَرَ اَنَّ الْفُلَّكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِنِعْمَتِ اللّٰهِ لِيُرِيَكُمْ مِنْ اٰیَاتِهِ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَآیَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُوْرٍ﴾ (لقمان: ۳۱) هندیك له موفه سسیرین وشه ی (ذریه) یان به باوک و باپور مانا کردوه، ده لیتن: مه به ست نهو ناده میزادانه یه: که له گه ډ ه زره تی نوح دا سواری کشتی بوون و رزگار بوون، نهو کشتی به پر بووه له کالو جوړه ها گیانله بهری تر. چونکه په روه ردگار فرمانی به ه زره تی نوح کردوه: که له ه موو شتیك نیرو مییه ك بخاته ناوی بوتهو ی گیانله بهر ده کان دواپراو نه بن.

﴿وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِنْ مِثْلِهِ مَا يَرْكَبُوْنَ﴾ دروستمان کردوه بو ناده میزاد له وینه ی نهو کشتی به ی باوک و باپور یان سواری بوون کشتی تر: که ده توان له دهریادا سواریان بن، کالو شت و مده کی خویانی پت بگوړیزنه وه. نه مه نه گهر راناو له ﴿مثله﴾ ی دا بگهړیتنه وه بو کشتی، ویده چی مه به ست به ﴿مثله﴾ ی حوشترو ولاغی سواری بی، به تایبه تی حوشترو: که به کشتی و شکانی و سارا مه شهووره. به لام به لای نیمامی رازی و زوری ه ی موفه سسیرینه وه مه به ست نهو کشتی و گه مییانه یه: که له دوا کشتی سه رده می ه زره تی نوح دروستکراون، چونکه دوا به دوا ی نهو ده فرموی: ﴿وَ اِنْ نَّشَأْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيْحَ لَهُمْ وَلَا هُمْ يُنْقَذُوْنَ﴾ نه گهر بانهو ی نو غرو ی ناو ناویان ده کهن، که س به ه انا یانه وه نایه و رزگار ناکرین.

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نه‌ای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بۆ دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فهرموئ: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: برێک له به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو رۆژه، هینانی هاتنی شه‌وو رۆژ یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌وێته‌وه ناو تاریکییه‌وه، به‌ پیچه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له ئاکامی هه‌لخولانی گۆی زه‌وی به‌ده‌وری خولگی خۆی دا، له‌خۆرنا‌واوه بۆ رۆژه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له‌ نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه‌، له‌ نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه‌و تاریکه‌، هه‌رکه‌ تۆژیکی تاریکیی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه‌ روناکی برێک تاریکیی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه‌و له‌سه‌رخۆتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کوو له‌ نایه‌تیکی تردا ئاماژه‌ به‌وه‌ ده‌کا و ده‌فهرموئ: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خێرو فەر هه‌یه‌ "له‌تاریکی‌دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌هرانی تریش واز له‌ جمو جۆل دینن و ده‌که‌ونه‌ حاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه‌، ماندو شه‌که‌تییان نامینن و جه‌سته‌یان هینن و نه‌وێنه‌ ده‌که‌وێته‌وه‌، له‌ روناکیش دا بینینی دیمه‌نه‌ جوانه‌کان و جمو جۆل و کارو کاسبی و هه‌ولدان بۆ بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌ل‌سوپاندنی خۆره‌ تاکۆتایی مه‌داری خۆی، له‌وه‌پێش واگومان ده‌برا: که‌ خۆر له‌ شوێنی خۆی دامه‌زراوه‌و جمو جۆلی نیه‌، به‌لام له‌ دوا‌یدا زاندر: که‌ خۆر له‌ شوێنی خۆی راوه‌ستاو نیه‌. به‌لکوو له‌ گه‌ردایه‌، هه‌میشه‌ به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له‌ فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده‌ کردوه: که‌ له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

هه نو یستی کافره کان له ته قواو خودا په رستی

وَإِذَا

قِيلَ لَهُمْ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾
وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ
﴿٤٦﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْطَعِمُ مَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَطَعَمَهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي
ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٤٧﴾

ویرای هه بوونی نهو هه موو به لگه و نیشانه له سر هه بوونی خودا و
دهه لاتی ره های و ره حه تی بی پایانی، که چی ناده میزاده کان له حاله تی بی
ناگاین و نه قامی سدان، و هه وش خویان نایه نه وه، و از له به درو خستنه وه ی
پیغه مبهرو گالت به پیکردنی ناهیتن و په له ده کهن له هاتنی عه زاب و
قه شمریان دی به و هه ره شان هی له لاین پیغه مبهرو وه ناراسته یان ده کری. بیر
له نیشانه کانی خودا ناکه نه وه، به زه بییان به بی نه واو هه ژاران دا نایه ته وه،
توز قاتیک سوزو به زه بی له دهرو نیان دا نیه، نه وان له و په ری نه قامی و
بی ناگاین سدان. ده فهرموی: ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ
لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾ نه گهر به و پشت هه لکردوانه بگوتری، رو له نایاتی خودا

وهرمه گیتن، بترسن لهوهی نهو عهزابو کاره ساتانهی توشی گه له پیتشینه
سته مکاره کان بووه، توشی ئیوهش بیی، ههروا ترسی عهزابی دوامردنیشتان
هه بی، نه گهر سورین له سهر کوفرو پیدینی خۆتان، ترسی عهزابی خوداتان
هه بی که په خهتان بگری و له ناوتان بهری، ته قوای خودا بکن، به لکوو خودا
ره حمتان پی بکا، له عهزابی خۆی بتانپاریزی، له تاوانتان خوش بی.

نهوانه سهره قو سته مکارن، نه گهر بهو جوژه ناموژگاری بکریتن رو
وهرده گیتن، نه گهر پیتیان بگوتری: له خودا بترسن هیچ ترسی خودایان ناچیه
دلوه. نهوان بی گوتن و رو وهر گیتنایان هه بهوه ندهوه ناوهستی ﴿وَمَا تَأْتِيهِمْ
مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ﴾ به لکوو نهوان له ههوه
نایه تیکی خودا رو وهرده گیتن، هه نیشانهو نایه تیکی تهو حیدو راستی
پتیه مبهرایه تیان بو بی نیلا پستی تی ده کمن، نه که هه تهوه ندهو بهس
به لکوو رهحم ویزدانیشیان نیه بهزه بیان به بی نهوایاندا نایه تهوه وه کوو
ده فرموی: ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالُوا الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ
آمَنُوا اطْعِمُوا مَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَطْعَمَهُ﴾؟ نهوانه رۆدو چروکن، نه گهر پیتیان
بگوتری: لهو مالو سامانهی خودا پی به خشییوی لی بیه خشن، نهوانه ی
کافرو بی پروان له وه لامدا ده لیتن: نایا ئیمه مالو سامانی خۆمان بدهینه
کهسانیک نه گهر خودا بیویستایه مالو سامانی ده دانئو ژیان ی بو
خوش ده کردن.

نهمهش که ده لیتن: به گالتیهوه ده لیتن و قهشهری به موسولمانان ده کمن،
پیتیان ده لیتن: ئیمه به گویره ی ویستی خودا ههلس و کهوت ده کهن، که خودا
نیهوی ساماندار بن ئیتر ئیمه چۆن پتیه وانه ی ویستی خودا بیو لیتنهوه، خودا
ههزاری کردون ئیمه چۆن بانهوی دهوله مهنديان بکهین؟!

وهلی له راستیدا به لگه که یان پوچ و بی بناغیه، چونکه خودا: که مالّو سامانی به خشی به یه کیك، دواپی به شیک لهو مالّی برپاردا بو ناتاجان، کهس مافی نه وهی نیه ره خنه بگری، راسته نه گهر خودا بیویستایه ده ولّه مهندی ده کردن، به لام کردنی نهو راستییه به به لگه به تاله. که ده فرموی: ﴿مِمَّا رَزَقْكُمْ اللَّهُ﴾ هه تانایانه بو مالّ به خشین، پییان ده فرموی: خودا رزق ورژیده ره، له راستیدا نهو مالّ هی خودایه و خودا خاوه نیه تی، ئیوه وه کیلن، جا که خاوه نی نه صلی فرمانتان پی ده کا به به خشین، حق نیه ئیوه ره خنه بگرن، نه عجار نه گهر به خشن خودا بو تان پر ده کاته وه، نه دی بوچی نابه خشن، له هه مان کاتدا زه مکردنی رژی سو به خیلشی تیدایه، چونکه خراپترین رژی نه وه یه ناده میزاد له مالّو سامانی غه یریشدا رژی بکا.

نه عجار کافره کان خودا په رستان و ناموژگاری که ران توّمه تبار ده کهن به گومراو سهرلی شیواو، بویه بو ته و او کردنی قسه ی پیشویان به خودا په رسته کان ده لّین: ﴿إِنْ أَنتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾ ئیوه له وه دا که فرمانان پی ده کهن به مالّ به خشین، جگه له گومرایی له هیچیکه دا نین، به ناشکرا له ریبازی عه قلو ژیری لاتان داوه. نه مه قسه ی موشریکه کانه به موسولمانانی ده یه ژن، وهلی له راستیدا نه وان به هه له چون و خراپ حالی بوون، چونکه حیکمه تی خودا وا داخواز بووه: که ناده میزاد جودا وازیان هه بی له ده ولّه مهندی و هه ژارین دا، به ویستی خوی مالّ و سامان ده دا به هه ندیک و له هه ندیکی ده گریته وه، خو نه گهر خودا رزق ورژی به ره هایی بدایه به به بنده کانی، هه موو کهس ساماندار بوایه و بوغرا ده بوون، وه کوو له نایه تیکی تردا ناماژه به وه ده کاو ده فرموی: ﴿وَلَوْ بَسَطَ اللَّهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَغَوْا فِي الْأَرْضِ وَلَكِنْ يُنْزِلُ بِقَدَرٍ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ بِعِبَادِهِ خَبِيرٌ بَصِيرٌ﴾ (الشوری: ۲۷) هه له روانگهی

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نه‌ای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بو دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فهرموئ: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: بریک له به‌لگه و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو روزه، هینانی هاتنی شه‌وو روزه یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌ویته ناو تاریکاییه‌وه، به‌پیچه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له ناکامی هه‌لخولانی گوی زه‌وی به‌ده‌وری خولگی خوی، دا، له‌خۆرنا‌واوه بو روزه‌ه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه، له نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه تاریکه، هه‌رکه توژیکی تاریکایی روناکی داده‌پوشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه روناکی بریک تاریکایی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه له‌سه‌رخ‌وتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کوو له نایه‌تیکی تردا ناماژه به‌وه ده‌کا و ده‌فهرموئ: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خپرو فەر هه‌یه "له‌تاریکی‌دا ناده‌میزادو گیانله‌به‌رانی تریش واز له جمو جول دینن و ده‌که‌ونه حاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه، ماندو شه‌که‌تییان نامینئو جه‌سته‌یان هینو توانای تیده‌که‌ویته‌وه، له روناکیش دا بینینی دیمه‌نه جوانه‌کان و جمو جول و کاروکاسبی و هه‌ولدان بو بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌لسوراندنی خۆره تاکوتایی مه‌داری خۆی، له‌وه‌پیش واگومان ده‌برا: که خۆر له شوینی خۆی دامه‌زراوه و جم و جولئ نیه، به‌لام له دواینی‌دا زاندر: که خۆر له شوینی خۆی راوه‌ستاو نیه. به‌لکوو له گه‌ردایه، هه‌میشه به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ناسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده‌کردوه: که له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

دئ، ده‌فهرموی: ﴿وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ موشریکه‌کان له روی عه‌جه‌له‌کردن و گالت‌ه‌کردن‌یان به قیامت و قه‌شم‌ریکه‌ردن‌یان به موسولمانان ده‌لین: نهم واده‌و به‌لین‌ه‌ی پیمان ده‌ده‌ن و ده‌لین: گوايه قیامت دئ، که‌یه‌و که‌نگی قیامت راده‌بی، نه‌وه که‌ی نهم واده‌و به‌لین‌ه‌تان دینه‌ی دی؟!

په‌روه‌ردگار وه‌لامی پرسیاره‌که‌یان ده‌داته‌وه‌و ده‌فهرموی: ﴿مَا يَنْظُرُونَ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً تَأْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُونَ﴾ چاوه‌پروان ناکه‌ن بۆ هاتنی عه‌زابو رابوونی قیامت جگه‌ له نه‌عه‌ره‌ته‌و فو‌کردنی‌ک به‌که‌په‌نای صوردا، به‌و گرمه‌ زنده‌ق به‌ره، هه‌موو زنده‌وه‌رت‌ک ده‌ست له‌ عاست ده‌مرئ، نه‌وه گرمه‌ دونیا ویران‌که‌ره به‌ ناگه‌هان په‌یدا ده‌بی و پیش په‌یدا بوونی، ناده‌میزاده‌کان سه‌رگه‌رمی کپین و فروشتن و قسه‌و‌بای دنیایین، مه‌شغوولی خواردن و خواردنه‌وه‌و رهام هینانی کاروباری دنیایی خزیانن، کاتی‌ک به‌ خویان ده‌زانن کاره‌سات قه‌وماوه‌و ته‌مه‌نی دنیا ته‌واوه، کار له‌ کار ترازواوه. تۆیه‌و په‌شیمانی سودی نیه‌و زه‌مه‌نی ته‌کلیم به‌سه‌رچووه، نای بۆ نه‌و رۆژه‌ داد له‌ چنگ نه‌و ته‌نگانه‌ ناگه‌هانه‌ غافل‌گیریه‌ وه‌کوو له‌ نایه‌تی‌کی تردا ده‌فهرموی: ﴿فَأَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ (الاعراف: ۹۵) یان ده‌فهرموی: ﴿هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ (الزخرف: ۶۶) عی‌کریه‌ ده‌لئ: مه‌به‌ست به‌م (صیحه) یه‌ فو‌کردنی یه‌که‌مجاره‌ به‌ که‌په‌نای صوردا بۆ دنیا ویرانبوون، نه‌وه‌ی پشت‌گیری نهم رایه‌ ده‌کا: نه‌و ریوايه‌ته‌یه: که‌ ئیبنوجهریر له‌ عه‌بدوللای کوری عومه‌روه‌ ریوايه‌تی کرده‌و، ده‌فهرموی: (فو‌ده‌کری به‌ که‌له‌شاخی صوردا له‌وکاته‌دا خه‌ل‌ک له‌ رت‌گاو‌یان و بازارو کۆپو کۆمه‌لو مه‌جلیس و دیوه‌خاندان سه‌رگه‌رمی قسه‌و‌باس و بازرگان‌یو پلان دارشتن و هه‌له‌په‌کردن بۆ دابینه‌کردنی پی‌ریستیاتی ژانیانن، ته‌نانه‌ت کابرا له‌بازاردا خه‌ریکی کپینی کراسی‌که‌و مامه‌له‌ی ده‌کا، لایه‌کی به‌ده‌ست فروشیاره‌وه‌یه‌و

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نه‌ای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بۆ دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فه‌رموی: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: بریک له به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو رۆژه، هینانی هاتنی شه‌وو رۆژ یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌ویتته‌وه ناو تاریکییه‌وه، به‌پیچه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له نا‌کامی هه‌ل‌خولانی گۆی زه‌وی به‌ده‌وری خولگه‌ی خۆی دا، له‌خۆرنا‌واوه بۆ رۆژه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه، له نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه تاریکه، هه‌رکه تۆزیک تاریکیی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه روناکی بریک تاریکیی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه له‌سه‌رخ‌تاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کو له نایه‌تیکی تر دا ئاماره به‌وه ده‌کا و ده‌فه‌رموی: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خپرو فەر هه‌یه "له‌تاریکی دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌رانی تریش واز له جمو جۆل دینن و ده‌که‌ونه حاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه، ماندو شه‌که‌تییان نامینن و جه‌سته‌یان هینن و توانای تیده‌که‌ویتته‌وه، له روناکیش دا بینینی دیمه‌نه جوانه‌کان و جمو جۆل و کارو‌کاسبی و هه‌ولدان بۆ بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌لس‌پاراندنی خۆره‌ تاکۆتایی مه‌داری خۆی، له‌وه‌پیش واگومان ده‌برا: که خۆر له شوینی خۆی دامه‌زراوه و جمو جۆلی نیه، به‌لام له دواینی دا زاندر: که خۆر له شوینی خۆی راوه‌ستاو نیه. به‌لکو له گه‌ردایه، هه‌میشه به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده‌ کردوه: که له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

هه نو یستی کافره کان له ته قواو خودا په رستی

وَإِذَا

قِيلَ لَهُمْ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾
وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ
﴿٤٦﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْطَعِمُ مَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَطْعَمَهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي
ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٤٧﴾

ویرای هه بوونی نهو هه موو به لگه و نیشانانه له سر هه بوونی خودا و
دهه لاتی ره های و ره حه تی بی پایانی، که چی ناده میزاده کان له حاله تی بی
ناگاین و نه قامی سدان، و هه وش خویان نایه نه وه، واز له به درو خستنه وهی
پیغه مبهرو گالتنه پیکردنی ناهیتن و په له ده کهن له هاتنی عه زاب و
قه شمریان دی به و هه ره شانهی له لاین پیغه مبهرو هه ناراسته یان ده کری. بیر
له نیشانه کانی خودا ناکه نه وه، به زه بییان به بی نه واو هه ژاراندا نایه نه وه،
توز قاتیک سوزو به زه بی له دهرو نیاندا نیه، نه وان له و په ری نه قامی و
بی ناگاین دان. ده فهرموی: ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ
لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾ نه گهر به و پشت هه لکردوانه بگوتری، رو له نایاتی خودا

نیبنوکه تیرو هی تریش ده فهرموون: رسته ی ﴿هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمَرْسَلُونَ﴾ وه لآمی فریشته کانه بو کافره کان، یان وه لآمی موسولمانانه بویان. ^(۱)

نه مجار پهروه ردگار خیرایی رابوونی قیامت راده گه یه نئو ده فهرموئ: ﴿إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُخَضَّرُونَ﴾ نو پیدا کردنی که په نای صور بریتیه له ده نگیکی زور به هیژو یه ک گرمه ده بی، له پرېکاو له نکاو ټک هه موویان زیندوویونه وهو به خیرایی لای نیمه کزبوننه وه بو حساب و لیکولینه وه، وه کوو لو نایه تیکی تردا ده فهرموئ: ﴿فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ. فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ﴾ (النازعات: ۱۳-۱۴) یان ده فهرموئ: ﴿وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ (النحل: ۷۷)

نه مجار ناماژه به عه داله تکاریی نهو رۆژه ده کاو ده فهرموئ: ﴿فَالْيَوْمَ لَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَلَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ لهم رۆژه دا: که رۆژی قیامته، کهس سته می لی ناکرئ، له کرده وهی چاکه ی کهس کهم ناکریتته وه، چه ندیک کرده وه که ی کهم و کهم بایه خ بی، حساب ده کرئ، سزاو پاداشتان نادریتته وه نیللا: که ده تاندریتته وه به گویره ی کرده وه کانتان ده تاندریتته وه، چاکه به چاکه و خراپه به خراپه.

(۱) تفسیری نیبنوکه تیرو ج ۱۵۶۱/۳

پاداشی چاکه کاران

إِنَّ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغْلٍ فَكِهُون ﴿٥٥﴾ هُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ
 فِي ظِلِّ عَلَى الْأَرَائِكِ مُتَكُون ﴿٥٦﴾ لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُمْ
 مَا يَدْعُونَ ﴿٥٧﴾ سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ ﴿٥٨﴾

له وه پیتش رابوونی قیامهت و زیندوبونه وهی چه سپاند، نه عجار لیته دا نه و
 پاداش و نازو نیعمه تهی بۆ خودا په رستانی داناوه دیاری ده کاو ده فره موئ:
 ﴿إِنَّ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغْلٍ فَكِهُون﴾ ییگومان موسولمانی راست و
 دلسوز له خودا په رستیدا، که چوونه ناو باغه کانی به هه شته وه له خه لکی تر
 بی ناگا ده بن، به هوئی له ززهت وهر گرتن و به مرازگه یشتیان ناگیان له کهس
 نامیتن و له حال و وه زعی دوزه خیانیان بی ناگان، ﴿هُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلِّ
 عَلَى الْأَرَائِكِ مُتَكُون﴾ خویان و هاوسه ره کانیان له ژیر سیبه ری
 دره خته کانی به هه شت له سر ته خته و کورسی جوان و رازاوه دانیشتون و پالیان
 داوه ته وه، ﴿لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُمْ مَا يَدْعُونَ﴾ له هه موو جوړیک میوه یان
 پیشکهش ده کری، هه رچی به خه یالیان دا بی و حه زیان لی بی یه کسه ر بویان
 حازره هیچ مائل نابی!

سه رباری نه و هه موو نازو نیعمه تانه ﴿سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ﴾ سلاوئیکه
 لیان ده کری، که له هه موو نازو نیعمه تیک به رزترو خوشتره، سلاوئیک له
 خودای په روهنده و دلوقانه وه ناراسته یان ده کری. په روه ردار پتیان ده فره موئ:
 نهی نه هلی به هه شت سلاوی منتان لی بی، وه کوو له نایه تیکی تر دا ناماژه

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نه‌ای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بۆ دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فهرموئ: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: برێک له به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو رۆژه، هینانی هاتنی شه‌وو رۆژ یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌وێته‌وه ناو تاریکییه‌وه، به‌ پیچه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له ئاکامی هه‌لخولانی گۆی زه‌وی به‌ده‌وری خولگی خۆی دا، له‌خۆرنا‌واوه بۆ رۆژه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له‌ نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه، له‌ نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه‌و تاریکه، هه‌رکه تۆزێک تاریکیی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه روناکی برێک تاریکیی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه‌و له‌سه‌رخۆتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کو له‌ نایه‌تیکی تردا ئاماژه به‌وه ده‌کا و ده‌فهرموئ: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خێرو فه‌ر هه‌یه "له‌تاریکی دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌هرانی تریش واز له‌ جمو جۆل دینن و ده‌که‌ونه‌ حاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه، ماندو شه‌که‌تییان نامینن و جه‌سته‌یان هینن و نه‌وێنه‌وه، له‌ روناکیش دا بینینی دیمه‌نه‌ جوانه‌کان و جمو جۆل و کارو‌کاسبی و هه‌ولدان بۆ بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌ل‌سوپاندنی خۆره‌ تاکۆتایی مه‌داری خۆی، له‌وه‌پێش واگومان ده‌برا: که‌ خۆر له‌ شوێنی خۆی دامه‌زراوه‌و جمو جۆلی نیه، به‌لام له‌ دوا‌یدا زاندر: که‌ خۆر له‌ شوێنی خۆی راوه‌ستاو نیه. به‌لکو له‌ گه‌ردایه، هه‌میشه به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له‌ فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنه‌ کردوه: که‌ له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

هه‌ئوئستی کافره‌کان له ته‌قواو خودا په‌رستی

وَإِذَا

قِيلَ لَهُمْ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾
وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ
﴿٤٦﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْطَعِمُ مَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَطْعَمَهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي
ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٤٧﴾

وئیرای هه‌بوونی نه‌و هه‌موو به‌لگه‌و نیشانانه له‌سه‌ر هه‌بوونی خوداو
ده‌سه‌لاتی ره‌های و ره‌حه‌تی بئ پایانی، که‌چی ناده‌میزاده‌کان له حاله‌تی بئ
ناگاین و نه‌قامی‌سدان، وه‌ه‌وش خۆیان نایه‌نه‌وه، واز له به‌درۆ‌خستنه‌وه‌ی
پتغه‌مبه‌رو گالت به‌پیکردنی ناهیتن و په‌له ده‌که‌ن له هاتنی عه‌زاب و
قه‌شه‌ریان دئ به‌و هه‌ره‌شانه‌ی له‌لایه‌ن پتغه‌مبه‌ره‌وه ناراسته‌یان ده‌کری. بیر
له نیشه‌نه‌کانی خودا ناکه‌نه‌وه، به‌زه‌بییان به‌بئ‌نه‌واو هه‌زاراندا نایه‌ته‌وه،
تۆز قاتیک سۆزو به‌زه‌بی له ده‌روونیاندا نیه، نه‌وان له‌وپه‌ری نه‌قامی و
بئ ناگاین‌دان. ده‌فه‌رموئ: ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ
لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾ نه‌گه‌ر به‌و پشت هه‌لکردوانه بگوتری، رو له‌نایاتی خودا

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نمای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بۆ دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فهرموئ: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: برێک له به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو رۆژه، هینانی هاتنی شه‌وورۆژ یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌وێته‌وه ناو تاریکاییه‌وه، به‌ پیچه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له ئاکامی هه‌لخولانی گۆی زه‌وی به‌ده‌وری خولگی خۆی دا، له‌خۆرنا‌واوه بۆ رۆژه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له‌ نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه‌، له‌ نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه‌و تاریکه‌، هه‌رکه‌ تۆژیکی تاریکایی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه‌ روناکی برێک تاریکایی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه‌و له‌سه‌رخۆتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کوو له‌ نایه‌تیکی تردا ئاماژه‌ به‌وه‌ ده‌کا و ده‌فهرموئ: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خێرو فه‌ر هه‌یه‌ "له‌تاریکی‌دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌هرانی تریش واز له‌ جمو جۆل دینن و ده‌که‌ونه‌ حاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه‌، مانندو شه‌که‌تییان نامینن و جه‌سته‌یان هینن و نه‌و نه‌و ده‌که‌وێته‌وه‌، له‌ روناکیش دا بینینی دیمه‌نه‌ جوانه‌کان و جمو جۆل و کارو‌کاسبی و هه‌ولدان بۆ بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌ل‌سوپاندنی خۆره‌ تاکۆتایی مه‌دارێ خۆی، له‌وه‌پێش واگومان ده‌برا: که‌ خۆر له‌ شوێنی خۆی دامه‌زراوه‌و جمو جۆلی نیه‌، به‌لام له‌ دوا‌یدا زاندر: که‌ خۆر له‌ شوێنی خۆی راوه‌ستاو نیه‌. به‌لکوو له‌ گه‌ردایه‌، هه‌میشه‌ به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له‌ فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده‌ کردوه: که‌ له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

بیروبوچونی دونیاتان، که پرواتان به تاك و ته نهایی خودا نه‌بوو، زیندوبوونه‌وو و
 حیساب و لیکۆلینه‌وه‌تان به‌درۆ ده‌زانی، گوێپرایه‌لی شه‌یتان بون و بته‌رستیتان
 ده‌کرد، مه‌شه‌ه‌دیکی ناخۆش و ترسناکه، دۆزه‌خ لرفه‌ی دئ و به‌چاوی خۆیان
 ده‌یبینن، پیتشیان ده‌گوترئ بچه‌ ناوی، تاوانه‌که‌شیان ده‌ستی له‌سه‌ر دانراوه،
 پیتیان ده‌گوترئ: ﴿بَمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ﴾ بۆ شه‌وه‌ی زیاتر ریسوا بن و دُنیا بن: که
 عه‌زاییان کۆتایی نیه. تاوانیان کردوه‌و له‌سه‌ریان چه‌سپاوه، شایه‌تیان له‌سه‌ره‌و
 ناتوانن ئینکاری بکه‌ن، چۆن ده‌توانن دان به‌تاوانه‌کانیان دا نه‌نن؟ ﴿الْيَوْمَ
 نَخْتِمُ عَلَىٰ أَفْوَاهِهِمْ﴾ شه‌مۆ ده‌میان داده‌خه‌ین و مۆری ده‌که‌ین، مه‌تیان لی
 نایه ﴿وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾ شه‌ندامه‌کانی
 جه‌سته‌یان ده‌که‌ونه‌ قسه‌و شایه‌تیان له‌سه‌ر ده‌ده‌ن، ده‌ست و قاچیان چ
 تاوانیکیان پئ کراوه شایه‌تیان لی ده‌ده‌ن، ده‌لین: شه‌و تاوانه‌مان کردوه، بۆ شه‌و
 تاوانه‌ چوین، بۆ شه‌وه‌ی بزائن شه‌و شه‌ندامانه‌ی جه‌سته‌یان: که له‌و دونیادا
 یارمه‌تیده‌ریان بوون بۆ شه‌نجامدانی کاره‌کانیان، شه‌مۆ شایه‌تیان لی ده‌ده‌ن،
 بۆیه به‌ تایبه‌تی ناوی ده‌ست و قاچی هینا، چونکه زۆریه‌ی تاوان به‌و دوو
 شه‌ندامه‌ شه‌نجام ده‌درین. هه‌موو هه‌لمه‌ت و په‌لاماردانیك پتویستی به
 ده‌ست و قاچ هه‌یه، شایه‌تیدانی شه‌ندامه‌کانی جه‌سته له‌سه‌ر تاوان دیمه‌نیکه تا
 بلئی سامناک و ریسواکه‌ره، نیشانه‌ی شه‌وه‌یه شه‌و تاوانبارانه که‌سایه‌تیان
 نامینئ و نامیری جه‌سته‌ی خۆی لی ده‌بیته‌ دوژمن، هه‌موو شه‌ندامیکی
 جه‌سته به‌ته‌نهاو به‌ سه‌ربه‌خۆیی بۆلای خودا ده‌گه‌ریتته‌وه.

ئیمسامی موسلیم و نه‌سانی و ئیبنونه‌بو حاته‌م له‌ شه‌نه‌سی کورپی مالیکه‌وه
 ریوایه‌ت ده‌که‌ن ده‌لئ: له‌ خزمه‌ت پیغه‌مبه‌ردا بووین (ﷺ) پیکه‌نی، پاشان
 فه‌رمووی ده‌زانن به‌چی پیکه‌نینم؟ ئیمه‌یش و تمان: خوداو پیغه‌مبه‌ر باش
 ده‌زانن. پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمووی: پیکه‌نینم به‌ گه‌ت و گۆی ئاده‌میزاد دئ

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نه‌ای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بۆ دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فه‌رموی: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: بریک له به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو رۆژه، هینانی هاتنی شه‌وو رۆژ یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌ویته‌وه ناو تاریکییه‌وه، به‌پیچه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له‌ناکامی هه‌لخولانی گۆی زه‌وی به‌ده‌وری خولگه‌ی خۆی دا، له‌خۆرنا‌واوه بۆ رۆژه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له‌نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه، له‌نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه تاریکه، هه‌رکه تۆزیک تاریکیی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه روناکی بریک تاریکیی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه له‌سه‌رخ‌وتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کو له‌نایه‌تیکی تر دا ئاماره به‌وه ده‌کا و ده‌فه‌رموی: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خپرو فەر هه‌یه "له‌تاریکی دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌رانی تریش واز له‌جمو جۆل دینن و ده‌که‌ونه‌هاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه، ماندو شه‌که‌تییان نامینن و جه‌سته‌یان هینن و توانای تیده‌که‌ویته‌وه، له‌روناکیش دا بینینی دیمه‌نه‌جوانه‌کان و جمو جۆل و کاروکاسبی و هه‌ولدان بۆ بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌لسو‌پاندنی خۆره‌ تاکۆتایی مه‌داری خۆی، له‌وه‌پیش واگومان ده‌برا: که‌خۆر له‌شوینی خۆی دامه‌زراوه و جمو جۆلی نیه، به‌لام له‌دواین دا زاندر: که‌خۆر له‌شوینی خۆی راوه‌ستاو نیه. به‌لکو له‌گه‌ردایه، هه‌میشه به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له‌فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده‌کردوه: که‌له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

﴿وَمَنْ نَعْمَرُهُ نُنَكِّسْهُ فِي الْخَلْقِ أَفَلَا يَعْقِلُونَ؟﴾ کدسیک ته‌مه‌نی درتو بکه‌ین، ده‌یگتیرینه‌وه بو حاله‌تی زه‌بوونی و لاوازی، هی‌زو توانای جه‌سته‌یی نامیتنی، نه‌وه نازانو بیر له خوتان ناکه‌نه‌وه، هه‌تا به‌سالا بچن و پیر تر بن، زه‌بوونی و لاوازی روتان تیده‌کا و هی‌زو توانای رویشتنو کارکردن و تی‌گه‌یشتنو فیرکردنتان نامیتنی، به‌ کورتی نه‌گه‌ر ته‌مه‌نیان له‌وه زیاتر بکه‌ین، نه‌وه ته‌مه‌ندریتی به‌ جگه‌ له‌ زه‌بوونی و بی‌ هی‌زی هی‌چی تریان بو ده‌سته‌به‌ر ناکا، ناتوانن نه‌وه‌ی له‌ گه‌نجی‌دا روخاندویانه به‌ پیری و گه‌نه‌فتی چاکی بکه‌نه‌وه، نه‌وه‌نده‌مان ته‌مه‌ن درتو کردن: که‌ مه‌ودای تی‌فکرین و وردبوونه‌ویان هه‌بی، بیر له‌ سه‌ره‌نجام و ناکامی خویان بکه‌نه‌وه، ده‌ی بو بی‌ریان نه‌کردۆته‌وه، خو نامۆزگاریی کراون و ناگادار کراونه‌وه و ترسی‌هدراون، هیدایه‌ت نامیت نه‌بوون، که‌وابی چه‌ندیکی تر ته‌مه‌نیان درتو بکه‌ین سودی لی‌ نایینن و حالی خویان باش ناکه‌ن، ده‌ی که‌وابی له‌وه زیاتر پتویستیان به‌ته‌مه‌نی درتو نیه، دویا بو خۆی خانووی به‌قاو مانده‌وه نیه؛ خانووی گۆران و گواستنه‌ویه، ده‌ی بوچی ژیر نابن.

بی‌غه‌مه‌به‌ر شاعیر نیه، خودا تا‌کوته‌نهاو بی‌ هاوه‌له

وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُبِينٌ

﴿٦٩﴾ لِيُنذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا وَيَحِقَّ الْقَوْلُ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧٠﴾

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَا أَنْعَمًا فَهُمْ لَهَا

مَالِكُونَ ﴿٧١﴾ وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ ﴿٧٢﴾

وَلَهُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبٌ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾ وَاتَّخَذُوا
 مِن دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لَّعَلَّهُم يُنصَرُونَ ﴿٧٤﴾ لَا يَسْتَطِيعُونَ
 نَصْرَهُمْ وَهُمْ لَهُم جُنْدٌ مُّحْضَرُونَ ﴿٧٥﴾ فَلَا يَحْزَنكَ قَوْلُهُمْ
 إِنَّا نَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٦﴾

لهم کۆمه له نایه ته دا موعاله جهی دوو بنه ما له بنه ما کانی ئیمان
 ده کا (توحید، پیغه مبه رایه تی) سه ره تا ره وشتی شاعیری له پیغه مبه ر (ﷻ)
 دوو ده خاته وه، نه وه ده چه سپی نی: که موحه مه د فیری شیعر گو تن نه کرا وه،
 که وابی قورنانش شیعر نیه. بئگومان سه رانی قورپه یش ده یانزانی پیغه مبه ر
 شاعیر نیه قورنانش شیعر نیه، نه وه نده گیل نه بوون نه زانن جوداوازی نیوان
 شیعر و قورنانش چیه، به لکوه نه مه جوړیک بو له پرپاگه نده و شه ری نیعلامی،
 دژی ئایینی تازه به ربایان کړد بوو، له مه ش دا پشتیان به به لاغته و جوانی
 نوسلو یی قورنانش به ستبوو، وایان له جه ماوه ده کړد قورنانش و شیعیان لی
 تیکه لاو بهی.

نه جار دیته سه ره مه قطع یی دووه می باسه که: که باسی خودایه تی و
 په کتاپه رستی یه، له روانگه ی نیعمه ته جوړاو جوړه کانی خودا به سه ر
 به نده کانی دا نه وه مه وزوعه ده چه سپی نی. ده فره موی: ﴿وما علمناه الشعر وما
 یبغی له﴾ نیمه پیغه مبه رمان فیری شیعر نه کړدوه، بوخو شی شاعیر نیه،
 که و ابوو قورنانش شیعر نیه، ناشگوغی پیغه مبه ر شاعیر بی، نه گه ر ه ولیش
 بدا بیتته شاعیر بو ی ناکړی، چونکه به سروشت و زهوقی شیعیری نیه،

ئاره‌زۆی ناکا، پیغه‌مبه‌ریکی نه‌خوینده‌واره و نووسین و خویندنه‌وه نازانی، به‌لکوو خودا فی‌ری قورئانی کردوه، که زۆر له شیعیر به‌رزتره و جۆریکه له ئاخوتن و جودایه له شیعیر، شیعیر جۆریکه له قسه و ئاخوتن و کیش و سه‌ره‌وای تاییه‌تی هه‌یه، عونصورى خه‌یالی و عاطیفه‌ی به‌سه‌ردا زاله، تا سۆزو خه‌یالی تیدا زۆر بێ، وینه‌ی جوانی تیدا بن، زیاتر سه‌رنج راده‌کیشی و له‌زه‌ت به‌گیان ده‌گه‌یه‌نی، له شیعیری و یحدا‌ئیدا شاعیر پشت به‌فیکره و مه‌نطیق نابه‌ستی و بیر له راستی وینه‌کان ناکاته‌وه، هه‌موو هه‌ولێکی شاعیر ئه‌وه‌یه زیده‌په‌وی بکا له وه‌صف و مه‌دحی پیا‌هه‌ل‌دراودا و سه‌رنجی بیسه‌ران و خوینه‌ران رابکێشی و هه‌ستیان به‌هه‌ژێنی، نه‌جار چه‌ند له‌گه‌ڵ راستی و واقیع دا دیته‌وه یا‌نایه‌ته‌وه، نه‌و مه‌به‌ستی شاعیر نه‌و گرنگی به‌ولایه‌نه‌ نادا.

ته‌نانه‌ت ده‌گوتری: ﴿اعذب الشعر اکذب﴾ خوشترین شیعیر ئه‌وه‌یه لایه‌نی درۆی زیاتر تیدا بێ، هه‌لبه‌ته‌ ته‌م جۆره شیعیره له ئایینی ئیسلام دا په‌سند نه‌و قورئان دژبانده‌وه ده‌فه‌رموی: ﴿وَالشُّعْرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ، أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ، وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ﴾ (الشعراء: ۲۲۴-۲۲۶)، شاعیر پشت به‌هه‌قانیق نابه‌ستی و سه‌رچاوه‌ی ماناکانی زه‌وق و خه‌یالی شاعیرانه‌ی خۆیه‌تی و بن‌هه‌سنوو هه‌واپه‌روازی ده‌کا، هه‌یج له‌مبه‌رو به‌ریه‌ست نایگرنه‌وه، سه‌یری ته‌م درۆ زله بکه له‌م شیعیره کوردیه‌دا: که ده‌لی:

(بالا به‌به‌رزى قه‌د به‌باریکى ته‌ستیره‌ی سیوه‌یل که‌وته تاریکی)

شاعیر به‌خه‌یالی به‌ره‌راوانی خو‌ی ئافه‌ره‌تیکی شو‌خ و زولف په‌خشانی دروست کردوه، بالای هه‌ینه‌ده به‌رزو زولفی هه‌ینه‌ده ره‌ش و درێژو په‌خشانی به‌رزبۆته‌وه، به‌ری خو‌ری له‌ته‌ستیره‌ی سیوه‌یل گرتوه، روناکایی ئێ‌نادا و که‌وتۆته تاریکاییه‌وه. یان یاره‌که‌ی هه‌ینه‌ده جوانه شو‌خی له‌خۆر ستاندوه و

به هوئی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نه‌ای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بو دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فهرموئ: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: بریک له به‌لگه و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو روزه، هینانی هاتنی شه‌وو روزه یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌ویتته ناو تاریکاییه‌وه، به‌پیچه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له ناکامی هه‌لخولانی گوی زه‌وی به‌ده‌وری خولگه‌ی خوی، دا، له‌خۆرنا‌واوه بو روزه‌ه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه، له نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه تاریکه، هه‌رکه تۆزیک تاریکایی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه روناکی بریک تاریکایی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه له‌سه‌رخ‌وتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کوو له نایه‌تیکی تردا ئاماره به‌وه ده‌کا و ده‌فهرموئ: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خپرو فەر هه‌یه "له‌تاریکی‌دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌هرانی تریش واز له جمو جۆل دینن و ده‌که‌ونه حاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه، ماندو شه‌که‌تییان نامینن و جه‌سته‌یان هینن و توانای تیده‌که‌ویتته‌وه، له روناکیش دا بینینی دیمه‌نه جوانه‌کان و جمو جۆل و کاروکاسبی و هه‌ولدان بو بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌لسوراندنی خۆره تاکۆتایی مه‌داری خۆی، له‌وه‌پیش واگومان ده‌برا: که خۆر له شوینی خۆی دامه‌زراوه و جمو جۆلی نیه، به‌لام له دواینی‌دا زاندر: که خۆر له شوینی خۆی راوه‌ستاو نیه. به‌لکوو له گه‌ردایه، هه‌میشه به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده کردوه: که له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

هه نو یستی کافره کان له ته قواو خودا په رستی

وَإِذَا

قِيلَ لَهُمْ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾
وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ
﴿٤٦﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْطَعِمُ مَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَطْعَمَهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي
ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٤٧﴾

ویرای هه بوونی نهو هه موو به لگه و نیشانه له سر هه بوونی خودا و
دهه لاتی ره های و ره حه تی بی پایانی، که چی ناده میزاده کان له حاله تی بی
ناگاین و نه قامی سدان، و هه وش خوین نایه نهو، و از له به درو خستنه وهی
پیغه مبهرو گاته پیکردنی ناهیتن و په له ده کن له هاتنی عه زاب و
قه شریان دی به و هه ره شان هی له لاین پیغه مبهرو هه ناراسته یان ده کری. بیر
له نیشانه کانی خودا ناکه نهو، به زه بییان به بی نهوا و هه ژاراندا نایه نهو،
توز قاتیک سوزو به زه بی له دهرو نیاندا نیه، نهوان له و په ری نه قامی و
بی ناگاین دان. ده فرموی: ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ
لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾ نه گهر به و پشت هه لکردوانه بگوتری، رو له نایاتی خودا

هر که سیك تیئی بفری و لپئی وردیته‌وه، تپئی ده‌گاو سودی لپیه‌وده‌گری،
 به‌نامه‌ی ژیان و مایه‌ی به‌خته‌وه‌ریه. ﴿لِنَذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا﴾ بۆ نه‌وه‌ی نهم
 قورنانه بترسیئی هر که سیك زیندوه له‌سهر روی زه‌وی، وه‌کوو له شوینیکی
 تردا ده‌فرموی: ﴿لَا نَذِرْكُمْ بِهِ وَ مَنْ بَلَغَ﴾ یان ﴿و مَنْ يَكْفُرْ بِهِ مِنَ الْأَحْزَابِ﴾
 فالنار موعده ﴿قَتَادَةَ﴾ ده‌فرموی: مه‌به‌ست به ﴿حَيًّا﴾ لیره‌دا نه‌وه‌یه دلی
 زیندو بی، چاوی دلی بینا بی، (الضحاك) ده‌لی: واته عاقل بی، ﴿وَيَحِقُّ الْقَوْلُ﴾
 عَلَی الْكَافِرِينَ ﴿بۆ نه‌وه‌ی پریارو حوکی عذاب له‌سهر کافره‌کان بچه‌سپی،
 به‌کورتی قورنان ره‌مه‌ته بۆ موسولمانان حوجه‌یه له‌سهر کافره‌کان.

نه‌جار په‌روه‌ردگار هندی له به‌لگی تاک و ته‌نهایی خوی راده‌گه‌یه‌نی و
 ده‌فرموی: ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَا أَنْعَامًا فَهُمْ لَهَا
 مَالِكُونَ﴾ نه‌وه نه‌و موشریکانه و غه‌یری ته‌وانیش نه‌یانندیوه و نه‌یان‌زانیه: که
 خودای بالاده‌ست و خاوه‌ن ده‌سه‌لات، نهم هه‌موو ناژه‌لانی بۆ به‌دی‌هینان،
 بۆ رامکردون و ده‌سته‌مۆ بوون بۆیان، ده‌توان به‌ ویستی خویان سودیان لی
 وه‌ریگرن نه‌و گیانله‌به‌ره زه‌به‌للاحه خاوه‌ن هیزه (حوشتر، ره‌شه‌ولاخ، ولاغه‌به‌رزه)
 بۆ ناده‌میزاد ده‌سته‌مۆبووه و ژیریارکراوه، به‌ ویستی خوی به‌کاریان دینی، خو
 نه‌گهر خودا بیویستایه لپئی یاخی ده‌بوون و ده‌بوونه دره‌نده‌یه‌کی سامناک و
 ناده‌میزاد هر نه‌یده‌توانی توخیسان بکه‌وی، نه‌ باری بۆ هه‌لده‌گرت و
 نه‌ده‌یتوانی جوتی پی بکاو نه‌شیری بلۆشی و نه‌ گالیسکه‌ی بۆ رابکیشی. به‌لام
 نه‌وه‌تا خودا به‌ فه‌ضلو گه‌وره‌یی خوی بۆ رامکردوین و ژیر بارمان بوون.
 وه‌کوو ده‌فرموی: ﴿وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ﴾ ئیمه نه‌و
 ناژه‌لانه‌مان بۆ ژیریار کردون و گه‌ردنکه‌چیان، نه‌ی ناده‌میزادینه هه‌رچی
 بتانه‌وی پتیا بکه‌ن پتیا ده‌که‌ن، ته‌نانه‌ت سه‌ریشیان ده‌بپرن و گۆشته‌که‌یان
 ده‌خۆن، باریان لی ده‌نین، خۆتان سواریان ده‌بن، زه‌ویان پی ده‌کیتلن.

﴿وَلَهُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبُ، أَفَلَا يَشْكُرُونَ﴾ ههیه بۆ ئاده‌میزاد له‌و ناژه‌لانه جگه‌له بار هه‌لگرتن بۆیان و سواربوونیان و لی‌خواردنیان و گه‌لی سودی تر، وه‌کوو سود وه‌رگرتن له‌ خوری و مه‌ره‌زو کولک و موویان، راخه‌رو پۆشاکی لی‌ دروست ده‌که‌ن، له‌ شیره‌کانیان ده‌خۆنه‌وه، ئه‌ری ئه‌وه بۆ شوکرانه‌ژمی‌ری ئه‌و خودایه‌ ناکه‌ن: که‌ ئه‌و هه‌موو ناژه‌لانه‌ی بۆ ژیری‌ار کردون و ئه‌و هه‌موو نازونیعه‌ته‌ی بۆ لی‌ به‌دی هینان؟ وه‌لی کافره‌کان سپله‌یی ده‌که‌ن به‌رامبه‌ر ئه‌و نیعه‌تانه‌و کوفرائی نیعه‌ت ده‌که‌ن! رۆچون له‌ گومپاین داو پشتیان له‌ خوداپه‌رستی کرده‌و رویان کردۆته‌ په‌رستنی بت و سه‌نه‌م که‌ هیچیان بۆ ناکړی و دارای هیچیان نه‌. ئه‌وه‌تا ﴿وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لَّعَلَّهُمْ يُنصَرُونَ﴾ جگه‌ له‌ خودای مه‌زن چه‌ند بت و سه‌نه‌می‌کیان کردۆته‌ په‌رستراوی خۆیان به‌ندایه‌تییان بۆ ده‌که‌ن، به‌ هیوان یارمه‌تییان به‌دن، له‌ خودا نزیکیان بکه‌نه‌وه، شه‌فاعه‌تیان بۆ بکه‌ن، له‌ته‌نگانه‌ی رۆژی قیامه‌ت رزگاریان بکه‌ن. به‌لام له‌ راستیدا هیچیان بۆ ناکړی، هیچ سودی‌کیان ده‌ست ناکه‌وی له‌ په‌رستنی ئه‌و بتانه‌دا چونکه‌ ﴿لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَهُمْ وَهُمْ لَهُمْ جُندٌ مُّحَضَّرُونَ﴾ ئه‌و خودا درۆزانه ناتوان هیچ یارمه‌تییه‌کیان به‌دن، به‌لکوو ئه‌و بتانه زۆر له‌وه هیچ و پوچ ترن که‌ بتوانن یارمه‌تی خودی خۆیان به‌دن چ جای یارمه‌تی غه‌یری خۆیان.

ئه‌و بتانه نه‌ سود بۆ په‌رستشکارانیان کیش ده‌که‌ن و نه‌ زیانیان لی‌ دوور ده‌خه‌نه‌وه، ئه‌وان واته‌: په‌رستشکاران خزمه‌تیان ده‌که‌ن و زیانیان لی‌ دوور ده‌خه‌نه‌وه، دا‌کۆکییان لی‌ ده‌که‌ن، ناهیتلن دره‌نده‌ میزیان پێدا بکه‌ن و بالنده‌ جیقنه‌یان پێدا بکه‌ن و مندا‌له‌ ورکه‌ به‌ردیان تیب‌گرن،... هتد. یان: ئه‌و بتانه رۆژی قیامه‌ت ناماده‌ی عه‌زابدانی په‌رستشکاره‌کانیان ده‌بسن و ده‌بنه‌ سوته‌مه‌نی بۆیان.

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نه‌ای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بۆ دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فه‌رموی: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: برێک له به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو رۆژه، هینانی هاتنی شه‌وو رۆژ یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌وێته‌وه ناو تاریکییه‌وه، به‌ پیچه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له ئاکامی هه‌لخولانی گۆی زه‌وی به‌ده‌وری خولگی خۆی دا، له‌خۆرنا‌واوه بۆ رۆژه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له‌ نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه‌، له‌ نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه‌و تاریکه‌، هه‌رکه‌ تۆژیکی تاریکیی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه‌ روناکی برێک تاریکیی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه‌و له‌سه‌رخۆتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کوو له‌ نایه‌تیکی تردا ئاماژه‌ به‌وه‌ ده‌کا و ده‌فه‌رموی: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خێرو فه‌ر هه‌یه‌ "له‌تاریکی‌دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌هرانی تریش واز له‌ جمو جۆل دینن و ده‌که‌ونه‌ حاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه‌، ماندو شه‌که‌تییان نامینن و جه‌سته‌یان هینن و نه‌وێنه‌ ده‌که‌وێته‌وه‌، له‌ روناکیش دا بینینی دیمه‌نه‌ جوانه‌کان و جمو جۆل و کارو‌کاسبی و هه‌ولدان بۆ بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌لسو‌پاندنی خۆره‌ تاکۆتایی مه‌داری خۆی، له‌وه‌پێش واگومان ده‌برا: که‌ خۆر له‌ شوێنی خۆی دامه‌زراوه‌و جمو جۆلی نیه‌، به‌لام له‌ دوا‌یدا زاندر: که‌ خۆر له‌ شوێنی خۆی راوه‌ستاو نیه‌. به‌لکوو له‌ گه‌ردایه‌، هه‌میشه‌ به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له‌ فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده‌ کردوه: که‌ له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

هه‌ئوئستی کافره‌کان له ته‌قواو خودا په‌رستی

وَإِذَا

قِيلَ لَهُمْ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾
وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ
﴿٤٦﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْطَعِمُ مَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَطْعَمَهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي
ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٤٧﴾

وئیرای هه‌بوونی نه‌و هه‌موو به‌لگه‌و نیشانانه له‌سه‌ر هه‌بوونی خوداو
ده‌سه‌لاتی ره‌های و ره‌حه‌تی بئ پایانی، که‌چی ناده‌میزاده‌کان له حاله‌تی بئ
ناگاین و نه‌قامی‌سدان، وه‌ه‌وش خۆیان نایه‌نه‌وه، واز له به‌درۆ‌خستنه‌وه‌ی
پتغه‌مبه‌رو گالت به‌پیکردنی ناهیتن و په‌له ده‌که‌ن له هاتنی عه‌زاب و
قه‌شه‌ریان دئ به‌و هه‌ره‌شانه‌ی له‌لایه‌ن پتغه‌مبه‌ره‌وه ناراسته‌یان ده‌کری. بیر
له نیشه‌نه‌کانی خودا ناکه‌نه‌وه، به‌زه‌بییان به‌بئ‌نه‌واو هه‌زاراندا نایه‌ته‌وه،
تۆز قاتیک سۆزو به‌زه‌بی له ده‌روونیاندا نیه، نه‌وان له‌وپه‌ری نه‌قامی و
بئ ناگاین‌دان. ده‌فه‌رموئ: ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ
لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾ نه‌گه‌ر به‌و پشت هه‌لکردوانه بگوتری، رو له‌نایاتی خودا

ئیبی نو ئه‌بی حاتم له موجاهیدو له عیكزیمو عوروه‌ی كورپی زوبه‌یرو
 قه‌تاده و سوودی، هه‌مان ریاوه‌تیان هی‌ناوه و ده‌لین: ئه‌و پیاوه‌ی ئیسقانه
 رزیوه‌كه‌ی به‌ ده‌سته‌وه بوو ئوبه‌ی كورپی خه‌لف بوو، ئه‌بو حه‌ییانیش نه‌مه‌ی
 به‌لاوه په‌سه‌نده، هه‌ر له‌م روانگه‌وه موغه‌سییرین فهرموویانه ئوبه‌ی كورپی
 خه‌له‌فی جومه‌حی هات بۆلای پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ئیسقانیکی رزیوی به‌ده‌سته‌وه
 بوو، به‌ده‌ست وردی كردو وتی: ئه‌ی موحه‌مه‌د! خودا دوا‌ی رزینو پۆلكان نه‌م
 ئیسقانه زیندو ده‌كاته‌وه؟ پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فهرموی: به‌ئێ خودا نه‌وه زیندو
 ده‌كاته‌وه، تۆیش ده‌مریتێ و دوا‌یی زیندوت ده‌كاته‌وه پاشان ده‌تخاته ناو ئاگری
 دۆزه‌خه‌وه. ^(۱)

به‌هه‌رحال وه‌كوو زانایانی ئوصول ده‌فهرموی: (العبرة بعموم اللفظ لا
 بخصوص السبب) گرنگ گشتی وشه‌یه‌كه‌و ئه‌و به‌رچاو ده‌گیرێ نه‌ك
 تایبه‌ته‌ندی هۆكاری نازلبوونه‌كه‌، به‌م پییه هه‌ركه‌سیك بپوای به‌
 تال و ته‌نهای خودا نه‌بی و ئینكاری زیندو بوونه‌وه بكا ره‌تدانه‌وه‌ی ئایه‌ته‌كه
 ده‌یگریته‌وه.

نموونه‌ی ئه‌م ئایه‌ته ئایه‌تیکی تره: كه‌ ده‌فهرموی: ﴿الْم نَخْلُقْكُمْ مِنْ مَاءٍ
 مَهِينٍ. فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ مَكِينٍ. إِلَى قَدَرٍ مَعْلُومٍ﴾ (المسلات: ۲۰-۲۲) یان ده‌فهرموی:
 ﴿إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ﴾ (الانسان: ۲) ده‌ی حه‌ق وایه ئاده‌میزاد
 سوپاسگوزاری ئه‌و هه‌موو نيعمه‌تانه بی هه‌میشه شوكرانه‌ژمیری بكا، نه‌ك
 بوغرا ببی و لوتبه‌رزبی بنوینێ و بپوای به‌ زیندو بوونه‌وه نه‌بی. ئه‌وه‌تا له

(۱) سه‌یری (اسباب النزول)ی واحیدی بکه‌ ص ۲۴۶ هه‌روه‌ها (اسباب النزول)ی سیوطی ص ۶۶۸-۶۶۹ بکه‌. واخرجه

الحاکم فی التفسیر (باب ۳۶) ص ۳۶۰۶

جیاتی پروابوون به زیندوبوونه وه تاك و ته نهایی خوداو دهسه لاتی ره های به سهر
 هم موو شتیکدا ریبا زکی چه وتی گرتوه ﴿وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ﴾
 قَالَ: مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ ﴿نه زیله مان بو ده هیئتیه وه و دروستبوونی
 سهره تای خوی له بیر چۆته وه: که له نه بو وه به دیان هیئاوه له لایه وه دورو
 نه گوغناوه: که خودای خاوهن دهسه لات بتوانی جهسته ی رزیو پۆلکا و
 سهرله نوی زیندو بکاته وه، سهرره ق و نه فامه، چونکه قیاسی دهسه لات و
 توانای خودا ده کاته سهر دهسه لات و توانای به نده کان، دهسه لاتی خودا له کوئی و
 توانای ناده میزاد له کوئی؟؟

﴿قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ، وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ﴾ نه ی
 پیغه مبهرا به و موشریکه سهرسه ختانه بلئی: خودا نه و ئیسقانه رزیو
 زیندوده کاته وه، نه و خودایه ی به که عجار له نه بو وه به دی هیئاوه، هیچ نه بو
 دروستی کرده دواپی ده توانی به هاسانی جارتیکی تر سهرله نوی زیندیوان
 بکاته وه. خودا زانا و ناگاداره هیچی لی گوم نابئی، هر شتیک چه ندیک نادیارو
 خفی بی، له ناو زگی زهوی دا بی، له ناو قولایی ده ریادا بی، پارچه پارچه
 بووی و بویتته تۆزو خۆلو تیکه لاو به خۆل وروه ک بووی خودا سهرله نوی
 زیندوی ده کاته وه.

نه عجار به لگه یه کی تر له سهر به توانایی خودا ده هیئتیه وه و ده فهرموی:
 ﴿الَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا، فَإِذَا أَنتُم مِّنْهُ تُوقِدُونَ﴾ نه و خودا
 خاوهن دهسه لاتی که دره ختی بو ئیوه به دی هیئاوه له ناو، دار رسکاوه و
 سهوز بووه و پیگه یشتوه بو ته دره ختیککی خاوهن لق و پوپ و گه لاو میوه ی
 تهرو تازه، دواپی نه و داره تهرو ناوداره ی وشک کرده و ناگری پی ده کاته وه،
 له و کاته شدا: که له ههره تی گهش و غادایه ناگری تییدا شاردراوه ته وه، ده ی

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نه‌ای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بۆ دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فه‌رموی: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: برێک له به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو رۆژه، هینانی هاتنی شه‌وورۆژ یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌وێته‌وه ناو تاریکییه‌وه، به‌په‌چه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له ئاکامی هه‌لخولانی گۆی زه‌وی به‌ده‌وری خولگی خۆی دا، له‌خۆرنا‌واوه بۆ رۆژه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له‌نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه، له‌نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه‌و تاریکه، هه‌رکه تۆزێک تاریکیی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه روناکی برێک تاریکیی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه‌و له‌سه‌رخۆتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کو له‌نایه‌تیکی تر دا ئاماره به‌وه ده‌کا و ده‌فه‌رموی: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خێرو فه‌ر هه‌یه "له‌تاریکی دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌هرانی تریش واز له‌جمو جۆل دینن و ده‌که‌ونه‌هاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه، ماندو شه‌که‌تییان نامینن و جه‌سته‌یان هینن و نه‌توانن ته‌ده‌که‌وێته‌وه، له‌روناکیش دا بینینی دیمه‌نه‌ جوانه‌کان و جمو جۆل و کارو‌کاسبی و هه‌ولدان بۆ بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌ل‌سوپاندنی خۆره‌ تاکۆتایی مه‌داری خۆی، له‌وه‌په‌ش واگومان ده‌برا: که‌خۆر له‌شوینی خۆی دامه‌زراوه‌و جمو جۆلی نیه، به‌لام له‌دواییدا زاندر: که‌خۆر له‌شوینی خۆی راوه‌ستاو نیه. به‌لکوو له‌گه‌ردایه، هه‌میشه به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له‌فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده‌کردوه: که‌له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

ئەوپەری توانای ھەیدو ھیچی لى عاسى نابى، زانایى رەھای ھەیدو ھیچی لى گوم نابى، ناسمانەکانو زەوی مەخلوقاتىكى عەجایەبو سەرسوڕھێنەر، ئەم زەویەى ئیمە لەسەرى دەژین، مەلایین جوړو رەگەزى تر لەگەلمان تىیداژيان بەسەر دەبن، ئیمە لە ئاست قەبارەى زەوی وەکوو نەبوو واینو نازانین حەقیقەتى چۆنەو چیه“ چتىكى زۆر كەمى لىدەزانين، ئەم زەویە بەو پان وپۆرىو زەبەلاحیەى، یەکیكە لە شوێنكەوتوو بەچكۆلەكانى ئەو خۆرەى كە دایە زەمینمان بە تیشك و گەرمایى ئەو دەژى. دەى ئەم خۆرە كە زەوی لە ئاستى قەبارەى كى بەچكۆلەیه-یەكێكە لەسەد ملیۆن ھەسارەو لەیەك مەجەرپرەدا دىنو دەچن، دونیای ئیمە پىك دىنن، لە بونەو ھەردا چەند مەجەررەى كى تریان چەند جیھانىكى تری وەكوو جیھانى ئیمە ھەن، ناسمانشوناسان تا ئیستا بەدوربینەكانیان ژمارەى مەجەرپرەكانیان گەیانندۆتە سەد ملیۆن مەجەرپرە. چاوەروانىشن دوربینى پىشكوتووتر پەیدابن و بتوانن مەجەرپرەى تر كەشف بكەن، لە ئێوان ئەو مەجەرپرەى زەوى ئیمەى تىدايەو مەجەرپرەى كەترى جیرانى نزىكەى حەوتسەدو پەنج سالى روناكىیە(سالى روناكیش بەبیست و شەش ملیون ملیون میل مەژندە دەكرى!)

چەندەھا قەبارەى زۆر زەبەللاھى تر ھەن لەو(سەد)انەى وا گومان دەبەرى ئەم خۆرو ھەسارانە لەوان جیاپونەتەو ھەو پارچەى ئەو(سەد)انەن. ئەوانە ھەموویان فەلەك و مەدارىكى تاییەتییان ھەيە تىیدا ھەلدەسوړتین، زوربەیان تەوابیعیان ھەن و ئەستێرەى تر ھەن سەریە ئەوانو مەدارو خولگەى خۆیان ھەيە وەكوو چۆن زەوى بەدەورى خۆردا مەدارى ھەيە!

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نه‌ای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بۆ دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فه‌رموی: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: برێک له به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو رۆژه، هینانی هاتنی شه‌وورۆژ یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌وێته‌وه ناو تاریکییه‌وه، به‌په‌چه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له ئاکامی هه‌لخولانی گۆی زه‌وی به‌ده‌وری خولگی خۆی دا، له‌خۆرنا‌واوه بۆ رۆژه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له‌نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه، له‌نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه‌و تاریکه، هه‌رکه تۆزێک تاریکیی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه روناکی برێک تاریکیی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه‌و له‌سه‌رخۆتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کو له‌نایه‌تیکی تر دا ئاماره به‌وه ده‌کا و ده‌فه‌رموی: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خێرو فه‌ر هه‌یه "له‌تاریکی دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌هرانی تریش واز له‌جمو جۆل دینن و ده‌که‌ونه‌هاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه، ماندو شه‌که‌تییان نامینن و جه‌سته‌یان هینن و نه‌توانن ته‌ده‌که‌وێته‌وه، له‌روناکیش دا بینینی دیمه‌نه‌ جوانه‌کان و جمو جۆل و کارو‌کاسبی و هه‌ولدان بۆ بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌ل‌سوپاندنی خۆره‌ تاکۆتایی مه‌داری خۆی، له‌وه‌په‌ش واگومان ده‌برا: که‌خۆر له‌شوینی خۆی دامه‌زراوه‌و جمو جۆلی نیه، به‌لام له‌دواییدا زاندر: که‌خۆر له‌شوینی خۆی راوه‌ستاو نیه. به‌لکوو له‌گه‌ردایه، هه‌میشه به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له‌فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده‌کردوه: که‌له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

هممو ئینسانیک به گویره‌ی کرده‌وه‌کانی سزاو پاداشی ده‌دریته‌وه، ده‌سا با
 هممو ناده‌میزاد بۆ به‌رژه‌وه‌ندی خۆیان به‌ندایه‌تی بۆ نه‌و خودایه بکه‌ن و به
 تاك‌وته‌نهای بناسن و گویره‌یه‌لی فه‌رمان و جله‌وگیریه‌کانی بن.

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نه‌ای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بۆ دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فه‌رموی: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: برێک له به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو رۆژه، هینانی هاتنی شه‌وورۆژ یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌وێته‌وه ناو تاریکییه‌وه، به‌په‌چه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له ئاکامی هه‌لخولانی گۆی زه‌وی به‌ده‌وری خولگی خۆی دا، له‌خۆرنا‌واوه بۆ رۆژه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له‌نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه، له‌نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه‌و تاریکه، هه‌رکه تۆزێک تاریکیی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه روناکی برێک تاریکیی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه‌و له‌سه‌رخۆتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کوو له‌نایه‌تیکی تردا ئاماژه به‌وه ده‌کا و ده‌فه‌رموی: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خێرو فه‌ر هه‌یه "له‌تاریکی دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌هرانی تریش واز له‌جمو جۆل دینن و ده‌که‌ونه‌هاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه، ماندو شه‌که‌تییان نامینن و جه‌سته‌یان هینن و نه‌توانای تیده‌که‌وێته‌وه، له‌روناکیش دا بینینی دیمه‌نه‌ جوانه‌کان و جمو جۆل و کارو‌کاسبی و هه‌ولدان بۆ بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌ل‌سوپاندنی خۆره‌ تاکۆتایی مه‌داری خۆی، له‌وه‌په‌ش واگومان ده‌برا: که‌خۆر له‌شوینی خۆی دامه‌زراوه‌و جمو جۆلی نیه، به‌لام له‌دواییدا زاندر: که‌خۆر له‌شوینی خۆی راوه‌ستاو نیه. به‌لکوو له‌گه‌ردایه، هه‌میشه به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له‌فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده‌کردوه: که‌له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

وه‌کوو باقی سوره‌ته مه‌ککویه‌کانی تر بیرباوه‌ری راست وحق له دلّو ده‌روون
 داده‌پس‌کیتنئ، چلک وپوخلاتای شیرک و تاوان له عه‌قیده لاده‌با، وه‌لی
 به‌شیتویه‌کی تایبه‌تیو ناراسته‌کراو لایه‌نیکي شیرک و بیرباوه‌پیکي پرپوچ و
 ره‌گه‌داکوتراو له‌ناو کۆمه‌لگای عه‌ره‌بی رۆژگاری نازلبوونی قورئان داموعاله‌جه
 ده‌کاو ده‌یپوچینیتیه‌وه، پی له‌سه‌ر نه‌و بیرباوه‌په‌ه‌له‌و خه‌رافیاته‌ داده‌گریو
 گه‌نده‌لین وپوچی شی ده‌کاته‌وه، نه‌و بیرباوه‌په‌پوچه‌ی: که هه‌ندی له
 عه‌ره‌به‌کان په‌په‌ویان ده‌کردو له ناخیان‌دا جیگیر بوسو، بیرباوه‌پیکي
 نه‌فسانه‌یی، پیان وابوو خزمایه‌تی له نیوان خوداو جندۆکه‌دا هه‌یه، له
 روانگه‌ی نه‌و بیرباوه‌په‌ نه‌فسانه‌یی‌یانه‌وه پیان وابوو: له ناکامی هاوسه‌ریه‌تی
 خودا له‌گه‌ل جندۆکه‌دا فریشته په‌یدا بوون، واته: پیان وابوو جندۆکه خیزانی
 خودان و فریشته کچی خودان!! (استغفر الله، هزار جارو زیاتریش استغفر الله!)

بۆیه له‌م سوره‌ته‌دا به توندی هیرش ده‌کریته سه‌ر نه‌و بیرباوه‌په‌ه‌له‌و
 بی بناغه‌یه‌و په‌رده له‌سه‌ر کرمۆلی و پوچی نه‌و نه‌فسانه هه‌لده‌ده‌اته‌وه و به
 توندی ده‌یپوچینیتیه‌وه.

نه‌جار خرابی وه‌زعی کافره‌کان له قیامه‌ته‌دا نایش ده‌کا، حیوارو کیشه‌و
 جه‌ده‌لی له نیوان تیمانداران و کافران له ژبانی دونیا‌یان داووبیر ده‌هینیتیه‌وه،
 نه‌جار ناکامی هه‌ردولایان رون ده‌کاته‌وه، خودا په‌رستان له نازونیمه‌تی
 به‌هه‌شت دا بۆ هه‌تاه‌تایه ده‌میننه‌وه، کافره‌کانیش له دۆزه‌خ‌دا بۆ
 هه‌تاه‌تایه سزا ده‌ده‌رین.

نه‌جار به‌کورتیو چروپری سه‌رگوزه‌شته‌ی هه‌ندی له پیغه‌مبه‌رانی پێشو
 نایش ده‌کا، چیرۆکی هه‌زه‌تی نوح وئیه‌راهم و ئیسماعیل و موسا و هارون و
 ئیلیاس و لوط و یونس عليه‌السلام ده‌گێرتیه‌وه، وه‌لی له‌ناو هه‌موویان‌دا چیرۆکی

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نمای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بۆ دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فهرموئ: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: برێک له به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو رۆژه، هینانی هاتنی شه‌وورۆژ یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌وێته‌وه ناو تاریکاییه‌وه، به‌پێچه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له ئاکامی هه‌لخولانی گۆی زه‌وی به‌ده‌وری خولگه‌ی خۆی دا، له‌خۆرنا‌واوه بۆ رۆژه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له‌ نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه‌، له‌ نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه‌و تاریکه‌، هه‌رکه‌ تۆژیکی تاریکایی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه‌ روناکی برێک تاریکایی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه‌و له‌سه‌رخۆتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کوو له‌ نایه‌تیکی تردا ئاماژه‌ به‌وه‌ ده‌کا و ده‌فهرموئ: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خێرو فەر هه‌یه‌ "له‌تاریکی‌دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌هرانی تریش واز له‌ جمو جۆل دینن و ده‌که‌ونه‌ حاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه‌، ماندو شه‌که‌تییان نامینن و جه‌سته‌یان هینن و نه‌و نه‌و ده‌که‌وێته‌وه‌، له‌ روناکیش دا بینینی دیمه‌نه‌ جوانه‌کان و جمو جۆل و کارو‌کاسبی و هه‌ولدان بۆ بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌ل‌سوپاندنی خۆره‌ تاکۆتایی مه‌داری خۆی، له‌وه‌پێش واگومان ده‌برا: که‌ خۆر له‌ شوێنی خۆی دامه‌زراوه‌و جمو جۆلی نیه‌، به‌لام له‌ دوا‌یدا زاندر: که‌ خۆر له‌ شوێنی خۆی راوه‌ستاو نیه‌. به‌لکوو له‌ گه‌ردایه‌، هه‌میشه‌ به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له‌ فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده‌ کردوه: که‌ له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

﴿قَالَ تِلْكَ إِتَاتِ ذِكْرًا﴾ نهرکیکی تری سرشانیان نه‌ویه نامی ناسمانی به‌سر پیغه‌مبه‌ران‌دا ده‌خوینه‌وه. جا سویند به‌و فریشتانه: که نه‌وه نهرکو واجباتیانہ ﴿إِنَّ إِلَهُكُمْ لَوَاحِدٌ﴾ بیگومان خودای نیوه نه‌ی ناده‌میزادینه، نه‌ی نه‌وانه‌ی خیطاب‌تان ناراسته ده‌کری، خودایه‌کی تاک‌وته‌نهاو بی‌هاوه‌له، پیوسته به دلسوزی به‌ندایه‌تی بۆ بکه‌ن ﴿رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ الْمَشَارِقِ﴾ به‌دیته‌نرو هه‌لسورپنه‌رو خاوه‌نی ناسمانه‌کانو زه‌وی و هه‌موو نه‌و شتانه‌ی تییان‌دایه‌و له ناوانیان‌دایه له گیانله‌به‌رو بی‌گیان، له ناده‌میزادو فریشته‌و جندۆکه، له روه‌و دره‌ختو ئاوو هه‌واو مانگو خوړو نه‌ستیره‌و مه‌جه‌رپه‌و (سدم) له جوائو ورده‌کاری تییان‌دا... هتد

هه‌روه‌ها خودای شوینه‌لاتو شوین ئاوابوونیشه، ده‌ی که‌وایه له ناخه‌وه پرواتان به تاک‌وته‌نهایی خودا هه‌بۆ به دلسوزی به‌ندایه‌تی بۆ بکه‌ن و هه‌ر نه‌و به‌رستن، چونکه هه‌بوونی نه‌و حه‌مکه مه‌خلوقاته: که نیه‌ی ناده‌میزاد به‌شیکی زۆر زۆر که‌می لی ده‌زانین، باشترین به‌لگه‌یه له‌سه‌ر هه‌بوونو تاک‌وته‌نهایی خوداو تواناو ده‌سه‌لاتی. که ده‌فه‌رموی: ﴿وَرَبُّ الْمَشَارِقِ﴾ وشه‌ی مه‌شاریق به‌کۆ ده‌هینن، ناماژه به حه‌قیقه‌تیکی زانستی ده‌کا بریتییه له‌وه هه‌موو نه‌ستیره‌یه‌ک شوینه‌لاتو شوین ئاوابوونی هه‌یه، به‌لکرو هه‌ر نه‌ستیره‌یه‌ک چه‌ند شوینه‌لاتو شوین ئاوابوونی هه‌یه، ته‌عبیره‌که شتیکی وردی تر ده‌گه‌یه‌نی و واقعی گۆی زه‌ویان نیشان ده‌دا، چونکه زه‌وی له هه‌لخولانی به‌رده‌وام نه‌دا به‌رامبه‌ر خوړ، سات دوا‌ی سات و له‌سه‌ر هه‌موو پارچه‌کانی، شوینه‌لاتو شوین ئاوابوونی لی په‌یدا ده‌بن، هه‌ر که به‌شیکی خوړی لی هه‌لدن به‌شیکی‌تری خوړی لی ئاوا ده‌بۆ، هه‌روا به‌نیسه‌ت هه‌موو نه‌ستیره‌کانی تره‌وه، نه‌وکاته‌ی له نیمه‌ ده‌رده‌که‌ون له خه‌لکی ولاتانی تر ئاوا

ده بن، که له نیمه ناواده بن له ولاتی تی تر هه لیتن. نه مه حقیقه تی کی زانستی یه و له سهرده می نازلبوونی قورنان دا خه لکی په بیان پی نه برده، به لام قورنان نه و کاته نه حقیقه ته زانستی یه راگیانده، و تازه به تازه زانیاری تازه نه و حقیقه ته ی چه سپانده.

رازانده وهی ناسمان به نه ستیره کان

إِنَّا زَيْنَا السَّمَاءِ الدُّنْيَا بِرِزْنِهِ الْكَوَكِبِ ① وَحِفْظًا
مِّنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مَّارِدٍ ② لَا يَسْمَعُونَ إِلَى الْمَلَأِ الْأَعْلَى وَيُقَذِفُونَ
مِّنْ كُلِّ جَانِبٍ ③ دُحُورًا وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبٌ ④ إِلَّا مَن خُطِفَ
الْخُطْفَةَ فَاتَّبَعَهُ شَهَابٌ ثَاقِبٌ ⑤

نه کۆمه له نایه ته به لگه یه کی تریان له سهر هه بوونی خوداو تواناو ده سلاتی بی سنووری له خوگرته وه، له وه پیش باسی به دیه پنانی ناسمانه کان و زهوی کرد، نه جار لیته دا له باسی نه وه ده کا: که نه ستیره کان دوو سودی سهره کییان هیه، جوانکردنی ناسمانی دونیاو ره تاندنی شه یاتینی.

ده هه رموی: ﴿إِنَّا زَيْنَا السَّمَاءِ الدُّنْيَا بِرِزْنِهِ الْكَوَاكِبِ﴾ نیمه ناسمانی دونیا مان رازانده وه به جوانی نه ستیره کان، هه رکاتی به شو سهر هه لپی، ده ستره نگینی و کارامه پی خودا ده بیینی، نه و نه ستیرانه ده لیتی لونلوئو مروارین ده دره وشینه وه.

﴿وَحَفِظًا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مَّارِدٍ﴾ نیمه ناسمانان پاراستوه له هه موو شه‌یتانیکی سه‌رکه‌ش و یاخی، هه‌رکاتی بیانه‌وی قسه‌وباس له عاله‌می بالا بدن، تیر نه‌ستیره‌یه کیان تیده‌گرین و ده‌یان‌سوتینی، بۆیه ده‌فه‌رموی: ﴿لَا يَسْمَعُونَ إِلَى الْمَلَأِ الْأَعْلَى﴾ واته: شه‌یاتینی ناتوانن هه‌والو ناخاوتنی عاله‌می بالا بیستن، هه‌ر له‌گه‌ل هه‌ولی نه‌وه‌یان دا یه‌کسه‌ر تیره‌ستیره‌یان تی ده‌گه‌وی و ناتوانن توخنی بکه‌ون. هه‌لبه‌ته نه‌م دوتاییه‌ته‌ندییه‌ی نه‌ستیره‌کان یان نه‌و دوو سوو ده‌سه‌رکه‌یییه‌یان له‌چهند نایه‌تی تریش دا ناماژه‌یان پی کراوه، وه‌کسو ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ﴾ (المکه:ه) یان ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَزَيَّنَّاهَا لِلنَّاظِرِينَ وَحَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ إِلَّا مَنْ اسْتَرَقَ السَّمْعَ فَاتَّبَعَهُ شَهَابٌ مُبِينٌ﴾ (المجر:۱۶-۱۸).

ناسمان شوینی شکۆمه‌ندی و قیبه‌گای خودا په‌رستانه، ریگه نادری شه‌یاتینی و یاخه‌چوان بۆی سه‌رکه‌ون، بۆیه ﴿وَيُقَذَّفُونَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ دُخُورًا وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبٌ﴾ له هه‌ر لایه‌که‌وه بیانه‌وی بۆی سه‌ریکه‌ون بۆ قسه‌دزین، له هه‌موو لایه‌که‌وه تیرباران ده‌کرین به‌ تیره‌ستیره، ده‌شکیتندرتن و تارومار ده‌کرین و ناهیتلدری توخنی بکه‌ون و نه‌و مراژه‌یان بیته‌جی، له رۆژی قیامه‌تیش دا سزای سه‌خت و دژوارو به‌رده‌وامیان بۆ هه‌یه،

﴿إِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ فَأَتْبَعَهُ شَهَابٌ ثَاقِبٌ﴾ مه‌گه‌ر شه‌یاتیییه‌ک: که له هه‌لو فرسه‌تیک دا به‌فرکه قسه‌یتیک بدزی و بیفرینن و بیدا به‌گویتی کاهین و کوته‌وه‌نانیه‌کان دا، نه‌ویش خیرا تیره‌ستیره‌یه‌ک (نه‌یازیکیک) ده‌که‌ویته شوینی و جاری و اهه‌یه پیش نه‌وه‌ی قسه‌دزاوه‌که بگه‌یه‌نن، تیره‌ستیره‌که ده‌یسوتینی، جاری وایش هه‌یه به‌قه‌زاو قه‌ده‌ری خودا قسه‌که ده‌گه‌یه‌نیتته به‌رگویتی کاهینه‌که. وه‌کسو له فه‌رمووده‌ی پیغه‌مبه‌ردا (ﷺ) هاتوه‌و نیبنوحی‌بان ریوایه‌تی کردوه: که پیغه‌مبه‌ر فه‌رموویه‌تی: (وَيَخْتطفُ الشَّيَاطِينُ السَّمْعَ

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نه‌ای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بو دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فهرموئ: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: بریک له به‌لگه و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو رۆژه، هینانی هاتنی شه‌وو رۆژ یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌ویتته ناو تاریکاییه‌وه، به‌پیچه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له ناکامی هه‌لخولانی گوی زه‌وی به‌ده‌وری خولگی خوی، دا، له‌خۆرنا‌واوه بو رۆژه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه، له نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه تاریکه، هه‌رکه تۆزیک تاریکایی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه روناکی بریک تاریکایی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه له‌سه‌رخ‌وتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کوو له نایه‌تیکی تردا ناماژه به‌وه ده‌کا و ده‌فهرموئ: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خپرو فەر هه‌یه "له‌تاریکی‌دا ناده‌میزادو گیانله‌به‌رانی تریش واز له جمو جول دینن و ده‌که‌ونه حاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه، ماندو شه‌که‌تییان نامینئ و جه‌سته‌یان هینو توانای تیده‌که‌ویتته‌وه، له روناکیش دا بینینی دیمه‌نه جوانه‌کان و جمو جول و کاروکاسبی و هه‌ولدان بو بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌لسوپاندنی خۆره تاکۆتایی مه‌داری خۆی، له‌وه‌پیش واگومان ده‌برا: که خۆر له شوینی خۆی دامه‌زراوه و جم و جولێ نیه، به‌لام له دواینی‌دا زاندر: که خۆر له شوینی خۆی راوه‌ستاو نیه. به‌لکوو له گه‌ردایه، هه‌میشه به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده‌کردوه: که له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

مه جلیسانه یان لیّ یاساغو رایه یان ناکه وی توخنی شه جوړه شویتانه
بکه ون، که واته شه بیروبوچونه ی کافره کان: که ده لّین: له نیوان خوداو
شیاتیتی دا پدیوه ندیی هاوسه ریه تی هیه بی بناغو بی به لگه یه، نه گه ر
شتیک له وانه راست بوايه، مامه له له گه ل کردنیان به شیوه یه کی تر ده بوو

سه لماندن ی زیندوبوونه وه وده شرو نه شر

فَأَسْتَفْنِهِمْ أَهْمُ أَشَدُّ خَلْقًا
أَمْ مَنْ خَلَقْنَا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَّازِبٍ ﴿١١﴾ بَلْ عَجِبْتَ
وَيَسْخَرُونَ ﴿١٢﴾ وَإِذَا ذُكِّرُوا لَا يَذْكُرُونَ ﴿١٣﴾ وَإِذَا رَأَوْا آيَةً يَسْتَسْخِرُونَ
﴿١٤﴾ وَقَالُوا إِن هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾ أَمْ ذَا مِنَّا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظْمًا
أَمْ إِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ﴿١٦﴾ أَوْ آبَاؤُنَا الْأَوَّلُونَ ﴿١٧﴾ قُلْ نَعَمْ وَأَنْتُمْ دَاخِرُونَ
﴿١٨﴾ فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ فَإِذَا هُمْ يَنْظُرُونَ ﴿١٩﴾ وَقَالُوا يَنْوِيلُنَا هَذَا
يَوْمَ الدِّينِ ﴿٢٠﴾ هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢١﴾

وه کوو زانیمان سهرتای سوره ته که ی به سه لماندن ی هه بوونی خودای خاوه
ده سه لات و تاک و تنه ا ده ست پی کرد، به لگه ی ناشکرای له سر شه وده حقیقه ته
هیئایه وه، که بریتییه له دروست کردنی ناسمانه کان و زه وی و نه وه ی
له تاویان دایه، هه روه ها به دیه ی نانی شویتنه لات و شوین ناوابوون، نه مجار به

شوین نه ودها باسی زیندوبونه ووه حه شرو نه شیر ده کا. ناشکراشه مدهستی
 سهره کی قورشان بریتییه له چوار بنه مای سهره کی (خودایه تی خودا،
 زیندوبونه ووه، پیغه مبه رایتی، سه لماندن قه زاقه دهر) بۆیه لیتره دا گونجاو بوو:
 که پی له سهر بنه مایه ک لهو بنه مایانه دابگیرئو به لگه بۆ سه لماندن هاتنی
 قیامت و زیندوبونه ووه بهیئیتوه ده فهرموی: ﴿فَأَسْتَفْتِهِمْ أَهُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمْ
 مَنْ خَلَقْنَا﴾ نهی پیغه مبه ر پرسیار له وانه بکه: که بروایان به رابوونی قیامت
 نیه، پییان بلئ: نایا دروستکردنی نه وانه قورستره یان دروستکردنی
 ناسمانه کان و زهوی و نه وهی تییان دایه له گیانله بهرو بی گیان، له فریشته و
 شعیاتینی، له مانگو و خۆرو نه ستیره و باقی عاله مه کای تری ناو بوونه وهر که
 ئیوهی ناده میزاد هیچیان لی نازان؟!

جا که دروستکردنی ناسمانه کان و زهوی و نه و تییان دایه قورستر بی له
 دروستکردنی نه وانه، بیگومان هیچ کاریکیش بۆ خودا قورس نیه - پییان بلئ:
 بۆچی له باسی زیندوبونه ووهی دوامردن و هاتنی قیامت سهرتان سوپده مینئ؟
 بۆچی به راستی نازان و گالته تان پی ی دئ ؟

نه تو نهی پیغه مبه ر "چاوه پروانی وه لام له وانه مه که، شته که ناشکرا و
 عه یانه، پیویست به وه لامدانه وهی نه وانه ناکا" پرسیاره که بۆ نیستینکار و
 سه رسوپمانه له حال و وه زعیان، له بی ناگایی و کورتییینی و گیللی یان،
 گالته کردن به مه زنده کردن و بیروبزچونیان.

نمونه ی نه م نایه ته نایه تیکی تره: که ده فهرموی: ﴿نَخْلُقُ السَّمَاوَاتِ
 وَالْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ (غافر: ۵۷) یان
 ده فهرموی: ﴿أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِقَادِرٍ عَلَى أَنْ يَخْلُقَ
 مِثْلَهُمْ بَلَىٰ وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ﴾ (یس: ۸۱) ئیتر له م روانگه ووه سهره تای
 دروستبوونی ناده میزاد راده گیه نهی و ده فهرموی: ﴿إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ

لا زبٍ ۖ تيمه بناغدی نه‌وان : که ناده‌مه له قورپنکی لينج دروستمان کردوه، جا: که نه‌وان لهو ماده زه‌عيفه دروست کراون؟ نه‌دی به‌ج عه‌قلنک بر‌وايان به زيندوبونه‌وی دوامردن نيه. بۆچی بر‌وايان به‌وه نيه: که خودا جارپنکی تر له گل دروستيان ده‌کاته‌وه؟ به‌کورتی نه‌م جه‌ستانه قبوولتی نه‌وه ده‌که‌ن گيان به‌چيته ناويان، نه‌گهر وا نه‌بايه له‌سهره‌تاوه قبوولتی گيانيان نه‌ده‌کرد، ده‌ی خودای خاوه‌ن تواناو ده‌سه‌لات ده‌توانی جارپنکی تر نه‌م گيانه بخاته‌وه ناو جه‌سته‌کانه‌وه.

نه‌بجار قورشان ئوسلوبه‌که ده‌گۆپتی ده‌فه‌رموی: ﴿بَلْ عَجِبْتَ وَيَسْخَرُونَ﴾ پتويست به‌پرسيار لی کردن ناکا، نه‌وانه گهل ونه‌ته‌وه يه‌کی سه‌رره‌قوبی بر‌واو گیل و که‌ذذابن. نه‌تۆش نه‌ی پیغه‌مبه‌ر "عه‌جابه‌ب ده‌تگريئو سه‌رت له هه‌لۆستيان سوپ ده‌ميئن: که نه‌وانه وپرای نه‌و هه‌موو به‌لگه ناشکرايانه له‌سهر به‌توانایی خودا، که‌چی بر‌وايان به‌ زيندوبونه‌وه نيه. نه‌ک ههر نه‌وه‌نده‌و به‌س به‌لکوو گالته‌يان به‌ زيندوبونه‌وه دئۆقه‌شه‌ريان به‌و به‌لگوو نيشانانه دئ: که بۆيان ده‌هيتيه‌وه له‌سهر به‌توانایی خودا به‌سهر هه‌موو شتيلدا.

يان، تۆ سه‌رت سوپ ده‌ميئن له ده‌سه‌لات و توانای خوداو نه‌وان گالته‌يان به‌سه‌ر سوپ‌مانه‌که‌ت دئ! يان تۆ سه‌رت سوپ‌ماوه له‌وه: که نه‌وان ئينکاری زيندوبونه‌وه ده‌که‌ن و نه‌وانيش گالته‌يان پئ دئ.

﴿وَإِذَا رَأَوْا آيَةً يَسْتَسْخَرُونَ﴾ هه‌رکاتی به‌لگه‌يه‌کی ناشکراو نمايان بيینن، يان موعجيزه‌يه‌کی پیغه‌مبه‌ر که شاره‌زايان ده‌کا بۆ ئيمان‌هينان و بر‌واکردن به‌ زيندوبونه‌وه، زۆر زنده‌ره‌وی ده‌که‌ن له‌گالته‌کردن و قه‌شه‌ری کردن‌دا، بانگی که‌سان دیکه‌ش ده‌که‌ن بۆ هاوبه‌شی کردنيان له‌گالته‌کردن‌دا.

﴿وَقَالُوا: إِنَّ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ﴾ وتیان: نه‌ی موحه‌مه‌دا! نه‌و په‌يامه‌ی تۆ بۆت هيتاوين و پيمان راده‌گه‌يه‌نی، جگه له‌سيحرو جادو به‌ولواه هيجتی تر نيه، بۆيه گرنگی پئ ناده‌ين و هه‌لناخه‌له‌تین، چی بلیتی گویت بۆ ناگرين.

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نه‌ای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بۆ دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فه‌رموی: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: بریک له به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو رۆژه، هینانی هاتنی شه‌وو رۆژ یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌ویتته ناو تاریکاییه‌وه، به‌پیچه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له ناکامی هه‌لخولانی گۆی زه‌وی به‌ده‌وری خولگی خۆی دا، له‌خۆرنا‌واوه بۆ رۆژه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه، له نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه تاریکه، هه‌رکه تۆزیک تاریکایی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه روناکی بریک تاریکایی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه له‌سه‌رخ‌وتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کوو له نایه‌تیکی تر دا ئاماره به‌وه ده‌کا و ده‌فه‌رموی: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خپرو فه‌ر هه‌یه "له‌تاریکی دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌رانی تریش واز له جمو جۆل دینن و ده‌که‌ونه حاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه، ماندو شه‌که‌تییان نامینن و جه‌سته‌یان هینن و توانای تیده‌که‌ویتته‌وه، له روناکیش دا بینینی دیمه‌نه جوانه‌کان و جمو جۆل و کارو کاسبی و هه‌ولدان بۆ بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌لسو پاندنی خۆره تاکۆتایی مه‌داری خۆی، له‌وه‌پیش واگومان ده‌برا: که خۆر له شوینی خۆی دامه‌زراوه و جمو جۆلی نیه، به‌لام له دواینی دا زاندر: که خۆر له شوینی خۆی راوه‌ستاو نیه. به‌لکوو له گه‌ردایه، هه‌میشه به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده کردوه: که له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

هه‌ئوئستی کافره‌کان له ته‌قواو خودا په‌رستی

وَإِذَا

قِيلَ لَهُمْ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾
وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ
﴿٤٦﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْطَعِمُ مَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَطَعَمَهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي
ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٤٧﴾

وئیرای هه‌بوونی نه‌و هه‌موو به‌لگه‌و نیشانانه له‌سه‌ر هه‌بوونی خوداو
ده‌سه‌لاتی ره‌های و ره‌حه‌تی بئ پایانی، که‌چی ناده‌میزاده‌کان له حاله‌تی بئ
ناگاین و نه‌قامی‌سدان، وه‌ه‌وش خۆیان نایه‌نه‌وه، واز له به‌درۆ‌خستنه‌وه‌ی
پتغه‌مبه‌رو گالت به‌پیکردنی ناهیتن و په‌له ده‌که‌ن له هاتنی عه‌زاب و
قه‌شه‌ریان دئ به‌و هه‌ره‌شانه‌ی له‌لایه‌ن پتغه‌مبه‌ره‌وه ناراسته‌یان ده‌کری. بیر
له نیشه‌نه‌کانی خودا ناکه‌نه‌وه، به‌زه‌بییان به‌بئ‌نه‌واو هه‌زاران دا نایه‌ته‌وه،
تۆز قاتیک سۆزو به‌زه‌بی له ده‌روونیان دا نیه، نه‌وان له‌وپه‌ری نه‌قامی و
بئ ناگاین‌دان. ده‌فه‌رموی: ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ
لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾ نه‌گه‌ر به‌و پشت هه‌لکردوانه بگوتری، رو له‌نایاتی خودا

﴿۳۳﴾ إِنَّا كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿۳۴﴾ إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿۳۵﴾ وَيَقُولُونَ إِنَّا لِلَّهِ أَهْلٌ لِّهَاتِنَا لِيَا سَاعِرٍ مُّتَجَنِّفٍ ﴿۳۶﴾ بَلْ جَاءَ بِالْحَقِّ وَصَدَّقَ الْمُرْسَلِينَ ﴿۳۷﴾

دوای سه‌لماندنو باسکردنی هه‌بوونی خودای تاه‌وتنه‌هاو خاوه‌ن صیفاتى جه‌مالو که‌مال، هه‌روه‌ها سه‌لماندنی رابوونی قیامت و زیندوبوونه‌وه‌ی‌شاده‌میزاد، نه‌جار دیته‌ سه‌ر باسکردن و رانواندنی حالو وه‌زعی کافره‌کان له قیامت‌دا: که‌ راپیتی ناو دۆزه‌خ ده‌کرتن، که‌س فریایان ناکه‌وئ و که‌س ناتوانی له ئاگرى دۆزه‌خ رزگارایان بکا، پاشان ده‌ست ده‌که‌ن به‌سه‌رزه‌نشترکردنی یه‌کترى و ده‌م تیک ده‌نین، شوینکه‌وتوه‌کان لۆمه‌ی سه‌رانی پیشه‌وایان ده‌که‌ن، هه‌مووشیان له ئیش و نازاری دۆزه‌خ‌دا ده‌تلینه‌وه‌یه‌کسانن له عه‌زاب‌دا، چونکه‌ هه‌ردولایان پشتیان له بانگه‌وازی هه‌لکردوه‌و یه‌ک‌تاپه‌رستیو هه‌ق‌خوازیان ره‌تکردۆته‌وه‌، بوختانیان بۆ پیغه‌مبه‌ر کردوه‌و به‌ شاعیر و ساحیریان ده‌زانى. ده‌فه‌رموئ: ﴿أَحْشَرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا وَأَزْوَاجَهُمْ وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ. مَنْ دُونِ اللَّهِ﴾ روژی ره‌ستاخیژ په‌روه‌ردگار فه‌رمان ده‌کا به‌ فریشته: که‌ موشریکه‌کان و هاوسه‌رو هاووینه‌و هه‌واله‌کانیان و په‌رستراوه‌کانیان کۆیکه‌نه‌وه‌، ئه‌م سئ جوړه‌ که‌سانه‌(سته‌مکار و خیزان و هه‌واله‌کانیان و بت و سه‌ندم) هه‌کانیان راپیتی ده‌شتى مه‌حشر بکه‌ن، ئه‌مه‌ش بۆ زیده‌ خه‌جالتى و په‌شیمانى و سه‌رکۆنه‌ کردن. که‌ ده‌فه‌رموئ: ﴿أَحْشَرُوا﴾ خیطابى خودایه‌ بۆ فریشته‌کان، یان خیطابى هه‌ندیکیانه‌ بۆ هه‌ندیکیان. موشریکه‌کان و هه‌وا خواهانیان و شوینکه‌وتوانیان له کوفرو بیدیتى‌دا، یارمه‌تیده‌رانیان له به‌درۆ‌خستنه‌وه‌ی پیغه‌مبه‌ران‌دا، هه‌قاله‌ شه‌یاتینى‌یه‌کانیان هه‌ر هه‌موو ریز

ده‌کرتین. هه‌موو کافرێک ده‌خریته پێری شه‌یتانه‌که‌یه‌وه، پیاوکوژان به‌ جیاو
زیناکه‌ران پێکه‌وه‌و سودخۆره‌کان له‌ته‌ک یه‌که‌دا، مه‌یخۆره‌کان به‌جیا...هتد
ئاواو به‌و جوّره هه‌رتاقمه‌ سته‌مکارێک کۆمه‌ل ده‌کرتین و سه‌رژمێر ده‌کرتین
ئه‌جار په‌روه‌ردگار فه‌رمان ده‌رده‌کاو ده‌فه‌رموی:

﴿فَاهْذُوهُمْ إِلَىٰ صِرَاطِ الْجَحِيمِ﴾ شاره‌زایان بکه‌ن بۆلای دۆزه‌خ با هه‌ر
زو بزانه: که دۆزه‌خینو بۆ شه‌وی ره‌وانه ده‌کرتین ئه‌مه‌ش به‌ مه‌به‌ستی زیده
گالته‌پێکردن و ریسوا بوون. ﴿وَقَفُّهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ﴾ له‌ وێستگه‌ رایان بگرن
بۆ حیساب و لیکۆلینه‌وه، رایان بگرن با پرسیا ریان لێ بکری ده‌رباره‌ی
عه‌قیده‌و کارو گوشتاریان: له‌ دونیادا،

له‌ فه‌رموده‌یه‌که‌دا تیرمی‌زی‌له‌ ئیبنوعه‌بباسی ریاوایه‌ت کردوه،
ده‌فه‌رموی: (لا تزول قدما ابن آدم يوم القيامة من عند ربه حتى يسأل عن
خمس: عن عمره فيم أفناه؛ وعن شبابه فيم ابلاه، وعن ماله من اين اكتسبه
وفيم أنفقه، وماذا عمل فيما علم) له‌ روژی قیامه‌تدا هه‌چ ئاده‌میزادێک پێی
کلا ناکا هه‌تا له‌ پینج شت پرسیا ر لێ نه‌کری "له‌ ته‌مه‌نی له‌چندا سه‌رفی
کردوه، له‌ گه‌نجی چۆنی به‌سه‌ربردوه، له‌ مال و سامانی چۆنی په‌یدا کردوه و له‌چندا
خه‌رجی کردوه، ده‌رباره‌ی ئه‌و زانیارییه‌ی خۆی چۆنی کارپێ کردوه.

ئه‌جار بۆ زیده‌لۆمه‌کردن و سه‌رکو تانه‌وه‌یان پێیان ده‌گوتری ﴿مالکم لا
تناصرون﴾ ئه‌وه چیتانه بۆ یارمه‌تی یه‌که‌تری ناده‌ن؟ ئه‌وه بۆ وه‌کوو له‌ دونیادا
کۆمه‌کیتان به‌ یه‌که‌تر ده‌کرد ئیستا. نایکه‌ن؟ ئه‌وه هه‌مووتان خه‌پوونه‌وه‌و
پێویستتان به‌ یارمه‌تی و کۆمه‌کی یه‌که‌تر هه‌یه‌، خودا درۆزنه‌کانی
خۆشتان له‌ته‌که‌دایه‌!!

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نه‌ای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بو دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فهرموئ: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: بریک له به‌لگه و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو روزه، هینانی هاتنی شه‌وو روزه یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌ویتته ناو تاریکاییه‌وه، به‌پیچه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له ناکامی هه‌لخولانی گوی زه‌وی به‌ده‌وری خولگی خوی، دا، له‌خۆرنا‌واوه بو روزه‌ه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه، له نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه تاریکه، هه‌رکه تۆزیک تاریکایی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه روناکی بریک تاریکایی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه له‌سه‌رخ‌وتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کوو له نایه‌تیکی تردا ئاماره به‌وه ده‌کا و ده‌فهرموئ: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خپرو فەر هه‌یه "له‌تاریکی‌دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌هرانی تریش واز له جمو جۆل دینن و ده‌که‌ونه حاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه، ماندو شه‌که‌تییان نامینن و جه‌سته‌یان هینن و توانای تیده‌که‌ویتته‌وه، له روناکیش دا بینینی دیمه‌نه جوانه‌کان و جمو جۆل و کاروکاسبی و هه‌ولدان بو بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌لسو‌پاندنی خۆره تاکۆتایی مه‌داری خۆی، له‌وه‌پیش واگومان ده‌برا: که خۆر له شوینی خۆی دامه‌زراوه و جمو جۆلی نیه، به‌لام له دواینی‌دا زاندر: که خۆر له شوینی خۆی راوه‌ستاو نیه. به‌لکوو له گه‌ردایه، هه‌میشه به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده کردوه: که له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

حق هه‌لکرد، دلو دهرونتان ناماده‌باشیی تیمانه‌یتانی تیدا نه‌بوو، نیمه سووچمان چیه؟ ئیوه موسولمان نه‌بوون و نیمه ژیتوانتان بکه‌ینه‌وه، ههر له‌سهره‌تاوه ناماده‌باشی تیمانه‌یتان نه‌بوون.

﴿وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بَلْ كُنْتُمْ قَوْمًا طَاغِينَ﴾ نیمه به‌لگه‌یه‌کمان به‌ده‌سته‌وه نه‌بوو، هیزو توانایه‌کی وامن نه‌بوو بتوانین به‌زۆره‌ملی کافرتان بکه‌ین، به‌لکوو بۆخۆتان گومراو طاغی بوون، له‌کوفرو بی‌دینیدا زی‌ده‌ره‌ویتان ده‌کرد، بۆیه به‌قسه‌ی نیمه‌تان کردو وازتان له‌تایینی حق هیتا، رۆلی نیمه‌ته‌نها بانگه‌وازی‌کردنتان بووه بۆکوفر، ئیوه به‌ویستی خۆتان به‌پیرمانه‌وه هاتوون.

﴿فَحَقَّ عَلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنا إِنْ لَدُنْهُمْ قُوَّةٌ﴾ له‌سهر نیمه‌وه ئیوه‌ش بریاری په‌روه‌ردگار چه‌سپاووه بپاوه‌ته‌وه، قسه‌ی په‌روه‌ردگار: که‌فه‌رموویه‌تی: ﴿لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكَ وَمِمَّنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ أَجْمَعِينَ﴾ (ص: ۵۸) نه‌وه‌ی خودا هه‌ره‌شه‌ی پی‌لی کردوین توشان دئو یه‌خه‌مان ده‌گرئ، هه‌ردولامان به‌تابیع و مه‌تبوعه‌وه ده‌چینه‌ناو دۆزه‌خه‌وه.

﴿فَأَغْوَيْنَاكُمْ إِنْ كُنَّا غَاوِينَ﴾ نیمه‌ته‌وه‌مان گومرا کردوه، بانگه‌وازیان کردون بۆ گومرا‌بوون و ئیوه به‌پیرمانه‌وه هاتن، به‌للی راسته نیمه‌ گومرا‌که‌ر بوین .

دوای نه‌وه ده‌مه‌ده‌می و کیشو تیک هه‌لچوونه، په‌روه‌ردگار چه‌سپانی عه‌زاب بۆ هه‌موویان راده‌گه‌یه‌نی و ده‌فه‌رموی: ﴿فَأَيُّهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ﴾ هه‌موویان به‌تابیع و مه‌تبوعه‌وه به‌ژێرده‌سته‌وه سه‌رانیانه‌وه، له‌چوونه‌ناو دۆزه‌خه‌وه، له‌عه‌زابدان و ریسوا‌بووندا هاویه‌شنو ناگر له‌خۆیان ده‌گرئ و هه‌رکسه‌به‌گۆڕه‌ی کوفرو بی‌دینی خۆی، له‌ژیانی دنیایدا سزا ده‌درئ.

﴿إِنَّا كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ﴾ نیمه‌به‌وه جوړه‌سزای موشریک و تاوانباران ده‌ده‌ینه‌وه و هه‌رکسه‌به‌ته‌ندازه‌ی کرده‌وه‌ی خۆی سزا ده‌درئ. هۆی

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نه‌ای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بو دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فهرموئ: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: بریک له به‌لگه و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو روزه، هینانی هاتنی شه‌وو روزه یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌ویتته ناو تاریکاییه‌وه، به‌پیچه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له ناکامی هه‌لخولانی گوی زه‌وی به‌ده‌وری خولگی خوی، دا، له‌خۆرنا‌واوه بو روزه‌ه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه، له نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه تاریکه، هه‌رکه توژیکی تاریکایی روناکی داده‌پوشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه روناکی بریک تاریکایی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه له‌سه‌رخ‌وتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کوو له نایه‌تیکی تردا ناماژه به‌وه ده‌کا و ده‌فهرموئ: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خپرو فەر هه‌یه "له‌تاریکی‌دا ناده‌میزادو گیانله‌به‌رانی تریش واز له جمو جول دینن و ده‌که‌ونه حاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه، ماندو شه‌که‌تییان نامینئ و جه‌سته‌یان هینو توانای تیده‌که‌ویتته‌وه، له روناکیش دا بینینی دیمه‌نه جوانه‌کان و جمو جول و کاروکاسبی و هه‌ولدان بو بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌لسوراندنی خۆره تاکوتایی مه‌داری خۆی، له‌وه‌پیش واگومان ده‌برا: که خۆر له شوینی خۆی دامه‌زراوه و جم و جولێ نیه، به‌لام له دواینی‌دا زاندر: که خۆر له شوینی خۆی راوه‌ستاو نیه. به‌لکوو له گه‌ردایه، هه‌میشه به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ناسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده‌ کردوه: که له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

پاداشی موسوئمانان و سزای کافران

إِنَّكُمْ

لَذَاقُوا الْعَذَابِ الْأَلِيمَ ﴿٣٨﴾ وَمَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٩﴾
 إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٤٠﴾ أُولَٰئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَّعْلُومٌ ﴿٤١﴾
 فَوْكَهُ وَهُمْ مُكْرَمُونَ ﴿٤٢﴾ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٤٣﴾ عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ ﴿٤٤﴾
 يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِكَأْسٍ مِّنْ مَّعِينٍ ﴿٤٥﴾ بَيْضَاءَ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ ﴿٤٦﴾
 لَا فِيهَا غَوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنْفَوْنَ ﴿٤٧﴾ وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ
 الطَّرْفِ عِينٌ ﴿٤٨﴾ كَأَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَّكْنُونٌ ﴿٤٩﴾ فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى
 بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٥٠﴾ قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ ﴿٥١﴾
 يَقُولُ أَهْلَكَ لِمَنِ الْمَصْدِقِينَ ﴿٥٢﴾ أَهْذَا مِثْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظْمًا أَهْذَا
 لِمَدِينُونَ ﴿٥٣﴾ قَالَ هَلْ أَنْتُمْ مُّطْلِعُونَ ﴿٥٤﴾ فَأَطَاعَ فِرْعَانُ فِي سَوَاءِ
 الْجَحِيمِ ﴿٥٥﴾ قَالَ تَاللَّهِ إِن كِدْتَ لَتُرْدِينَ ﴿٥٦﴾ وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبِّي

لَكُنْتُ مِنَ الْمُحْضَرِينَ ﴿٥٧﴾ أَفَمَا نَحْنُ بِمَبِيتِينَ ﴿٥٨﴾ إِلَّا مَوَلَّدَنَا
 الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿٥٩﴾ إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٦٠﴾
 لِمِثْلِ هَذَا فَلْيَعْمَلِ الْعَامِلُونَ ﴿٦١﴾

له نایه ته کانی پيشوودا په روه ردگار باسی هه لویستی کافره کانی کرد: که
 چون فیکره یی که کتابه رستیان ره تکرده وه. دژایه تیو ینکاریکردنی په یامی
 پیغه مبه رانیانی گتپایه وه، نه مجار سییاقی که لام له غانیبه وه ده گورپی بؤ
 شیوه یی موخاطبه و بهم بارلیت گورپینه ش چه ند مه به سیتیکی به لاغی ده پینکی،
 نه وه رون ده کاته وه: که گفتوگوئی شوینکه وتوان و سه رانی کوفرو نیلحداد
 بیهوده یی، لهو روزه داهه رچی بکه ن و هه رچی بلین بی سودو بی ناکامه، عه زاب
 هه ردو تا قم ده گرتیه وه، سزاو توله ستاندننه وه دادوه رانه ییو به گوتیه یی کرده وه و
 بیرو باوه ری دونیا یانه و به نه ندازه یی گه ردیله یی که سته میان لی ناکری. پاشان
 به ندده راستاله کان لهو بریارو ناکام و سزایانه چه رت ده کاو باسی نازو نیعمه تی
 هه میشه نه برپاوه یی نه وانیش راده نویتن.

سه رته تا ده رباره یی بریاری دادوه رانه یی بؤ کافره کان ده فهرموئ: ﴿إِنَّكُمْ
 لَذَائِقُوا الْعَذَابِ الْأَلِيمِ﴾ بیگومان نیوه نه یی بی پروا و سته مکاران له ژبانی
 دونیا تان دا سزای به نازار ده چیون، ده خرینه ناو دوزه خه وه بؤ هه تاهه تایه
 ده سوتیندرتن. له مه شدا هیچ سته میکتان لیناکری و کرده وه یی خوتانه دیتیه وه
 ریگاتان، ﴿وَمَا تَجْزُونَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ نیوه هه ر به گوتیه یی کرده وه یی
 دونیا تان سزاتان ده درئو تو زقالتیک سته متان لی ناکری. ﴿إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ
 الْمُخْلَصِينَ﴾ وه لی به ندده راستاله کانی خودا نه وانیه یی به دل سوژی به ندایه تی

خودايان كرده و يه كتاپه رستو كرده وه په سهند بوون، ئەوانه په لكيشى ناو ئەو سزايه ناكريتن و لى دورن، ئەو حيساب و ليكۆلينه وه سامناكيان له گه لا دا ناكري چاوپۆشى له ورده تاوانيان ده كرى و گوناھى گهره شيان نيه، سهر فرازو رزگار بووى ئەو رۆژەن و لەناو رەحمەتى خودادان!!

﴿أَوَلَيْكَ لَٰهُم رِزْقٌ مَّعْلُومٌ﴾ ئەو بەنده راستا و خودا پيداوانه، رزق و رۆژى ناياب و ديارى كراويان ههيه، رزق و رۆژيهك له خودا وه ديارى كراوه، جوانى و خوشى و بەرده و اميى ناشكرايه، ﴿فَوَاكِهِم مَّكْرَمُونَ﴾ ميوه ي جوړا و جوړيان ده دريتتى و له زهه تى لى وەر ده گرن، له هه مان كات دا ريزيان لى ده گيرى و به چاوى ريزه وه سهيريان ده كرى. ئەم رزق و رۆژى و ميوه جاته ﴿فِي جَنّٰتِ النَّعِيمِ﴾ له ناو باغه كانى به هه شت دا بۆيان ده سته بهر ده بى، ﴿عَلَى سُرُرٍ مُّتَقَابِلِينَ﴾ ئەوان له سهر كورسى بهرام بهر يهك دا ده نيشن و پال ده ده نه وه، سهيرى يه كترى ده كه ن و به پيكه نين و روخوشى يه وه بۆ يه كتر ده روان.

﴿يُطَافُ عَلَيْهِم بِكَأْسٍ مِّن مَّعِينٍ﴾ ده گيردرى به سهريان دا له پيا له وه پرداخى ناياب دا مهى رهوان، شهرا به كه كانى يه وه هه له ده قولى و به بى برانه وه ههردى و وشكايى نايه. ﴿بِإِضَاءِ لَّذَّةٍ لِّلشَّارِبِينَ﴾ مهيه كه رهنگى زۆر سپى يه و تامى خوش و بۆنى ده مارشيله، ﴿لَّا فِيهَا غَوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنْفَوْنَ﴾ ماده يه كى تيدا نيه عه قل بهرى، تا و تفت نيه و بۆگه نى لى نايه، خوئين تيك ناداو سهر ناييشينى و گه ده خراب ناك، له هه موو شتيك دا پيچه واندى شهرا بى دونيايه.

و پراى ئەم هه موو ناز و نعيمه تانه ﴿وَعِنْدَهُم قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ عِينٌ﴾ له لايان هه، هاوسه رى پاك و خاوتنى دا و نپاكي وه ها: كه هه سهيرى ميژده كانيان ده كه ن، جگه له هاوسه ره كانيان كه سنى تران ناوى، چا و جوان و

چا و گه وره و شوخ و شه‌نگن ﴿كَأَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَّكْنُونٌ﴾ ره‌نگی پیست و دیمه‌نیان ده‌لئی هیلکمی پارێزراو و پاک راگیراو ده‌ست لی نه‌دراون، بیگومان نه‌م جزره ره‌نگه سپی سفته مه‌یله و زهرده جوانترین ره‌نگ و شیوه‌یه بۆ ئافره‌ت.

جار جاره و بۆ زنده خوشتی و عوشره‌ت، په‌نا بۆ کۆبوونه‌وه و به‌یه‌کتر گه‌یشتن ده‌به‌ن ﴿فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ﴾ هه‌ندیکیان له‌ حالێ خواردنه‌وه و کۆبوونه‌وه کۆبو مه‌جلیس‌دارو له‌ یه‌ک ده‌که‌ن و ده‌که‌ونه پرسیار لیک کردن پرسیار له‌ یه‌کتر ده‌که‌ن ده‌رباره‌ی ژیا‌نی دونیا‌یان، بیره‌وه‌ری رابوردیا‌ن و به‌یر یه‌کتری ده‌هیننه‌وه. به‌مه‌ش نازونیه‌مه‌تی به‌هه‌شتیان زیاتر لا خوش ده‌بی، ﴿قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ يَقُولُ أَأَلَسَّكَ لِمَنِ الْمُسَدِّقِينَ إِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا أَأَلَا لِمَدِينُونَ﴾ یه‌کێک له‌ به‌هه‌شتیه‌کان گوتی: (ده‌لێ) نه‌من له‌ دونیادا هاوه‌لێکم هه‌بوو، کافرو بی‌بروا بوو، زیندو بوونه‌وه‌ی به‌لاوه‌ نه‌فسانه‌ بوو، پئی ده‌گوتم ئایا: که‌ ئیمه‌ مردین و بووینه‌وه به‌ خۆلو ئیسقامان پۆلکا، ئایا جارێکی دی زیندو ده‌کری‌ینه‌وه و حسابو لیکۆلینه‌وه‌مان له‌ گه‌ل ده‌کری ده‌رباره‌ی کرده‌وه‌ی ژیا‌نی دونیا‌مان؟؟ بیگومان نه‌وه شتیکی عه‌له‌وشتی و ها هه‌رگیز رونا‌دا. ئایا بروا به‌ خه‌رافاتی ناوا ده‌که‌ی؟!

جا له‌و کاته‌دا: که‌ نه‌و سه‌رگورشته‌ی هاوه‌له‌که‌ی ده‌گیریته‌وه و له‌گه‌ل هاوه‌له‌کانی به‌هه‌شتیدا سه‌رگه‌رمی عه‌یش و نوۆشن، به‌ دلق‌سدا دی: که‌ باس و خواسیکی هاوه‌له‌که‌ی دونیا‌ی بزانی و سه‌ره‌نجامی چۆنه‌؟ هه‌لبه‌ته به‌ گوێره‌ی حال و وه‌زه‌عیش ده‌زانی که‌ جینگای دۆزه‌خه، ئیتر هاوه‌له‌ به‌هه‌شتیه‌کانی بانگ ده‌کا بۆ نه‌وه‌ی له‌گه‌لیدا لی‌ی بروانن و بیدۆزنه‌وه و شوین و جینگای له‌ دۆزه‌خدا ببینن. ﴿قَالَ هَلْ أَتْتُمْ مَطْلَعُونَ؟﴾ وتی: ئایا ئێوه ده‌تانه‌وی نه‌و هاوه‌له‌ی دونیا‌م بدۆزینه‌وه؟ وه‌رن له‌گه‌لما با سه‌یری ناو دۆزه‌خ بکه‌ین بۆ نه‌وه‌ی شوین و جینگای ببینن بزانی چۆن سزا ده‌دری.

﴿فَاطَّلَعَ فَرَآهُ فِي سَوَاءِ الْجَحِيمِ﴾ کابرای موسولمان له بهه‌شته‌وه سهیری ناو دۆزه‌خی کرد، هاوه‌له‌که‌ی له‌ناوه‌پاستی دۆزه‌خدا دۆزیه‌وه، به توندی سزا ده‌دری، ﴿قَالَ تَاللَّهِ إِنَّ كَذْتَ لَثَرْدِينَ﴾ کابرای موسولمان به هاوه‌له کافره‌که‌ی گوت: نای به‌دبه‌خت“ به خودا خه‌ریک‌بووی منیش وه‌کوو خۆت مالتویران بکه‌ی، نزیك بوو گومرام بکه‌ی، ﴿وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبِّي لَكُنْتُ مِنَ الْمُخْضَرِّينَ﴾ خۆ نه‌گهر ره‌حمه‌ت و فه‌ضلی خودا نه‌بویاوه و نه‌و له گومرایی دوری نه‌خستمایه‌وه، هیدایه‌تی نه‌دامایه‌ بۆ ریتیازی حه‌ق و خوداپه‌رستی، ئیستا له‌گه‌ل تۆدا ناماده‌ی ناو ناگر ده‌کرام و به‌ ده‌ردی تۆ ده‌چوم!

کابرای موسولمان که نه‌و نیعمه‌تانه‌ی به‌هه‌شت راده‌نویتی و نه‌و قسانه‌ ناراسته‌ی هاوه‌له‌کانی ده‌کا، به‌ مه‌به‌ستی (قحدث) به‌ نیعمه‌ته‌کانی خودایه‌و ده‌رپرینی ره‌زامه‌ندی له‌ حال و وه‌زعی خۆی و سه‌ره‌نه‌شتکردنی کابرای دۆزه‌خی هاوه‌له‌که‌ی دونیایه‌تی، بۆ نه‌وه‌ی زیاتر نازاری بگا.

نه‌وجار هه‌ر بۆ زیده‌ غه‌مناککردنی هاوه‌له‌ دۆزه‌خییه‌که‌ی ده‌لی: ﴿إِنَّ هَذَا هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ بی‌گومان نه‌م تازو نیعمه‌ته‌ی ئیمه‌ تی‌یدان، نه‌م خۆشی و له‌زه‌ته‌ بۆ ئیمه‌ ده‌سته‌به‌ر بووه، به‌مرازگه‌یشتنیکی مه‌زنه‌و ژیان‌بکی خۆش و نه‌پراوه‌یه، به‌ تایبه‌تی نیعمه‌تی ره‌زامه‌ندی خودا: که له ، ژوور هه‌موو نیعمه‌ته‌کانه‌وه‌یه.

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نه‌ای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بۆ دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فهرموئ: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: برێک له به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو رۆژه، هینانی هاتنی شه‌وو رۆژ یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌ویته‌وه ناو تاریکییه‌وه، به‌پیچه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له ئاکامی هه‌لخولانی گۆی زه‌وی به‌ده‌وری خولگی خۆی دا، له‌خۆرنا‌واوه بۆ رۆژه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له‌نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه، له‌نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه‌و تاریکه، هه‌رکه تۆزێک تاریکیی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه روناکی برێک تاریکیی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه‌و له‌سه‌رخۆتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کوو له‌نایه‌تیکی تردا ئاماژه به‌وه ده‌کا و ده‌فهرموئ: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خێرو فه‌ر هه‌یه "له‌تاریکی دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌هرانی تریش واز له‌جمو جۆل دینن و ده‌که‌ونه‌هاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه، ماندو شه‌که‌تییان نامینن و جه‌سته‌یان هینن و نه‌و نه‌و ده‌که‌وتنه‌وه، له‌روناکیش دا بینینی دیمه‌نه‌ جوانه‌کان و جمو جۆل و کارو کاسبی و هه‌ولدان بۆ بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌ل‌سوپاندنی خۆره‌ تاکۆتایی مه‌داری خۆی، له‌وه‌پێش واگومان ده‌برا: که‌خۆر له‌شوینی خۆی دامه‌زراوه‌و جمو جۆلی نیه، به‌لام له‌دواییدا زاندر: که‌خۆر له‌شوینی خۆی راوه‌ستاو نیه. به‌لکوو له‌گه‌ردایه، هه‌میشه به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له‌فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده‌ کردوه: که‌له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

إِنَّهُمْ أَلَفُوا أَبَاءَهُمْ ضَالِّينَ ﴿٦٩﴾ فَهُمْ عَلَىٰ آثَرِهِمْ يُهْرَعُونَ ﴿٧٠﴾
 وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٧١﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ
 مُنْذِرِينَ ﴿٧٢﴾ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْذَرِينَ ﴿٧٣﴾
 إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٧٤﴾

نوسلوی قورئان وهایه زورجار: که باسی شتیک دهکا، دژه که شی
 دهینتی، باسی موسولمان بکا باسی کافریش دهکا، له قیامت بدوی، باسی
 دونیاش دهخاته رو. جا هدر لدم روانگه وه که له وه پیش باسی حالو وه زعی
 خوداپه رستانی کردو حالو وه زعی ناو بهه شتیانی رون کرده وه، لیتره دا باسی
 دژه خیانش نمایش دهکاو حالو وه زعیان له ناو ناگردا راده نویتی دهفه رموی:
 ﴿أَذْلِكَ خَيْرٌ نُّزُلًا أَمْ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ؟﴾ نایا نهو نیعمه تانه ی بهه شت باشتر
 خوشترن یان داری ژه قنه موت؟ نایا خواردن و خواردنه وه ی ناو بهه شت خوشتره
 یان تامی دره ختی ژه قنه موتی ناو دژه خ؟ نه مهش جوریکه له گالته پیگردن و
 ریسواکردنی دژه خیان.

﴿إِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِلظَّالِمِينَ﴾ نیمه نهو دره خته مان کرده به تاقیکردنه وه
 بو سته مکاران، نه وه بوو هه بوونی دره ختی لهو جورهیان به درو زانی و پیتیان
 درو بوو، وتیان: چون درهخت له ناو دژه خدا ده بی، نهی چون ناگر نایسوتیتی؟
 هدر درهختیک له ناو ناگردا بی ده سوتی. نه مهشیان له نه فامی یه وه بوو، پیتیان
 وانه بوو شتیک هه بی درهخت بی و قبوولی سوتان نهکا. نه وه یان بهرچاو
 نه گرتبوو: که سییک بتوانی نهاده میزاد دروست بکاو له ناو ناگردا بژی باشتر
 ده توانی درهخت دروست بکا له ناو ناگردا و نه سوتی.

نه‌جار چۆنیه‌تی دره‌ختی ژه‌قنه‌موت دیاری ده‌کاو ده‌فهرموئ: ﴿إِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ﴾ نه‌وه دره‌ختیکه له بنی دۆزه‌خدا ده‌روئو لقوپی بی به‌رز ده‌بنه‌وه، ﴿طَلَعَهَا كَأَنَّ رُؤُوسَ الشَّيَاطِينِ﴾ به‌ره‌که‌ی هینه‌ده ناشیرین و نه‌کله‌وه‌ته ده‌لێسی سه‌لکه‌ شه‌یاتین، سه‌لکه‌ شه‌یاتینی چه‌ند ناشیرین به‌روبو مه‌کانی نه‌وه دره‌خته‌ش نه‌وه‌نده ناشیرین و دزیوه، نه‌مه شوبه‌اندنی شتی حیسنو هه‌ست پیکراوه به‌ شتی خه‌یاڵی و نادیار، زاراوه‌ی عه‌ره‌ب و خه‌لکی تریش وایه: هه‌ر شتیک ناشیرین بی ده‌شوبه‌یتن به‌ جندۆکه‌و شه‌یاتینی، هه‌روه‌کوو چۆن روخساری جوان ده‌شوبه‌یتن به‌ فریشته، هه‌رکه‌سیک جوان بی ده‌لێن: ده‌لێی فریشته‌یه. نافه‌ره‌ته میصریه‌کانی زوله‌یغا بانگی کردبوون بۆ وه‌تاغی خۆی که‌ هه‌زه‌ته‌ی یوسفیان بینی وتیان: ﴿مَا هَذَا بَشَرًا، إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ﴾ (یوسف: ۳۱)

﴿فَبِأَنَّهُمْ لَا كَلُونَ مِنْهَا فَمَالَتْونَ مِنْهَا الْبُطُونُ﴾ بێگومان نه‌وه دۆزه‌خیانه به‌ ناچاری له‌به‌ری تفت و تالی نه‌وه دره‌خته ده‌خۆن و گه‌ده‌ی خۆیانی لی پر ده‌که‌ن، چونکه‌ هه‌چی تریان ده‌ست ناکه‌وئ بیه‌خۆن، وه‌کوو له‌ نایه‌تیکێ تردا ده‌فهرموئ: ﴿لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ ضَرِيعٍ. لَا يَسْمَنُ وَلَا يَغْنِي مِنْ جُوعٍ﴾ (الغاشية: ۶-۷) نه‌مه‌یه خۆراک و میوه‌ی دۆزه‌خییه‌کان. له‌باره‌ی تفت و تالی به‌ری دره‌ختی ژه‌قنه‌موت نه‌وه.. ئیبنو نه‌بی حاته‌م و تیرمیذی و نه‌سائی و ئیبنو ماجه له‌ ئیبنوعه‌بباسه‌وه‌ فهرموده‌یه‌کیان ریه‌یه‌ت کرده، ده‌فهرموئ: پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) نه‌م نایه‌ته‌ی خۆنده‌وه‌وه‌ فهرموئ: (اتقوا الله حق تقاته، فلو ان قطرة من الزقوم قطرت في بحر الدنيا لأفسدت على أهل الارض معاشهم، فكيف بمن يكون طعامه؟) خۆتان له‌ عه‌زابی خودا بپارێزن، خۆتان دوچار ی دۆزه‌خ مه‌که‌ن، نه‌گه‌ر دلوپیک له‌ ژقنه‌موتی دۆزه‌خ بکه‌وتنه‌ ناو دریاکانه‌وه، ژیان له‌ زینه‌وه‌رانی دنیادا ده‌شیوئین، ده‌سا ده‌بی حالی نه‌وانه‌ چۆن بی: که‌ ژه‌قنه‌موت خواره‌مه‌نی سه‌ره‌کیانه.

﴿ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا لَشَوْبًا مِنْ حَمِيمٍ﴾ نه‌جار نه‌و دۆزه‌خییانه دواى نه‌وه‌ی گه‌ده‌یان له‌ ژه‌قنه‌موت پر ده‌کن، ناوی کولاتوویان به‌ قورگی. دا ده‌کری، ناویکی ناپوخته‌و کولاتو له‌ هه‌موو رویه‌که‌وه زیانبه‌خشو ناخۆش. نه‌جار به‌لای ناخیریان نه‌و سفره‌و خوانه‌ به‌جی‌دیلتن، بۆ‌کوئ؟ ﴿ثُمَّ إِنَّ مَرْجِعَهُمْ لَإِلَى الْجَحِيمِ﴾ به‌ئێ نه‌جار ده‌گه‌رینه‌وه بۆ شوین‌ونشینگه‌ی خۆیان، بۆ ناو ناگری دۆزه‌خ. (خودایه بۆ خاتری ناوه جوانه‌کانت له‌و سفره‌و خوانو شوین‌و جیگایه به‌ دورمان که‌ی.)

هۆی نه‌و عه‌زابه‌ سامناکه، پرکردنی گه‌ده‌یان له‌و خواردن و خواردنه‌وه ناپاک و ترسناکه، نه‌وه‌یه: ﴿إِنَّهُمْ أَلَفُوا آبَاءَهُمْ ضَالِّينَ. فَهُمْ عَلَى آثَارِهِمْ يُهْرَعُونَ﴾ بی‌گومان نه‌وان شوین باوک و باپیره گومراکانیان که‌وتوون، بیروباوه‌ری نه‌وانیان به‌لاوه په‌سهند بوو لاسایی نه‌وانیان کردۆته‌وه به‌بی به‌لگه‌و بی لێ وردبوونه‌وه تیفکیرین خێراو به‌په‌له‌ وه‌دویان که‌وتوون و ملیان له‌ گومرایى ناوه.

نه‌جار په‌روه‌ردگار نه‌وه رون ده‌کاته‌وه: که‌ کوفرو هاوه‌لدانان بۆ خدا دیاردیه‌کی له‌ میژینه‌ی نه‌ته‌وه پیشینه‌کان بوو ده‌فه‌رموئ: ﴿وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ﴾ بی‌گومان زوریه‌ی نه‌ته‌وه پیشینه‌کان کافرو گومرا‌بوون، هاوه‌لیان بۆ خدا داده‌ناو به‌ندایه‌تییان بۆ بت و صه‌نم ده‌کرد.

هه‌لبه‌ته‌ گومرا‌بوونه‌که‌یان دوا ناگادار کردنه‌وه‌و ره‌وانه‌ کردنی پیغه‌مبه‌ران بوو بۆ سه‌ریان، ده‌فه‌رموئ: ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ مُنْذِرِينَ﴾ خودا ده‌فه‌رموئ: بی‌گومان ئیمسه ره‌وانه‌مان کردوه بۆ سه‌ر نه‌و گه‌ل و نه‌ته‌وه

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نمای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌مجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بۆ دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فهرموئ: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: برێک له به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو رۆژه، هینانی هاتنی شه‌وو رۆژ یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌وێته‌وه ناو تاریکییه‌وه، به‌په‌چه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له ئاکامی هه‌لخولانی گۆی زه‌وی به‌ده‌وری خولگی خۆی دا، له‌خۆرنا‌واوه بۆ رۆژه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له‌نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه، له‌نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه‌و تاریکه، هه‌رکه تۆزێک تاریکیی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه روناکی برێک تاریکیی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه‌و له‌سه‌رخۆتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نێن، وه‌کوو له‌نایه‌تیکی تردا ئاماژه به‌وه ده‌کا و ده‌فهرموئ: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خێرو فه‌ر هه‌یه "له‌تاریکی‌دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌هرانی تریش واز له‌جمو جۆل دینن و ده‌که‌ونه‌هاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه، ماندو شه‌که‌تییان نامینن و جه‌سته‌یان هینن و نه‌توانای تیده‌که‌وێته‌وه، له‌روناکیش دا بینینی دیمه‌نه‌ جوانه‌کان و جمو جۆل و کارو‌کاسبی و هه‌ولدان بۆ بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌ل‌سوپاندنی خۆره‌ تاکۆتایی مه‌داری خۆی، له‌وه‌په‌ش واگومان ده‌برا: که‌خۆر له‌شوینی خۆی دامه‌زراوه‌و جمو جۆلی نیه، به‌لام له‌دواییدا زاندر: که‌خۆر له‌شوینی خۆی راوه‌ستاو نیه. به‌لکوو له‌گه‌ردایه، هه‌میشه به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له‌فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده‌کردوه: که‌له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

نهم نایه‌تانه‌ی له‌مه‌ودوا دین، شیکه‌روه‌و ته‌فصیل‌ده‌ری نایه‌ته‌کانی پیشوون. نه‌وه‌بوو له‌وه‌پیش باسی گومرایی زۆر له‌ نه‌ته‌وه پیشینه‌کانی کرد“
 فره‌رمووی ﴿وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ﴾، هه‌روه‌ها فره‌رمووی ﴿فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُتَذَرِّينَ﴾ نه‌جار بۆ شیکردنه‌وه و رونکردنه‌وی نه‌و دو ده‌قه،
 هه‌ندئ له‌ سه‌رگوزشته‌ی پیغه‌مبه‌ران و نه‌ته‌وه‌کانیان ده‌گیرپته‌وه، یه‌که‌م
 چیرۆک و ده‌سته‌گوئی سه‌رگورشته‌کان به‌ چیرۆکی هه‌زه‌تی نوح ده‌ست پی
 ده‌کا. ده‌فه‌رمووی: ﴿وَلَقَدْ نَادَانَا نُوحٌ فَلَنِعْمَ الْمُجِيبُونَ﴾ سویند بی بیگومان
 نوح هاواری لی کردین و لیمان پارایه‌وه، دو‌عای فه‌وتانی له‌ نه‌ته‌وه‌که‌ی کرد،
 وتی: ﴿رَبِّ لَا تَذَرْنِي عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دِيَارًا﴾ (نوح: ۲۶) نه‌مه‌ دوای نه‌وه‌ی
 ماوه‌یه‌کی زۆر درێژ له‌ناو گه‌له‌که‌ی‌دا مایه‌وه‌و بانگه‌وازی کردن بۆ
 ئیمانه‌ئێنان، نه‌وانیش به‌درۆیان خسته‌وه‌و ده‌ستیان کرد به‌ نه‌زیه‌تدانی و هه‌ولێ
 کوشتنیان دا، که‌می‌کیش نه‌بی ئیمانیان پی نه‌هینا، چه‌ندیکیش بانگه‌وازی
 کردن نه‌وان زیاتر شیلگیر بون و پتر ملیان له‌ بی‌دینی ناو له‌ خودای خۆیان
 یاخی بوون، به‌رده‌وام ماوه‌ی نۆسه‌دو په‌نج سالا نامۆژگاری کردن
 به‌گوئیان دا نه‌چوو.

ئیبینومه‌رده‌وه‌یه‌ی ده‌لێ: خاتوو عایشه فره‌رموویه‌تی: پیغه‌مبه‌ری خودا:
 که‌ له‌ مالی من دا نوێژی ده‌کردو نهم نایه‌ته‌ی ده‌خویند ﴿وَلَقَدْ نَادَانَا نُوحٌ
 فَلَنِعْمَ الْمُجِيبُونَ﴾ ده‌یفه‌رموو (صدقت ربنا، انت اقرب من دعی، و اقرب من
 بغی، فنعم المدعو ونعم المعطي، ونعم المسؤول، ونعم المولی، انت ربنا، ونعم
 النصیر) نه‌جار په‌روه‌ردگار نه‌وه‌ رون ده‌کاته‌وه: که‌ چاک به‌پیره‌وه هاتنی خودا بۆ
 نوح پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) له‌م خالانه‌دا ره‌نگیان داوه‌ته‌وه:

۱- ده‌فه‌رمووی: ﴿وَوَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ﴾ ئیمه‌ نوح و
 شوێنکه‌وتوانیمان له‌ کاره‌ساتی سامناک رزگار کرد که‌ خنکان بوو.

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نه‌ای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بۆ دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فهرموئ: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: برێک له به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو رۆژه، هینانی هاتنی شه‌وورۆژ یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌وێته‌وه ناو تاریکاییه‌وه، به‌پێچه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له ئاکامی هه‌لخولانی گۆی زه‌وی به‌ده‌وری خولگی خۆی دا، له‌خۆرنا‌واوه بۆ رۆژه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له‌ نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه، له‌ نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه‌و تاریکه، هه‌رکه تۆژیکی تاریکایی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه روناکی برێک تاریکایی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه‌و له‌سه‌رخۆتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کوو له‌ نایه‌تیکی تردا ئاماژه به‌وه ده‌کا و ده‌فهرموئ: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خێرو فه‌ر هه‌یه "له‌تاریکی‌دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌هرانی تریش واز له‌ جمو جۆل دینن و ده‌که‌ونه‌ حاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه، مانندو شه‌که‌تییان نامینن و جه‌سته‌یان هینن و نه‌وێنه‌وه، له‌ روناکیش دا بینینی دیمه‌نه‌ جوانه‌کان و جمو جۆل و کارو‌کاسبی و هه‌ولدان بۆ بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌ل‌سوپاندنی خۆره‌ تاکۆتایی مه‌داری خۆی، له‌وه‌پێش واگومان ده‌برا: که‌ خۆر له‌ شوێنی خۆی دامه‌زراوه‌و جم و جۆلی نیه، به‌لام له‌ دوا‌یدا زاندر: که‌ خۆر له‌ شوێنی خۆی راوه‌ستاو نیه. به‌لکوو له‌ گه‌ردایه، هه‌میشه به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له‌ فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده‌ کردوه: که‌ له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

ده کرد. ﴿ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخَرِينَ﴾ هم موو گه له سته مکاره کی نه ته وهی نوحان به توفان نوغرو کردو له ناومان بردن، ناسه واریان نه ما. شه وهش په ندو عیبره ته بو هم موو که سیکی تیگه یشتوو، هر که سیک له سهره نجامی نه ته وهی حه زره تی نوح په ندنامیز نه بی نیشانه ی نه وه یه: گیل و نه فامو وهسته کانی له کار که وتوون.

وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فهرموئ: ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرَى لِمَنْ كَانَ لَهُ قَلْبٌ أَوْ أَلْقَى السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ﴾ (ن: ۳۷)

چیروکی حه زره تی نبیراهیم (الکاف)

﴿وَإِنَّ مِنْ

شِيعَةٍ لِّإِبْرَاهِيمَ﴾ (۸۳) إِذْ جَاءَ رَبُّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿۸۴﴾ إِذْ قَالَ

لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَاذَا تَعْبُدُونَ ﴿۸۵﴾ أَفَكُلَّاءِ إِلَهَةٍ دُونَ اللَّهِ تُرِيدُونَ

﴿۸۶﴾ فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿۸۷﴾ فَظَرَّ نَظْرَةً فِي النُّجُومِ ﴿۸۸﴾

فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ ﴿۸۹﴾ فَتَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِينَ ﴿۹۰﴾ فَرَاغَ إِلَىٰ آلِهِمُ

فَقَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ ﴿۹۱﴾ مَا لَكُمْ لَا تَنطِقُونَ ﴿۹۲﴾ فَرَاغَ عَلَيْهِمْ ضَرْبًا

بِالْیَمِینِ ﴿۹۳﴾ فَاقْبَلُوا إِلَیْهِ یَرْفُوعٌ ﴿۹۴﴾ قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحَسُونَ
 ﴿۹۵﴾ وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿۹۶﴾ قَالُوا ابْنُوا لَهُ بُیُوتًا فَأَلْفُوهُ
 فِی الْجَحِیمِ ﴿۹۷﴾ فَأَرَادُوا بِهِ کِذًّا فَعَلْنَاهُمْ الْأَسْفَلِینَ ﴿۹۸﴾
 وَقَالَ إِنِّی ذَاهِبٌ إِلَىٰ رَبِّی سَیِّدِینَ ﴿۹۹﴾ رَبِّ هَبْ لِی مِنَ الصَّالِحِینَ
 ﴿۱۰۰﴾ فَبَشِّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِیمٍ ﴿۱۰۱﴾

په یوه ندبى نټوان نهم کږمه له نایه ته له گمل هی پیښه وهدا پته وو توکمه یه،
 ناماږه به په یوه سټوبونى پیغه مبه رانه به خودای خوځانده وه، هر له سهره تاوه
 چیرۆکه که به وه ده ست پی ده کا: که هزره تی نیبراهیم له په پره وانی هزره تی
 نوحه، هزره تی نوح و هزره تی نیبراهیم، په پره ووپر وگرامیان سهرچاوه ی
 خوشبه خترو کامه رانی ناده میزاد، که واته زور گونجاو بو: که دوا به دوا ی
 چیرۆکی باوکی دووه می ناده میزاد، هزره تی نوح: که خودا له خنکان
 رزگاری کرد، چیرۆکی باوکی پیغه مبه ران“ هزره تی نیبراهیم بگپړتیه وه. که
 خودا له ناگر رزگاری کرد. ده فرموی: ﴿وَإِنْ مِنْ شِيعَتِهِ لَإِبْرَاهِيمَ﴾ بیگومان
 نیبراهیم په کیکه له وانه ی شوین په یامی هزره تی نوح که وتووه، وه کوو نهو،
 بانگه وازی په کتاپه رستی کرده، له بنه ما سهره کیه کانی ناین دا په کیان
 ده گرته وه، هرچنده له فروعیات داجودا وازیان هه بووه. ﴿إِذْ جَاء رَبُّهُ بِقَلْبٍ
 سَلِيمٍ﴾ بیگومان نیبراهیم په کیکه له وانه ی شوین په یامی هزره تی نوح
 که وتووه، وه کوو نهو، بانگه وازی په کتاپه رستی کرده، له بنه ما

سهره‌کییه‌کانی نایندا یه‌کیان گرتوه، هرچه‌نده له هه‌ندی فروعیاتدا جوداوازیان هه‌بوو.

﴿إِذْ جَاءَ رَبُّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ﴾ نه‌ی پیغه‌مبه‌ر "بیر له‌وه بکه‌روه که ئیبراهیم به دلسۆزی به دلیکی پر له ئیمان‌هه روی کرده خودا، هیچ دیارده‌یه‌کی شک و گومان و ریبابازی تیدا نه‌بوو، نامۆزگاری و بانگه‌وازی و هه‌ول و تیکۆشانی خالیص له‌به‌ر خاتری خودا بوو، شیای ریژ لیئان و به‌مراز گه‌یشتن و ره‌زامه‌ندی خودا بوو.

هه‌موو کار و کرده‌وه‌ی، هه‌موو ره‌وشت و ره‌فتاریکی شکۆمه‌ندی و جواغیری سو دلسۆزی و راستایی بوو، به‌نده‌یه‌کی نمونه‌یی و پیغه‌مبه‌ریکی ئولولعه‌زم بوو. ﴿إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَاذَا تُعْبُدُونَ؟﴾ دیارده‌یه‌که له دلسۆزی نه‌و زاته نه‌وه بوو ئینکاری بپه‌رستی کرد و هاوه‌لدانانی بۆ خودا ره‌تکرده‌وه، نه‌وه‌بوو: به باوک و خزم و که‌س و کار و نه‌ته‌وه‌که‌ی گوت: نه‌وه چ ده‌په‌رستن؟ ﴿أَفَلَا يَكْفُرُ الْهَلْهُ دُونَ اللَّهِ يُرِيدُونَ﴾ نه‌وه ده‌تانه‌وی به ناره‌وا و ناحق چه‌ند خودا درۆزنه‌یه‌که بپه‌رستن: که هیچیان له‌باردا نه‌یه. ﴿فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ نه‌وه گومان‌تان چۆنه: که چوونه‌وه به‌رقایی خودا؟ به‌ته‌مای چین له‌گه‌شتان بکا؟ چۆن وازتان له په‌رستنی خودای بونه‌وه‌ر هیناوه؟ له کاتی‌که‌دا هه‌ر نه‌و شیای په‌رستش بۆ کردنه، هه‌ر نه‌وه خودای بونه‌وه‌ره، نه‌دی چۆن وازتان له به‌ندایه‌تی بۆکردنی هیناوه؟!

سییاقی قورئان لی‌ره‌دا باسی وه‌لامی نه‌وان ناکا، ره‌دیان بۆ ئیبراهیم گفت و گۆیان له‌گه‌ل‌دا ناگه‌رپه‌ته‌وه، به‌گه‌و راسته‌وه‌خۆ دیمه‌نیکی تر نمایش ده‌کا و ده‌فه‌رموی: ﴿فَنَظَرَ نَظْرَةً فِي النُّجُومِ﴾ چاویکی بریه ناسمان و بی‌ری کرده‌وه له ناسمان و هه‌ساره و مانگ و خۆر. یان بۆ نه‌وه‌ی بتوانی خۆ پاش بدا و نه‌چی بۆ سه‌یران له‌گه‌ل قه‌ومه‌که‌ی‌دا و نه‌وانیش پتیکیشی لی نه‌که‌ن، سه‌یری عیلمی

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نه‌ای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بۆ دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فهرموئ: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: برێک له به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو رۆژه، هینانی هاتنی شه‌وو رۆژ یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌وێته‌وه ناو تاریکییه‌وه، به‌ پیچه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له ئاکامی هه‌لخولانی گۆی زه‌وی به‌ده‌وری خولگی خۆی دا، له‌خۆرنا‌واوه بۆ رۆژه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه، له نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه‌و تاریکه، هه‌رکه تۆزێک تاریکیی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه روناکی برێک تاریکیی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه‌و له‌سه‌رخۆتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نێن، وه‌کوو له نایه‌تیکی تردا ئاماژه به‌وه ده‌کا و ده‌فهرموئ: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خێرو فه‌ر هه‌یه "له‌تاریکی دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌هرانی تریش واز له جمو جۆل دینن و ده‌که‌ونه‌و نه‌ه‌سته‌ی پشودان و نه‌سته‌نه‌وه، مانندو شه‌که‌تییان نامینن و جه‌سته‌یان هینن و نه‌ه‌سته‌ی تیده‌که‌وێته‌وه، له روناکیش دا بینینی دیمه‌نه‌ جوانه‌کان و جمو جۆل و کارو‌کاسبی و هه‌ولدان بۆ بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌ل‌سوپاندنی خۆره‌ تاکۆتایی مه‌دارێ خۆی، له‌وه‌پێش واگومان ده‌برا: که‌ خۆر له شوێنی خۆی دامه‌زراوه‌و جمو جۆلی نیه، به‌لام له‌ دوا‌یدا زاندر: که‌ خۆر له شوێنی خۆی راوه‌ستاو نیه. به‌ل‌کوو له‌ گه‌ردایه، هه‌میشه‌ به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له‌ فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده‌ کردوه: که‌ له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

دلته‌نگ و خه‌فته‌بار بوو، خه‌م و خه‌فته‌تیش کاری‌گه‌ری ته‌واویان له‌سه‌ر جه‌سته هه‌یه! خه‌لکه‌که به‌عه‌جه‌له بوون و هه‌ی له‌ئه‌وه‌ی فریا سه‌یران بکه‌وئ، مه‌جالی ئه‌وه‌یان نه‌بوو له‌ نه‌خۆشییه‌که‌ی هه‌زهره‌تی ئیبراهیم بکه‌وئنه‌وه. ﴿فَتَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِينَ﴾ ئه‌ویان له‌ناو شاردا به‌جئ هه‌شت و بۆ سه‌یران و جه‌ژن و شادی خۆیان رویان له‌ ده‌ره‌وه‌ی شار کرد.

رێگا بۆ هه‌زهره‌تی ئیبراهیم ئاچو‌غ بوو، بۆ ئه‌وه‌ی نیازی دلی خۆی جئ به‌جئ بکا، ﴿فَرَاغَ إِلَىٰ آلِهِتِهِمْ، فَقَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ؟﴾ خه‌یرا به‌ ته‌وره‌یه‌که‌وه خۆی کوتایه‌ ناو خودا درۆژنه‌کانیانسه‌وه: که‌ جوانترین و خۆشترین خۆراک و میوه‌جاتیان له‌به‌رده‌م بوو، به‌ گائته‌و قه‌شه‌رییه‌وه وتی: ئه‌وه بۆ ناخۆن؟! ﴿مَا لَكُمْ لَا تَنْطِقُونَ؟﴾ ئه‌دی بۆچی مه‌ه‌قتان لی نایه‌و ولام ناده‌نه‌وه؟ چما ئیه‌وه خودا نین و نه‌و هه‌مکه‌ مه‌رده‌ومگه‌له به‌ندایه‌تیتان بۆ ناکا؟!

ئه‌مه‌ حاله‌تیکی ده‌روونی ناده‌میزادییه: که‌ خیطاب ئاراسته‌ی شتیک بکا که‌ دلناییه‌ وه‌لام ناداته‌وه‌و بی‌گیان و بی‌زویانه‌. هه‌زهره‌تی ئیبراهیم به‌وه‌ رق و کینه‌ی په‌نگ خواردووی له‌و خودا درۆژانه‌و گائته‌و قه‌شه‌ری خۆی به‌و گه‌له‌ نه‌فامه‌ ده‌ربرپه‌وه! هه‌لبه‌ته‌ هه‌یج ولامیکی له‌و دارو به‌رده‌ تاشراو به‌خودا زانراوانه‌ نه‌بیست، بۆیه: ﴿فَرَاغَ عَلَيْهِمْ ضَرْبًا بِالْيَمِينِ﴾ به‌ ته‌وره‌که‌ی هه‌لیکوتانه‌ سه‌رو رق و قینی خۆی پی رشتن، جگه‌ له‌ بته‌ گه‌وره‌که‌یان ئه‌وانی دی هه‌موو تارومار کردن. ئه‌جار ته‌وره‌که‌ی خسته‌ سه‌رشانی بته‌ گه‌وره‌که‌و گه‌راپه‌وه بۆ شوینی خۆی. ئیواره‌داهات و خه‌لکه‌که‌ له‌ سه‌یران و گه‌شت و گوزار تیریان خواردو به‌ هه‌له‌داوان گه‌رانه‌وه بۆ شارو هه‌ی له‌وه‌ی زوتر بگاته‌ په‌رستگا و خۆراک و میوه‌جاتی په‌رۆزیسو بخۆن، که‌ هاتنه‌وه‌ دیمه‌نی خودا‌کانیان به‌و جه‌وره‌ بینیی، چاویان لی چوونه‌ پشتی سه‌ریان و سه‌رسام مان و که‌وتنه‌ هه‌لو و تیکۆشان بۆ دۆزینه‌وه‌ی بتشکین و سزادانی، هه‌ر خه‌یرا یه‌کیکیان وتی: بڕایم ناویک روژیک دژی خودا‌کامان ده‌دوا ده‌یگوت: شه‌رتبی وردو خاشیان

بکه‌م “ به‌م جوړه بتشکیتیان دوزیه‌وهو ﴿فَأَقْبِلُوا إِلَيْهِ يَرْفُؤْنَ﴾ وروژمیان هینایه سهر ئیبراهیم و کهوتنه لیکوژلینه‌وه له‌گه‌لی و هه‌ره‌شه لیکردنی، هه‌ریه‌که‌یان له لای خو‌یه‌وه سه‌رزه‌نشتی ده‌کردو ده‌یه‌ریست خه‌وشی دلی خو‌ی پښ بریژی، هه‌زرتی ئیبراهیم بښ نه‌وه‌ی شلو‌ی ببښو له کاره‌که‌ی په‌شیمان بښ ﴿قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحِتُونَ؟﴾ فهرمو‌وی: نایا ئیوه له جیاتی عیباده‌تکردن بو‌خودا، شتیک ده‌په‌رستن که به ده‌ستی خو‌تان ده‌یا‌نتاشن وراسته و پاسته‌یان ده‌که‌ن؟ ﴿وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ﴾ وه‌لحال هه‌ر خودا شیایوی عیبادت بو‌کردنه، چونکه هه‌ر نه‌و به‌دیه‌ینه‌وه و هه‌ر نه‌و ئیوه و ته‌کانتانی دروست کردوه!

نایه‌ته‌که به‌لگیه له‌سهر نه‌وه: که په‌روه‌ردگار به‌دیه‌ینه‌ری ئاده‌میزادو کرده‌وه‌کانیه‌تی. نیمامی بو‌خاری فهرموده‌یه‌کی به مه‌رفوعی له حوزه‌یغه‌وه ریوایه‌ت کرده‌وه: پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فهرمو‌یه‌تی [ان الله تعالى يصنع كل صانع و صنعته] جا: که شکاندنی ته‌کان که‌وته نه‌ستوی هه‌زرتی ئیبراهیم و به‌لگه‌و شایه‌تی له‌سهر راست کرانه‌وه، بریاریان دا تو‌له‌ی لی بکه‌نه‌وه و نه‌هیلن به‌سه‌ریه‌وه بچی، ﴿قَالُوا ابْنُوا لَهُ بُيُوتًا فَأَلْقُوهُ فِي الْجَحِيمِ﴾ وتیان: گو‌ړپکی زور پان‌وقولی بو‌دروست بکه‌ن و پری بکه‌ن له دارو ئاگری تیبه‌رده‌ن، جه‌نده‌میکی بو‌داخن، ئیبراهیمی تی فری دهن، به‌لی پلانی خو‌یان نه‌نجام دا ﴿فَارَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَسْفَلِينَ﴾ ویستیان نازاری بده‌ن و به‌ئاگر بیسوتین « به‌لام نیمه پلانه‌که‌یا‌مان پو‌چهل کرده‌وه، ئاگری سوتینه‌رمان بو‌کرده شوتنی هه‌وای سازو شه‌مالگر..

جا که هه‌زرتی ئیبراهیم له ئاگر رزگاری بو‌و، به‌سهر قه‌ومه‌که‌ی‌دا سه‌رکه‌وت و نا‌هومید بو‌و له ئیمان‌هینانیان. ئیتر قوناغیکی ژیانی جی دلی و قوناغیکی تر ده‌ست پښ ده‌کا. لاپه‌ره‌یه‌کی ژیانی ده‌پیتجه‌ته‌وه و لاپه‌ره‌یه‌کی تر

هه‌لده‌داته‌وه: بۆیه برپاری کۆچکردنی دا، برپاری دا زیدو نیشتمان جی بیللی و واز له قه‌وم و خزم و که‌س و کاری کافر بیننی.

﴿وَقَالَ إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَى رَبِّي سَيَهْدِينِ﴾ وتی: من له ولات و ناو خزم و که‌س و کاری خۆم ده‌رده‌چم، کۆچ ده‌که‌م، نه‌و نه‌ته‌وه و خزمانه‌م به‌جی دیلم که سورن له‌سه‌ر بته‌پرستی و ئیمان به‌ خودای تا‌ک و ته‌نها ناهینن، من له ناو کۆمه‌لگه‌یه‌که‌دا نامیتنه‌وه په‌یامی خودا به‌درۆ بزائن و نه‌زیه‌تی پیغه‌مبه‌ری به‌دن و بانگه‌وازی حه‌ق ره‌ت بکه‌نه‌وه. ده‌رۆم بۆ ولاتی‌ک خودا بۆم دیاری ده‌کا و بتوانم خودا په‌رستی تیدا بکه‌م، دلنیام خودا هیدایه‌تم ده‌دا بۆ هه‌ر شتی‌ک به‌رژه‌وه‌ندیی دین و دنیامی تیدا بی. نه‌و ولاته‌ی کۆچی بۆ ده‌که‌م خاکی پیروژه له ولاتی شام.

نه‌م هیجره‌ته‌ی حه‌زره‌تی ئیبراهیم هیجره‌تی ده‌روونی بوو، پیش هیجره‌تی جه‌سته. کۆچکردنی‌ک بوو به‌ ته‌واوی له رابوردوی خۆی داپراو له‌به‌ر خاتری خودا وازی له هه‌موو شتی‌ک هیئا، زیدو نیشتمان، خزم و که‌س و کار، ملک و مال هه‌مووی جی هیشت و به‌سه‌لت و قولتی ملی له ریگا ناو خۆی دایه ده‌ست خودا، دلنیاش بوو خودا چاودیری هه‌نگاو به‌ هه‌نگاوی ده‌کا و هیدایه‌تی ده‌دا بۆ ریبازی راست و سه‌رفرازی له‌به‌ر خاتری خودا له هه‌موو شتی‌ک داپراو به‌ دل‌سۆزیی بۆ خودا لیپرا.

حه‌زره‌تی ئیبراهیم تا نه‌و کاته منداڵی نه‌بوو، به‌و شیوه سه‌رتاسه‌ری و سه‌ر له‌به‌رییه‌ش له خزم و دۆست و ناسیاوانی داپراو ته‌نیا باڵا مایه‌وه، بۆیه له‌و سه‌روبه‌نده‌دا ده‌ستی نزای به‌رز کرده‌وه و له خودا پاراپه‌وه و وتی: ﴿رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ﴾ خودایه‌! کو‌ریکی صالح و خودا په‌رستم پی ببه‌خشه. وه‌چه‌و نه‌وه‌یه‌کی به‌خۆ چاراو بۆ خودا صولحاوم به‌درئ، یارمه‌ت‌ده‌رم بن له‌سه‌ر خودا په‌رستی و خه‌م و خه‌فه‌تی غه‌ریبی و ئاواره‌یی له بیر به‌رنه‌وه، بیروشم پێیان ببی و دل‌م خۆش بکه‌ن.

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نه‌ای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بۆ دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فهرموئ: ﴿وَايَةُ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: برێك له به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو رۆژه، هینانی هاتنی شه‌وو رۆژ یه‌ك به‌دوای یه‌ك دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌وێته‌وه ناو تاریکییه‌وه، به‌ پیچه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له ئاکامی هه‌لخولانی گۆی زه‌وی به‌ده‌وری خولگی خۆی دا، له‌خۆرنا‌واوه بۆ رۆژه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له‌ نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه‌، له‌ نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه‌و تاریکه‌، هه‌رکه‌ تۆزێک تاریکیی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه‌ روناکی برێك تاریکیی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه‌و له‌سه‌رخۆتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نێن، وه‌کوو له‌ نایه‌تیکی تردا ئاماژه‌ به‌وه‌ ده‌کا و ده‌فهرموئ: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خێرو فەر هه‌یه‌ "له‌تاریکی‌دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌هرانی تریش واز له‌ جمو جۆل دینن و ده‌که‌ونه‌ حاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه‌، ماندو شه‌که‌تییان نامینن و جه‌سته‌یان هینن و نه‌وێنه‌ ده‌که‌وێته‌وه‌، له‌ روناکیش دا بینینی دیمه‌نه‌ جوانه‌کان و جمو جۆل و کارو کاسبی و هه‌ولدان بۆ بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌لسه‌پا‌اندنی خۆره‌ تاکۆتایی مه‌دارێ خۆی، له‌وه‌پێش واگومان ده‌برا: که‌ خۆر له‌ شوێنی خۆی دامه‌زراوه‌و جمو جۆلی نیه‌، به‌لام له‌ دوا‌یدا زاندر: که‌ خۆر له‌ شوێنی خۆی راوه‌ستاو نیه‌. به‌لکوو له‌ گه‌ردایه‌، هه‌میشه‌ به‌یه‌ك نیتتجاهو یه‌كلا به‌خیرایی له‌ فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده‌ کردوه: که‌ له‌چرکه‌یه‌ك دا دوانزه

چیرۆکی شه ولدان بۆ سه رب رینی ئیسماعیل

فَأَمَّا بَلَّغَ مَعَهُ السَّعَىٰ قَالَ
يَبْنَىٰ إِنِّي أَرَىٰ فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرَىٰ قَالَ
يَتَأْتٍ أَفْعَلُ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِن شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿١٠٢﴾
فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ ﴿١٠٣﴾ وَنَدَيْنَاهُ أَنِ يَا إِبْرَاهِيمُ ﴿١٠٤﴾ قَدْ
صَدَقْتَ الرَّؤْيَا إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٠٥﴾ إِنَّ هَذَا لَهُوَ
الْبَلَاءُ الْمُبِينُ ﴿١٠٦﴾ وَفَدَيْنَاهُ بِذَبْحٍ عَظِيمٍ ﴿١٠٧﴾ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي
الْآخِرِينَ ﴿١٠٨﴾ سَلَامٌ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ﴿١٠٩﴾ كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ
﴿١١٠﴾ إِنَّهُمْ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١١١﴾ وَبَشَّرْنَاهُ بِإِسْحَاقَ نَبِيًّا مِنْ
الصَّالِحِينَ ﴿١١٢﴾ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَىٰ إِسْحَاقَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِمَا
مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ مُبِينٌ ﴿١١٣﴾

نەمە تەواوەکەری چیرۆکی پێشوووە پەيوەندی نەم کۆمەڵە نایەتە بە هی
پێشەووە ناشکرایە. ئەوە بوو لە پێشدا فەرمووی: ﴿فَبَشَّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ﴾
لێرەشدا باسی ئەوە دەکا: کە مزگێتی یە کە هاتۆتە دیو خودا کۆری پێداو بۆی
پێگەشت، ئەجار روداوی نامادەباشی حەزەرەتی ئیبراھیم بۆ سەرپرینی کۆری

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نه‌ای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بو دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فهرموئ: ﴿وَايَةُ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: برێک له به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو رۆژه، هینانی هاتنی شه‌وو رۆژ یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌وێته‌وه ناو تاریکییه‌وه، به‌پیچه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له ئاکامی هه‌لخولانی گۆی زه‌وی به‌ده‌وری خولگی خۆی دا، له‌خۆرنا‌واوه بو رۆژه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له‌نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه‌، له‌نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه‌و تاریکه‌، هه‌رکه‌ تۆزێک تاریکیی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه‌ روناکی برێک تاریکیی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه‌و له‌سه‌رخۆتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کوو له‌نایه‌تیکی تردا ئاماژه‌ به‌وه‌ ده‌کا و ده‌فهرموئ: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خێرو فەر هه‌یه‌ "له‌تاریکی‌دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌هرانی تریش واز له‌جمو جۆل دینن و ده‌که‌ونه‌ حاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه‌، ماندو شه‌که‌تیان نامینن و جه‌سته‌یان هینن و نه‌وێنه‌ ده‌که‌وێته‌وه‌، له‌روناکیش دا بینینی دیمه‌نه‌ جوانه‌کان و جمو جۆل و کارو‌کاسبی و هه‌ولدان بو بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌ل‌سوپاندنی خۆره‌ تاکۆتایی مه‌داری خۆی، له‌وه‌پێش واگومان ده‌برا: که‌خۆر له‌شوینی خۆی دامه‌زراوه‌و جمو جۆلی نیه‌، به‌لام له‌دواییدا زاندر: که‌خۆر له‌شوینی خۆی راوه‌ستاو نیه‌. به‌لکوو له‌گه‌ردایه‌، هه‌میشه‌ به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له‌فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده‌ کردوه: که‌له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

هه نوستی کافره کان له ته قواو خودا په رستی

وَإِذَا

قِيلَ لَهُمْ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾
وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ
﴿٤٦﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْطَعِمُ مَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَطْعَمَهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي
ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٤٧﴾

ویرای هه بوونی نهو هه موو به لگه و نیشانانه له سر هه بوونی خودا و
دهه لاتی ره های و ره حه تی بی پایانی، که چی ناده میزاده کان له حاله تی بی
ناگاین و نه قامی سدان، و هه وش خویان نایه نه وه، واز له به درو خستنه وه ی
پیغه مبهرو گالت به پیکردنی ناهیتن و په له ده کهن له هاتنی عه زاب و
قه شمریان دی به و هه ره شانیه له لاین پیغه مبهرو وه ناراسته یان ده کری. بیر
له نیشانه کانی خودا ناکه نه وه، به زه بییان به بی نه واو هه ژاراندا نایه نه وه،
توز قاتیک سوزو به زه بی له دهرو نیاندا نیه، نه وان له و په ری نه قامی و
بی ناگاین سدان. ده فهرموی: ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ
لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾ نه گهر به و پشت هه لکردوانه بگوتری، رو له نایاتی خودا

نه‌بۆتەوه. ئەوەتا باوک بە‌وپەری بپروا و دل دامەزراوییه‌وه، کێردی تیژو برە‌نده بە‌ده‌سته‌وه دە‌گرت دە‌یه‌وئ فەرمانی خودا جێ‌به‌جێ بکا، جگەرگۆشە و تاقانە‌ی خۆی سەر بپڕێ. بە‌لێ سە‌ری‌بپڕێ! کو‌ری صالح و راست‌لێش بە‌ دلتیاییه‌وه خۆ تە‌سلیمی قە‌دە‌ری خودا دە‌کا و لە‌ هە‌موو زیندە‌وەرێک بە‌ستە‌زمان‌تر ملی بۆ چە‌قۆ رادە‌گرت.

ئە‌وەتا قورئان بە‌و جۆ‌ره وە‌صفی ملکه‌چی پابە‌ند بوونی ئە‌م باوک و کو‌ره دە‌کا و دە‌فە‌رموێ: ﴿فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ﴾ کە‌ هە‌ردوکیان بە‌ رە‌زامە‌ندی و دلتیاییه‌وه تە‌سلیمی فەرمانی خودا بوون و کار گە‌یشته ناستی تە‌نفی‌زو ئە‌نجام‌دان. ئی‌براهیم کێردی پ‌رندە‌ی بە‌ده‌سته‌و‌یه‌و جگەرگۆشە‌ی خۆی رە‌پە‌ورو پاڵ خستە‌و تیغی لە‌سەر مل‌ دانا‌وه.

بێ‌گومان ئە‌م کارە‌ی ئی‌براهیم و ئی‌سماعیل، کارێکی بێ‌ وێ‌نه و تاقانە‌ی مێ‌ژ‌وه‌و، ئازایە‌تی روت و هە‌ل‌چون و ورە‌به‌رزێ و چا‌واقایی و خۆ‌راگری ئاسایی نە‌بوو. رێ دە‌که‌وئ موحاهیدێک لە‌ گۆ‌ره‌پانی جە‌نگ‌دا هە‌ل‌ده‌چی و خۆ‌به‌خت دە‌کا، دە‌کوژێ و دە‌کوژرێ، پێ‌شمەرگە‌ پە‌لاماری دو‌ژمن دە‌دا و لێ‌شی رو‌ونه کە‌ دە‌کوژرێ و ناگە‌پ‌تە‌وه. ئە‌مانە هە‌موو ئازایە‌تێ، صی‌فاتی بە‌رز، بە‌لام بە‌ تە‌ئکید ئە‌وه شتێکە‌و ئە‌مە‌ی حە‌زرتی ئی‌براهیم و ئی‌سماعیل شتێکی ترە‌. کاب‌رای موحاهید و پێ‌شمەرگە‌ خوێ‌نی گە‌رم دە‌بێ و حە‌ماسە‌ت دە‌ی‌گ‌رێ و حالە‌تێکی بە‌سە‌ردا دێ، ترس و لە‌رزێ نامێ‌نێ و هە‌ل‌وێ‌ستی ئازایانە‌ دە‌نوێ‌نێ، بە‌لام حە‌زرتی ئی‌براهیم و ئی‌سماعیل بە‌ ئە‌وپە‌ری لە‌سەر‌خۆ‌ین و خوێ‌ن ساردیە‌وه، بە‌ هێ‌دی و هێ‌منی، خۆ‌یان تە‌سلیم کرد و فەرمان‌بە‌ردار بوون. بە‌لێ حە‌زرتی ئی‌براهیم و ئی‌سماعیل ئە‌رکی سەر‌شانی خۆ‌یان بە‌جێ هێ‌نا، هەر ئە‌وه‌ندە‌ی مابوو ئی‌براهیم زە‌خت لە‌ تیغی پ‌رندە‌ بکا و خوێ‌ن رە‌وان بپێ و ئی‌سماعیل گیانی دەر‌بچێ، ئە‌مە‌ش لە‌ تە‌رازوی پە‌روە‌ر‌دگارا چ بایە‌خێکی نی‌ه، گ‌رنگ ئە‌وه بوو حە‌زرتی ئی‌براهیم و حە‌زرتی ئی‌سماعیل لە‌ ناخە‌وه بە‌

دلناییه به هموو هه‌ست و شعوریکیان ناماده‌باشی ته‌نفیذ کردنی فرمانه که بوون. به‌تاقیکرنه‌وه که جی‌به‌جی بوو، تیمتحان ته‌نجام درا، ناکام و سه‌ره‌نجامی ده‌رکه‌وتن، هه‌رنه‌وه‌نده‌ی مابوو نازاری جه‌سته‌یی بپچێژی و خوین بپرژێ و جه‌سته‌ی بی‌گیا بی، په‌روه‌ردگاریش نایه‌وئ به‌نده‌کانی خوئ ته‌عزیز بدا، خوین و جه‌سته‌ی بی‌گیانی مه‌به‌ست نیه، هه‌رکاتێ به‌نده‌کانی دلسۆزانه لی بران و ناماده‌باشی ته‌نفیذ بوون، بۆیان حلیبه و با به‌فیعلی نه‌کرا بی به‌کراو داده‌نرئ. په‌روه‌ردگار ناگاداری نه‌ینی ناو دانه و زانیی ئیبراهیم و ئیسماعیل به‌راستی ناماده‌باشیان تیدا بوو بۆ ته‌نفیذ، بۆیه وای بۆ پریاردان: که ته‌نفیذیان کردوه. ده‌فرموئ: ﴿وَكَاذِبًا أَنْ يَأْتِيَ إِسْرَاهِيمَ. قَدْ صَدَّقَتِ الرُّؤْيَا﴾ بانگمان له ئیبراهیم کرد: «وتمان نه‌ی ئیبراهیم به‌راستی خه‌ونه‌کت به‌راست گیرا، به‌فیعلی ته‌نجامت دا، به‌دل ناماده‌باش بووی بۆ ته‌نفیذ، بی سئ و دوو ملت له ته‌نجامدانی فرمانه‌که ناو هه‌ر نه‌وه‌ش گرنگه، خودا گه‌ردنکه‌چی به‌دل و به‌گیانی گه‌ره‌که نییه‌تی ساغی ده‌وئ.

ته‌نجار په‌روه‌ردگار نیعمه‌ته‌کانی خوئ یه‌که‌یه‌که به‌سه‌ر ئیبراهیم دا ده‌ژمیژی و ده‌فرموئ:

۱- ﴿إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ﴾ ئیمه چون پاداشمان دایته‌وه به‌وه که نه‌مان هیشت کوپه‌کت سه‌ر بپری، له میحنه‌ت و غه‌م و ناره‌حه‌تی رزگارمان کردی، هه‌ر به‌و جوژه چاکه‌ی هه‌موو چاکه‌کارێک ده‌ده‌ینه‌وه، پاداشی باشی بۆ ده‌سته‌به‌ر ده‌که‌ین. ﴿إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْبَلَاءُ الْمُبْتَلِ﴾ بی‌گومان ته‌م تاقیکردنه‌وه‌یه ته‌زمونگه‌رییه‌کی قورس و ته‌سته‌م بوو، ته‌نگوچه‌له‌مه‌یه‌کی دژوار بوو، که‌م که‌س له تاقیکردنه‌وه‌ی ئاوه‌ها ته‌سته‌م و قورس دا ده‌رده‌چی؟ کئ ده‌توانئ ده‌ستی بپچێته تاقانه‌و جگه‌رگۆشه‌ی خوئ سه‌ری بپری؟!

۲- ﴿وَقَدِّتَاهُ بِذَبْحٍ عَظِيمٍ﴾ قوربانیمان بو ئیبراهیم کرد به کوشتی‌یه کی به‌نرخ، به‌رانیکی قه‌له‌وو به‌نرخمان کرده قوربانی له جیاتی ئیسماعیل، داب‌ونه‌ریتی قوربانی له‌م روداوه‌وه دامه‌زراوه‌و موسولمانان و حاجیانی مالی خودا: که سالانه قوربانی ده‌که‌ن و کوشتی سهر ده‌بیرن یاده‌وه‌ری شه‌و روزه‌و شه‌و فه‌رمانبه‌رداریسه دوباره ده‌که‌نه‌وه، شوین حه‌زهره‌تی ئیبراهیم ده‌که‌ن، لاسایی هه‌لۆستی باوکی پیغه‌مبه‌ران و خاوه‌ن هه‌لۆستی جوانمێزان‌ه‌و موسولمانی راستالۆ پروا پته‌و ده‌که‌نه‌وه.

۳- ﴿وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ. سَلَامٌ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ﴾ ناوو شوهره‌تی جوانو باس‌و‌خواسی جوانمێزان‌ه‌مان بو هیشته‌وه، هه‌موو گهل و نه‌ته‌وه‌یه‌کی داهاتوو وه‌صفی باشی شه‌و زاته‌یان له‌سه‌رده‌م و زاره، چینه‌کانی ئاده‌میزاد هه‌موویان خوشیان ده‌وئۆ مه‌دحی ده‌که‌ن. دوعاو نزای خۆی بووه خودا لیتی قبول کرده، مرازی خۆی بووه خودا بو‌ی به‌دی هیناوه. وه‌کوو له نایه‌تیکی تری قورشان ئاماره به‌وه ده‌کاوه له‌سهر زوبانی ئیبراهیم ده‌فه‌رموی: ﴿وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ. وَاجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ﴾ (الشعراء: ۸۴-۸۵) سلاوی ئیمه له‌سهر ئیبراهیم بی، سلاوی فریشته‌و ئاده‌میزادو په‌ری له‌سهر بی، به‌راستی ئیبراهیم شیاوی شه‌وه‌یه: سلاوی خودای لی بی، سلاوی فریشته‌و ئاده‌میزادو جندۆکی له‌سهر بی.

۴- ﴿كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ﴾ به‌و شیوه پاداشه به‌رزو به‌نرخه، پاداشی چاکه‌کاران ده‌ده‌ینه‌وه، له هه‌موو به‌لاو می‌خه‌تیک رزگاریان ده‌که‌ن، ده‌یاغه‌ینه‌فه‌ره‌حیو شادییه‌وه. هیچ کاتی په‌روه‌ردگار به‌نده راستاله‌کانی خۆی فه‌رامۆش نا‌کا.

۵- ﴿وَبَشِّرْهُ إِسْحَاقَ نَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ﴾ کورپتیکی تریشمان پی به خشی
تهویش حه‌زره‌تی ئیسحاق بوو، کردیشمان به پیغه‌مبه‌رپتی صالح و بو خودا
صولحاوو به خوچاراو. .

۶- ﴿وَبَارَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَى إِسْحَاقَ﴾ به به‌رده‌وامی نیعمه‌ت و به‌ره‌که‌تی
خوماغان به‌سه‌ر ئیبراهیم و ئیسحاق دا رزانده، له دونیاو له قیامت دا به
مرازی‌خویانمان گه‌یاندن و ریزو نرخی زۆرمان بو ده‌سته‌به‌ر کردن، مندالی زۆرو
نه‌وه‌ی زۆرمان پی به‌خشین، زۆریه‌ی پیغه‌مبه‌رانی دوا نه‌و رۆژگاره له نه‌ته‌وه‌ی
ئیسحاق و ئیسماعیلن سلاوی خودا له خویان و شوینکه‌وتوانیان بی..

﴿وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ مُبِينٌ﴾ له وه‌چه‌و زروپتی
ئیسماعیل و ئیسحاق هه‌یانه‌ چاکه‌کارو خودا‌په‌رسته، هه‌یانه‌ سته‌مکارو
کافره، هه‌رکه‌سی خودا‌په‌رست و فه‌رمان‌به‌ردار بی و شوین مه‌نه‌ج و نایینی
ئیبراهیم و دو کوره‌کانی (ئیسماعیل و ئیسحاق) که‌وتبی نه‌وه به‌نه‌وه و میلله‌تی
ئیبراهیم داده‌نری، هه‌ر که‌سیک له‌وه مه‌نه‌ج و پرۆگرامه‌ لای دابی نه‌وه
سته‌مکارو کافره، سته‌می له‌ خودی خوی کردوه و نه‌سه‌ب و نژادی سودی پی
ناگه‌یه‌نی و به‌نه‌وه‌ی ئیبراهیم دانانری.

تییینی:

نهم نایه‌تانه زۆر حوکم و یاسایان لێ وهرده‌گیرین، هه‌ندیک له‌وانه:

زانایانی ئیسلام (ته‌هلی سوننه‌ت و جه‌ماعه‌ت) له‌م نایه‌ته‌ی قورشان نه‌وه‌یان
وه‌رگرتوه: که‌ په‌روه‌ردگار جاری وا ده‌بی فه‌رمان به‌ شتیک ده‌کا و ناشیه‌وی
بیته‌جی، نه‌وه‌تا بیگومان په‌روه‌ردگار فه‌رمانی به‌ حه‌زره‌تی ئیبراهیم کرد به
سه‌ربرینی کوره‌که‌ی و نه‌شویست نه‌نجامی بدا.

هه‌ر نهم نایه‌ته‌شیان کردۆته به‌لگه‌ی نه‌وه: که‌ دروسته‌ حوکم نه‌سخ
بیته‌وه پیتش نه‌وه‌ی کاتی کارکردن به‌ حوکمه‌که‌ بی. زۆریه‌ی زۆری

موفوسسیرین پییان وایه: نهو کوره‌ی نیبراهیم ویستی سه‌ری بری، هه‌زره‌تی نیسماعیل بووه، چونکه یه‌که‌جار خودا موژده‌ی پی به‌خشینی نه‌وی پیداووه. دوایی موژده‌ی نیسحاق پیداووه. هه‌روه‌ها چونکه هه‌ولتی سه‌رپرینه‌که له مه‌ککه‌دا دراوه، نه‌گه‌ر بۆ نیسحاق بوایه سه‌رپرینه‌که له قودس ده‌بوو.

فه‌رمووده‌یه‌کی پیغه‌مبه‌ریش هه‌یه ده‌فه‌رموئ: (انا ابن الذبیحین) من کورپی دوو سه‌رپرپاوم "نیسماعیل و عه‌بدوللا". چونکه عه‌بدولموت‌ه‌للیب له‌سه‌رخۆی نه‌زر کرد نه‌گه‌ر خودا (ده) کورپی بداتی یه‌کیکیان بکاته‌ قوریانی، یان نه‌گه‌ر به‌ناسانی بتوانی بری زمزم لیّ بداو سه‌رکه‌وتوو بیّ له‌کاره‌که‌یدا، وا ریکه‌وت هه‌ر دوو مرازه‌که‌ی هاتنه‌ جی، نه‌ویش پشکی له‌نیو کوره‌کاتی‌دا هاریشت و به‌ناوی عه‌بدوللاوه‌ ده‌رچوو، خاله‌کانی عه‌بدوللا نه‌یان‌ه‌یشت عه‌بدولموت‌ه‌للیب کوره‌که‌ی سه‌ر بری و تیان: فیدی‌یه‌ی بۆ بده، عه‌بدولموت‌ه‌للیب له‌جیاتی عه‌بدوللا سه‌د و شتری سه‌ربری!

نه‌صمه‌عی ده‌لی: پرسیارم له‌ته‌بوعه‌مری (العلا) کرد، ئاخۆ له‌نیسماعیل و نیسحاق کامیان سه‌رپرپاوه؟ ته‌بوعه‌مر وتی: نه‌ی نه‌صمه‌عی نه‌تۆ عه‌قلت له‌کۆیه؟ که‌ی نیسحاق له‌مه‌ککه‌ بووه، نیسماعیل له‌مه‌ککه‌ بووه و نه‌و له‌گه‌ل باوکی‌دا بنیاتی که‌عبه‌یان ناو شوینی قوریانی له‌مه‌ککه‌یه.

هه‌روه‌ها خودای مه‌زن وه‌صفی نیسماعیلی کردوه به‌خواهن سه‌ه‌رو واده‌پاست، ده‌فه‌رموئ: ﴿وَإِسْمَاعِيلَ وَإِذْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ كُلٌّ مِّنَ الصّٰبِرِيْنَ﴾ (الانبیاء: ۸۵) یان ده‌فه‌رموئ: ﴿وَأَذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَّبِيًّا﴾ (مریم: ۵۴). هه‌روه‌ها ریوایاتی سه‌حیح و برپا‌پیکراو زۆرو زه‌به‌نده‌ن له‌سه‌ر نه‌وه: که‌ ذه‌بیح هه‌زره‌تی نیسماعیله‌ نه‌ک نیسحاق، نه‌م رایه‌ له‌هاوه‌لانی وه‌کوو نیبنوعه‌بباس و نیبنوعه‌مه‌رو ئیمام عه‌لی و نه‌بوهوره‌یره‌وه‌به‌تو‌فوه‌یل (عامیری کورپی واثیله) وه‌ریوایه‌ت کراوه.

ه‌دروها له چینی تاییعینی وه‌کوو سه‌عیدی کوپی موسه‌یه‌بو سه‌عیدی کوپی
 جویه‌یرو سه‌سەنی کوپی میهران و ره‌بیعی کوپی نه‌سه‌س و مه‌حه‌مه‌دی کوپی
 که‌عی (القرظی) و نه‌لکوله‌بن و عه‌لقه‌مه‌و نه‌بوجه‌عفه‌ر (موحه‌مه‌دی کوپی
 عالی) و نه‌بو صالح ریوایه‌ت کراوه‌و به‌په‌سندیان داناوه‌. نه‌و ریوایه‌تانه‌ی: که
 ده‌لین: ذه‌بیح ه‌دزیه‌تی نیس‌حاقه‌ لای زۆریه‌ی زانایانی نیس‌لام ره‌تکراوه‌ته‌وه‌.

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نه‌ای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بۆ دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فه‌رموی: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: بریک له به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو رۆژه، هینانی هاتنی شه‌وو رۆژ یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌ویته‌وه ناو تاریکییه‌وه، به‌پیچه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له‌ناکامی هه‌لخولانی گۆی زه‌وی به‌ده‌وری خولگه‌ی خۆی دا، له‌خۆرنا‌واوه بۆ رۆژه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له‌نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه، له‌نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه تاریکه، هه‌رکه تۆزیک تاریکیی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه روناکی بریک تاریکیی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه له‌سه‌رخ‌وتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کو له‌نایه‌تیکی تر دا ئاماره به‌وه ده‌کا و ده‌فه‌رموی: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خپرو فه‌ر هه‌یه "له‌تاریکی دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌رانی تریش واز له‌جمو جوڵ دینن و ده‌که‌ونه‌هاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه، ماندو شه‌که‌تییان نامینن و جه‌سته‌یان هینن و توانای تیده‌که‌ویته‌وه، له‌روناکیش دا بینینی دیمه‌نه‌جوانه‌کان و جمو جوڵ و کارو‌کاسبی و هه‌ولدان بۆ بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌لسو‌پاندنی خۆره‌ تاکۆتایی مه‌داری خۆی، له‌وه‌پیش واگومان ده‌برا: که‌خۆر له‌شوینی خۆی دامه‌زراوه و جمو‌جوولی نیه، به‌لام له‌دواین دا زاندر: که‌خۆر له‌شوینی خۆی راوه‌ستاو نیه. به‌لکو له‌گه‌ردایه، هه‌میشه به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له‌فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده‌کردوه: که‌له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

زاتی په‌روه‌ردگار، له هه‌موشیان به‌رزترو به‌سود تر نیعمه‌تی پیغه‌مبه‌رایه‌تی بوو، نه‌بجار نیعمه‌ته‌کان شی ده‌کاته‌وه‌و ده‌فه‌رموی:

﴿وَنَجَّيْنَاهُمَا وَقَوْمَهُمَا مِنَ الْكُرْبِ الْعَظِيمِ﴾ ئیمه موساو هارون و نه‌ته‌وه‌که‌یامان له چنگ فیرعه‌ون و دارو ده‌سته‌که‌ی رزگار کرد، سته‌م و چه‌وساندنه‌وه‌ی فیرعه‌و مان له‌سه‌ر هه‌لگرتن، رینگه‌مان نه‌ا چیدی فیرعه‌ون نیرینه‌یان بکوژی و مینه‌یان به‌یلتیه‌وه بو کاره‌که‌ری و خزمه‌تکردن، هه‌روه‌ها خویان و گه‌له‌که‌یامان له خنکان رزگار کرد.

﴿وَلَصَّرْنَاهُمْ، فَكَانُوا هُمْ الْغَالِبِينَ﴾ سه‌رکه‌و تومان کردن به‌سه‌ر دوژمنه‌کانیان دا، زه‌وی و ملک و مالی داگیرکراویان و هرگرتیه‌وه، فه‌رمانپه‌وایی و ده‌سه‌لاتیان ده‌سکه‌وت، پاش^{نه‌وه} مسکین و چه‌وسیندرا نه‌وه‌بوون بوونه‌خواه و ده‌لته‌ت و حوکم و بریار.

﴿وَأَتَيْنَاهُمَا الْكِتَابَ الْمُسْتَبِينَ﴾ نامه‌ی ئاسمانیمان بو نازل کردن، نامه‌یه‌کی ئاشکرا و گشتگیر بو دین و دونیا‌یان، شه‌ریعت و یاسای ژیان بوو، وه‌که‌وو له نایه‌تیکی تردا ده‌فه‌رموی: ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا...﴾ (المائدة: ۴۴) یان ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى وَهَارُونَ الْفُرْقَانَ وَضِيَاءً وَذِكْرًا لِّلْمُتَّقِينَ﴾ (الانبیاء: ۴۸)

﴿وه‌هدیناهما الصراط المستقیم﴾ موساو هارومان شاره‌زا کردن بو رێبازی حه‌ق و سه‌فرازی، بو راستایی و راستی له‌گرفتار و کرداردا، بو ئایینی ئیسلام و بو‌گه‌یاندن و په‌یره‌ویکردنی شه‌ریعتی خودا.

﴿وَتَرَكْنَا عَلَيْهِمَا فِي الْآخِرِينَ﴾ نپاوو شۆره‌تی جوان و جوانمیری و
پیاوه‌تیمان بۆ هیشتنه‌وه له ناو چین و گهل و نه‌ته‌وه‌کانی دوا خویان.

﴿سَلَامٌ عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَارُونَ﴾ سلاوی خودا له‌سه‌ر موساو هارون بی،
سلاوی فریشتهو شاده‌میزادو پهریسه‌کانیان له‌سه‌ر بی، به‌ه‌موو شیوه‌یه‌ك
سلاویان لی بی، سلاوی په‌روه‌ردگار كه له هه‌موو سلاویك به‌رزو پیروزتره.

﴿إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ﴾ ئیمه به‌و شیوه پاداشی چاکه‌کاران
ده‌ده‌ینه‌وه، له چورتم و ناخۆشی رزگاریان ده‌که‌ین و ده‌یاغ‌ه‌ینه ناو‌ره‌مه‌تی
خۆمانه‌وه. ﴿إِنَّهُمَا مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ﴾ بیتگومان موساو هارون له پیت‌ری به‌نده
خاوه‌ن باوه‌رو راستاله‌کانی ئیمه‌ن.

جیرۆکی هه‌زه‌تی نیلیاس (ﷺ)

﴿وَإِنَّ إِلْيَاسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ﴾ (۱۲۳)

﴿إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ ۖ أَلَا تَتَّقُونَ﴾ (۱۲۴) ﴿أَنْدَعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ أَحْسَنَ

الْخَالِقِينَ﴾ (۱۲۵) ﴿اللَّهُ رَبَّكُمْ وَرَبَّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ﴾ (۱۲۶)

﴿فَكَذَّبُوهُ فَأْتَهُمْ لَمُحْضَرُونَ﴾ (۱۲۷) ﴿إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ﴾ (۱۲۸)

﴿وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ﴾ (۱۲۹) ﴿سَلَّمَ عَلَىٰ إِلَٰهٍ يَاسِينَ﴾ (۱۳۰) ﴿إِنَّا كَذَلِكَ

نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ﴾ (۱۳۱) ﴿إِنَّهُمْ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ﴾ (۱۳۲)

نمه چیرۆکی چواره‌مه: که لهم سوره‌ته پیروژه‌دا گیردراوه‌ته‌وه، هه‌ول و تی‌کۆشان و خه‌باتی هه‌زه‌تی نیلیاس نمایش ده‌کا، که یه‌کێک بووه له پیغه‌مبه‌رانی نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیل و بانگه‌وازی یه‌کتا‌په‌رستی کردوه، دژی بته‌پرستی وه‌ستاوه و شوین هه‌نگاری هه‌زه‌تی ئیبراهیمی هه‌لگرتوه. ده‌فه‌رموئ: ﴿وَإِنَّ إِلْيَاسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ﴾ بێگومان نیلیاس له پته‌ری پیغه‌مبه‌رانه، لهم زاته ناوی نیلیاسه و کوپی یاسین کوپی فیحناس کوپی عیزار کوپی هارون کوپی عیمران واته: هارونی برای موسا.

په‌روه‌ردگار نیلیاسی کرده پیغه‌مبه‌رو دوا‌ی حیزقیل ناردی بۆ سه‌ر نه‌ته‌وه‌ی ئیسرائیل، له‌و کاته‌دا گه‌له‌که‌ی بته‌کیان ده‌په‌رست پێیان ده‌گوت (بع‌ل): که چوه سه‌ریان بانگه‌وازی کردن بۆ یه‌کتا‌په‌رستی و ازه‌یتان له بته‌پرستی، ئامۆژگاری کردن به‌وه‌ی بپوا به‌تاک و ته‌نهایی خودا بکه‌ن، چیدی به‌ردو دار نه‌په‌رستن واز له‌ تاوان و ستم به‌یئن.

﴿إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ: أَلَا تَتَّقُونَ؟﴾ ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر، ئه‌وه بۆ گه‌له‌که‌ت بگه‌په‌روه‌ی یادی ئه‌و کاته بکه: که نیلیاس به‌ گه‌ل و نه‌ته‌وه‌که‌ی خۆی گوت: ئه‌وه بۆ له‌ خودا ناترسن؟ بۆچی هاوه‌لی بۆ به‌ره‌وا ده‌زانن؟ ﴿أَتَدْعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ؟ اللَّهُ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ﴾ ئه‌وه چۆن و به‌ چ عه‌قلێک عیبادت ده‌که‌ن بۆ بته‌ک: که خۆتان دروستتان کردوه، پشت له‌ عیبادت‌کردن بۆ خودایه‌ک هه‌لده‌که‌ن: که هه‌ر ئه‌و شیاوی به‌ندایه‌تی بۆ‌کردنه، هه‌ر ئه‌و خودایه‌و بێ‌هاوه‌ل و بێ‌وێنه‌یه، ئه‌و ئیوه‌ی به‌دی هێناوه، وێنه‌و روخساری کێشان، هه‌ر ئه‌و به‌دییه‌نه‌ره‌و جگه‌ له‌ ئه‌و خودای ترنن، هه‌ر ئه‌و به‌نازو نيعمه‌تی خۆی ئیوه‌ی په‌روه‌رده‌ کردوه، له‌ نه‌به‌وه‌ هێناوێه گۆرپانی ژیا‌نه‌وه، ئیوه‌ش و باوک و باپه‌رانیشتان خودا خه‌لقی کردون و په‌روه‌رده‌ی کردون، ده‌ی حق وایه ئیوه به‌ندایه‌تی بۆ ئه‌و خودایه بکه‌ن، نه‌ک بته‌ داتا‌شراوێکی بێ‌گیان به‌پرستن.

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نمای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بۆ دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فهرموئ: ﴿وَأَيَّةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: برێک له به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو رۆژه، هینانی هاتنی شه‌وورۆژ یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌وێته‌وه ناو تاریکییه‌وه، به‌ پیچه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له ئاکامی هه‌لخولانی گۆی زه‌وی به‌ده‌وری خولگی خۆی دا، له‌خۆرنا‌واوه بۆ رۆژه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له‌ نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه‌، له‌ نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه‌و تاریکه‌، هه‌رکه‌ تۆژیکی تاریکیی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه‌ روناکی برێک تاریکیی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه‌و له‌سه‌رخۆتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کوو له‌ نایه‌تیکی تردا ئاماژه‌ به‌وه‌ ده‌کا و ده‌فهرموئ: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خێرو فەر هه‌یه‌ "له‌تاریکی‌دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌هرانی تریش واز له‌ جمو جۆل دینن و ده‌که‌ونه‌ حاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه‌، ماندو شه‌که‌تییان نامینن و جه‌سته‌یان هینن و توانای تیده‌که‌وێته‌وه‌، له‌ روناکیش دا بینینی دیمه‌نه‌ جوانه‌کان و جمو جۆل و کارو‌کاسبی و هه‌ولدان بۆ بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌ل‌سوپاندنی خۆره‌ تاکۆتایی مه‌داری خۆی، له‌وه‌پیش واگومان ده‌برا: که‌ خۆر له‌ شوینی خۆی دامه‌زراوه‌و جم‌وجوولی نیه‌، به‌لام له‌ دوا‌یندا زاندر: که‌ خۆر له‌ شوینی خۆی راوه‌ستاو نیه‌. به‌ل‌کوو له‌ گه‌ردایه‌، هه‌میشه‌ به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌ک‌لا به‌خیرایی له‌ فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده‌ کردوه: که‌ له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

جیروکی لوط (الْعَلَمِ)

وَإِنَّ لُوطًا

لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٣﴾ إِذْ نَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿١٣٤﴾ إِلَّا عَجُوزًا

فِي الْغَابِرِينَ ﴿١٣٥﴾ ثُمَّ دَمَرْنَا الْأَخْرِينَ ﴿١٣٦﴾ وَإِنَّا لَنُورِنَ عَلَيْهِم

مُصِيبِينَ ﴿١٣٧﴾ وَبِالْبَلَاءِ أَفْلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٣٨﴾

نهمه جیروکی پینجه مه له جیروکه کانی نهم سوره‌ته پیروژه، په‌روه‌ردگار
 نهم جیروکه ده‌گی‌ریت‌هوه بو‌ن‌هوه‌ی موشریکه کانی عه‌ره‌بو غه‌یری عه‌ره‌بو
 پی‌ی پهنه نامیز بن، چونکه کافره‌کانی قه‌ومی لوط به هیلاک چونو خاوه
 باوه‌ره‌کانیش رزگاریان بوو. ده‌فرموی: ﴿وَإِنَّ لُوطًا لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ﴾ بی‌گومان
 لوط پیغه‌مبه‌ریکه له پیغه‌مبه‌ران، خودا ناردی بو‌سه‌ر گه‌له‌که‌ی: که
 دانیش‌توی شاری (سددوم) بوون، بی‌باوه‌پو تاوانکار بوون، ناموزگاریی کردن،
 پشتیان لی‌ه‌ل‌کردو گوئیان به بانگه‌وازی‌یه‌که‌ی نه‌دا، خودا به بومه‌له‌رزو
 گرمه‌و ناله‌ی له‌را‌ده‌به‌ده‌ر له‌ناوی بردن، به به‌ردی سوتینه‌ر به‌رده‌بارانی کردن و
 ولاتی ژیره‌وژور کردن، خودا شوینکه‌وتوانی لوطی رزگار کردن جگه‌له
 ژنه‌که‌ی. ﴿إِذْ نَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ. إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ﴾ لوط و
 شوینکه‌وتوانیمان هه‌موو رزگار کردن، جگه‌له ژنه‌که‌ی، نه‌و به‌دبه‌خته‌له‌گه‌ل
 تاوانباره‌کانی تر‌دا عه‌زابی سه‌خت تیکه‌وه پی‌چاو له‌ناو‌چوو، نه‌و به‌کرده‌وه‌ی
 سته‌مکاره‌کان رازی بوو، هاریکاریی ده‌کردن، دژی تایینی هه‌زهره‌تی لوط بوو،

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نه‌ای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بۆ دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فه‌رموی: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: برێک له به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو رۆژه، هینانی هاتنی شه‌وو رۆژ یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌ویته‌وه ناو تاریکییه‌وه، به‌په‌چه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له ئاکامی هه‌لخولانی گۆی زه‌وی به‌ده‌وری خولگی خۆی دا، له‌خۆرنا‌واوه بۆ رۆژه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه، له نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه تاریکه، هه‌رکه تۆزێک تاریکیی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه روناکی برێک تاریکیی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه‌و له‌سه‌رخۆتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کوو له نایه‌تیکی تردا ئاماژه به‌وه ده‌کا و ده‌فه‌رموی: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خێرو فه‌ر هه‌یه "له‌تاریکی دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌هرانی تریش واز له جمو جۆل دینن و ده‌که‌ونه حاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه، ماندو شه‌که‌تییان نامینن و جه‌سته‌یان هینن و نه‌و نه‌و ده‌که‌وتنه‌وه، له روناکیش دا بینینی دیمه‌نه جوانه‌کان و جمو جۆل و کارو کاسبی و هه‌ولدان بۆ بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌ل‌سوپاندنی خۆره‌ تاکۆتایی مه‌داری خۆی، له‌وه‌په‌ش واگومان ده‌برا: که خۆر له شوینی خۆی دامه‌زراوه و جمو جۆلی نیه، به‌لام له دوا‌یدا زاندر: که خۆر له شوینی خۆی راوه‌ستاو نیه. به‌لکوو له گه‌ردایه، هه‌میشه به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده‌ کردوه: که له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ ﴿١٤٣﴾ لَلَّيْتُ فِي بَطْنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤٤﴾
 ﴿١٤٥﴾ فَبَدَّلْنَاهُ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ سَقِيمٌ ﴿١٤٥﴾ وَأَنْبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً
 مِنْ يَقْطِينٍ ﴿١٤٦﴾ وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَى مِائَةِ أَلْفٍ أَوْ يَزِيدُونَ ﴿١٤٧﴾
 فَآمَنُوا فَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَى حِينٍ ﴿١٤٨﴾

نهمه شه‌شم چیرۆکه له چیرۆکه‌کانی نهم سوپه‌ته پیرۆزه، دوا چیرۆکه له‌م سوپه‌ته‌دا. چیرۆکه‌که ناماژهی نه‌وه‌ی تیدا‌یه: که کاتی‌ک هه‌زه‌تی یونس له به‌رامبه‌ر نه‌زیه‌تی قه‌ومه‌که‌ی دا پشوو‌دریژ نه‌بوو و لا‌تی به‌ج‌ه‌یشت و به‌ره‌و ده‌ریا رو‌یی و سواری که‌شتی بوو، که‌وته نه‌و ناخۆشی و ته‌نگ و چه‌له‌مانه‌وه، نه‌مه‌ش په‌ندو وانه‌یه بو‌ پی‌غه‌مبه‌رو شو‌ینکه‌وتوانی: که خۆرا‌گرو پشوو‌دریژین له به‌رامبه‌ر ره‌تکه‌رنه‌وه‌ی په‌یامی خوداو پشت هه‌ل‌کردن له نایینی نی‌سلام: په‌روه‌رد‌گار له قور‌نان دا چوار جار هه‌زه‌تی یونس‌ی به‌ ناوی خۆی ناوه‌یناوه، (سوپه‌تی النساء: ۱۶۳) (الانعام: ۸۶) (یونس: ۹۸) (الصافات: ۱۳۹) دوو جار‌یش به‌وه‌صف ناوی هه‌یناوه ﴿وَذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا﴾ (الانبیاء: ۸۷) ﴿وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْحُوتِ، إِذْ نَادَىٰ وَهُوَ مَكْظُومٌ﴾ (القلم: ۴۸). هه‌ر جار‌ه‌ش لایه‌نیکی چیرۆکه‌که‌ی گه‌ی‌راوه‌ته‌وه‌و مه‌به‌ستیکی تایبه‌تی پینکاوه لی‌ره‌ش‌دا ده‌فه‌رمو‌ی: ﴿وَإِنْ يُؤْثِرْ لِمَنْ الْمُرْسَلِينَ﴾ بێ‌گومان یونس‌ی کو‌ری مه‌تا یه‌کی‌که له پی‌غه‌مبه‌ران، خودا ره‌وانه‌ی کرد بو‌سه‌ر نه‌ته‌وه‌که‌ی خۆی.

قور‌نان با‌سی نه‌وه ناکا نه‌ته‌وه‌ی یونس له چ و لا‌تی‌ک بو‌ون و کی‌ن و چ که‌س بو‌ون! به‌لام نه‌وه‌نده ده‌زان‌دریژ نه‌و نه‌ته‌وه له پارچه‌ زه‌ویه‌کی نزیک ده‌ریا‌دا

نیشته جی بوون، زوریه‌ی موفه‌سسیرینیش پییان وایه: نهو قه‌ومه له ولاتی نهینه‌واو (موصل) بوون له کوردوستان.

نه‌جار نهو ده‌ریایه‌ی چ ده‌ریایه‌ک بووه: که حه‌زره‌تی یونس بۆلای چووه‌و چه‌ند دوور بووه؟ قورئان هیچ ناماژه‌یه‌ک بۆ نهو ناکا. ریویاتی زۆرو جوراوجۆر هه‌ن له‌سه‌ر نهو: که حه‌زره‌تی یونس به‌هه‌لوئستی گه‌له‌که‌ی ته‌نگاو بوو، هه‌ره‌شه‌ی هاتنی عه‌زابی خودای لی کردن، نه‌جار به‌رق هه‌لساوێ ولاتی به‌جی هیشت روی له‌که‌نار ده‌ریا کرد، ده‌فه‌رموئ: ﴿إِذْ أَبَقَ إِلَى الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ﴾ کاتی‌ک به‌بی فه‌رمانی خودا نه‌ته‌وه‌که‌ی جی هیشت و روی کرده قه‌راغ ده‌ریاو سواری که‌شتی‌یه‌کی قه‌ره‌بالغ و پر له‌ئاده‌میزاد بوو، ماوه‌یه‌ک به‌ناو ده‌ریادا رۆیشتن و که‌شتی تووشی باری نااسایی بوو، وا پتویست بوو قورعه‌ بکه‌ن و یه‌کێ له‌سه‌رنشینه‌کانی وه‌ده‌ر به‌اون، بۆ نه‌وه‌ی باره‌که‌ی سوك بئو بتوانن درێژه به‌رۆیشتنی خۆیان بده‌ن، ﴿فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ﴾ قورعه‌یان کردو به‌سه‌ر حه‌زره‌تی یونس دا شکایه‌وه، نهو به‌رکه‌وت و به‌گوێره‌ی داب و نه‌ریتی نهو کاته‌ی نهو نه‌ته‌وه‌ فریانی دایه‌ ناو ده‌ریاوه. ﴿فَالْتَقَمَهُ الْخُوتُ وَهُوَ مُلِيمٌ﴾ ماسی قوتی دا، نهو شیای نه‌وه‌ بوو سه‌رزه‌نشتی بکری، چونکه‌ به‌رده‌وام نه‌بوو له‌سه‌ر نه‌رکی بانگه‌وازی کردن و نه‌یتوانی خوگر بئ له‌به‌رامبه‌ر هه‌لوئستی ناشیرین و سه‌ر ره‌قی گه‌له‌که‌ی.

ئه‌م روداوه‌ی حه‌زره‌تی یونس موعجیزه‌یه‌که‌ له‌ موعجیزه‌ی پیغه‌مبه‌رایه‌تی. چ مانیه‌یکی سروشتیی و عه‌قلی نیه‌ له‌وه‌دا ماسیه‌ک پیاوی‌ک قوت بداو ماوه‌یه‌ک پیاوه‌که‌ نه‌مرئ. من بۆخۆم سالی ۲۰۰۱ م به‌چاوی خۆم له‌سه‌ر شاشه‌ی ته‌له‌فیزیۆن دیم ماسیه‌کی زه‌به‌للاح له‌ ده‌ریادا له‌ په‌نا درکه‌شاخێک له‌نگه‌ری گرتبوو کۆمه‌لیک ماسی بچکۆله‌ی به‌ ده‌وره‌وه‌ بوون، هه‌ر له‌گه‌ڵ خه‌ته‌رو مه‌ترسییه‌ک روی تی ده‌کردن ماسیه‌ گه‌وره‌که‌ ده‌می ده‌کرده‌وه‌ هه‌موو ماسیه‌ بچکۆله‌کان ده‌چوونه‌ ناو سکی ماسیه‌

گه وره که وه و خۆیان هه شار ده دا، که مه ترسییه که نه ده ما ده هاتنه ده ره وه.
لیره دا دوو نیح تیمال و بۆچون هه یه:

یه که میان نه وه یه: ده گونجی نه و ماسییه جۆری بۆ. ددان بووبی واته:
جۆریک بووبی له ماسی (هر کۆله ی زه به للاح) که ده ریای سپی ناوه راست
ده گرنه وه، و ده بۆ درێژییه که یان بیست مه تره، ده گونجی هه زه رته ی یونس له ناو
بۆشایی ده می ماسییه که دا مایته وه تا نه و کاته ی له قه راغ ده ریای فری
دایه وه، چونکه گه روی نه و جۆره ماسییا نه زۆر له وه ته نگه به رته ئاده میزادی
تیوه چی.

ته گه ری دووه میش نه وه یه، نه و ماسییه ددانی هه بوین و جۆریک بووبی
له ماسی عه نه به که درێژییه که ی ده گاته بیست مه ترو گیانه به ری له خۆی
گه وره تر قوت ده دا، نه م جۆره ماسییه ش چه ند جار له ده ریای سپی
ناوه راست دا بینراوه.

﴿فَلَوْلَا اَنَّهٗ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ﴾ خۆ ته گه ری یونس له وانه نه بوایه که
ته سبیح و ته قدیسی خودا ده که ن، خوداناس و یه کتا به رستن، له سکی ماسیدا
ده مردو ﴿لَلْبَیْثَ فِی بَطْنِهٖ اِلٰی یَوْمِ یُعْثُوْنَ﴾ تا رۆژی قیامت له ویدا
ده مایه وه. ناوسکی ماسی بۆ ده بوو به گۆر، چونکه به گوێره ی سروشت ده بوو
به غیذا و وه کوو باقی خۆراکی تر هه ل ده بوو. فه رموده یه کی سه حیح هه یه
ئیمامی نه وه وی له ئیبنو عه بباسه وه ریوایه تی کرده، ده فه رموی: (تعرف الی
الله فی الرخاء یعرفک فی الشدة) له فه ره حیو حالی ئاساییدا خودا بناسه و
خودات له بیر بۆ نه ویش له کاتی چورتمو ته نگانه دا ئاگای لیت ده بۆ و
فه رامۆشت ناکا.

هه زه رته ی یونس له کاتی فه ره حیو حالی ئاساییدا خوداناس و
یه کتا به رست بوو ته قدیس و ته سبیحی خودای ده کرد، له سکی ماسیش دا هر

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نه‌ای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بو دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فهرموئ: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: بریک له به‌لگه و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو روزه، هینانی هاتنی شه‌وو روزه یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌ویتته ناو تاریکاییه‌وه، به‌پیچه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له ناکامی هه‌لخولانی گوی زه‌وی به‌ده‌وری خولگی خوی، دا، له‌خۆرنا‌واوه بو روزه‌ه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه، له نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه تاریکه، هه‌رکه تۆزیک تاریکایی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه روناکی بریک تاریکایی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه له‌سه‌رخ‌وتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کوو له نایه‌تیکی تر دا ئاماره به‌وه ده‌کا و ده‌فهرموئ: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خپرو فەر هه‌یه "له‌تاریکی دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌رانی تریش واز له جمو جول دینن و ده‌که‌ونه حاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه، ماندو شه‌که‌تییان نامینئ و جه‌سته‌یان هینو توانای تیده‌که‌ویتته‌وه، له روناکیش دا بینینی دیمه‌نه جوانه‌کان و جمو جول و کاروکاسبی و هه‌ولدان بو بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌لسوراندنی خۆره تاکۆتایی مه‌داری خۆی، له‌وه‌پیش واگومان ده‌برا: که خۆر له شوینی خۆی دامه‌زراوه و جم و جولێ نیه، به‌لام له دواینی دا زاندر: که خۆر له شوینی خۆی راوه‌ستاو نیه. به‌لکوو له گه‌ردایه، هه‌میشه به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده کردوه: که له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

هیشتبوون، ده‌فرموی: ﴿وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَى مِائَةِ أَلْفٍ أَوْ يَزِيدُونَ. فَآمَنُوا فَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَى حِينٍ﴾ واته نارمانه‌وه بۆسر شهو نه‌ته‌وه‌ی له رقی شهوان ولاتی جی هیشتبوو ملی له ده‌ریا نابوو، شهوانیش دانیشتیوی نه‌ینه‌واو موصل بوون، ژماره‌یان صد هه‌زار به‌لکوو زیاتریش بوون، سه‌ره‌له‌نوێ بانگه‌وازی خۆی ده‌ست پێ‌کرده‌وه، شهوانیش پروایان پێ‌کردو ئیمانیان پێ هینا، نه‌مه‌ش دواي شه‌وه‌ی نیشانه‌ی پیغه‌مبه‌رایه‌تیان پتوه بینوو دیارده‌ی هاتنی عه‌زابی سامناکیان چاو پتکه‌وت، ئیتر خودا ژیانیکی خۆشی بۆ دابین کردن، تاکوتایی ته‌مه‌نیان له‌ناو نازو نیعمه‌تی ئیمان و ژيانی ناشتوو هه‌رزانی دا مانه‌وه. وه‌کوو له نایه‌تیکی تر دا ده‌فرموی: ﴿قُلْ لَوْ كَانَتْ قَرْيَةٌ آمَنَتْ فَنَفَعَهَا إِيمَانُهَا إِلَّا قَوْمٌ يُوَسَّسْ لَهَا آمَنُوا كَشَفْنَا عَنْهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَى حِينٍ﴾ (یونس: ۹۸)

پوچه‌لکرده‌وه‌ی بیروباوه‌ری موشریکه‌کان

فَأَسْتَفْتِهِمُ الرِّبَّكَ الْبَنَاتُ

وَلَهُمُ الْبَنُوتُ ﴿١٤٩﴾ أَمْ خَلَقْنَا الْمَلَائِكَةَ إِنْثًا وَهُمْ

شَاهِدُونَ ﴿١٥٠﴾ أَلَا إِنَّهُمْ مِنْ إِفْكِهمْ لَيَقُولُونَ ﴿١٥١﴾ وَلَدَ

اللَّهُ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٥٢﴾ أَصْطَفَى الْبَنَاتِ عَلَى الْبَنِينَ ﴿١٥٣﴾

مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿١٥٤﴾ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿١٥٥﴾ أَمْ لَكُمْ سُلْطَانٌ مُبِينٌ

﴿۱۵۶﴾ فَأَنؤَا بِكُتُبِكُمْ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿۱۵۷﴾ وَجَعَلُوا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ نِسْبًا وَلَقَدْ عَلِمَتِ الْجَنَّةُ إِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿۱۵۸﴾ سُبْحَنَ اللَّهُ عَمَّا يُصِفُونَ ﴿۱۵۹﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿۱۶۰﴾ فَإِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ ﴿۱۶۱﴾ مَا أَنتُمْ عَلَيْهِ بِفَتَنِينَ ﴿۱۶۲﴾ إِلَّا مَنْ هُوَ صَالٍ الْجَحِيمِ ﴿۱۶۳﴾ وَمَا مِنَّا إِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَّعْلُومٌ ﴿۱۶۴﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ الصَّافُونَ ﴿۱۶۵﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ الْمُسَبِّحُونَ ﴿۱۶۶﴾ وَإِن كَانُوا لَيَقُولُونَ ﴿۱۶۷﴾ لَوْ أَنَّ عِندَنَا ذِكْرًا مِّنَ الْأَوَّلِينَ ﴿۱۶۸﴾ لَكُنَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿۱۶۹﴾ فَكْفَرُوا بِهِ ۖ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿۱۷۰﴾

له‌بر روشنایی نهو چیرۆکانه‌ی پیشه‌وه که له سوره‌ته‌که‌دا نمایش کران، هه‌روه‌ها رونکردنه‌وه‌ی راستیو چۆنیه‌تی په‌یوه‌ندی نیتوان خوداو به‌نده‌کانی، تۆله‌ساندن له‌و کافرو سته‌مکارانه‌ی نه‌و حه‌قیقه‌تانه‌ ناسه‌لمیتن و عیبادت بۆ غه‌یری خودا ده‌که‌ن، یان هه‌ندی شت له‌وانه‌ ده‌که‌نه‌ هاوه‌لی خودا، له‌بر روشنایی نه‌مانه‌دا هه‌موو، ره‌هنومایی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ده‌کا: که موناقه‌شه‌ی نه‌و نه‌فسانه‌یان له‌گه‌ڵ دا بکا: که ده‌لێن: فریشته‌ کچی خودان، هه‌روا نه‌وه‌شیان ره‌تبه‌کاته‌وه: که ده‌لێن له‌ نیتوان خوداو جندۆکه‌دا نه‌سه‌ب و ره‌گه‌ز هه‌یه، هه‌روه‌ها نه‌وه‌شیان به‌ رودا بداته‌وه: که له‌ پیش ره‌وانه‌کردنی پیغه‌مبه‌ر بۆ سه‌ریان چه‌ند ناواته‌خوازی نه‌وه‌ بوون: که خودا پیغه‌مبه‌ریکیان بۆ سه‌ر بنیژی، ده‌یانگوت: نه‌گه‌ر خودا بکاو پیغه‌مبه‌رمان بۆ بی، یه‌کسه‌ر نیمانی پی ده‌هینین، که‌چی نیستا و پیغه‌مبه‌ریان بۆ نیردراوه‌ به‌ درۆی ده‌خه‌نه‌وه، ده‌فه‌رموی: ﴿فَاسْتَفْتِهِمُ الرِّبَّكَ النَّاتُ وَلَهُمُ الْبُتُونُ﴾ نه‌مه‌ عه‌طفه‌ بۆسه‌ر

نایه‌تی ژماره (۱۱) که فەرمروی ﴿فَاسْتَفْتِهِمْ أَهُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمْ مَنِ خَلَقْنَا﴾؟
 واته: ئەو پیغمبەر! بە شێوەی لۆمەو سەرزەنشست بۆ سەرکوتانەو وە بۆردانی
 ئەو موشریکانە، پرسیاریان لێ بکە ناخۆ بە چ عەقل و ئاوەزێک کچیان بۆ
 خۆدا داناوە کورپیان بۆ خۆیان کۆنترۆل کردووە؟ بە چ تەقسیمێک ئەو بەشە
 بۆ خۆیان بە خراپی دەزانن بۆ خۆدای دادەنێن؟

ئەو ئەو نیه بۆ خۆیان پێیان ناخۆشە کچیان ببێ ﴿وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ
 بِالْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ﴾ (النحل: ۵۸) مەبەستی نایەتە کە ئەو یە
 کە دابەشکردنە کە عادڵانە نیه، زۆر غەریب و سەیر و سەمەرەیه. چۆن ئەو
 شتە بۆ خۆیان نایانەو بۆ خۆدای بە رەوا دەزانن؟! وە کۆلە نایەتێکی تردا
 دەفەرمرۆی: ﴿الْكُمُ الذَّكَرُ وَلَهُ الْأُنثَىٰ. تِلْكَ إِذَا قَسَمَ ضَرِيٌّ﴾ (النجم: ۲۱-۲۲)
 بەراستی بەشکردنێکی بێ جێیەو کەس شتی واناکا! ﴿أَمْ خَلَقْنَا الْمَلَائِكَةَ إِنَاثًا
 وَهُمْ شَاهِدُونَ؟﴾ بەلکۆو چۆن حوکمی ئەو یان داوە: کە فریشتە مێنە، خۆ
 ئەوان ناگاداری دروستکردنە کە یان نەبوون؟!

ئەو چۆن بە کچیان لە قەلەم داوون؟ مادام ئەوان ناگاداری
 دروستکردنە کە یان نەبوون چۆن ئەو بپارە دەدەن؟ خۆ ئەو جوړە بپارانە بە
 موشاھەدەو بینین نەبێ نازاندەر، وە لھال ئەوان ناگادار نەبوون، کەوابێ
 بێ بەلگە ئەو قسانە دەکەن و قسە بێ بەلگەش هیچی لێ شین نابێ. وە کۆ
 لە نایەتێکی تردا دەفەرمرۆی: ﴿وَجَعَلُوا الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عِبَادُ الرَّحْمَنِ
 إِنَاثًا أَشْهَدُوا خَلْقَهُمْ سَتُكْتَبُ شَهَادَتُهُمْ وَيُسْأَلُونَ﴾ (الزخرف: ۱۹) لە رۆژی
 قیامت دا لەسەر ئەو هەموو بوختان و درۆ هەلبەستنیان پرسیاریان لێ
 دەکری و تۆلەیان لێ دەسەندرێ، هەروا بە ئاسانی بەسەریانەو ناچی وە
 بەرزەکی بانان بۆی دەرنانچن!!

﴿أَلَا إِنَّهُمْ مِنْ إَفْكِهِمْ يَقُولُونَ. وَلَدَ اللَّهُ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ﴾ ناگاداریەو،
 ئەوانە کە ئەو قسە یە دەکەن درۆ یەو دەیکەن، بوختانەو هەلبەستنی، هیچ

به‌لگه‌یه کیان به ده‌سته‌وه نیه، شه‌دی چۆن زات ده‌که‌ن بلیتن: خودا مندالی هدی، بیگومان نه‌وان درۆزترین درۆزن. نه‌فرینی خودایان لی بی!

بهم پییه سی تاوانیان شه‌نجام دان، هه‌رسی تاوانه‌کان گه‌وره‌ترین تاوانن: تاوانه‌کانیشیان نه‌وه‌یه فریشته‌یان به کچی خودا له قه‌لم داو، مندالیان وه‌پال خودا داوه، مندالی میینه‌یان بو خودا بریار داوه، له جیاتی خودا ده‌یان‌ه‌رستن.

شه‌جار په‌روه‌ردگار ناره‌زایی ده‌رده‌بپی به‌رام‌به‌ر حوکه‌ ناره‌واکه‌یان و ده‌فه‌رموی: ﴿أَصْطَفَى الْبَنَاتِ عَلَى الْبَنِينَ مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ؟﴾ نه‌وه به چ عه‌قلێك شه‌و حوکه‌ ده‌ده‌ن؟ بۆچی پییان وایه: خودا کچی به‌سه‌ر کوردا هه‌لبه‌ژاردوه؟ نه‌وه بۆچی به‌ر ناکه‌نه‌وه تا بو‌تان ده‌ریکه‌وی چهند له هه‌له‌دان و چهند قسه‌که‌تان نابه‌جییه؟! پتویسته شاده‌میزاد قسه‌یی بکا ریگه‌و جینگه‌یه‌کی هه‌بی. وه‌کوو له نایه‌تیکی تردا ده‌فه‌رموی: ﴿أَفَأَصْنَعَاكُمْ رَبُّكُم بِالْبَنِينَ وَاتَّخَذَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ إِنَاثًا إِنَّكُمْ لَتَقُولُونَ قَوْلًا عَظِيمًا﴾ (الاسراء: ۴۰)

﴿أَمْ لَكُمْ سُلْطَانٌ مُّبِينٌ؟﴾ یان نه‌گه‌ریه‌کی داوای به‌لگه‌تان لی بکا، ئیوه به‌لگه‌یه‌کی رون و ناشکراتان هه‌یه له‌سه‌ر به‌ویاوه‌یه‌که‌تان؟ ﴿فَأْتُوا بِكِتَابِكُمْ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ ده‌نه‌گه‌ر راست ده‌که‌ن به‌لگه‌تان هه‌یه، شه‌و نامه‌یه‌ی شه‌و جو‌ره‌ داوایه ده‌سه‌لمیتنی بیخه‌نه‌ رو، شه‌و کیتابه‌ بیتن.

﴿وَجَعَلُوا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجَنَّةِ نِصْبًا﴾ شه‌و موشریکه بوختانه‌رانه بریاری شه‌وه‌یان داوه: که له نیوان خوداو فریشته‌کان دا په‌یوه‌ندی ژن و ژغوازی هه‌یه!! گوتویه‌نه فریشته کچی خودان، لی‌ه‌ده‌دا مه‌به‌ست به‌(جنة) فریشته‌کانه بۆیه به‌(جنة) ناوی بردون چونکه له پیش چاو نادیارن، یان مه‌به‌ست به‌(جنة) جندۆکه‌یه بهم جو‌ره ده‌لین: خودا له جینی‌یه‌کان ژنی خواسته، له‌به‌ر شه‌ره‌فی په‌روه‌ردگار فریشته په‌یدا‌بوون!

بیژهری نهم قسه پوچ و بوختان نامیژه هۆزی که نانه و هۆزی خوزاعه بوون،
 نهوان گوتویانه خودا خوازیبئی له سه‌رانی جندۆکه کردوه شه‌وانیش باشت‌ترین و
 جوانترین کچی خۆیان له خودا ماره کردوه، فریشته کچی خودان و له و جندۆکه
 میانه پهدا بوون، خودا زۆر به‌رزو پیروژه له‌وهی ژنی هه‌بی و مندالی هه‌بن.
 نهمه زادهی خدیالی پوچی چیرۆک خوانانه، نه‌فرین خودایان لی بی چه‌ند
 تاوانیکی گه‌وره شه‌نجام ده‌ده‌ن.

هه‌ندئ پێیان وایه: بیژهری نهم قسه پوچانه چه‌ند خێله جوله‌که‌یه‌کن
 گوتویانه خودا له جندۆکه ژنی خواستوه و فریشتهی بوون ﴿وَلَقَدْ عَلِمَتْ الْجِنَّةُ
 إِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ﴾ سویند به خودا شه‌و فریشتانهی شه‌مان به کچی خودایان
 داده‌نین و له جیاتی خودا ده‌یانپه‌رستن، شه‌و فریشتانه ده‌زانن: که شه‌و کافرا‌نه
 له تۆلهی شه‌و کوفرو بوختانه‌یان ناماده ده‌کرین بۆ حیساب و لی‌کۆلینه‌وه سزادان.

شه‌مجار په‌روه‌ردگار پاک و مونه‌ززه‌هی خۆی راده‌گه‌یه‌نئ له‌هه‌موو
 که‌م و کورپه‌که و ده‌فه‌رموی: ﴿سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُصِفُونَ﴾ پاک و به‌رزو
 مونه‌ززه‌هه خودا له‌وهی مندالی هه‌بی و پی‌ویستی به مندال بی، له‌وهی
 هاوه‌لی هه‌بی و پی‌ویستی به هاوه‌ل بی.

﴿إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ﴾ وه‌لی به‌نده راستاله دلسۆزه‌کانی خودا،
 نه‌وانه‌ی شوین په‌یامی پیغه‌مبه‌رانی خودا که‌وتوون و ئیمان‌یان به په‌یامی
 هه‌موو پیغه‌مبه‌رێک هه‌یه، نه‌وانه ناماده‌ی دۆزه‌خ ناکرین، شه‌و سزا سامناکه ناچیتن.

شه‌مجار په‌روه‌ردگار ته‌حه‌ددای موشریک و بوختانکه‌ره‌کان ده‌کا و زه‌بوونی و
 بی ده‌سه‌لاتییان راده‌گه‌یه‌نئ و ده‌فه‌رموی: ﴿فَإِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مَا أَلْتُمُ عَلَيْهِ
 بِفَاتِنٍ. إِلَّا مَنْ هُوَ صَالِ الْجَحِيمِ﴾ بی‌گومان ئیوه شه‌ی موشریک و
 بوختانکه‌ران، خۆتان و خودا درۆزنه‌کانتان توانای شه‌وه‌تان نیه که‌س گومرا
 بکه‌ن و له ئایینی خه‌ق لای بده‌ن، مه‌گه‌ر که‌سیک که له ئیوه گومرا‌تری،

ناماده‌باشی تیدابئی بۆ کوفرو بیتدینی، له زانیاری خودادا نه‌وهی له‌سەر چه‌سپایی: که به هۆی ناماده‌باشیی بۆ کوفرو ئیلحادو سووربوونی له‌سەر هاوه‌لدانان بۆ خودا، ده‌خێتسه دۆزه‌خه‌وه، ئهم جووره خه‌لکه‌ن: که ملکه‌چی شیرکو بیتدینی ده‌بن و له گومرایی دا رۆده‌چن و شویتن ئیوه ده‌که‌ون و هاوه‌ل بۆ خودا داده‌نێن و بشه‌رستی نه‌نجام ده‌ده‌ن.

ئه‌جار په‌روه‌ردگار ته‌نزیهی فریشته‌کان له‌و تۆمه‌ته‌ی پالیان دراوه راده‌گه‌یه‌نئ، له‌سەر زوبانی ته‌وان ده‌فه‌رموئ: ﴿وَمَا مِنَّا إِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَّعْلُومٌ﴾ هه‌ریه‌کێ له ئیمه پله‌یه‌کی دیاریکراوی هه‌یه له زانیاری و عیباده‌ت و شویتن و مه‌قام، به موو لیتی لانه‌ده‌ین و پابه‌ندو ملکه‌چی ئهو فه‌رمان و ته‌وجیه‌اته یه‌زدانییه‌ین: که ئاراسته‌مان ده‌کرئ، به‌وپه‌ری دلسۆزییه‌وه به‌ندایه‌تی خۆمان بۆ خودا نه‌نجام ده‌ده‌ین.

خاتوو عاتیشه فه‌رموده‌یه‌ک له پیغه‌مبه‌ره‌وه ده‌گێته‌وه ده‌فه‌رموئ: پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمووی (ما من السماء الدنيا موضع الا عليه ملك ساجد، او قائم^(۱)) نه‌بوزه‌ر ده‌فه‌رموئ: پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمووی: (انی اری مالاترون واسمع مالا تسمعون اظلت السماء وحق لها ان تظط ما فيها موضع اربع اصابع الا و ملك واضع جبهته ساجدا لله، والله لو تعلمون ما اعلم لضحكتم قليلا ولبكيتم كثيرا وما تلذذتم بالنساء على الفرش ولخرجتم الى الصعدات تجأرون الى الله، لوددت اني كنت تعضد^(۱))

﴿وَإِنَّا لَنَحْنُ الصَّافُونَ. وَإِنَّا لَنَحْنُ الْمُسَبِّحُونَ﴾ فریشته‌کان گوتیان: ئیمه ریز ریز ده‌بین له مه‌قامی به‌ندایه‌تی دا، به ته‌رتیب و ریز به‌ندایه‌تی بۆ خودا

(۱) ته‌فسیری نیبنوکه‌ئیر ج ۴/ ۱۵۹۱ ته‌فسیری قورطوبی ج ۸/ ۱۰۱ (۴۲۸۵)

(۱) تیرمذی له یاسی زوه‌ده‌ده‌ته‌خیمی کردوه (۳۱۲) باب (۹)

ده‌که‌ین، ئیمه به زوبان ته‌سبیحات و به نوٲژکردن ته‌قدیس و ته‌سبیحی خودا ده‌که‌ین، له هه‌موو خه‌وش و نه‌قص و نه‌نگی‌یه‌ک به‌دووری ده‌گرین، هه‌رچی شیای زاتی پاکی نه‌بی وه‌پاٲی ناده‌ین، ئیمه به‌نده‌ی ئاتاجی په‌روه‌ردگارین. مه‌به‌ست نه‌وه‌یه: رایبگه‌یه‌نی: که نه‌وه‌یه صیفاتى فریشته، نه‌وه‌یه حه‌قیقه‌ت و چۆنیه‌تیان، نه‌ک نه‌و شیوه‌یه‌ی کافره‌کان ده‌یلٲین و بوختانیان بۆ ده‌که‌ن و به کچی خودایان له قه‌لهم ده‌ده‌ن. له صه‌حیحى موسلیم دا له جابیری کوری سومره‌وه ریوایه‌ت کراوه ده‌لٲی: پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) هاته ناومان و ئیمه له مزگه‌وت دا بووین فه‌رمووی: (الا تصفون کما تصف الملائکة عند ربها؟) ئیمه‌ش گوتمان: نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودا “فریشته چۆن لای خودای خۆیان ریز ده‌بن؟ پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمووی: (یتمون الصفوف الاول یتراصون فی الصف^(۱))

هه‌ر له صه‌حیحى موسلیم دا هاتوه له حوزه‌یفه‌وه خودای لٲی رازی بی، ده‌لٲی: پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمووی: (فضلنا علی الناس بثلاث: جعلت صفوفنا کصفوف الملائکة، وجعلت لنا الارض مسجدا، وتربتها طهورا) ئیمه به سٲ شت له ناده‌میزادی گه‌له‌کانی تر جیا کراوینه‌وه و ریزمان دراوه‌تی: ریز به‌ستمان بۆ خودا په‌رستی وه‌کوو ریز به‌ستنی فریشته وایه، زه‌ویان بۆ کراوه به شوٲنی نوٲژو له هه‌ر شوٲنی‌ک بانه‌وی ده‌توانین نوٲژ بکه‌ین، به‌گه‌له‌که‌شی ته‌یه‌موم ده‌که‌ین.

حه‌زه‌تی عومه‌ر: که هه‌لده‌ستا بۆ نوٲژکردنی جه‌ماعه‌ت روی ده‌کرده نوٲژکه‌ره‌کان و ده‌یفه‌رموو: ریزه‌کانتان رٲک بجه‌ن و راست راوه‌ستن، خودا ده‌یه‌وی چاو له فریشته‌کان بکه‌ن و لاسایی نه‌وان بکه‌نه‌وه، چۆن لای خودا ریز ده‌به‌ستن، نه‌جار نایه‌تی ﴿وَإِنَّا لَنَحْنُ الصَّافُّونَ﴾ ده‌خوٲنده‌وه، به خه‌لکه‌که‌ی

(۱) أخرجه مسلم بتمامه فی الصلاة (۴۳۰) باب (۳۷) له باسی فه‌رمان به هٲدیه‌تی له نوٲژدا.

ده‌فه‌رموو: فلان تۆزئ برۆ دواوه فلان تۆزئ وهره پیش. پاشان خۆی ده‌چوه پیش و نویژی داده‌به‌ست.

نه‌بجار په‌روه‌ردگار واده‌و هیوای موشریکه‌کان باس ده‌کا: که پیش ره‌وانه‌کردنی پیغه‌مبهر رایان ده‌گه‌یانده‌فه‌رموی: ﴿وَإِنْ كَانُوا لَيَقُولُنَّ لَوْ أَنْ عِنْدَنَا ذِكْرًا مِنَ الْأَوَّلِينَ، لَكُنَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ. فَكَفَرُوا بِهِ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ﴾ واته موشریکه‌کان پیش ره‌وانه‌کردنی پیغه‌مبهری نی‌سلام: که تانه‌و ته‌شهری نه‌فامیو نه‌خوینده‌واریان لی ده‌درا، ده‌یانگوت: نه‌گه‌ر نی‌مه‌نامه‌یه‌کی ئاسمانی وه‌کوو ته‌ورات و ئینجیلماں هه‌بوایه، به‌دئسۆزی عیباده‌تی خوداماں دکردو هه‌رگیز کوفرو بی‌دینیمان ره‌چار نه‌کرد، که‌چی: که موحه‌مه‌د کرا به‌ پیغه‌مبهر و ره‌وانه‌کرا بۆ سه‌ریان پروایان پی نه‌کردو به‌ درۆیان خسته‌وه، له‌وه به‌ولاه سه‌ره‌نجامی کوفرو بی‌دینی خۆیان ده‌زانن "تیده‌گه‌ن چهند خه‌ساره‌مه‌ندو مالتویرانن. بی‌گومان نه‌مه هه‌ره‌شه‌یه‌کی توندوتیژه له‌سه‌ر کافر بوونیان به‌ خوداو به‌ قورئان و به‌ پیغه‌مبهر. غونه‌ی ئه‌م نایه‌ته‌ نایه‌تیکی ئه‌ره: که ده‌فه‌رموی: ﴿وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَاءَهُمْ نَذِيرٌ لَيَكُونُنَّ أَهْدَىٰ مِنْ إِحْدَى الْأُمَمِ فَلَمَّا جَاءَهُمْ نَذِيرٌ مِمَّا زَادَهُمْ إِلَّا نُفُورًا﴾ (ناطر: ۴۷) هه‌روه‌ها نایه‌تی (۱۵۶-۱۵۷) ی سوره‌تی الانعام.

یارمه‌تیدانی خودا بۆ سه‌ریازانی

وَلَقَدْ

سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧١﴾ إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ ﴿١٧٢﴾ وَإِنَّ
جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴿١٧٣﴾ فَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿١٧٤﴾ وَأَبْصَرَهُمْ فَسَوْفَ
يُبْصِرُونَ ﴿١٧٥﴾ أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٧٦﴾ فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحِلِهِمْ فَسَاءَ
صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ ﴿١٧٧﴾ وَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿١٧٨﴾ وَأَبْصَرَ فَسَوْفَ
يُبْصِرُونَ ﴿١٧٩﴾ سُبْحَنَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٨٠﴾
وَسَلَّمَ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ﴿١٨١﴾ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٢﴾

ده‌یاره‌ی سه‌به‌ب نزولی نایه‌تی (۷۶) جووه‌ییر له ئیبنوعه‌بباسوه ریوایه‌تی
کردوه ده‌ئێ: کافره‌کان وتیان: ئه‌ی مووحه‌مه‌د! ده‌ ئه‌و عه‌زابه‌ی هه‌ره‌شه‌مان پێ لێ
ده‌که‌ی خێرا بۆمان بێنه، ئیتر نایه‌تی ﴿افبعذابنا يستعجلون﴾ نازل بوو.

له‌وه پێش هه‌ره‌شه‌ی له‌ کافره‌کان کرد، فهرمووی: ﴿فسوف يعلمون﴾
ئه‌جار به‌ بۆنه‌ی ئه‌و هه‌ره‌شه‌یه‌وه واده‌ی خۆی بۆ سه‌رخستنی خۆشه‌ویستانی
دوباره‌ بکاته‌وه. ده‌فهرمووی: ﴿وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ. إِنَّهُمْ لَهُمُ
الْمَنْصُورُونَ. وَإِنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ﴾ ییگومان ئیتمه‌ له‌وه‌پێش بریاره‌ی
ئه‌وه‌مان داوه: که‌ پێغه‌مبه‌ره‌کانمان سه‌رخه‌ین به‌سه‌ر کافرو سه‌ته‌مکاران دا، له‌

دونیوا له قیامتدا هەر بنده راستاله کاتمان سهرکه وتون، له دنیادا بالادهستی بۆ خودا په رستانه، بهوه دوژمنانیان دیل ده کهن و دهیانکوژن، له ولات دهریان ده پرتین، یان به حوجبه و بورهان بۆریان ده دن، له قیامتیش سهرکه وتن بۆ خودا په رستانه بهوه : که به مرا زده گهن، به بهه شتی رازوه شاد ده بن، له ناگر رزگاریان ده بی، رزگار بوون له دۆزه خو به مرا زگه یشتن به بهه شت نه و په پری به مرا زگه یشتنه ..

واده ی خودا به جییه و پاشگهز بوونه وه خیلای تی دا نیه، نه وه تا چه ندیک مله پور طاغوته کان به ریه رکهانی ئایینی خودایان کردو وه ده یکه ن، به هه موو جوریک کۆسپ و ته گهره داده نین له به رده م بلا و بوونه وه ی ئایینی خودادا به لام به کوژیایی چای نه وان ئایینی ئیسلام له هه موو کون و قوژنیکی زه وی دا بنجی داکوتا وه په لو پۆی کردوه، ئیمان له دلی په پره وانی دا جیگیر بووه، وپرای نه وه هه موو راوه دونان و پرویا گهنده کردنه دژی ئیسلام و بانگخوازانی ئیسلام، که چی چرای رونا کتر ده بی، پیغه مبه ری ئیسلام هات به تاقه سواره بانگه وازی ئیسلامی بلا و کردوه، به رهنگاری کوفرو ئیلحاد بووه وه، بت و بتخانه ی روخاندن، کۆشک و باله خانه ی مله پورانی خسته ژیر رکینی خۆیه وه، فرمان په واو ده ولت و نیم پراطوریه تی روخاندن، دل و دهروونی ئاده میزادانی روشن کردوه و بۆلای خۆی کیش کردن و کۆمه لگای ئیسلامی نمونه یی دروست کردن، هه تا ئیستاش سه رباری ^{نه} هه موو دژایه تی کردن و به ره ئستکارییه ی دژی ئیسلام له گۆرته، نه وه هه موو فشار و په لاماردان و گه مارۆیه ی له سه ریه تی، که چی ئیسلام وه کوو ئایینیکی زیندو ماوه ته وه و روناکی به رنامه و پرۆگرامی روژ له دواړوژ به هیژترو گه شه دارتر ده بی،

دواړوژ هه ر بۆ ئیسلامه، نه مری و سه ریه رزی هه ر بۆ ئایینی خودایه، هه تا په پره وکارانی ئاین زیده تر دلسۆز بن بۆ ئایینه که یان و هه ول و تیکوژشانیان

خالص بۆ خدا بی، لی بپرین بۆ خزمه‌تی نایین و خوداپه‌رستی، زیاتر نایینی
خودا بالاده‌ست ده‌بی، پانتایی ده‌سلاتی فراوان تر ده‌بی،

هر بانگه‌وازی و هول و تیکۆشانیک له پیناو نایینی خودادا نه‌نجام بدرئ،
بانگخوازان و سه‌ریازانی نه‌و ریپازه دلسۆزانه کاره‌کانیان نه‌نجام بده‌ن و بۆ لی
بپرین حه‌قمن سه‌رکه‌وتن به‌ده‌ست دینن، چه‌ندیک له‌به‌ر ده‌می دا کۆسپو
ته‌گه‌ره دابندرین و هیژو توانای به‌تالخوازانی له دژ بخړیته گه‌ر، به‌ ناگرو ناسن
به‌ریه‌ره‌کانی بکری، هیژی سه‌ریازی و هیژی پروپاگه‌نده‌ی له دژ وه‌کار بخړئ،
به‌لکۆو نه‌گه‌ر هه‌موو هیژو توانا‌کانی سه‌رزه‌وی له دژی نایینی نیسلام به‌کار
به‌یترین سه‌ره‌نجام سه‌رکه‌وتن بۆ نیسلامه.

ئهمه واده‌ی خودایه، واده‌ی خوداش پاشگه‌زبونوه‌ی تیدا نیسه، دابو
نه‌ریتیک‌ی خودایه له بونه‌وه‌ردا سوننه‌تیکه بی گری‌وگۆل جاریه، وه‌کوو چۆن
خۆر هه‌لدی ئاوا ده‌بی سبه‌ینی هه‌لدیته‌وه‌و ئیواره ئاوا ده‌بیته‌وه، هه‌روا
هه‌موو نه‌ستیره‌کانی تری ناو فه‌زا. به‌و جۆره‌و به‌ پی‌ ته‌قدیری خودا دین و
ده‌چن یان وه‌کوو گۆپان و به‌ شوین یه‌کدی داها‌تنی شه‌وو رۆژ، وه‌کوو روان و
چه‌که‌ره‌کردنی دانه‌ویله‌ی ناوزه‌وی پاش بارینی باران به‌سه‌ری دا. نه‌مانه
سوننه‌تی خودان له بونه‌وه‌ردا و جارین.

یارمه‌تیدان و سه‌رخستنی خوداپه‌رستان به‌سه‌ر کافران دا سوننه‌تیک‌ی
خودایه له بونه‌وه‌ردا و هه‌رکات‌ی هۆکاره‌کانی ها‌تنه‌دی خۆشی ها‌تۆته دی.
ویده‌چی بۆ ماوه‌یه‌ک یارمه‌تیدان و سه‌رخستنه‌که دوابکه‌وی، ماوه‌که به
نیسبه‌ت ته‌مه‌نی سنورداری ناده‌میزاده‌وه به‌ درێژ دابندرئ، وه‌لی هه‌ردی‌و
ته‌خه‌للف ناکا. واده‌بی شه‌و سه‌رکه‌وتن و بالاده‌ستی به‌ شیوه‌یه‌ک دیته
کایه‌وه ناده‌میزاده‌کان هه‌ستی پی ناکه‌ن، چونکه نه‌وان چاره‌پروانی سه‌رکه‌وتنی
رواله‌تین، نه‌و سه‌رکه‌وتنه‌یان ده‌وی: که خۆیان به‌ سه‌رکه‌وتنی ده‌زانن، به‌لام

خودا سهرکه‌وتنی حەقیقی‌یان دەداتت. پاش ماوه‌یه‌کی دورو درێژ بۆیان
دەردە‌که‌وئ: که ئەوه باشتەر ئەو سهرکه‌وتنه رواله‌تیه‌ی ئەوان بە‌ته‌مای بوون.

بێ‌گومان وا دە‌بێ‌ ئاده‌میزاد بە‌ته‌ما سهرکه‌وتنی‌کی دیاری‌کراوه‌و هه‌ولێ‌ بۆ
دە‌دا، په‌روه‌ردگاریش له‌ زانیاری خۆی دا سهرکه‌وتنی‌کی باشترو کاری‌گه‌رت‌ری بۆ
ب‌پ‌یارداون، هه‌ر ئەوه‌ی خودا ب‌پ‌یاری داوه‌ دێ‌ته‌جێ‌، جا با ماندوبوونی زیات‌ری
ب‌وێ‌و کاته‌که‌ی ب‌وه‌غری، نابێ‌ به‌ له‌کیس چوونی ئەو سهرکه‌وتنه‌ی خۆیان
بە‌ته‌مای بوون ناهومێ‌د بن، به‌‌ل‌کوو ده‌بێ‌ ب‌روایان وابێ‌ ئەو له‌کیس چوونی
سهرکه‌وتنه‌، یان ئەو تێ‌ش‌کان و به‌‌م‌راز نه‌گه‌یشته‌نه‌، خێ‌رو فە‌ره‌ بۆیان و
چاوه‌روانی سهرکه‌وتنی گه‌وره‌و حەقیقی بن.

بۆ نمونه‌ پێ‌ش غه‌زای به‌در موسوڵمانان هه‌ولێ‌ ئەوه‌یان دا، کاروانی
قوره‌یش ب‌گرن و چاوه‌روانی ئەو سهرکه‌وتنه‌ بوون، به‌‌لام له‌ کیسیان چوو،
چونکه‌ خودا سهرکه‌وتنی گه‌وره‌تری بۆ ب‌پ‌یار دا‌بوون. که‌له‌ جه‌نگی به‌‌د‌ردا
ره‌نگی دایه‌وه‌و ئەو سهرکه‌وتنه‌ گه‌وره‌و مه‌سار‌گۆ‌ژه‌یان ده‌ست که‌وت. که‌ ب‌وه‌و
مایه‌ی خێ‌ر بۆ خۆیان و بۆ ئیسلام!

وا رێ‌ ده‌که‌وئ موجه‌یدانی ئیسلام له‌ جه‌نگێ‌ک له‌ جه‌نگه‌کان‌دا
تێ‌ده‌ش‌کێ‌ن و تووشی چورتم و ناره‌حه‌تی زۆر ده‌بن، با‌بزائن: که‌ ئەوه‌ به‌
تاقی‌کردنه‌وه‌یه‌و که‌م و کورپه‌کیان تێ‌دا هه‌یه‌و خودا ده‌یه‌وئ له‌ بۆ‌ته‌یان بداو
ئاماده‌یان ب‌کا بۆ سهرکه‌وتن له‌ جه‌نگێ‌کی گه‌وره‌تر‌دا!!

به‌‌لێ‌ ئەمه‌ ب‌پ‌یاری خودایه‌و پاش‌گه‌زی‌بوونه‌وه‌ی تێ‌دا نیه‌، ﴿وَلَقَدْ سَبَقَتْ
كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ. إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ. وَإِنَّ جُنَدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ.﴾

ئە‌جا دوا‌ی را‌گه‌یان‌دنی ئەم واده‌(سه‌د ده‌سه‌دیه‌) به‌م شی‌وه‌ له‌ خۆ‌پ‌ادی‌وی‌و
حه‌تمیه‌، په‌روه‌ردگار فەرمان به‌ پێ‌غه‌م‌به‌ر (ﷺ) ده‌کا: که‌ چاوه‌روانی
سهره‌نجام و ناکام بێ‌و ده‌فه‌رموئ: ﴿فَقَتُلَ عَنْهُمْ حَتَّى حِينٍ﴾ ته‌ی پێ‌غه‌م‌به‌ر،

رویان لی وه‌رگێره، پشوو درێژ به له‌سه‌ر نه‌زیه‌تدانی نه‌وان بۆ تو، باب‌ه ئاره‌زوی
خۆیان پهل به‌اونو نه‌سپی خۆیان هه‌لینگ بده‌ن، بۆ ماوه‌یه‌که‌و کۆتایی دئ،
ئیمه سه‌ره‌نجام سه‌ره‌فرازی سه‌رکه‌وتن به تو ده‌به‌خشین، ﴿وَأَبْصِرْهُمْ فَسَوْفَ
يُبَصِّرُونَ﴾ چاوه‌پوان به چییان به‌سه‌ر دینین، چۆن توشی عه‌زابو ده‌ردو
مه‌ینه‌تیان ده‌که‌ین، بۆیان ده‌رده‌که‌وئو ده‌بینن چۆن هه‌ره‌شه‌کانت دینه‌دی،
چۆن تو سه‌رده‌که‌وی و نه‌وان تیده‌شکێن؟

﴿أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ﴾ ئه‌وه په‌له له هاتنی عه‌زابی ئیمه ده‌که‌ن؟ چۆن
جوړه‌ت ده‌که‌ن و ده‌وێرن داوای عه‌زابی ئیمه بکه‌ن، با دلنیا بن: که واده‌ی
ئیمه پاشگه‌زبونوه‌ی تیدا نیه، عه‌زابی سه‌خت یه‌خه‌یان ده‌گرێ، چونکه
نه‌وان شیاوی ئه‌و عه‌زابه‌ن.

جا ﴿فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحَتِهِمْ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ﴾ کاتی عه‌زابی به ئیشی
ئیمه نازل بووه سه‌رخۆیان، یان ولاتیان، ئه‌وه خراب رۆژیکه تۆی ده‌که‌ون،
به‌لایه‌که‌و یه‌خه‌یان ده‌گرێ و به‌ریان نادا، قه‌لاچۆیان ده‌کاو له‌ناویان ده‌با. ﴿وَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّى حِينٍ. وَأَبْصِرْهُمْ فَسَوْفَ يُبَصِّرُونَ﴾ ئه‌ی پێغه‌مبه‌ر، رو له‌و
موشریکانه وه‌رگێره تاماوه‌یه‌ک، چاوه‌پوان به، چیان به‌سه‌ر دئ و ج
عه‌زابیکیان توش دئ. ﴿سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ. وَسَلَامٌ عَلَى
الْمُرْسَلِينَ. وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ ئه‌ی پێغه‌مبه‌ر، پاک و مونه‌ززه‌ی له
هه‌موو عه‌یب و خه‌وشیک بۆ خودای تۆیه، هه‌رچی ئه‌و موشریک و سه‌تمکارانه
پال خودای تۆی ده‌ده‌ن، خودا لێی به‌ریسه، خودای تۆ خودایه‌کی خاوه‌ن
ده‌سه‌لات و بالاده‌ست و بی‌تاج و کار دروست و کاربه‌جۆیه.

سلاوی خودا له دونیاو قیامه‌تدا له‌سه‌ر ئه‌و پێغه‌مبه‌رانه بی، که خودا
ره‌وانه‌ی کردون بۆ سه‌ر گه‌ل و نه‌ته‌وه‌کانی رابردو یه‌ک به دوایه‌کدا هه‌مدو
سوپاس و ثننا له دونیاو قیامه‌تدا هه‌ر بۆ خودایه هه‌ر ئه‌و خودایه‌و خاوه‌نی

بونه‌وه‌ره، هر نهو شسیاوی خودایه‌تی‌یه، هر نهو شیاوی جه‌مدو
سه‌ناو سوپاسه.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سوره تی (ص)

نعم سوره ته ناو تراوه به سوره تی (ص) چونکه بهو پیتته دهستی پی کراوه، که یه کیته که بیست وههشت پیتته که ی زمانی عه ره بی و ناماژیه بهوه: که نعم قورئانه لهو جوړه پیتانه پیکهاتوهو عه ره به کان ته له فوظیان پی ده که نه و له گه له شهوه شدا عه ره بو غه یری عه ره ب نه یان توانی و ناتوانی وینه ی کورتترین سوره تی بخه نه رو.

دهست پیکردنی هندی له سوره ته کانی قورئان بهو جوړه پیتانه بهمه بهستی ته ده دا کردنی عه ره به کانه بهوه: که ناتوانی نمونه ی قورئان دابنیت، بو شهویه سهرئاسایی قورئان بچه سپی. شهو باسو مهوزوعانه ی نعم سوره ته له خو ی گرتوون باسو مهوزوعی سوره تی مه کییه، باسی یه کتاپه رستی و باسی پیغه مبه رایه تی حه زره تی موحه مه ده (ﷺ) مهوزوعی حیساب و لیکو لینه وه ی روژی قیامه تی له خو درتوه، په یوه ندی نعم سوره ته به هی پیشه وه له دوو لایه نه وه یه.

۱- له کوئیایی سوره تی پیشه وه دا قسه ی کافره کانی گتپرایه وه که ده یانگوت: ﴿لَوْ أَنَّ عِنْدَنَا ذِكْرًا مِنَ الْأَوَّلِينَ لَكُنَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ﴾ که چی دواپی بروایان پی نه کرد. بهو بو شهویه سهره تای نعم سوره ته ی بهوه دهست پی کرد که سویندی خوارد به قورئانی یاد خه ره وه و رونکه ره وه، دریشه ده ری شهویه.

۲- سوره تی (ص) له دوا ی سوره تی (الصفات) وه کوو سوره تی (طس) و (النمل) وایه له دوا ی سوره تی (الشعراء) وه وه کوو سوره تی (طه) و (الانبیاء) وایه له دوا ی سوره تی (مریم) وه، وه کوو سوره تی (یوسف) وایه

له دواى سوره‌تی (هود) وه له وه‌دا : كه چیرۆكى باقى پێغه‌مبهره‌كان ته‌واو ده‌كا" ته‌و پێغه‌مبهرانه‌ی كه له‌و سوره‌ته‌دا باس نه‌كراون، هه‌ر له‌م روانگه‌وه چیرۆكى هه‌زهره‌تی داودو چیرۆكى هه‌زهره‌تی سوله‌یمان ده‌گێرێته‌وه، ته‌وه راده‌گه‌یه‌نن: كه خودا به‌ فه‌ضل و كه‌ره‌مى خۆى فه‌رمانه‌په‌روایىو پێغه‌مبهرایه‌تى پێ‌به‌خشین، كه‌ژو په‌له‌وه‌رى بۆ موسه‌خه‌ر كردن، باو جندۆكه‌ی بۆ ژێربار كردن، گه‌نج و خه‌زێنه‌ی زه‌وى پێ‌ به‌خشین، ده‌سه‌لات و خۆشى بۆ ده‌سته‌به‌ر كردن. له‌گه‌ڵ ته‌وه‌شدا هه‌ردوكیان ئاده‌میزاد بوون و زه‌بوونیو لاوازی ئاده‌میزادیان تێدا بوو، به‌لام خودا ده‌رگای ره‌حمه‌تى خۆى لێ كردنه‌وه‌و به‌ پله‌ی پێغه‌مبهرى وفه‌رمانه‌په‌روایى به‌هه‌ره‌مه‌ندى كردن.

هه‌روه‌ها چیرۆكى هه‌زهره‌تی ته‌ییوبیش به‌ درێژى ده‌گێرێته‌وه، سه‌رگورشته‌ی هه‌زهره‌تی ئیبراھیم و ئیسه‌حاق و یه‌عقوب و ته‌لیه‌سه‌ع و ذیلکيفل به‌ كورته‌ی راده‌نوێنێ.

ئه‌جبار ده‌گۆرێته‌وه بۆ یه‌كێ له‌ مه‌به‌سته سه‌ره‌كیه‌كانى قورئان: كه بریتیه له‌ باسى زیندوبونه‌وه و حیساب و لێكۆڵینه‌وه له‌سه‌ر كرده‌وه‌كانى دونیا، هه‌روه‌ها باسى خۆشیی به‌هه‌شت و ناخۆشى دۆزه‌خ. ئه‌جبار وه‌رچه‌رخانه‌وه‌یه‌ك ته‌نجام ده‌داو دگه‌رێته‌وه بۆ چیرۆكى سه‌ره‌تای دروستبونى ئاده‌میزادو سوژده‌ بردنى فریشه‌كان بۆ ئاده‌م و ملنه‌دانى شه‌یتان بۆ هاوكارى كردنى فریشه‌كان له‌ ته‌نجامدانى ته‌و فه‌رمانه‌ یه‌زدانییه‌داو ئه‌جبار نه‌فرین لێكردنى له‌ لایه‌ن خوداوه تارۆژى قیامه‌ت. كۆتایی سوره‌ته‌كه‌شى به‌وه هێناوه: كه هه‌زهره‌تی موحه‌مه‌د(ﷺ) دڵسوژه بۆ په‌يامه‌كه‌ی به‌ گوێره‌ی پێویست ته‌ركى سه‌رشانى خۆى به‌جێ هێناوه.

موناقه شه کردنی موشریکه کان ده ریاده بیرو بوجونیان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

صَّ وَالْقُرْآنِ ذِي الذِّكْرِ ﴿١﴾ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي عِزِّهِمْ وَشِقَاقٍ ﴿٢﴾
 كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ فَنَادَوا وَلَوْلَا نَجَاتُ غُلَامٍ ﴿٣﴾ وَعَجَبُوا
 أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ ۖ وَقَالَ الْكَافِرُونَ هَذَا سَاحِرٌ كَذَّابٌ ﴿٤﴾
 أَجْعَلُ الْآلِهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عُجَابٌ ﴿٥﴾ وَأَنْطَلَقَ الْمَلَأُ
 مِنْهُمْ أَنْ أَمْشُوا وَأَصْبِرُوا عَلَىٰ آلِهَتِكُمْ ۖ إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ ﴿٦﴾
 مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آلِ اللَّهِ الْآخِرَةِ ۖ إِنَّ هَذَا إِلَّا خُلُقٌ نَجِسٌ ﴿٧﴾ أَمْ نَزَلُ
 عَلَيْهِ الذِّكْرُ مِنْ بَيْنِنَا ۚ بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِنْ ذِكْرِي ۚ بَلْ لَمَّا يَدُوقُوا عَذَابِ
 ﴿٨﴾ أَمْ عَنْدهُمْ خَزَائِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ الْعَزِيزِ الْوَهَّابِ ﴿٩﴾ أَمْ لَهُمْ
 مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَلْيَرْتَقُوا فِي الْأَسْبَابِ ﴿١٠﴾
 جُنْدٌ مَا هُنَالِكَ مَهْزُومٌ مِنَ الْأَحْزَابِ ﴿١١﴾

دهرباره‌ی سه‌ب‌ب نزولی نایه‌تی ژماره (۵) تیمامی نه‌جهدو تیرمیزی و نه‌سائی و حاکیم (به‌ص‌حیحیشتی داناو) له‌ئینوعه‌بیاسوه ریوایه‌تیاں کرده، ده‌فرموی: نه‌بوطالیب نه‌خۆش کهوت و قوره‌یش هاتنه‌لای و پیغه‌مبه‌ریش (ﷺ) دیده‌نییاق کرد، قوره‌یشییه‌کان له‌لای نه‌بوطالیب گل‌ه‌ییاں له‌ پیغه‌مبه‌ر کرد، نه‌بوطالیب وتی: نه‌رئ کورپی برام نه‌تۆ چیت له‌گه‌لو هۆزه‌که‌ت ده‌وئ؟ پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فرموی: ده‌مه‌وئ یینه‌سه‌ر نایینی‌ک که بۆ عه‌ره‌ب‌وعه‌جه‌م ببنه‌ پێشه‌واو رابه‌ر، وشه‌یه‌که‌ بیلین و پابه‌ندی ناوه‌رۆکه‌که‌ی بن‌شه‌ویش رسته‌ی (لااله‌ الا الله) به‌وتیاں: چۆن واز له‌ فره‌ خودایی به‌ئین و یه‌ک خودا بپه‌رستین؟ به‌ راستی نه‌مه‌ داوایه‌کی سه‌یرو سه‌رسوپه‌ینه‌ره، ئیت‌ر نایه‌تی (ص..و القرآن..) تا ده‌گاته‌ (بل‌لما یذوقوا عذاب) نازل بوو.

ده‌فرموی: (ص وَالْقُرْآنِ ذِي الذِّكْرِ) سویندم به‌و قورئانه‌ی که یادخه‌ره‌وه‌و شیکه‌ره‌وه‌یه‌و له‌و پیته‌ هیجایانه‌ پێک هاتوه‌ که ئیوه‌ ئاخواتنی خۆتانی لئ پێک دینن، قورئانی‌که‌ به‌رنامه‌ی ژیا‌نه‌و هه‌رچی پێویست بئ بۆ ژیا‌ن ئاماژه‌ی بۆ کرده‌و رونی کردۆته‌وه‌، سویند به‌و قورئانه‌ پیرۆزه‌ به‌و که‌لامه‌ به‌رزو بی‌وینیه‌، موحه‌مه‌د ره‌وانه‌کراوی ئیمیه‌و راستگۆیه‌ له‌وه‌دا که ده‌لئ: پیغه‌مبه‌رم، بۆ سه‌ر هه‌موو ئاده‌میزاد نێردراوه‌. هه‌رکه‌سێ بیه‌وئ په‌ندی لئ وه‌رگرئ لیتی به‌هره‌مه‌ند ده‌بی.

(بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي عِزَّةٍ وَشِقَاقٍ) به‌ل‌کوو کافره‌کان که سودی لئ نایین و پسی به‌هره‌مه‌ند نابن، هۆیه‌که‌ی ئه‌وه‌یه‌ لوتبه‌رزو خۆ به‌ زلزانن، بیژیا‌ن نایه‌ شوین حق بکه‌ون، ده‌مه‌ده‌می له‌گه‌ل پیغه‌مبه‌ر ده‌که‌ن، سه‌رپێچی فه‌رمان و دژایه‌تی په‌یامه‌که‌ی ده‌که‌ن، سورن له‌سه‌ر به‌ریه‌ره‌کانی کردنی.

هه نوستی کافره کان له ته قواو خودا په رستی

وَإِذَا

قِيلَ لَهُمْ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾
وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ
﴿٤٦﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْطَعِمُ مَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَطْعَمَهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي
ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٤٧﴾

ویرای هه بوونی نهو هه موو به لگه و نیشانانه له سر هه بوونی خودا و
دهه لاتی ره های و ره حه تی بی پایانی، که چی ناده میزاده کان له حاله تی بی
ناگاین و نه قامی سدان، و هه وش خویان نایه نه وه، و از له به درو خستنه وه ی
پیغه مبهرو گالت به پیکردنی ناهیتن و په له ده کهن له هاتنی عه زاب و
قه شمریان دی به و هه ره شانیه له لاین پیغه مبهرو وه ناراسته یان ده کری. بیر
له نیشانه کانی خودا ناکه نه وه، به زه بییان به بی نه واو هه ژاراندا نایه نه وه،
توز قاتیک سوزو به زه بی له دهرو نیاندا نیه، نه وان له و په ری نه قامی و
بی ناگاین سدان. ده فهرموی: ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ
لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾ نه گهر به و پشت هه لکردوانه بگوتری، رو له نایاتی خودا

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نه‌ای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بو دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فهرموئ: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: بریک له به‌لگه و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو رۆژه، هینانی هاتنی شه‌وو رۆژ یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌ویتته ناو تاریکاییه‌وه، به‌پیچه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له ناکامی هه‌لخولانی گوی زه‌وی به‌ده‌وری خولگی خوی، دا، له‌خۆرنا‌واوه بو رۆژه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه، له نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه تاریکه، هه‌رکه تۆزیک تاریکایی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه روناکی بریک تاریکایی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه له‌سه‌رخ‌وتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کوو له نایه‌تیکی تردا ناماژه به‌وه ده‌کا و ده‌فهرموئ: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خپرو فەر هه‌یه "له‌تاریکی‌دا ناده‌میزادو گیانله‌به‌رانی تریش واز له جمو جول دینن و ده‌که‌ونه حاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه، ماندو شه‌که‌تییان نامینئ و جه‌سته‌یان هینو توانای تیده‌که‌ویتته‌وه، له روناکیش دا بینینی دیمه‌نه جوانه‌کان و جمو جول و کاروکاسبی و هه‌ولدان بو بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌لسوړاندنی خۆره تاکۆتایی مه‌داری خۆی، له‌وه‌پیش واگومان ده‌برا: که خۆر له شوینی خۆی دامه‌زراوه و جم و جولێ نیه، به‌لام له دواینی‌دا زاندر: که خۆر له شوینی خۆی راوه‌ستاو نیه. به‌لکوو له گه‌ردایه، هه‌میشه به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده‌کردوه: که له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

براگه‌وره‌مان به‌و له نیوان نیمه‌و برازا که‌ت‌دا، نه‌بو طالیب ناردی به‌ دوو پیغه‌مبه‌ردا (ﷺ) وتی: برازای خو شه‌ویستم نه‌مانه خزم و که‌سی خو تن، گه‌لو هۆزی خو تن، داوای ریک که‌وتن ده‌که‌ن له‌گه‌لتا. نه‌وه‌نده زه‌خت له‌ هۆزی خو تن مه‌که‌و تونده‌و مه‌به‌ له‌ به‌رام‌به‌ریان‌دا، پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمووی: نه‌وان داوایان چیه؟! وتیان: باسی خو مان و خودا کا‌مان مه‌که‌، نیمه‌یش باسی خو تن و خودا که‌ت نا‌که‌ین، پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمووی: نایا به‌لینیکم ده‌ده‌نی و پابه‌ندی بن، هه‌موو عه‌ره‌ب گوی بیستتان بی و ناعه‌ره‌بیش گه‌ردن که‌چتان بن، نه‌بوجه‌هل به‌ حه‌ماسه‌ته‌وه وتی: وه‌ی به‌سه‌رچاو ده‌جار به‌لینت ده‌ده‌ینی، پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمووی: (قُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) بلین: جگه‌ له‌ (الله) هیچ خودایه‌کی تر نیه، جگه‌ له‌ خودا هیچ شتیکی تر شیایوی په‌رستن نیه نیت هه‌موویان قه‌لس بوون و هه‌ستان وتیان: ﴿أَجْعَلِ الْآلِهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا﴾؟ جا چۆن تاقه‌ خودایه‌ک به‌شی نهم حه‌مکه‌ ناده‌میزاده ده‌کا؟ نیت به‌م بۆنه‌وه په‌روه‌ردگار نهم کۆمه‌له‌ نایه‌ته‌ی تا ده‌گاته ﴿كَذَبَتْ قُلُوبُهُمْ قَوْمٌ نَوحٌ﴾ نازل کرد.

﴿وَإِنَّا نَفْخُ الْفُؤَادَ مِنْهُمْ أَنِ امْشُوا وَاصْبِرُوا عَلَىٰ آلِهَتِكُمْ إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ يُرَادُّ﴾ سه‌رانی قوره‌یش له‌ دیوه‌خانی نه‌بو طالیب به‌ رق هه‌لساوی هه‌ستان و به‌ یه‌کتریان گوت: له‌سه‌ر بت‌په‌رستی و فره‌خودایی خو تن به‌رده‌وام بن گوی مه‌ده‌نی، نهمی موحه‌مه‌د داواتان لی ده‌کا پلانیکه‌ دایرشتوه، ده‌یه‌وی له‌م ریگه‌وه خو ی به‌سه‌رمان‌دا بچه‌سپین و ببینه خزمه‌تکاری و به‌ ناره‌زوی خو ی هه‌ل‌مانسورین.

﴿مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي الْمَلَةِ الْآخِرَةِ إِنَّ هَذَا إِلَّا اخْتِلَاقٌ﴾ نیمه‌ نهم بیروباوه‌په‌ی: که‌ نهم بانگه‌وازی بۆ ده‌کا و بریتییه له‌ یه‌کتا په‌رستی له‌ناو په‌په‌وکارانی نایینیکی تر‌دا نه‌مان بیستوه، نایینی نه‌صرانی (فه‌له): که‌

گویه نایینکی ناسمانیه شتی وای تیدا نیه، که واته نه مهی موحه مه د بانگه وازی بۆ ده کا بوختان و ده ست هه لبه ستو حه قیقه تیکی نیه، پشت نابه ستی به هیچ به لگه و ده ثیقیه کی نیگای ناسمانی و عه قلی سه لیم قبولی ناکا. که واته داواکهی داوایه کی پوچ و بی بناغه یه و شیای نه وه نیه گوتی بۆ رابگیرئو شوینی بکه وین.

له هه مووی سه یرتر نه وه یه: که موحه مه د لافی نه وه لی ده دا زنده له هه موغان نه و نیگای بۆ هاتوه! ﴿الْأَنْزِلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ مِنْ بَيْنِنَا﴾ نایا چون ده بی له ناو هه موو قوره یش دا قورئان بۆ سه ر موحه مه د نازل بی؟ کهی عه قلی قبولی ده کا نیهی سه رانی قوره یش هه بین نیگای ناسمانیه مان بۆ سه ر نازل نه بی، نیگا بۆ موحه مه د بی؟! به راستی نه مه شتیکی دوور له واقع و نه گونجاوه. وه کوو له نایه تیکی تر دا هه مان هه لوتستی نه و کافره سه ر پرده نه فامانه شی ده کاته وه ده فهرموئ: ﴿وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ﴾ (الزخرف: ۲۱) ده یانگوت ده بویه قورئان بۆ یه کیك له گه وره پیاوو ریش سپی مه ککه و طایف بی. نیتر خودا ره دی دانه وه و فهرمووی: ﴿أَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ﴾ (الزخرف: ۳۲) به خشین پله و پایه ی پیغه مبه ریتی به ده ست نه وان نیه، خودا خو ی ده زانی نه و به هریه به کی ده به خشی و کی شیای نه و پله و مه قامیه. نه و قوره یشیانه نه فام و بی عه قلی، حه سودی و تی نه فکرین وای لی کردون هه لوتستی ناوا ناشیرین بنوئن!

﴿بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِنْ ذِكْرِي بَلْ لَمَّا يَسْأَلُوا عَذَابٍ﴾ واته: به لکوو حه قیقه ت نه وه یه نه وان له گومان دان ده رباره ی قورئان و نیگا، به لکوو هه بوونی شک و گومانیه مان، تینه فکرین و بیر نه کردنه وه یان له وه وه سه ری

هه‌لداوه: که عه‌زابی نی‌مه‌یان نه‌چه‌شتووه: که چه‌شتیان نیتر بر‌وا به راستیی
قورئان ده‌که‌نو و شک و گومانیان ده‌ره‌ویتیسه‌وه، حه‌سودی‌شیان
له‌دل‌دا نامیتنی.

﴿أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ الْعَزِيزِ الْوَهَّابِ﴾ یان به‌لکوو شه‌وان
خه‌زینهی ره‌حه‌تی خودای تویان لایه، هه‌تا به تاره‌زوئی خویان پله‌و پایهی
پیغه‌مبه‌ریتی دابه‌ش بکه‌ن؟ خو شه‌وان خاوه‌نی شه‌و ده‌سه‌لایه‌نین، شه‌دی چۆن
ده‌لین: موحه‌مه‌د بو پیغه‌مبه‌ریتی نابیی و ده‌بی پی‌اوماقوئی مه‌ککه‌یان
طائف بکرتیه پیغه‌مبه‌ر؟!

﴿أَمْ لَهُمْ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَلْيَرْتَقُوا فِي الْأَسْبَابِ﴾
یاخود مولک و سه‌لته‌نه‌تی ئاسمانه‌کان و زه‌وی و نیوانیان هی شه‌وانه‌و به‌بی رازی
بوونی شه‌وان هیچ که‌س به هیچ پله‌و مرازی‌ک ناگا!! بی‌گومان لافی خاوه‌نیه‌تی
مولک و سه‌لته‌نه‌تی ئاسمانه‌کان و زه‌وی ده‌عوایه‌که جورته‌ت ناکه‌ن بلین:
هه‌مانه، وه‌لی له‌ فدرزی‌کدا نه‌گه‌ر شه‌و لافه‌ لی بده‌ن ده‌با به‌ پدیژه‌و قالدرمه‌و
هه‌ر نامرازی‌کی تری سه‌رکه‌وتن‌دا به‌رز ببسه‌وه بو‌ئاسمانه‌کان و کۆنترۆلیان بکه‌ن و
ده‌ست بگرن به‌سه‌ر خه‌زینهی خودادا‌و شه‌و کاته‌ به‌ تاره‌زوئی خویان پله‌و پایه
دابه‌ش بکه‌ن و به‌ گویره‌ی ویستی خویان بوونه‌وه‌ر هه‌لسورپین.

نه‌جار په‌روه‌ردگار هیچ وپوچی و بی‌ده‌سه‌لاتی کافره‌کان راده‌گه‌یه‌نی و
ده‌فه‌رموی: ﴿جُنْدٌ مَّا هُنَالِكَ مَهْزُومٌ مِنَ الْأَحْزَابِ﴾ شه‌وانه‌ له‌و کات و
شوتنه‌دا: که تانوت له‌ پیغه‌مبه‌رایه‌تی موحه‌مه‌د ده‌ده‌ن، جگه‌ له‌ چه‌ند
سه‌ربازی‌کی تیکشکا‌و به‌زیو به‌لوا‌ه هیچی تر‌نین، وه‌کوو له‌ نایه‌تی‌کی تر‌دا
ده‌فه‌رموی: ﴿أَمْ يَقُولُونَ نَحْنُ جَمِيعٌ مُّنتَصِرٌ. بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ
أَذْهَى وَأَمْرٌ﴾ (القمه: ۴۴-۴۶)

هدهده شه لیگردن و ترساندن قوره بشییه کان به حال و به سهرهاتی گهل و نه ته وه کانی:
که پیغه مبه رانیان به درو خسته وه

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ

نُوحٍ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ ذُو الْأَوْنَادِ ﴿١٢﴾ وَثَمُودُ وَقَوْمُ لُوطٍ وَأَصْحَابُ

لَيْكَةِ أُولَئِكَ الْأَحْزَابُ ﴿١٣﴾ إِنَّ كُلَّ إِلَّا كَذَّبَ الرُّسُلَ

فَحَقَّ عِقَابِ ﴿١٤﴾ وَمَا يَنْظُرُ هَؤُلَاءِ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً مَّا لَهَا

مِنْ فَوَاقٍ ﴿١٥﴾ وَقَالُوا رَبَّنَا عَجِّلْ لَنَا قِطْنَا قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ ﴿١٦﴾

له وه پیش نه وهی رون کرده وه: که موشریکه کانی مه ککه ته مبه لی
ده که نه و له به لگه و نیشانه کانی تا که ته نهایی خودا ورد نابنه وه، چونکه
عده زابی سهخت یه خهی گرتوون، نه عجار له م نایه تانه دا نه وه رون ده کاته وه: که
گهل و نه ته وه کانی پیشوش بهو جوړه بون و گوئیان به به لگه و نیشانه کانی
تا کوته نهایی خودا نه ده دا، هه تا عده زابی سهخت یه خهی گرتن و نیتر ریگی
قوتار بونیان نه ماو که سیش فریایان نه که ون. دهی با کافره کانی مه ککه ش له و
سهره نجام و نا کامه بترسن، با چاوه روانی سزای سهخت بن نه گهر به رده وام بن
له سهر سهره قی خوئیان.

لهم کؤمه‌له نایه‌ته‌دا په‌روه‌ردگار باسی شەش گەلو نه‌ته‌وه‌ی کافرو سته‌مکار ده‌کا" نه‌وانه‌ی پیغه‌مبه‌رانیان به درۆ خستۆته‌وه‌و خودا به‌عه‌زابی سه‌خت له‌ناوی بردن، ده‌فه‌رموی: ﴿كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ ذُو الْأَوْتَادِ﴾ له‌پیش قوره‌یشیه‌کان‌دا گەلی نوح و هۆزی عادو قه‌ومی فیرعه‌ونی خاوه‌ن نه‌ه‌رام و فه‌رمان‌په‌وای ده‌ست رویشتوو، پیغه‌مبه‌رانی خۆیان به‌ درۆ خستونه‌وه‌ گەلی نوح پیغه‌مبه‌ره‌کیان: -که‌ نوح بوو- به‌ درۆ خسته‌وه‌، نه‌زیه‌تیان داو گالته‌یان پێ کرد، وتیان شیت و نه‌فامه‌، خودا به‌ تۆفان له‌ناوی بردن و خنکاندن، هه‌زه‌تی نوح و شوینکه‌وتوانی له‌ناو گه‌می‌دا رزگار کرد.

گەلی عادی ش هه‌زه‌تی هودیان به‌ درۆ خسته‌وه‌ خودا به‌ ره‌شه‌بای سه‌خت له‌ناوی بردن وه‌کوو له‌ نایه‌تیکی تردا ده‌فه‌رموی: ﴿وَأَمَّا عَادٌ فَأُهْلِكُوا بِرِيحٍ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ﴾ (الحاقة-۶) فیرعه‌ونی خاوه‌ن ده‌سه‌لات و سته‌مکاریش: که‌ خۆی به‌ خودای سه‌ره‌زه‌وی ده‌زانی و ده‌یگوت: ئه‌ی خه‌لکینه‌، جگه‌ له‌ من ئیوه‌ چ خودای تر تان نین، ناخ و ولاتی میصرو جۆگه‌و جۆباری، چۆم و روباری، هه‌مووی ملکی منه‌و که‌سی تر خاوه‌نی نیه‌، په‌روه‌ردگار هه‌زه‌تی موسای کرده‌ فروستاده‌ی خۆی و هارونیشی کرده‌ وه‌زیرو یارمه‌تده‌ری، ناردنی بۆ سه‌ر فیرعه‌ون و گەله‌که‌ی و موعجیزه‌و نیشانه‌ی گه‌وره‌و سه‌رسوپه‌ینه‌ری پێبه‌خشین، بۆ نه‌وه‌ی برۆیان پێ بکه‌ن، به‌لام فیرعه‌ون و قه‌ومه‌که‌ی به‌ درۆیان خستنه‌وه‌و برۆیان پێ نه‌کردن، خودا له‌ ناو ده‌ریادا خنکاندن. هه‌زه‌تی موساو شوینکه‌وتوانیمان رزگارکردن، وه‌کوو له‌ نایه‌تیکی تردا ده‌فه‌رموی: ﴿وَإِنْ قَرَعْنَا بِكُمْ الْبَحْرَ فَأَتُجَنِّتَاكُمْ وَآغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ﴾ (البقرة-۵۰) که‌عه‌زابی خودا یه‌خه‌ی گرتن، که‌س فریایان نه‌که‌وت و چونه‌ ده‌ریای نه‌مانه‌وه‌. ﴿وَتَمُودُ وَقَوْمُ لُوطٍ وَأَصْحَابُ لَأَيَكَةَ أُولَئِكَ الْأَحْزَابُ﴾ هۆزی شه‌موود و قه‌ومی لوط و نه‌صحابولئه‌یکه‌، نه‌وانه‌ن به‌ حیزب داده‌نرێن و وه‌کوو

گهله کدی تو نهی موحه ممد: گهله کۆمه کییان له پیغه مبه رانیان کردوه، گوايه هیزو توانایان هه بووه، دهی هه موو نه مانه هیچ نه بوون جگه له وهی کۆمه لێکی بئ شهرم و حه یابون و پیغه مبه ره کانی خۆیان به درۆ خسته وه و خودا به غه زه بی خۆی گرتنی و له ناوی بردن.

هۆزی شه موود پیغه مبه ره که یان حه زه تهی صالح بوو، به درۆیان خسته وه، وشتره کهی: که به موعجیزه په یدا بویوو، هه موو رۆژی موعجیزه بوو سه ریان بری، ته حه دای قودره تی خودایان گرد، خودا به دهنگی به رزو له راده به ده ر له ناوی بردن، وه کوو لێره وار لال و پال کهو تن، وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فه رموی: ﴿إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ صَیْحَةً وَاحِدَةً فَمَا أَثَرُهَا﴾ (القم: ۳۱) قه ومی (لوط) یش پیغه مبه ری خۆیان به درۆ خسته وه به بو مه له رزه یان به رۆچوونی زه ی له ژیریانه وه له ناوچون، ته نها حه زه ته ی لوط و شوێنکه و توانی رزگاریان بوو "فه رمانان پێ کردن که پێش په یدا بوونی عه زاب ده مه و به یان شار جێ بیلان.

ئه صاحبو لئه یکه: که گه لی شوعه یب بوون، نه وانیش حه زه ته ی شوعه یبیان به درۆ خسته وه خودا به عه زابی مه شه وریه (یوم الظلة) له ناوی بردن، نه وه بوو گه رمای خۆر تینی بۆ هینان، دوا یی هه وریکی ره شی پر هاته سه ریان، پێیان وابوو بارانیان بۆ ده بارینن، هه موویان هاتنه ژێر سیبه ری هه وره که و چا و رانی بارینی باران بوون، به لام خودا ناگریی به سه ردا باراندن، وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فه رموی: ﴿فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمْ عَذَابُ يَوْمِ الظُّلَّةِ إِنَّهُ كَانَ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾ (الشعراء/ ۱۸۹) هۆی له ناوچوونی شه و هه موو گه لو نه ته وانه به درۆ خسته وه ی پیغه مبه رانیان بووه ﴿إِن كُنتُمْ إِلَّا كَذَّبَ الرُّسُلَ فَحَقَّ عِقَابٌ﴾ که س نه بووه له و گه لو نه ته وانه ئیلا که هه بووه

پیغه مبه‌ره‌کانی خۆیان به درۆ خستۆته‌وه و عه‌زابی ریشه‌کی‌شکه‌ریان بۆ سه‌ر نازل بووه و له‌ناو چوون، ده‌ی با قوره‌یشیه‌کان و هه‌موو گهل و نه‌ته‌وه‌یه‌کی تر بترسن له‌و عه‌زابو سه‌ره‌نجامه، به هه‌یج شیه‌یه‌ک په‌یامی قورئان ره‌ت نه‌که‌نه‌وه و جه‌زه‌تی موحه‌مه‌د به درۆ نه‌خه‌نه‌وه.

﴿وَمَا يَنْظُرُ هَؤُلَاءِ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً مَّا لَهَا مِنْ فَوَاقٍ﴾ نه‌و موشریه‌کانه‌ی قوره‌یش و هه‌موو کافرو مولجیدی‌ک چاره‌پروان نا‌که‌ن مه‌گه‌ر سزایه‌کی سه‌خت که له‌ دوا‌ی فو‌کردن به شا‌خی سو‌ردا بۆ زیندوبو‌ونه‌وه نه‌نجام ده‌دری، واته: نه‌یه له‌ نیوان نه‌وان و نه‌و عه‌زابه‌ی خودا هه‌ره‌شه‌ی پێ لێ کردون جگه‌ له‌ فو‌کردن به‌ که‌له‌شا‌خی سو‌ردا بۆ جاری دو‌وه‌م، هه‌ کاتێ گه‌یشه‌ مه‌وعیدی خۆی تو‌زقا‌لیک دوانا‌خری، هه‌یج مه‌جال و ما‌وه‌یان نا‌دری، وه‌کو‌و له‌ نایه‌تی‌کی تر‌دا ده‌فه‌رموی: ﴿وَمَا يَنْظُرُونَ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً تَأْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُونَ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ﴾ (س: ۴۹-۵۰) با به‌وه له‌ خۆیان بایی نه‌بن: که‌ خودا برپاری داوه‌ ئومه‌تی موحه‌مه‌د له‌سه‌ر تا‌وان کو‌کو‌ژو ریشه‌کی‌ش نه‌کات و مو‌له‌تی دا‌ون، پاشگو‌ویی نه‌خستون، نه‌م مو‌له‌تدا‌نه ره‌حه‌ته‌ بو‌یان و نرخ‌ی نا‌زانن، با بیر بکه‌نه‌وه و به‌ خۆیان‌دا بچنه‌وه.

﴿وَقَالُوا رَبَّنَا عَجِّلْ لَنَا قِطَّنًا قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ﴾ موشریه‌کانی مه‌که‌که‌ له‌ روانگه‌ی به‌ هه‌ند وه‌رنه‌گرتن و گا‌له‌کردن به‌ واده‌و هه‌ره‌شه‌ی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ): که‌ با‌سی زیندوبو‌ونه‌و سزای دۆزه‌خی بۆ ده‌کردن، ده‌یانگو‌ت: خودایه‌ ده‌ به‌شی خۆمان زوو بده‌یه‌ له‌و عه‌زابه‌ی هه‌ره‌شه‌مان پێ لێ ده‌کرێ، دوا‌ی مه‌خه‌ بۆ رو‌ژی قیامه‌ت، نه‌گه‌ر زا‌سته‌ سزای دۆزه‌خ هه‌یه‌و زیندومان ده‌که‌یه‌وه‌و سزاما‌ن ده‌ده‌ی“ ده‌ به‌ زو‌یی بو‌مان بێنه‌. نمونه‌ی نه‌م نایه‌ته‌ نایه‌تی‌کی تره‌: که‌ له‌سه‌ر زو‌یانی کافره‌کان ده‌فه‌رموی: ﴿وَإِنْ قَالُوا اللَّهُمَّ إِنِّ

كَانَ هَذَا هُوَ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِكَ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَارَةً مِنَ السَّمَاءِ أَوْ ائْتِنَا
بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿الأنفال: ۳۲﴾ بیژهری نهم قسه‌یه نه‌ضری کوری (الحارث) ه یان
نه‌بوجه‌له، وه‌کوه له نایه‌تیکی تردا ناماژه به‌وه ده‌کاو ده‌فرموی: ﴿سَأَلْ
سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ﴾ (المعارج: ۱) جا چونکه نه‌وانی دیش پی‌ری رازی بون، بویه
وته‌که پال هه‌مویان دراوه.

نه‌جار په‌روه‌ردگار فرمان به پیغه‌مبهر ده‌کا ﴿﴾: که به صه‌برو پشوو
دریژو بی، ده‌فرموی: ﴿اصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ﴾ خوراگر به له به‌رامبهر
سدره‌رقی و نه‌فامی نه‌و موشریکه قوره‌یشیانه، سدره‌نجام تیکشکان و ریسوایی
بۆ نه‌وانه و سدرکه‌وتن و سدرفرازی بۆ تۆ شوینکه‌وتوانته.

چیرۆکی چه‌زهرتی داود دروودی خودای له‌سه‌ر بی

أَصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَاذْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُدَ ذَا الْأَيْدِ إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿١٧﴾
إِنَّا سَخَّرْنَا الْجِبَالَ مَعَهُ يُسَبِّحْنَ بِالْعِشِيِّ وَالْإِشْرَاقِ ﴿١٨﴾ وَالطَّيْرَ
مَحْشُورَةً كُلٌّ لَهُ أَوَّابٌ ﴿١٩﴾ وَشَدَدْنَا مُلْكَهُ وَءَاثَيْنَاهُ الْحِكْمَةَ
وَفَصَّلَ الْخُطَابِ ﴿٢٠﴾ وَهَلْ أَتَاكَ نَبُوءُ الْخَصَمِ إِذْ تَسَوَّرُوا
الْمِحْرَابَ ﴿٢١﴾ إِذْ دَخَلُوا عَلَىٰ دَاوُدَ ففَزِعَ مِنْهُمْ قَالُوا لَا تَخَفْ
خَصَمَانِ بَغَىٰ بَعْضُنَا عَلَىٰ بَعْضٍ فَأَحْكُم بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَلَا تُشْطِطْ

وَأَهْدِنَا إِلَى سَوَاءِ الصِّرَاطِ ﴿٢٢﴾ إِنَّ هَذَا أَخِي لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَجْمَةً
وَلِيَ نَجْمَةٌ وَاحِدَةٌ فَقَالَ أَكْفِلْنِيهَا وَعَزَّنِي فِي الْخِطَابِ ﴿٢٣﴾ قَالَ
لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَعْمِكَ إِلَىٰ نِعَاجِهِ وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ الْخُلَطَاءِ لَيَبْغِي
بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ
مَّا هُمْ وَظَنَّ دَاوُدُ أَنَّمَا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ
﴿٢٤﴾ فَغَفَرْنَا لَهُ ذَٰلِكَ وَإِنَّ لَهُ عِندَنَا لَزُلْفَىٰ وَحُسْنَ مَّثَابٍ
﴿٢٥﴾ يٰدَاوُدُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ
بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ
عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ ﴿٢٦﴾

له‌وې پېش هډه‌شې له قورې شپه‌كان كړدو ترساندنې له‌وې به مه‌ره‌دی نه‌ت‌وه
پېشینه‌كان بچنو وه‌كوو نه‌وان عه‌زابی سه‌خت بیان‌گرېته‌وه، نه‌جار فه‌رمانی به
پېغه‌مبه‌ر (ﷺ) كړد: كه له به‌رامبه‌ر نه‌زیه‌تدانی موشرېكه‌كانی قورې شپه‌ پشوو درېژ
بې، دوايه دواى نه‌وه حالو سهر‌گوره‌شته‌ی نو له پېغه‌مبه‌ران ده‌گېرېته‌وه، چیروکی
سیانیان به درېژو و شه‌شه‌كانی تریان به كورتي غايش ده‌كا، بو نه‌وې پېغه‌مبه‌ر (ﷺ)
ته‌سه‌للای بېو دلی به خوی نه‌میښو به‌ته‌ما پاداشی نه‌براوې خودا بې.

سهره تا چیرۆکی هه زه تی داودمان بۆ ده گێرتهوه، وه صفی ده کا به وهی: که خاوهن هیژو توانا بووه، به لام سهرچاوه دیاردهی ده سه لاو توانا که ی له خودا په رستیو ملکه چ بوون بۆ خوداوه سهری هه لدا بوو، نه ک وه کوو فیرعه ونو گه لی عادو ئود له بوغرایینو گو مپابوونه وه بووین. شایانی باسه له سوره تی (البقره) دا سهره تای ژبانی هه زه تی داود باس کراو به یه کی که له جهنگاوه ره ئازا کانی سوپای طالوت ناوی هیژراو کوشتنی جالوتی مله ور به دهستی نهو نه بجام درا، وه کوو مو جاهییدیکی تیکۆشه ری ریبازی خودا ناوی له قورئان دا تومار کراوه، .. ئهم گه بجه خودا په رسته لهو رۆژه وه نه ستیره ی به ختی رۆژ دوا رۆژ پتر ده گه شایه وه، تا گه یشته نه وه ی پله ی پاشایه تیو فه رمان په وایی به رفراوانی پی درا، به لام تا پله و مه قامی پاشایه تی ده سه لاتی به رز بۆ ته وه، لایه نی یه که تاپه رستیو به ندایه تی کردنی بۆ خودا تیدا گه شه دارتر بووه، نه بچار خودا پله ی پیغه مبه ریتیشی پی به خشی: که له هه مو پله و پایه یه کی دونیاو دین به رزتره .

خوێنه ری هیژا پتویسته چیرۆکی هه زه تی داود (ﷺ) له ژیر رۆشنایی قورئان دا بخوێنینه وه، گوێ بۆ چیرۆک وه فسانه ی ئیسرا ئیلی رانه گرین، ناگامان له خۆ بی نهو چیرۆکانه نه کهینه ناوینه ی ژبانی پیغه مبه رانی خودا : که له هه موو تاوانیک دوور بونو مه لا گوته نی: مه عصوم بوون . سه یره له هه ندی کتبی ته فسیردا ریوایاتی ئیسرا ئیلی وا هه ن، ده لئی: هه زه تی داود (ﷺ) چاوی به نافره تیک کهوت هه مامی ده کرد، دلی پیا چرو عاشقی بوو، میردی نهو نافره ته یه کی که بوو له فه رمانده ی سوپا، ناوی ئۆریا (الحشی) بوو، هه زه تی داود ویستی نهو نه فسه ره به کوشت بچوو نهو نافره ته بۆ خۆی ماره بکا، ناردی بۆ شه رو ئالای له شکری پێداو فه رمانی پی کرد: به پێشه ری

کردن، به لایم کابرای نهفسر نه کوژراو سهرکه وتنی به دهست هیتا، چهند جارتک
ئاوا ناردی بۆ نهوئی بکوژری تا له ناکام دا کابرا پیکراو مردو ژنه کئی
ماره کردهوه،^(۱)

دهی نه مه چۆن ده گونجی بۆ مه قامی پیغه مبهری و چۆن پیغه مبهری خودا
شتی وا ده کا؟ سهرم له پیاوی وه کوو سوفیانی ثوری و (العالبی) و قورطوبی و
قه تاده و نه مسالی نهوان سوپماوه، چۆن نه م جوړه ریواتانه یان خستونه ناو
تهفسیره کانیاو بهو جوړه سافیلکه یی و ساده یی به نه م ریویاته
نیسرائیلیانه یان ریویات کردون؟؟

رهحمهت له گۆری نیمامی رازی: که نه م ریویاتانه ی پوچ کردونه وه و
فرمویه تی: نه م جوړه ریویاته نه بوختان و دهست هه لبه ست. ^(۱) چیرۆکی
هه زه تی داود (عليه السلام) لیره دا له سی ته وه ری سهره کی دا رهنگ ده داته وه:
۱- هه ژمار کردنی رهوشته کانی هه زه تی داود و نهو نیعمه تانه ی: که خودا
پی ی به خشیبوون و مایه ی سهر فازی دونیا و قیامه تی بوون.

۲- دادوه ری کردنی نیوان دوو کیشه کار: که له سهر مه وزوعیتی نیوان خۆیان
به کیشه هاتبوون.

۳- کردنی به خه لیفه و جی نشین له سهر زهوی بۆ به ڕێوه بردنی فرمانی خودا .

نه مجار دیته سهر گێرانه وه ی چیرۆکه که وه ده فرموئ: ﴿اصبر علی ما
يقولون﴾ نه ی پیغه مبهری خو شه ویست تۆ پشو و درێژه به رامبه ر هه لویست و
وته ی قو په یشیه کان و گوی به قسه و بوختان و بیرو ی چونی نابه جییان مه ده ا.

(۱) تهفسیری قورطوبی ج ۸/ ۴۳۰۷

(۱) تهفسیری رازی ج ۲۶/ ۱۸۹

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نه‌ای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بۆ دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فه‌رموی: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: بریک له به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو رۆژه، هینانی هاتنی شه‌وو رۆژ یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌ویته‌وه ناو تاریکییه‌وه، به‌پیچه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له‌ناکامی هه‌لخولانی گۆی زه‌وی به‌ده‌وری خولگه‌ی خۆی دا، له‌خۆرنا‌واوه بۆ رۆژه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له‌نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه، له‌نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه تاریکه، هه‌رکه تۆزیک تاریکیی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه روناکی بریک تاریکیی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه له‌سه‌رخ‌وتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کو له‌نایه‌تیکی تر دا ئاماره به‌وه ده‌کا و ده‌فه‌رموی: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خپرو فه‌ر هه‌یه "له‌تاریکی دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌رانی تریش واز له‌جمو جوڵ دینن و ده‌که‌ونه‌ه‌ حاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه، ماندو شه‌که‌تییان نامینن و جه‌سته‌یان هینن و توانای تیده‌که‌ویته‌وه، له‌روناکیش دا بینینی دیمه‌نه‌ جوانه‌کان و جمو جوڵ و کارو کاسبی و هه‌ولدان بۆ بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌لسوړاندنی خۆره‌ تاکو‌تایی مه‌داری خۆی، له‌وه‌پیش واگومان ده‌برا: که‌خۆر له‌شوینی خۆی دامه‌زراوه و جمو جوڵی نیه، به‌لام له‌دواین دا زاندر: که‌خۆر له‌شوینی خۆی راوه‌ستاو نیه. به‌لکو له‌گه‌ردایه، هه‌میشه به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له‌فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده‌ کردوه: که‌له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

که له مپه‌رو کۆسپ و په‌رده له نیتوان کیانی شه‌وو کیانی بونه‌وه‌ردا نه‌می‌نی،
 حه‌قیقه‌تی له‌گه‌ڵ حه‌قیقه‌تی کیتوو با‌لنده‌دا جوت ب‌ین له په‌یوه‌ندیان به
 خوداوه، له ملکه‌چی و فرمان‌به‌ریان به زات‌ی به‌دی‌هێنه‌ریان‌وه، له به
 گه‌وره‌زان‌ین و به‌ندایه‌تیکردن بۆ خودا، کار گه‌یشته ئاستیک کیتو هاوکاری
 خودا په‌رستی له‌گه‌ڵدا بکا، ته‌یرو تول لیتی کۆ ب‌ینه‌وه و ته‌سبیحاتی خودای
 بوونه‌وه‌ر بکه‌ن.

وئ ده‌چی که‌سانیک هه‌بن به بیستنی ئەم هه‌واله سه‌رسامی بیانگرئ،
 چۆن کیتوو که‌ژی ب‌ی‌گیان و ب‌ی هه‌ست و نست له‌گه‌ڵ داودا ته‌سبیحات بکا،
 نیتاوه به‌یانی زه‌بووری له‌گه‌ڵ بخۆننه‌وه؟ یان په‌له‌وه‌رو با‌لنده له ده‌وری کۆ
 ب‌ینه‌وه و ته‌قدیس و ته‌سبیحاتی خودا بکه‌ن و نه‌شیده‌کانی له‌گه‌ڵ ب‌لینه‌وه؟

به‌لئ وئ ده‌چی ئاده‌میزاد به‌م هه‌واله سه‌رسام ب‌ین، بۆ؟ چونکه پێچه‌وانه‌ی
 عاده‌ت و شتی خوی‌توه گیراوه، به روا‌له‌ت ره‌گه‌زی با‌لنده جودایه له‌ هی
 ئاده‌میزاد، کیانی که‌ژو کیانی ئاده‌میزاد نیتوانیان عاسمان و رێسمانه، نه‌دی
 چۆن یه‌ک‌دی‌گیر بوون له خودا په‌رستی‌دا؟

به‌لام سه‌رسامی پ‌ی‌ ناوئ و پ‌ی‌ت‌یست به سه‌رسوپمان ناکا، چونکه ئەم
 بوونه‌وه‌ره به ئاده‌میزاد و چ‌تی‌ه‌وه، به زیندوو مردویه‌وه حه‌قیقه‌ت‌یکیان هه‌یه
 پ‌یکیان‌وه ده‌به‌ست‌یت‌ه‌وه و په‌یوه‌ستیان ده‌کا به به‌دی‌هێنه‌ریان‌وه، ئەم حه‌قیقه‌ته
 له پشت په‌رده‌ی روا‌له‌تی ره‌گه‌زو شی‌وه و شکل و روخساردا‌یه، هه‌رکات‌ئ
 په‌یوه‌ندی ئاده‌میزاد به خوداوه گه‌یشته پ‌له‌ی د‌ل‌س‌ۆ‌زی و راست‌ال‌ئ‌و د‌ل‌ روناکی و
 صه‌فا، نیت‌ر په‌رده‌و له‌م‌په‌ر نام‌یت‌ن، وه‌زعه‌که له سنووری ئاسایی و شی‌وه‌ی
 خوی‌ت‌وه‌گیرا و ت‌ی‌پ‌ه‌ر ده‌کا و هه‌موو ش‌ت‌یک ده‌چ‌یت‌ه‌ ق‌ال‌بی حه‌قیقی خۆیه‌وه.
 ب‌ی‌گومان په‌روه‌ردگار به ف‌ض‌ل و گه‌وره‌یی خۆی ه‌یزو توانای ئەم تایبه‌ته‌ندی و

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نه‌ای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بۆ دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فه‌رموی: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: برێک له به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو رۆژه، هینانی هاتنی شه‌وو رۆژ یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌ویته‌وه ناو تاریکییه‌وه، به‌ پیچه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له ئاکامی هه‌لخولانی گۆی زه‌وی به‌ده‌وری خولگی خۆی دا، له‌خۆرنا‌واوه بۆ رۆژه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه، له نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه تاریکه، هه‌رکه تۆزێک تاریکیی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه روناکی برێک تاریکیی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه‌و له‌سه‌رخۆتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کوو له نایه‌تیکی تردا ئاماژه به‌وه ده‌کا و ده‌فه‌رموی: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خێرو فه‌ر هه‌یه "له‌تاریکی‌دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌هرانی تریش واز له جمو جۆل دینن و ده‌که‌ونه‌و نه‌هاله‌تی پشودان و نه‌ستنه‌وه، مانده‌و شه‌که‌تیان نامینن و جه‌سته‌یان هینن و نه‌هاله‌تی ده‌که‌ویته‌وه، له روناکیش دا بینینی دیمه‌نه‌ جوانه‌کان و جمو جۆل و کارو‌کاسبی و هه‌ولدان بۆ بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌ل‌سوپاندنی خۆره‌ تاکۆتایی مه‌داری خۆی، له‌وه‌پێش واگومان ده‌برا: که‌ خۆر له شوینی خۆی دامه‌زراوه و جمو جۆلی نیه، به‌لام له‌ دواییدا زاندر: که‌ خۆر له شوینی خۆی راوه‌ستاو نیه. به‌لکوو له‌ گه‌ردایه، هه‌میشه‌ به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له‌ فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده‌ کردوه: که‌ له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

﴿وَهَلْ أَتَاكَ نَبَأُ الْخَصْمِ إِذْ تَسَوَّرُوا الْمِحْرَابَ إِذْ دَخَلُوا عَلَى دَاوُدَ فَفَزِعَ مِنْهُمْ قَالُوا لَا تَخَفْ خَصْمَانِ بَغَى بَعْضُنَا عَلَى بَعْضٍ فَاجْعَلْ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَلَا تَشْطِطْ وَاهْدِنَا إِلَى سَوَاءِ الصِّرَاطِ﴾ نهی پیغمبره! نایا هه‌والی کی‌شه کارانت بۆ هاتوره نهو روداوه گسرنگو سهرسور هینه‌ره‌ت بیستوه؟ هه‌والی کۆمه‌لئیک ناده‌میزادی به کی‌شه هاتوو کاتیک وه‌سهر دیواری شوین نوئوو میحرابی هه‌زهره‌تی دداود که‌وتن و له ناوه‌خت دا خوین گه‌یانه‌ لایو لییان ترسا، کاته‌که کاتیکی تایبه‌تی بوو، هه‌زهره‌تی داودتی‌یدا سهرگه‌رمیی نه‌نجامدانی نوئوو خویندنی زه‌بوور بوو، لییان ترساو وه‌یزانی بۆ تیوژر کردنی چوونه لای، لهو سهرده‌مه‌داو له‌ناو نه‌ته‌وه‌ی نیسرائیل‌دا تیوژر کردنی پیغمبره‌ران بابوو، وه‌کوو له نایه‌تیکی تردا ناماژه به‌وه ده‌کاو ده‌فه‌رموی: ﴿وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ حَقٍّ﴾ (آل عمران: ۲۱) کۆمه‌لی وه‌ژوور که‌وتو، وتیان مه‌ترسه نيمه دوو دادبه‌رین دادمان هیناوه‌ته لای تو، هه‌ندی‌کمان سته‌مان له هه‌ندی‌کمان کردوه، دادوه‌ری نیوانان بکه به شیویه‌کی عادلانوه به‌لای هیچ لایه‌کمان‌دا دامه‌تاشه‌و شاره‌زاییمان بکه بۆ ریبازی راست و په‌سهند، تا ره‌چاوی بکه‌ین. کی‌شه که‌مان له‌وه‌دا ره‌نگ ده‌دا‌ته‌وه: ﴿إِنَّ هَذَا أَخِي لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَعْجَةً وَلِيَ نَعْجَةً وَاحِدَةً فَقَالَ أَكْفَلْنِيهَا وَعَزَّنِي فِي الْخِطَابِ﴾ نه‌مه برامو نه‌وه‌دو نو سهر مه‌ری هه‌یه، من ته‌نها تاقه مه‌رئکم هه‌س، که‌چی ده‌لئ نهو سهره مه‌ره‌شم بده‌رئ با هی من بین به سهد سهر و تو هیچت نه‌بی، به قسه و کی‌شه‌و نیزاع من نایوئرمی و به‌سهرم دا زاله، له به‌رامبه‌ری‌دا هیچم پی‌ناکری.

به‌م جوژه سه‌راحت و چاونه‌ترسییه سته‌م لی‌کراوی خو‌ی راگه‌یاند، سته‌میکی ناشکراو عه‌یان و هیچ پاساوئیکی نه‌و له قوتوی هیچ عه‌تاریک دا نیه، بۆیه هه‌زهره‌تی داود خیرا بریاری ده‌رکردو لایه‌نی دووه‌می تاوانبار کرد،

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نه‌ای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بۆ دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فه‌رموی: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: بریک له به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو رۆژه، هینانی هاتنی شه‌وو رۆژ یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌ویتته ناو تاریکاییه‌وه، به‌پیچه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له نا‌کامی هه‌ل‌خولانی گۆی زه‌وی به‌ده‌وری خولگه‌ی خۆی دا، له‌خۆرنا‌واوه بۆ رۆژه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه، له نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه تاریکه، هه‌رکه تۆزیک تاریکایی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه روناکی بریک تاریکایی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه له‌سه‌رخ‌وتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کوو له نایه‌تیکی تر دا ئاماره به‌وه ده‌کا و ده‌فه‌رموی: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خپرو فه‌ر هه‌یه "له‌تاریکی دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌رانی تریش واز له جمو جۆل دینن و ده‌که‌ونه حاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه، ماندو شه‌که‌تییان نامینن و جه‌سته‌یان هینن و توانای تیده‌که‌ویتته‌وه، له روناکیش دا بینینی دیمه‌نه جوانه‌کان و جمو جۆل و کارو‌کاسبی و هه‌ول‌دان بۆ بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌ل‌سوراندنی خۆره تاکۆتایی مه‌داری خۆی، له‌وه‌پیش واگومان ده‌برا: که خۆر له شوینی خۆی دامه‌زراوه و جمو جۆلی نیه، به‌لام له دواینی دا زاندر: که خۆر له شوینی خۆی راوه‌ستاو نیه. به‌ل‌کوو له گه‌ردایه، هه‌میشه به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده کردوه: که له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

﴿ وَظَنَّ دَاوُدُ أَنَّمَا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ ﴾ داود زانیی
 نه‌وه تاقیکردنه‌ویه بۆ نه‌و، خیرا داوای لی خۆشبوونی تاوانی خۆی کرد،
 تاوانه‌که‌ی بریتی بوو له‌وه گومانی خراپی له کیشه‌به‌ره‌کان کردو وایزانی بۆ
 تیۆزکردنی لیتی وه‌ژوور که‌وتوون، یان تاوانه‌که‌ی نه‌وه بوو؛ که پیش نه‌وه‌ی
 گوئ بۆ به‌لگه‌و شایه‌تی لایه‌نی دووهم بگریئ حوکمی ده‌رکرد، حقی دا
 به‌لایه‌نی یه‌که‌م له کاتیکدا حه‌ق به‌لای دووهمه‌وه بوو. بۆیه خیرا چوه
 سوژده‌و ته‌ویه‌و نیستیغفاری کردو بۆ لای خودا گه‌پایه‌وه، ﴿فَغَفَرْنَا لَهُ ذَلِكَ﴾ له
 تاوانی گومانبردنی خراپه‌ی به کیشه‌به‌ره‌ان یان ده‌رکردنی بریاری پیشه‌ختو به
 په‌له‌ی خۆشبووین،

ده‌گوفیئ نه‌م تاوانه‌ی حه‌زهره‌تی داود خۆی له خۆیدا تاوان نه‌بووین،
 به‌لام بۆ نه‌و به تاوان دانرابی و له جو‌ری (حسنات الابرار سیئات المقربین) بئ.

﴿ وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفَىٰ وَحُسْنَ مَّآبٍ ﴾ بیگومان بۆ نه‌و هیه لای ئیمه
 نزیک‌ی و پله‌و پایه‌ی به‌رزو پاداشی باش و شوینی حه‌وانه‌وه‌ی دلگه‌رو نه‌پراوه:
 که به‌هه‌شته. ﴿يَا دَاوُدُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ﴾ نه‌ی داود ئیمه تۆمان
 کردوه به جینشین و فه‌رمانه‌وا به‌سه‌ر ئاده‌میزاده‌وه له‌سه‌ر زه‌وی، ده‌سه‌لاتداری
 به‌سه‌ریانه‌وه ته‌تۆ به عه‌داله‌تکاری حوکمیان بکه‌و نه‌وانیش گوئ بیس و
 ملکه‌چی فه‌رمانه‌کان بن.

نه‌جار په‌روه‌ردگار بنه‌ماو کۆله‌که‌ی فه‌رمانه‌وایی و حوکم بۆ داود دیاری
 ده‌کا، بۆ نه‌وه‌ی هه‌موو حاکم و فه‌رمانه‌وایده‌ک په‌په‌وه‌ی بکا، ده‌فه‌رموئ:

۱. ﴿ فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ ﴾ ته‌تۆ له نیتوان ئاده‌میزاد به حه‌ق و
 عه‌داله‌ت دادوه‌ری بکه

۲. ﴿وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَىَّ﴾ شوین ههواو ئاره زوی خۆت مه کهوه، چونکه شوینکه وتنی ههواو ئاره زو هه لخلیسکیته ره ئاده میزاد به ره و دۆزه خ کیش ده کا، نایه ته که سی سهره باسی سهره کی له خۆ گرتوون (جینشینیی له سهر زهوی و حوکم کردن له نیوان ئاده میزاد به عه داله ت و شوین نه که وتنی ههواو ئاره زۆ) شوین که وتنی ههواو ئاره زۆ به نیسبه ت پیغه مبه ریکی وه کوو حه زره تی داود درتزه دان بووه به و ئیندیفاع و ئینفیعاله ی دوا به دوا ی بیستن سکالای لایه نی یه که می کیش به ره کان بۆی دروست بوو، بی لیکنۆلینه وه بریاری ده رکرد.

ئهو ههش فه ضل و نیعمه تی خودا بوو بۆ داود: که هه ره یه که م لادان و هه چه رخانه ی، خیرا فریای که وت و نه یه یشت هه نگاو هه لئینی گیرایه وه بۆ ریبازی راست و په سندی خۆی. هه ره که سیك خودا خۆشی بوو و هه لیبژیری ئاوا چاودیری ده کاو ناهیلی له جاده پیتی حه ق لاددا! ئه وان به هۆی سروشتی ئاده میانه وه جاری وا ده بی قاچیان هه لده نگوی، به لام خودا ده ستی گرتوون و ناهیلی بکه ون، ناگاداریان ده کاته وه، هیدایه تیان ده دا بۆ تۆیه و گه رانه وه بۆ لای خودا و له تاوانیان خۆش ده بی نه گه ره هیدایه تی.

شوین ههواو هه وهس مه که وه، ﴿فَيُضِلُّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ﴾ له ریبازی خودا په سندی لات ده دا، ده تخته زلکاوی گومراییه وه، بیگومان ههواو هه وهس گومراییه و سهره نجامی سزای به ئیشه، ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ﴾ بیگومان ئه وانه ی له ریبازی حه ق لاده دن و پشت له عه داله تکاری ده که ن روژی قیامه ت سزای به ئیشه و توندیان هیه. چونکه کاریان بۆ ئه و روژه نه کردوه، ترسی حیساب و لیکنۆلینه وه ی ئه و روژه یان نه بوه.

ثیبنو نه‌بوحاتم ریوایه‌ت ده‌کا ده‌لئی نه‌بوزورعه چووه لای وه‌لیدی کوری
 عه‌بدوله‌لیک، وه‌لید وتی: پیتم بلئی: شاخو خه‌لیفه‌و فرمان‌ره‌وا لی‌کۆلینه‌وه‌یان
 له‌گه‌ل ده‌کری؟ بی‌گومان تو قورئانت خویندوه‌و لییشی حالی بوی، نه‌بوزورعه
 وتی نه‌ی خه‌لیفه‌! بلیم؟ ترسم نه‌بی؟ وه‌لید گوتی: بلئی و هیچ ترست نه‌بی،
 وتی: نه‌ی فرمان‌ره‌وای موسولمانان! نه‌تو لای خودا ریزدار تری یان حه‌زره‌تی
 داود (علیه‌السلام)؟ حه‌زره‌تی داود خودا پله‌وپایه‌ی پیغه‌مبه‌رایه‌تی و فرمان‌ره‌وایی
 پی به‌خشیبوو، که‌چی خودا له‌کتی‌بی هه‌ره‌ پی‌روزی خۆ‌دا: که‌قورئانه،
 هه‌ره‌شه‌ی لی کردوه‌و فرمان‌یه‌تی **يَا دَاوُدُ اِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْاَرْضِ**
فَاَحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوٰى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ

سه‌ماندن هاتنی قیامه‌ت و هه‌بوونی پاداش و سزاو شیکردنه‌وه‌ی پی‌روزی قورئان

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَطْلًا ذَٰلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا
 فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ ﴿٢٧﴾ اَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا
 الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْاَرْضِ اَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ
 ﴿٢٨﴾ كَتَبْنَا اٰزْلَنَّهُ اِلَيْكَ مُبْرَكٌ لِّدَّبَرُوا ءَايَاتِهِ وَلِيَسْذَكَّرَ اُولُو
 الْاَلْبَابِ ﴿٢٩﴾

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نه‌ای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بۆ دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فه‌رموی: ﴿وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: برێک له به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو رۆژه، هینانی هاتنی شه‌وو رۆژ یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌وێته‌وه ناو تاریکییه‌وه، به‌ پیچه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له ئاکامی هه‌لخولانی گۆی زه‌وی به‌ده‌وری خولگی خۆی دا، له‌خۆرنا‌واوه بۆ رۆژه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له‌ نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه‌، له‌ نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه‌و تاریکه‌، هه‌رکه‌ تۆزێک تاریکیی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه‌ روناکی برێک تاریکیی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه‌و له‌سه‌رخۆتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کوو له‌ نایه‌تیکی تردا ئاماژه‌ به‌وه‌ ده‌کا و ده‌فه‌رموی: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خێرو فه‌ر هه‌یه‌ "له‌تاریکی‌دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌هرانی تریش واز له‌ جمو جۆل دینن و ده‌که‌ونه‌ حاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه‌، ماندو شه‌که‌تییان نامینن و جه‌سته‌یان هینن و نه‌وێنه‌ ده‌که‌وێته‌وه‌، له‌ روناکیش دا بینینی دیمه‌نه‌ جوانه‌کان و جمو جۆل و کارو کاسبی و هه‌ولدان بۆ بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌ل‌سوپاندنی خۆره‌ تاکۆتایی مه‌دارێ خۆی، له‌وه‌پێش واگومان ده‌برا: که‌ خۆر له‌ شوێنی خۆی دامه‌زراوه‌و جمو جۆلی نیه‌، به‌لام له‌ دوا‌یدا زاندر: که‌ خۆر له‌ شوێنی خۆی راوه‌ستاو نیه‌. به‌لکوو له‌ گه‌ردایه‌، هه‌میشه‌ به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له‌ فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده‌ کردوه: که‌ له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

نینو به گالتو و بئی مهبهست نهم بوونه وهره هینراوه تهوه گوژی. هیلاکت و
عه زایی به شییده دت له ناو دوزه خ دا بۆ کافرو خودانه ناسانه، نای بۆ نهو
عه زابهی توشی کافرو گومرایان دئ! نای بۆ نهو رۆژهی سپلهو سته مکارو
کافرو گومانبه به سزای خۆیان ده گهن!

غوونهی نهم نایه ته نایه تیکی تره: که ده فهرموئ: ﴿أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا
خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ﴾ (المؤمن: ۱۱۵) ههروه ها غوونهی به ششی
دووه می نایه ته که نهو نایه ته یه: که ده فهرموئ: ﴿قَوْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ
مَّشْهَدٍ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾ (مریم: ۳۷) یان ﴿وَوَيْلٌ لِلْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ شَدِيدٍ﴾ (ابراهم: ۲)
بیگومان شهریه تی خودا بۆ ناده میزاد به شیکه له یاسا گشتییه کهی خۆی له
بوونه وهره دا، قورئانیش شیکه ره وه نامازه کاری نهو راستییه یه: که نهو یاسا
گشتییه یه له سهر وه ستاوه. داوا له فرمانپه وایان و خلیفه و پاشا کان ده کا:
که به حق نهرکی سهرشانی خۆیان نه نجام بدهن، به شیکه لهو حقه گشتییه و
کاروباری ناده میزاد به ریک و پیک ناپرو هه تا به پیی حق نه نجام نه درئ و له
چارچیوهی نهو حقه دا هه لئس و کهوت نه کهن، بیگومان لادان له شهریه تی
خودا و په پیرهوی نه کردنی حق له فرمانپه واییدا لادانه له قانونی بونه وهره
نهو یاسا گشتییه یه ناسمانه کان و زهوی له سهر بنیات نراوه، که وایی پاشگوئ
خستنی حق کارنه کردن به حق و عدالت شهره قوچ کردنه له گه ل هیزه زۆر
به هیزه کانی بونه وهره، که سیکیش شهره قوچ له گه ل له خۆی به هیزتردا بکا
حه قه ن وردو خاش ده بی و له ناو ده چی.

﴿أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ
نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ﴾ یان به لکوو نایا پییان وایه: نیمه نه وانهی نیمانیان
هیناوه یه کتا په رستی ده کهن و په یامی پیغه مبه رانیان قبول کرده و کرده و

باش نه نجام دده نو و نه رکی سهرشانیان بهرام بهر خوداو به ننده گانی
به ریک و پیکي نه نجام دده نو، نایا نه وانه وه کوو موفسیدو تاوانباران حیساب
ده کهین، یان پییان وایه موسولمانانی ته قواکار ده خهینه تایی ته رازوی کافرو
مونافیقانه وه، کهی نه وانه چونیه کنو له یه که ناستدان؟ تیمه عه داله تکارین
هموو کاریکمان پر حیکمهت دانشمه ندیه، به گویره ی حیکمهت و دانایی و
عه دالت موسولمان و کافر وه کوو یه که نین، خوداپه رستو تاوانبار ناخرینه
یه که ناسته وه به یه که چاو سهیر ناکرین. که وایی پتویسته جگه له ژیانی
دونیا ژیانیکي تر هه بی پاداشی خوداپه رستو سزای تاوانباری تیدا بدریته وه،
خو نه گهر زیندوبونه وه و حیسابو لیکنولینه وه ی قیامت نه بی، نه و دو تاقمه
وه کوو یه که ده بن.

عه داله تکاری خوداو حیکمهتی داخوازی نه وه ن یه کسان ی له نیوان کافرو
موسولمان دا نه بی، ویژدانی ناده میزادو عه قل و سروشتی ساغ قبوولی نه وه
ناکه ن پاداشی چاکه کارو خراپه کار چون یه که بن، هیچ ویژدانیک نه وه په سندن
ناکا ستمکار به بی سزادان رزگاری بی، هیچ کهس نه وه ی پی خوش نیه
مافی ستم لیکنراو له ستمکار نه سینرئ!

نمونه ی نهم نایه ته نایه تیکي تره: که ده فرموی: ﴿إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ عِنْدَ رَبِّهِمْ
جَنَّاتٍ النَّعِيمِ. أَفَنَجْعَلُ الْمُسْلِمِينَ كَالْمُجْرِمِينَ. مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ﴾ (القلم: ۳۴-
۳۶) که وابوو به عه قل و به سروشت و به ویژدان و به ناین سه لیئرا: که
جوداوازی نیوان موسولمان و ناموسولمان هدیسه، موسولمان ژیانیکي
به خسته ورو به رده وام له به ده شتدا به سهر ده باو ده گوزهرینسی، کافریش له
دوزه خدا له نیو عه زابی سه ختدا ده تلپته وه.

﴿كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ﴾
 ریگهی سهرفرازی و کامهرانی، ده‌سته‌هر بوونی ژیا نی خوشبه‌ختی و به‌رده‌وام
 شوینکه‌وتنی قورثانی پیروژه، په‌یره‌ویکردنی شه‌و نامیه‌یه: که خودا نازلی
 کرده به هیدایه‌ت و ره‌حمت بۆ شاده‌میزاد، نامه‌یه‌کی پی خیر و فره‌بۆیان و
 هه‌رکه‌سی شوینی بکه‌وی سهرفرازی دونیا و قیامه‌ته، خودا نازلی کرده بۆ
 شه‌وی لی ورد ببنه‌وه و تی بگه‌ن و په‌یره‌وی بگه‌ن، به دلسوزی و به کرده‌وه
 ته‌نفیزی فرمانه‌کانی بگه‌ن و پابه‌ندی جله‌وگیریه‌کانی بن.

حه‌سه‌نی به‌صری ده‌لی سویندم به خودا لی ورد بوونه‌وه له قورثان به‌وه
 نابی به زویان بیخویننه‌وه به کرده‌وه سنوره‌کانی بشکینن. هه‌رگیز شه‌وه به
 قورثان خوین حسیب ناکری، کابرا قورثان بخوینن و به‌لام کاریگه‌ری قورثانی
 تیدا به‌دی نه‌کری.

جیرۆکی حوزره‌تی سوله‌یمان (درودی خ‌ودای له‌سه‌ر)

وَوَهَبْنَا لِذَاوُدَ سُلَيْمَنًا نِعَمَ الْعَبْدِ إِنَّهُ أَوَّابٌ

﴿٣٠﴾ إِذْ عَرَضَ عَلَيْهِ بِالْعِشِيِّ الصَّافِنَاتُ الْجِيَادُ ﴿٣١﴾ فَقَالَ إِنِّي

أَحْبَبْتُ حُبَّ الْخَيْرِ عَنْ ذِكْرِ رَبِّي حَتَّى تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ ﴿٣٢﴾

رُدُّوهَا عَلَيَّ فطَفِقَ مَسْحًا بِالسُّوقِ وَالْأَعْنَاقِ ﴿٣٣﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا

سُلَيْمَانَ وَالْقَيْنَا عَلَى كُرْسِيِّهِ جَسَدًا ثُمَّ أَنَابَ ﴿٣٤﴾ قَالَ رَبِّ اغْفِرْ

لِي وَهَبَ لِي مَلَكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِّنْ بَعْدِي أَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٣٥﴾
 فَسَخَرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهِ رُخَاءً حَيْثُ أَصَابَ ﴿٣٦﴾ وَالشَّيَاطِينَ
 كُلَّ بَنَاءٍ وَغَوَاصٍ ﴿٣٧﴾ وَآخَرِينَ مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ ﴿٣٨﴾ هَذَا
 عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٩﴾ وَإِنَّ لَكُمْ عِنْدَنَا لُفْلُقًا وَحُسْنَ
 مَّآبٍ ﴿٤٠﴾

نه مه چیرۆکی دووه می نهه سورته پیروژهیه، چیرۆکی هه زه ته سوله یانی
 کوری هه زه ته داوده، چیرۆکی پیغه مبه ریکه خودا وێرای پله و پاییه
 پیغه مبه رایه ته مۆلک و سه لته نه تیشی پێدا، مۆلک و سه لته نه ته زۆرو زه به نه ده،
 بۆ نه وهی فرمانه وایان چاوی لی بکه نه و پیتی په نه نامیز بن، نه وه تا هه زه ته
 داود و هه زه ته سوله یان فرمانه وایو ده سه لاتداری، شوکرو سوپاسی خودای
 له بیر نه برده وه چه نندیک ده سه لاتدارو خاوه نه شکۆ بوون پتر سوپاسگۆزاری
 خودای مه زن بوون، ده فهرموی: ﴿وَوَهَبْنَا لِدَاوُدَ سُلَيْمَانَ نِعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ﴾
 به خشیمان به داود کوریک: که ناری سوله یان بوو، کردیشمانه پیغه مبه رو بوو
 به جینشینی، له پیغه مبه رایه ته و پاشایی دا. به راستی سوله یان باش
 به نه ده یه که بوو، پیاویکی بۆ خودا صولحاوو به خو چاراو بوو، زۆر خه ریکی
 تاعه ت و خودا په رستی بوو، هه میسه خودای له یاد بوو!

﴿إِذْ عَرَضَ عَلَيْهِ بِالْعَشِيِّ الصَّافَاتُ الْجِبَادُ﴾ نهی پیغه مبه ر نه وه بۆ
 گهل و هۆزت باس بکه: که له دوا عه صردا رهوگه نه سپه ره سه نه کانی به به رده م
 دا راده نویران، تییان فکری ناخۆ به که لکی جیهاد دین، وه کوو پتیو یست رام

کراون؟ پئیانه‌وه مه‌شغول بوو ﴿الصفات الجیاد﴾ به‌و ته‌سپانه ده‌گوترئ: ده‌ست و پاشویان لیک بلاؤ بی ۱۱ یان له‌سەر سی قاج رابوه‌ستی و قاچیکیان هه‌لبنئین. ته‌مه‌ش نیشانه‌ی ته‌سپی ره‌سه‌نه. جا حه‌زهره‌تی سوله‌یان به‌م نیستیه‌راضه مه‌شغول بوو، هه‌تا ویردو عیباده‌تی نه‌و رۆژه‌ی دوا که‌وت و له کاتی خۆی‌دا ته‌نجام نه‌درا.

﴿فَقَالَ إِنِّي أَحْبَبْتُ حُبَّ الْخَيْرِ عَنْ ذِكْرِ رَبِّي حَتَّى تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ﴾
 حه‌زهره‌تی سوله‌یان فهرمووی: من ته‌م ره‌وگه ته‌سپانه‌م خۆش ویستن، به‌سەر شتی تردا هه‌لم بژاردون، خۆشه‌ویستیم بۆیان و هه‌لبژاردنم بۆیان به‌فهرمانی خودا بووه، به‌ناره‌زۆ ویستی خۆم نه‌بووه، ته‌سپه‌کان هی‌نده زۆرو به‌نیشات بوون، له کاتی تیپه‌ربوینیان به‌به‌رده‌م حه‌زهره‌تی سوله‌یان ته‌پوتۆزیکیان له‌و سارایه هه‌ستاند به‌ری خۆری گرت، یان به‌هۆی نه‌و ته‌پوتۆزه‌وه و دوورکه‌وتنه‌وه‌ی ره‌وگه‌کان چاوه‌ته‌ری نه‌ده‌کردن، که‌وابی خۆشه‌ویستی حه‌زهره‌تی سوله‌یان بۆ نه‌و ره‌وگه ته‌سپانه به‌فهرمانی خودا بووه، بۆ به‌هیتر کردنی سوپا و ده‌سه‌لاتی بووه، بۆ جیگیر کردنی ئایینی خودا بووه له‌سەر زه‌وی، بۆ نه‌وه بووه بزانی ناخۆ به‌که‌لکی جیهاد پی‌کردن دین یان نا؟ باش به‌ختیو کراون یان نا؟

پتویسته به‌م جۆره ته‌فسیری ئیتره بکری، گوی بۆ ریوایاتی ئیسرایلی نه‌گیری، چونکه نه‌و جۆره ریوایاتانه له‌گه‌ڵ پله‌ومه‌قامی پیغه‌مبه‌رایه‌تی‌دا نا‌گونیئن. ریوایه‌تیکی تریش هه‌یه تۆزئ گونجاوه و زۆری ته‌فسیره‌کان هی‌ناویانه، ریوایه‌ته‌که ته‌ویه‌یه: ده‌فهرموئ: دوا عه‌صر ره‌وگه ته‌سپی زۆر به‌سەر حه‌زهره‌تی سوله‌یان رانویتران، ماوه‌ی (استعرض) هه‌که درێژه‌ی کیشا، حه‌زهره‌تی سوله‌یان نوێژتکی: که له پیش مه‌غریبدا ده‌یکرد، فه‌وتا و نوێژه‌که‌ی

چوو، حه‌زره‌تی سوله‌یمان وتی ره‌ووگه نه‌سپه‌کان بگپرنه‌وه به‌سه‌رم‌دا
گپراپاننه‌وه، نه‌ویش یه‌که‌یه‌که سهری برین له‌که‌فاره‌تی فه‌وتانی نوژه‌که‌ی‌دا،
یان یه‌که‌یه‌که ده‌ستی به‌سهر ملو قاچیان‌دا هیناو ریزی لی‌گرتن چونکه نه‌و
ره‌ووگه نه‌سپانه بۆ جیهاد به‌خپو کرابوون.

﴿وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمَانَ وَأَلْقَيْنَا عَلَى كُرْسِيِّهٖ جَسَدًا ثُمَّ أَنَابَ﴾ تيمه
سوله‌یمان تووشی تاقیکردنه‌وه یه‌که‌ی تر کرد، تاقیکردنه‌وه که له‌جه‌ستی
خۆی‌دا بوو، تووشی نه‌خو‌شیمان کرد، وای لی‌هات جه‌ستی لاواز بوو، هینزو
توانای نه‌ما، بووه لاشه‌یه‌که‌ی بی‌هیزی فری دراو له‌سهر کورسی پاشان
گپرامانه‌وه بۆ سهر حالی پيشووی له‌ش‌ساغتی هینزو توانای به‌خۆیه‌وه
بینیه‌وه.^(۱) ریوایه‌تیکي تر هه‌یه ده‌لی: سوله‌یمان سویندی خوارد وتی: ده‌بی
نه‌مشو سهر جی‌یی هفتا له‌خیزانه‌کام بکه‌م، هه‌ریه‌که‌یان کوپتکی له‌سکی
بکه‌وئو دوایی بیته‌ موجه‌یدو له‌ریگه‌ی خودادا جیهاد بکا، نه‌یگوت: (ان
شاء الله) هاتنه‌دی نه‌و تاوته‌ی په‌یوه‌ست نه‌کرد به‌ویستی خوداوه، بۆیه‌ له‌و
هفتا خیزانه‌ی ته‌ن‌ها یه‌ک‌تیکیان حامیله‌ بوو، نه‌ویش له‌ته‌ منداڵیکي به‌ره‌مه‌
هیناو که‌م نه‌ندام بوو، نه‌گهر بیگوتایه‌ ئینشانه‌للا، هفتا کوپیان ده‌بونو له
ریگه‌ی خودادا جیهادیان ده‌کرد.

ریوایه‌ته‌که‌ هه‌دی‌شی نه‌بوهوره‌یره‌یه‌و تیمامی بوخاری له‌سه‌حیه‌که‌ی‌دا
به‌مه‌رفوعی ریوایه‌تی کردوه ده‌قه‌که‌ی به‌م جوهریه‌ (قال سليمان: لأطوفن
الليلة على سبعين امرأة. كل واحدة تأتي بفساس يجاهد في سبيل الله، ولم يقل
ان شاء الله. فطاف عليهن فلم يحمل الا امرأة واحدة جاءت بشق رجل، والذي

(۱) تفسیری مه‌راغی ج ۲۲ ل ۱۲۰

نفسی بیده، لو قال ان شاء الله لجاهد في سبيل الله فرسانا أجمعون) به گویره ی
 ثم ريوایه ته ده گونجی مدهست به ﴿جسدا﴾ نهو له ته ئاده میزاده بی، مانای
 ﴿ثم أناب﴾ واته: پاشان تۆبه ی کردو بۆ لای خودا گه‌رایه‌وه، چونکه بۆ
 پیاوچاگان که مترین هه‌له به تاوان حسیب ده‌کرئ، ده‌گوترئ (حسنات الابرار
 سینات المقربین) تۆبه و گه‌رانه‌وه کهشی بهم جوړه بوو: ﴿قال: رب اغفر لي﴾
 وتی: خودایه خۆشبه لهو تاوانانده ی که به هۆیانده به تاقیت کردمه‌وه، نه‌مه
 نیشانه ی هه‌ساسی و وریاییه: که به که مترین تاوانی خۆیان ده‌زانن و له‌گه‌ل
 پیشیان زانی خیرا بۆ لای خودا ده‌گه‌رینه‌وه و تۆبه و ئیستیفار ده‌کن، ویده‌چی
 تاوانی هه‌زره‌تی سوله‌یان نه‌وه بوو له جیاتی باشر باشی کردبی!!

ویده‌چی تۆبه کردنه‌کی هه‌زره‌تی سوله‌یان له روانگه ی (هضم النفس) هوه
 بی، چونکه هه‌میشه پیغه‌مبه‌ران له مه‌قامی (هضم النفس) دان، تا زیاتر
 خودا په‌رستی بکن، پتر خۆیان به که مه‌ترخه‌م ده‌زانن. نه‌ی نه‌وه نیه ئیمامی
 بوخاری فرموده‌یه‌کی له نه‌بوهوره‌یره ریا به‌ت کردوه ده‌لئ: پیغه‌مبه‌ر (ﷺ)
 فه‌مووی: (والله اني لأستغفر الله و اتوب اليه في اليوم اكثر من سبعين مرة) جا:
 که پیغه‌مبه‌ری ئیسلام "سهرداریی پیغه‌مبه‌ران له رۆژێکدا زیاد له هه‌فتا جار
 تۆبه و ئیستیفار بکا، دیاره ده‌بی پیغه‌مبه‌رانیی تریش وه‌ه‌ابن.

﴿قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِنْ بَعْدِي إِنَّكَ أَلْتِ
 الْوَهَّابُ﴾ مۆلک و سه‌لته‌نه‌تیکم پی به‌خشه له دوا خۆم نمونه ی نه‌درئ
 به‌که‌س، دلنایام خودایه: که زاتی پاکت زۆر به‌خشنده‌یین و به‌خشایشی گه‌وره و
 به‌نرخت هه‌یه.

زومه‌خشهری له پاساوی نه‌م داوا یه‌ی هه‌زره‌تی سوله‌یان دا ده‌لئ:
 هه‌زره‌تی سوله‌یان له خانه‌واده ی پاشایه‌تی و پیغه‌مبه‌ریتیدا په‌روه‌رده بووه و
 به میرات نه‌و دوو به‌هرانه‌ی بۆ مابونه‌وه، ویستی داوا له خودا بکا

موعجیزه یه کی پی ببه خشی، موعجیزه کهش لهو شتانه بی: که شهو پیی
 ناشنایه و لهو بابته دا بگاته نه ندازه ی تی عجازو خاریقولعاده بی، بو شهو ی
 بیته به لگه له سهو پیغه مبه رایه تیو هیچ بیانویهک بو نه وانه نه هیلیته وه که
 بو سه ریان نیرداوه. ^(۱) پهروه ردگار دوعاکه ی قبول کردو پینج نیعمه تی پی به خشین:

۱. ﴿فَسَخَّرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهِ رُخَاءً حَيْثُ أَصَابَ﴾ (با) مان بو
 کهوی کرد، وامن لی کرد به ویستی شهو بچولیتته وه، بو کوئی بویستایه
 ده یفراندو زیانی پی ده گه یاند، خیراینو له سه ره خوئی، توندیو خاوی، به
 هیزیو بی هیزی، بو کوئی بچیو که ی هه لکاو گه لی لایه نی تر له م بابته تانه،
 هه مووی به ویستی شهو نه نجام ده درا شهو چونی ده ویست ناوا هه لکاو که وتی
 ده کرد، بیویستایه به هیدی ده پویی^ط آبه تیژی! بویه لی ره دا ده فره موئ: ﴿رُخَاءً
 حَيْثُ أَصَابَ﴾ له نایه تیکی تر دا ده فره موئ: ﴿وَلَسْلَيْمَانَ الرِّيحَ عَاصِفَةً
 تَجْرِي بِأَمْرِهِ﴾ (الانبیاء: ۸۱).

۲. ﴿وَالشَّيَاطِينَ كُلَّ بَنَّاءٍ وَغَوَّاصٍ﴾ ههروه ها که ویان کرد بو هه موو
 جو ره شعیاتینییه کان، هه یانبوو بینا کاریان بو ده کردو قه صرو باله خانه یان بو
 راده به ستن، هه یانبوو به فره مانی شهو ده چوونه قولایی ده ریاکانه وه، دوو
 مه رجانو یاقوتو لوتلویان بو ده رده هینان مه به ستی تریان بو نه نجام ده دا.

۳. ﴿وَأَخْرَيْنَ مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ﴾ هیندیکی تریان توک له مل هاتبوونه
 به رفه رمانی، یان هه ندیکی تر له شعیاتینییه سه ره ره قو یاخی بووه کائمان بو
 ژیربار کردبوون، له تو له ی سه ریچی کردنیان دا خستبو نیه ناو کووتو زنجیره وه،
 به ریز پیته وندی کردبوونو سزای ده دان.

(۱) تفسیری که شفاف ج ۳/ ۱۵

۴. ﴿هَذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾ نه‌مه عه‌تاو به‌خششی
 ئیمه‌یه پیمان به‌خششیوی "مولک و سه‌لته‌ت، سه‌روه‌ت و سامانی زۆرو
 زه‌بنده، بالاده‌ستی به‌سه‌ر باو شه‌یاتین‌دا، نه‌مانه هه‌موو نیعمه‌تی خودانو
 پی‌ی به‌خششیوی، ساتۆ یان چاکه‌یان پی‌ی بکه‌و لی‌یان به‌خشه، یان رای بگره‌.

۵. ﴿وَإِنْ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفَىٰ وَحُسْنُ مَآبٍ﴾ یی‌گومان هه‌یه بو سوله‌یان له
 قیامت دا ریزو ته‌قدیرو پله‌و پایه‌ی نزکی لی‌مان، شوین حه‌وانه‌وه‌ی باشی پی‌ی
 ده‌به‌خشین له به‌هه‌شتی رازوه‌دا. سوله‌یان له روژی قیامت به‌شو باری باشی
 پی‌ی ده‌دریو له پی‌ی به‌خته‌وه‌رانو خودا پیداه‌وه‌.

چیرۆکی هه‌زه‌تی نه‌ییوب (عليه‌السلام)

وَأَذْكُرْ عَبْدَنَا أَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسْنِيَ الشَّيْطَانُ

بِنُصَبٍ وَعَذَابٍ ﴿٤١﴾ أَرْكُضْ بِرِجْلِكَ هَذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ ﴿٤٢﴾
 وَوَهَبْنَا لَهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَذِكْرَىٰ لِأُولِي الْأَلْبَابِ
 ﴿٤٣﴾ وَخُذْ بِيَدِكَ ضِغْثًا فَاضْرِبْ بِهِ وَلَا تَحْنُثْ إِنََّّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا
 نِعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿٤٤﴾

نه‌مه چیرۆکی سی‌یه‌می نه‌م سوره‌ته پیرۆزه‌یه، چیرۆکی پی‌غه‌مبه‌ری‌که
 خودا به جو‌ره‌ها ده‌ردو مه‌ینه‌تی به‌تاقی‌کرده‌وه‌و له بو‌ته‌ی‌دا، له تاقی‌که
 ده‌رچوو پله‌ی باشی به‌ده‌ست هی‌نا. هی‌نانی نه‌م چیرۆکه بو‌ په‌ند لێ وه‌رگرتن و

دلنه‌وایی کردنی پیغه‌مبه‌رو هاوه‌لانیه‌تی. بۆ نه‌وه‌یه ئاده‌میزادان هه‌لبنی له‌سه‌ر خۆگری و پشوو درێژی. مه‌به‌ستی نه‌وه‌یه بلێ: نه‌ی موخمه‌دا! له به‌رامبه‌ر نه‌فامیی گه‌له‌که‌ت‌دا پشوو درێژو خۆگریه، نه‌وه‌تا سوله‌یان وێپای نه‌و هه‌موو ده‌سه‌لات و سامانداریه‌ی که پێی درابوو سوپاسگوزارو بۆ خودا صولحاو بوو، نه‌یبویش سه‌رباری نه‌و هه‌موو ده‌ردو مه‌ینه‌تی‌یه‌ی به‌ سه‌ری‌دا هات هه‌ر به‌ سه‌برو خۆپاگر بوو، که‌وابێ بزانه: که دونیا ده‌وران ده‌ورانه، رۆژی خۆشه‌و رۆژی ناخۆشه، ده‌می له‌ش‌ساغی و چه‌لی نه‌خۆشی، به‌ له‌ش‌ساغی و هه‌بووی بوغپا مه‌به‌و به‌ ده‌ردو مه‌ینه‌ت ناھومێد مه‌به‌!

ده‌فه‌رموی: ﴿وَادْكُرْ عَبْدًا أَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الشَّيْطَانُ بِنُصْبٍ وَعَذَابٍ﴾ نه‌ی پیغه‌مبه‌را! چیرۆکی ئه‌یوب: که له‌ به‌نده راستاله‌کانی ئیمه‌یه بۆ گه‌له‌که‌ت بگێڕه‌وه، باسی نه‌و ده‌ردو مه‌ینه‌تی‌یانه بکه که تووشی نه‌و پیغه‌مبه‌ره بوون، له‌و کاته‌دا: که سه‌کالای بۆ په‌روه‌ردگاری خۆی هی‌نا به‌وه: که تووشی ده‌ردو مه‌ینه‌تی هاتوه، شه‌یتان تووشی ئازارو له‌ش به‌ باری کردوه، له‌به‌ر نه‌ده‌ب له‌گه‌ڵ خودادا ده‌رده‌داریه‌که‌ی پال شه‌یتان دا، نه‌گینا هه‌موو شتێک به‌ ویستی خودا دێته دی.

پێویسته نه‌وه‌ش دووباره بکه‌ینه‌وه: که نه‌خۆشی‌یه‌که‌ی هه‌زه‌رتی ئه‌یوب نه‌خۆشی‌یه‌ک نه‌بوو خه‌لکی قیزی لی بکه‌نه‌وه، چونکه نابێ پیغه‌مبه‌ران تووشی نه‌خۆشی قیزه‌ون و بێزلیکراو بن. نه‌و ریوایه‌تانه‌ی که نه‌خۆشی گولی و قیزلیکراو پال هه‌زه‌رتی ئه‌یوب ده‌ده‌ن یان ده‌بی ته‌ئویل بکړن، یان به‌ زه‌عیفو ئیسرائیلیات دابنرێن.

نه‌وه‌ی پێویسته پڕوامان پێی هه‌بی، نه‌وه‌یه هه‌زه‌رتی ئه‌یوب به‌نده‌یه‌کی خودا په‌رست و دلسۆز بوو له‌ خودا په‌رسی‌دا، خودا به‌ تاقیکرده‌وه‌و له‌ بۆته ده‌رچوو، نه‌و به‌لاو ناخۆشی‌یانه‌ی هه‌زه‌رتی ئه‌یوبی پێی له‌ بۆته درا مالو

سامان و مندان و جهسته ی خویشی گرتوه، مال و سامانی فسه و تا، مندانای
مردن و بۆ خویشی تووشی نه خویشی بوو، به لام سه ریاری نه و هه موو دهر دو
مهینه تییه په یوه ندی له گه ل خودا نه پچری و بهرده وام دلی به خودا وه په یوه ست بوو.

رازی بوو به و به شه ی خودا بۆی دانا بوو، که میك نه بی له خزم و
دۆسته کانی که سی تری له گه ل نه ما بوو، هه موویان لئی دوور که وتبونه وه،
شهیتان دهنه دهنه ی نه وانیشی ده دا که لئی دوور که ونه وه وازی لی بینن،
یه کیك له وانیه ی به دلسۆزی له گه لیا مابوو، هه میشه خزمه تی ده کرد
خیزانه که ی بوو، شهیتان ده چوه بن کلیشه یانه وه و پئی ده گوتن: نه گهر خودا
نه ییوبی خوش بو یستایه تووشی نه م دهر دو به لایانه ی نه ده کرد، نه وانیش نه م
وه سوه سه و ختوکه یه یان بۆ نه ییوب ده گپرایه وه، هه زره تی نه ییوب به مه ونده ی
تر نازارو نه خویشی زیادیی ده کرد.

جاریك خیزانه که ی له م باره وه شتیکی درکاند، هه زره تی نه ییوب سویندی
خوارد نه گهر خودا شیفای بدا ده بی قولی شوپکه داری لی بدا، هه ندی ده لئین:
ژماره ی داره کانیشی دیاری کردو وتی: ده بی سه د دارت لی بده م: که دهر دو
مهینه تی گه یشته نه و ناسته ده ستی سکالای بۆ لای خودا بهرز کرده وه،
شکوای خۆی له ختوکه ی شهیتان و ده ست تیوه ردانی له دل و دهر وونی
دلسۆزه کانی کرد، نه وه بوو فهرمووی: ﴿أَلَيْسَ الْمَسْنَى الشَّيْطَانُ بُنْصَبٍ
وَعَذَابٍ﴾ ئیتر خودا به هانایه وه هات و دهر دو نه خویشی له سه ر لابر د فهرمانی
پئی کرد و پئی فهرموو: ﴿ارْكُضْ بِرِجْلِكَ هَذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ﴾ قاچت
بکوته به زه وی دا، ناویك هه لسه ده قولی نه و ناوه به که لکی خۆ پئی شوژدن دئو
ساردو شیرینی شه بۆ لیخوارد نه وه ده بی. پئی کوتا به زه مینا، ناو هه لقولا
خۆی پئی ششت نه خویشی پیستی نه ماو لئی خوارد وه نه خویشی ناو هه ناوی
نه ماو جهسته ی ساغو پته و بووه وه.

﴿وَوَهَبْنَا لَهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَذِكْرَىٰ لَأُولِي الْأَلْبَابِ﴾ مالو مندالمان پی دایه وه دوو چەندانە شمان بۆ زیاد کرد. جا بیان پەرورەدگار مردووەکانی بۆ زیندوکردنە وه (بۆ خودا کاری ئاوەها ئاسانە) بیان خودا مالو خیزانی پەرتەوازه بووی بۆ گرد کردە وه وه چهو نەوێ زۆریان لی کەوتە وه تا وایان لی هات دوچەندانە ی پیشوویان لی هاتە وه. ئەمە رەحمەت و فەضلی خودا بوو بۆ ئەیبوب و پەندو ئامۆژگاری یە بۆ هەرکەسێک خواوەنی عەقڵی ساغ و سەلیم بێ، خواوەنی پروای پتەو بێ بە وه: کە سەرەنجامی صەبرو خۆگری بە مراز گەیشتن و سەرکەوتنە، ئاماژە یە بە وه: کە رەحمەتی خودا لە چاکەکاران و خواوەن صەبران نزیکە و دوا ی تەنگانە فەرەحییە.

ئەجار پەرورەدگار شیوە ی رزگار بوون لەو سۆیندە ی: کە لە خیزانە کە ی خوارد نیشانی دەدا و دەفەرموی: ﴿وَخُذْ بِيَدِكَ ضِغْثًا فَاضْرِبْ بِهِ وَلَا تَحْنُثْ﴾ گورزە یەك شوپکە دار بگرە دەست بیماڵە بە خیزانە کەت دا، کە لە وه پیش سۆیندت لی خوارد بوو هەر لە نەخۆشی یە کەت چاک بویە وه سەد داری لی بدە ی، با سۆیندە کەت لی نە کەوێ، ﴿إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِّعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ﴾ نێمە ئەومان بە پیاویکی خواوەن صەبرو حەوسەلە هاتە بەرچاو، بەندە یە کێ چاک بوو، بە راستی تۆ یە کارو خودا پەرست بوو. هەمیشە خودای لە بیر بوو، لی دەپارایە وه، داوای لیخۆشبوونی لی دە کرد، چەندێک عیباده تی بکردایە هیشتا خۆ ی بە کەمتەرخەم دەزانی، لە پاداشی ئەو خۆگری و پشوو درێژی یە ی، ناخۆشیمان لە سەر لا برد، لە تەنگانە رزگارمان کردو خستمانە فەرەحی. ریاوەت کراوە حەزەرە تی ئەیبوب هەرکاتێ بە لایەك روی تی دە کرد دە یگوت "خودایە ئەتۆ بە خشیوتە و ئەتۆش بردتە وه.

هروه‌ها ریوایه‌ت کراوه: که هزه‌تی نه‌ییوب له پارانه‌وه‌کانی. دا ده‌یگوت: په‌روه‌دگارم! تو زانیوته‌و ده‌زانی: دلو زوبانم یه‌که‌و چی به زوبان ده‌یلتیم له دل‌یشم‌دا هروه‌هایه، هه‌رگیز مال‌و منداڵ له تو‌ی بی‌تاگا نه‌کردوم. له‌گه‌ل هه‌تیودا نه‌بووبی نا‌م نه‌خواردوه، برسیم له‌گه‌ل بووبی تیرم نه‌خواردوه، بی به‌رگ و هه‌ژارم بن‌یسی پۆشاک‌ی ته‌واوم له‌به‌ر خۆم‌دا نه‌هیشتوه.

چیرۆکی هزه‌تی نبیره‌هیم و نه‌وه‌کانی

وَأَذْكُرْ عَبْدَنَا إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ

أُولَى الْأَيْدَى وَالْأَبْصَارِ ﴿٤٥﴾ إِنَّا أَخْلَصْنَاهُمْ بِخَالِصَةٍ ذِكْرَى

الدَّارِ ﴿٤٦﴾ وَإِنَّهُمْ عِنْدَنَا لَمِنَ الْمُصْطَفَيْنَ الْأَخْيَارِ ﴿٤٧﴾ وَأَذْكُرْ

إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَذَا الْكِفْلِ وَكُلٌّ مِنَ الْأَخْيَارِ ﴿٤٨﴾ هَذَا ذِكْرٌ

وَإِنَّ لِلْمُتَّقِينَ لَحُسْنَ مَآبٍ ﴿٤٩﴾ جَنَّاتٍ عَدْنٍ مِّنْ مَّفْتَحَةٍ هُمُ الْأَبْوَابُ

﴿٥٠﴾ مُتَكِينِينَ فِيهَا يَدْعُونَ فِيهَا بِفَلَاحَةٍ كَثِيرَةٍ وَشَرَابٍ ﴿٥١﴾

﴿٥٠﴾ مُتَكِينِينَ فِيهَا يَدْعُونَ فِيهَا بِفَلَاحَةٍ كَثِيرَةٍ وَشَرَابٍ ﴿٥١﴾

﴿٥٢﴾ هَذَا مَا تُوعَدُونَ لِيَوْمِ

الْحِسَابِ ﴿٥٣﴾ إِنَّ هَذَا لَرِزْقُنَا مَا لَهُ مِنْ نَفَادٍ ﴿٥٤﴾

لهم کۆمه له نایه ته دا په روه ردگار چیرۆکی کۆمه لیک له پیغه مبه ران ده گێریته وه، چیرۆکی هه زه ته ئیبراهیم و کوړو نه وه کانی راده نوینی، بۆ نه وه ی خودا په رستان په ندو نامۆزگاریان لی وه رگرن، لیانه وه فیتری خودا په رستی و خۆراگری بن نه مجار پشوو درێژی بن، خوو ره وشتی نه وان بگرن، بگهن به و نازو نیعمه ته ی خودا بۆ نه وان و غوونه ی نه وان ی داناهه. ده فهرموی: ﴿وَإِذْ كُنَّا عَبْدًا لِّإِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ أُولِي الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ﴾ نه ی پیغه مبه ر باسی کرداری چاک و هه لۆیستی جواغیرانه و خۆگری و پشوو درێژی به نده راستاله کانی ئیمه بکه، باسی هه لۆیستی ئیبراهیم بکه کاتی خستیانه ناو ئاگره وه، سه برو پشوو درێژی ئیسحاق باس بکه له و کاته دا بانگه وازی نه ته وه ی ئیسرائیلی کرد بۆ خودا په رستی و به ندایه ته ی کردن، هه روه ها به سه برو نارامی هه زه ته ی یه عقوب بگێره و له و ده مه ی دا یوسفی کوړی لی گوم بوو چاوه کانی کۆره بوون.

هه موویان خواوه نی هیزو توانا بوون له خودا په رستی و ژیری دا خوویان به خودا په رستی گرتبوو، ئیمه یش هیزو توانای پترمان پێدان بۆ کردنی کرداری باش و زانیاری و تیگه یشتن و نیشاتمان پێبه خشین بۆ سه رکه وتن له کاره کانیان دا. ﴿إِنَّا أَخْلَصْنَاهُمْ بِخَالِصَةٍ ذِكْرَى الدَّارِ﴾ ئیمه نه وانمان تایبه ته ند کردبوو به ره و شتیکی به رز: که بریتی بوو له کارکردن بۆ قیامه ت و پا به ندبوون به فهرمان و جله و گیری به کافان، هه موو کاتی قیامه تیان له بیر بوو، به ته واوی ئیمانیان پتی هه بوو. ﴿وَإِنَّهُمْ عِنْدَنَا لَمِنَ الْمُصْطَفَيْنَ الْأَخْيَارِ﴾ بیگومان نه وانه له لای ئیمه له هه لبژارده کانی ره گه زو نه ته وه ی خۆیان، خوویان به کرده وه ی خیر ئامیژه وه گرتوه، هه رگیز رو ناکه نه زیانه خرۆیی و دلو ده روونیان کینه و رقو هه سه دی تێدانیه و تاوان و خراپه ناکه ن، نه وان چاک و هه لبژارده و په سندن، ره زامه ندیی ئیمه یان به ده ست هیناوه ..

﴿وَاذْكُرْ إِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ وَذَا الْكِفْلِ وَكُلٌّ مِنَ الْأَخْيَارِ﴾ ههروه‌ها صه‌برو خۆپراگری ئیسماعیل و ته‌لبه‌سه‌ع‌و‌ذو لکیفلیشت له‌بیر نه‌چی، هه‌لۆیست و ئاکارو ره‌فتاره جوانه‌کانیان باس بکه، ته‌وانه هه‌موویان له پیاوچا‌کانن و هه‌لپ‌وارده‌ی ئیمه‌ بوون بۆ پیغه‌مبه‌رایه‌تی.

﴿هَذَا ذِكْرٌ﴾ ئهم نایه‌تانه‌ی قورئان که باسی جوا‌غی‌ری و چاکه‌خوازی ته‌وان ده‌کا، په‌ند و نامۆزگاری و یادخه‌ره‌ویه بۆ که‌سانێک بیان‌ده‌وی‌س‌چاو له‌و زاتانه بکه‌ن، به‌ نه‌خلاق و ئاکاری ته‌وان خۆیان ئارایش بده‌ن ﴿وَإِنَّ لِلْمُتَّقِينَ لَحُسْنَ مَآبٍ﴾ بێگومان هه‌یه بۆ ته‌قواکاران جێگای هه‌وانه‌وه‌ی باش و رازاوه: که له قیامه‌ت دا بۆی ده‌چن که ته‌ویش به‌هه‌شتی رازاوه و پر نازو نیعمه‌ته، له هه‌موو نیعمه‌ته‌کانی قیامه‌تیش خۆشتر ره‌زامه‌ندیی خودایه بۆیان.

ئه‌جار باسی خۆشی و رازاوه‌یی به‌هه‌شت ده‌کا و ده‌فه‌رموی: ﴿جَنَّاتٍ عَذْنٍ مُّفْتَحَةٍ لَهُمْ الْأَبْوَابُ﴾ ته‌و شوێن هه‌وانه‌وه په‌سنده‌ی بۆی ده‌گه‌رپه‌نه‌وه بریتییه له‌ چهند باغ و باغاتێک که هه‌رگیز نه‌مانی به‌سه‌ردا نایه. بۆیان حازرو ئاماده‌کراوه ده‌رگا‌کانی کراوه‌ن و هه‌ر له‌گه‌ڵ ده‌گه‌نه‌ لای ده‌رگا‌کانی ده‌خه‌رتنه سه‌ر پشت بۆیان، فریشه‌ بۆیان ده‌که‌نه‌وه و به‌خێره‌اتنیان ده‌که‌ن و به‌ رێزو حورمه‌ته‌وه پێشوازیان لێ ده‌که‌ن. هه‌رچی ده‌بینن دله‌خۆشکه‌رو فه‌رح به‌خشه. ﴿مُتَّكِنِينَ فِيهَا﴾ ده‌یان‌بینی پالیا‌ن لێ‌داوه‌ته‌وه له‌سه‌ر کورسی و قه‌نه‌فه، ﴿يَدْعُونَ فِيهَا بِفَاكِهَةٍ كَثِيرَةٍ وَشَرَّابٍ﴾ هه‌ر شتیکی خۆشو به‌تام بێ‌داوای ده‌که‌ن و لایان ئاماده‌یه میوه‌ بێ‌یان شله‌مه‌نی خواردنه‌وه بێ. هه‌تا داوا بکه‌ن بۆیان دێ و پرانه‌وه‌ی نیه. ﴿وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ الطُّرُفِ أَثْرَابٍ﴾ چهند هاوسه‌ری وایان هه‌یه: که جگه‌ له‌ می‌ردی خۆیان سه‌یری که‌سی تر ناکه‌ن، هه‌موویان هاوته‌مه‌ن و جوان و روح شیرین و شو‌خ‌وشه‌نگن، یه‌کتریان

خوش دهوی. ﴿هَذَا مَا تُوعَدُونَ لِيَوْمِ الْحِسَابِ﴾ نهم به‌هسته رازوه بهو
 هممو نازو نیعمه‌تانه‌ی تن‌یدانو باسکران، نمو به‌هسته‌یه: که خودا واده‌ی به
 بنده ته‌قواکاره‌کانی خوی داوه پیتیان به‌خشی. پاداشتی که زیده و پاسای
 هیه به‌سر کرده و کانپیان دا خودا بوی دیاری کردن له روزی قیامت دا
 پئی به‌هره‌مند بن، ﴿إِنَّ هَذَا لَرِزْقُنَا مَا لَهُ مِنْ نَفَادٍ﴾ بیگومان نه‌مه رزقو
 روزی نیمه‌یه و هرگیز نابریته‌وه و شکایی نایه. وه‌کوو له چند شوتنی تردا
 مانای نهم نایه‌ته جه‌خت ده‌کاته‌وه ده‌فرموی: ﴿أَكُلْهَا دَائِمٌ وَظِلُّهَا تِلْكَ عُقْبَى
 الَّذِينَ اتَّقَوْا وَعُقْبَى الْكَافِرِينَ النَّارُ﴾ (الرعد: ۳۵). یان ﴿مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ
 اللَّهِ بَاقٍ﴾ (النمل: ۹۶). ﴿عَطَاءٌ غَيْرُ مَجْذُوذٍ﴾ (مرد: ۱۰۸). ﴿لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ
 مَمْنُونٍ﴾ (الانشاق: ۲۵).

سزای ملهورانی بوغراو به‌د به‌خت

هَذَا وَابَتْ

لِلطَّغِينِ لَشَرٍّ مَثَابٍ ﴿٥٥﴾ جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا فَيَنْسَوْنَ الْمِهَادُ ﴿٥٦﴾ هَذَا

فَلْيَذُوقُوهُ حَمِيمٌ وَغَسَّاقٌ ﴿٥٧﴾ وَآخِرُ مِنْ شَكْلِهِ أَزْوَاجٌ ﴿٥٨﴾

هَذَا فَوْجٌ مُقْتَحِمٌ مَعَكُمْ لَا مَرْحَبًا بِهِمْ إِنَّهُمْ صَالُوا النَّارِ ﴿٥٩﴾

قَالُوا بَلْ أَنْتُمْ لَا مَرْحَبًا بِكُمْ أَنْتُمْ قَدْ مَتَمُّوهُ لَنَا فَيَنْسَوْنَ الْقَرَارُ ﴿٦٠﴾

قَالُوا رَبَّنَا مَنْ قَدَّمَ لَنَا هَذَا فَزِدْهُ عَذَابًا ضِعْفًا فِي النَّارِ ﴿٦١﴾

وَقَالُوا مَا لَنَا لَا نَرَىٰ رِجَالًا كُنَّا نَعُدُّهُمْ مِنَ الْأَشْرَارِ ﴿٦٢﴾ أَتَّخَذْنَاهُمْ
 سِخْرِيًّا أَمْ زَاغَتْ عَنْهُمْ الْأَبْصَارُ ﴿٦٣﴾ إِنَّ ذَلِكَ لَحَقٌّ تَخَاصُّمُ أَهْلِ
 النَّارِ ﴿٦٤﴾

له‌وه پیش باسی پاداش و سدره‌نجامی حالی خودا پەرستانی‌کرد، نه‌جار دیتته سدر
 باسکردنی سزای سه‌ختی مله‌وپان و حال و سدره‌نجامی به‌دبه‌ختانی دونیا و
 قیامت، ده‌فرموی: ﴿هَذَا وَإِنَّ لِلطَّاغِينَ لَشَرًّا مَّآبٍ﴾ نه‌مه ناوایه به‌و جورهی گوترا،
 نه‌وهی ناماژهی بۆ کرا پاداشی خاوه‌ن باوه‌پان و ته‌قواکارانه، بیتگومان هه‌یه بۆ نه‌و
 که‌سانه‌ش: که کافرو مله‌وپرو بوغران شوینی زۆر خراپ، ﴿جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا فَبِئْسَ الْمِهَادُ﴾
 نه‌وانه ده‌چنه ناو دۆزه‌خه‌وه، له هه‌موو لایه‌که‌وه گرو هالاوی هه‌لیان
 ده‌قرچینی. به راستی خراپ جینگه‌یه که بۆ خۆیانیا‌ن خو‌ش کرده‌وه، خراپ
 لانه‌یه که ده‌چنه ناوی. ﴿هَذَا فَلْيَذُقُوهُ حَمِيمٌ وَغَسَّاقٌ﴾ نه‌وه ناوی کولاتووه.
 بابیچیژن، یان نه‌وه عه‌زاب و سزای کرده‌وه‌کانیا‌نه با بیچیژن، ﴿حَمِيمٌ﴾
 ناویکی زۆر گه‌رم و کولاتووه پیست هه‌لده‌قرچینی، ﴿غَسَّاقٌ﴾ ناوی زۆر ساردی
 وه‌ها له‌به‌ر ساردیی به که‌لکی خواردنه‌وه نایه. یان نه‌و کیم و زوخواه‌یه: که له
 جه‌سته‌ی دۆزه‌خییه‌کان دیتته ده‌ری، ﴿وَأَخْرَجُوا مِنْ شَكْلِهِ أَزْوَاجًا﴾ جوره‌ها سزای
 تریشیان بۆ ناماده کراوه، نه‌م ته‌رزه جه‌زبه‌بانه له سزای هه‌میم و غه‌ساق به
 نازارتن وه‌کوو زه‌قوم و صوعود و سه‌موم و زه‌مه‌هریر، پۆی سزا ده‌درین.

هه‌ر که تاقمیک له تاوانباران ده‌خرینه ناو دۆزه‌خه‌وه، کو‌مه‌له‌که‌ی پیش
 نه‌وان پێیان ده‌لێن: ﴿هَذَا فَوْجٌ مُّقْتَحِمٌ مَّعَكُمْ لَا مَرْحَبًا بِهِمْ إِنَّهُمْ صَالُوا النَّارِ﴾
 نه‌مه پێرتیکی تری زۆرن و فریشته کاربه‌ده‌سته‌کانی دۆزه‌خ هینایانن، به‌خیرو

سلامت نهیەن، به ملی شکاو پینه ناو، ئەوانیش وه کوو ئیمه دۆزه خین و ده خرینه ناوی، ریسوایی و بۆرزی بۆ خۆیان. ئەمه قسهی سهرانی کو فرو نیلحاده ئاراسته‌ی شوینکه وتوانیان ده‌که‌ن، به‌و شیوه‌ دژایه‌تی رقو کینه ده‌که‌وێته ناو دۆزه‌خیه‌ کانه‌وه، ئەو خۆشه‌ویستی‌یه‌ی له‌ دنیادا له‌ ناویان دا باو بوو ده‌بیته‌ دوزمنایه‌تی..

ئەجار شوینکه‌وتوو مسکین و هه‌زاره‌کان وه‌لامیان ده‌ده‌نه‌وه ده‌لێن: ﴿قَالُوا بَلْ أَنتُمْ لَا مَرْحَبًا بِكُمْ أَأَنْتُمْ قَدْ مَتَمُّوهُ لَنَا فَبِئْسَ الْقَرَارُ﴾ به‌لکوو ئیوه به‌خیر نه‌یه‌ن و ئیوه روتان ره‌شو ریسوا بن، ئیوه شیوترن به‌م سزایه له‌ ئیمه، ئیوه ئیمه‌تان گومرا کردوه، کێشتان کردین بۆ ئەم عه‌زابه.

به‌ پاستی دۆزه‌خ شوین هه‌وانه‌وه‌یه‌کی خراپ و ناپه‌سه‌نده ، نمونه‌ی ئەم نایه‌ته نایه‌تیکی تره: که ده‌فه‌رموی: ﴿كُلَّمَا دَخَلْتَ أُمَّةً لَعَنْتُ أَخْتَهَا﴾ (الاعراف: ۳۸).

ئەجار شوینکه‌وتوه‌کان درێژه به‌ قسه‌کانیان ده‌ده‌ن و ﴿قَالُوا: رَبَّنَا مَنْ قَدَّمَ لَنَا هَذَا فَرَدُّهُ عَذَابًا ضِعْفًا فِي النَّارِ﴾ ده‌لێن:خودایه ئەوانه‌ی ئیمه‌یان تووشی ئەم سزایه کرد، سزایان بۆ دو چه‌ندانه بکه‌ره‌وه، به‌شیك له‌به‌ر ئەوه کافر بون و به‌شیکیش له‌به‌ر ئەوه ئیمه‌یان گومرا کرد.

وه‌کوو له‌ نایه‌تیکی تردا ده‌فه‌رموی: ﴿رَبَّنَا هَؤُلَاءِ أَضَلُّونَا، فَآتِهِمْ عَذَابًا ضِعْفًا مِنَ النَّارِ قَالَ لِكُلِّ ضِعْفًا وَلَكِنْ لَا تَعْلَمُونَ﴾ (الاعراف: ۳۸-۳۹) یان ده‌فه‌رموی: ﴿وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلًا رَبَّنَا آتِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَلَّاهُمْ لَعْنًا كَبِيرًا﴾ (الاحزاب: ۶۷-۶۸).

له‌ فه‌رموده‌ی سه‌حیحی پیغه‌مبه‌ردا (ﷺ) هاتوه فه‌رموویه‌تی: ﴿من سن سنة سيئة فعلیه وزرها و وزر من عمل بها﴾ رواه مسلم عن جریر بن عبدالله.

﴿وَقَالُوا: مَا لَنَا لَا نَرَى رِجَالًا كُنَّا نَعُدُّهُمْ مِنَ الْأَشْرَارِ﴾ موشریکه کان هندیکیان به هندیکیان ده لیتن: نه وه چیه، بو که سانیک له ناو دۆزه خ دا نابینن که له دنیادا به گومراو سر لئیشیواومان ده زانین؟ خو ئیمه پیمان وابوو نه وانه به دبهخت و چاره رهشنو همرگیز خیریان نایه ته ری؟!

﴿أَتَخَذْنَا هُمْ سِخْرِيًا أَمْ زَاغَتْ عَنْهُمْ الْأَبْصَارُ﴾ نایا له بهر نه وه یه ئیمه له دنیادا گالته مان پنده کردنو به هیچمان ده زانین. به لام له راستی دا نه وان ناده میزادی رتزدار بوونو ئیمه به ههله چوین نه وان نه هاتوونه ناو دۆزه خه وه « یان نه وان ئیستا لیل ئیمه نو به لام شوینه کانیان نازانینو بهرچاومان ناکه ون؟ یان هویه کی تر هیه به بو نه بینینیان؟ حه سنی به صری ده فهرموی: راسته نه و ملهوپانه له دنیادا نه و موسولمانه ههزارانه یان کردبوه جیگه ی پیکه نینو گالته پی کردن، له قیامه تیش دا بهرچاویان ناکه ون چونکه نه وان له به ههشت دا ده یگوزهریننو ملهوپان له ناو ناگری دۆزه خ دا ده تلینه وه .

نه مه له راستی دا گلهی له خۆکردنه ، په شیمان بوونه وه یه، له ههلوستی ناپه سه ندی خۆیان که له دنیادا گالته یان به و کۆمه له کردوه به لام تازه په شیمانی چ سود؟

نه مجار په روهر دگار جهخت له سر نه و کیشه و ده مه ده مییه ده کاته وه و ده فهرموی: ﴿إِنَّ ذَلِكَ لَحَقٌّ تَخَاصُمُ أَهْلِ النَّارِ﴾ بی گومان ئه وه ی بۆمان گپرا نه وه ده رباره ی گفتو گۆی موشریکه کان له ناو خۆیان دا شتیکی حقه و به لگه نه ویسته ده بی بیته جی ئانه وه یه کیشه و ده مه ده میی دۆزه خیه کان .

نه م داخو حه سره ته ش سزایه کی تره دیته بان سزاکانی تریان. نه مه رووده داو پتویسته تیمانان پتی هه بی..

بری به لگه له سهر راستی په یامی پیغه مبه‌ری نیسلام

قُلْ إِنَّمَا أَنَا مُنذِرٌ وَمَا مِّنْ إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٦٥﴾

رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ الْغَفُورُ ﴿٦٦﴾ قُلْ هُوَ نَبَأٌ

عَظِيمٌ ﴿٦٧﴾ أَنْتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ ﴿٦٨﴾ مَا كَانَ لِي مِنْ عِلْمٍ بِالْمَلَأِ الْأَعْلَى

إِذْ يَخْصِمُونَ ﴿٦٩﴾ إِنْ يُوحَىٰ إِلَىٰ إِلَّا أَنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٧٠﴾

نایه‌ته‌کان دوپا تکرندوهی مه‌فهومی سهره‌تای سوره‌ته‌کویه، له‌وئ
جه‌ختی له‌سهر په‌کتابه‌رستیو پیغه‌مبه‌رایه‌تی جه‌زهرتی موچه‌مه‌دو هاتنی
روژی قیامت کرده‌وه، ه‌روه‌ها ه‌ره‌شه‌یه له‌موشریکه‌کانو واده‌دانه به
موسولمانان. ده‌فهرموئ: ﴿قل: انما انا منذر﴾ نه‌ی پیغه‌مبه‌رلبه‌و موشریکانه
بلئ: من‌ته‌نها ترسینه‌ری نی‌وهم له‌سزای خودا، حال‌و وه‌زعو سهره‌نجامی
نه‌وانه‌تان بو‌دیاری ده‌کم: که‌نینکاری تا‌کو ته‌نهایی خوداو راستی
پیغه‌مبه‌رایه‌تیو هاتنی روژی قیامت ده‌کهن، ده‌تانترسیتم له‌سزایه‌کی
سه‌خت وه‌کوو نه‌و سزا سامناکانه‌ی که‌له‌پیشینه‌کافان پی‌له‌ناو برد.
ده‌تانترسیتم له‌سزای سامناکی دوزخ له‌قیامت‌دا.

﴿وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾ هیچ خودا نین شیاوی خودایه‌تی بن
جگه له‌خودای تا‌کو ته‌نها ویا‌لاده‌ستو خاوه‌ن توانا به‌سهر ه‌م‌وو شتی‌ک‌دا.

﴿رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ﴾ خودایه کی وه هایه
 خاوه نی ناسمانه کانو زهوی سو نه وهی تییان دایه له مه خلوقات، خودایه که
 هه لیسورینه رو بهر تیه بهری بوونه وهره، بالادهسته بهسهر هه موو شتیک دا، هیچ
 شتیک بهسهر نه ودا بالادسته نیه، هه رکاتی یاخی بووان سزا بدا کهس نیه
 بتوانی بهرگریان لی بکا. لیخوشبوونی زوره بو نه وانهی تویه له تاوان ده که نو
 روو ده که نه خوداپه رستیو پابه ندی فرمانو جلوه گیریه کانی خدا ده بن.

﴿قُلْ هُوَ نَبَأٌ عَظِيمٌ. أَنتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ﴾ نهی موحه مه دا به موشریکه کانی
 مه که وه هی تریش بلئی: پیم راگه یاندون: که من پیغه مبه رتانه و ترسینه رتانه،
 خدا تا که وته نهاو بی ها وه له، قورئان نامه ی خودایه به نیگا بو من ره وانه
 کراوه، هه والگه لیکی گرنکو بایه خدارن، که سیک زور گیلو نه قام نه بی رویان
 لی وه رنا گپ، نه م پدیامه ی من هیناومه نه گهر شوینی بکه ون له
 گومپاینیه وه رزگارتان ده کاو ده تاغاته سهر ریبازی سهر فزازی به خته وه ری،
 که چی نیه روی لی وه ده گپن، تی نافرکو ویری لی ناکه نه وه، پیویسته به
 خوتان دا بچنه وه واز له هه لویستی ناله باری خوتان بینن.

به لی پدیامی پیغه مبه ری نیسلام هه والیکه گرنکو بوو، ره وره وه ی
 میژووی گوپی، له میژووی ناده میزادا نه بیستراوه نه بینراوه هیچ شتیک به
 نه ندازه ی پدیامی نیسلام کاریگری هه بووی له سهر ناده میزادا، بیگومان
 پدیامی نیسلام جوړه به هاو قییه م ویریو چونو ته سه وراتی داهینا، چند
 یاساو قانونیکه له سهر زهوی چه سپاندو: که عه ره بی نه و سه رده مه به
 خه یالیش په بیان پی نه برده وه.

عده به کانی سهرده می پیغه مبهری نیسلام پیمان وابوو، مهوزوعه که بریتیه لهوه: که بۆچی موحه مدهی کوری عهبدوللا زنده له ههموان کراوته پیغه مبهری؟ بۆچی زنده له ههموو کس نیگای خودایی بۆ نهو نازل کراوه، نهوان موشکیله که یان لهم چوارچیتوه دا قهتیس کردبوو، بهلام قورئان لهم نایه تاندها سهرنجیان راده کیشی بۆ حقیقه تیک و تییان ده گهینهی که کار لهوه گهوره تره: که نهوان لیلی حالی بوون، ههواله که گرنگه موحه مدهی کوری عهبدوللا هه لگری نهو ههواله گرنگه یه راگهینه نهی نهو په یامه یه. خودا پیتی ده لئو ناگاداری ده کاو نهویش به نهو په ری دلسۆزی و لیها تووی یه وه بلاوی ده کاته وه ده یگهینه یی. خۆ نه گهر خودا پیتی نه لئو نهو هیچی لهو باره وه نه ده زانی.

﴿مَا كَانَ لِي مِنْ عِلْمٍ بِالْمَلَأِ الْأَعْلَىٰ إِذْ يَخْتَصِمُونَ﴾ پیمان بلی من پیش نهوهی نیگام بۆ بکری هیچ زانیاریه کم نه بوو ده ربارهی کیشه و بینو به ره ی عالیه می بالا له باره ی باوه ناده مهوه، نه گهر نیگا نه بوایه من له کوئ ده مزانی: که خودا ناده می دروست کرد فرمانی به فریشته کان کرد سوژدهی ریزو تهقدیری بۆ بهرن، ههموو سوژدهیان برد جگه له شهیتان نهو سه ریچی کردو سوژدهی بۆ نه برد، وتی: من لهو به ریز ترم، من له ناگر دروست کراوم نادهم له خاک.

﴿إِنْ يُوحَىٰ إِلَيَّ إِلَّا أَلَمَّا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ من نیگام بۆ نایه جگه لهوه: که من ترسینه ریکی ناشکرام بۆ نیوه، له سزای خودا ده تانترسیتم نه گهر سه ریچی په یامه کم بکهن، موژدهی به ههشتان پیتی ده دهم نه گهر شوینم بکهون. من نه نیردراوم ببه مله ورو بتان چهوسیتمه وه، نه من په یامی خۆمتان پیتی راده گهینه نمو هه نه وه ندهم له سهره، جا هه رکه سی شوینم بکهوئ به خه وهرو سهر فزازه، هه رکه سی روم لی وه رگیتری و پشتم تی بکا به ده بخت و مالتیرانه.

جبرؤکی نادهم (الطیلة)

إِذْ قَالَ رَبُّكَ

لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنِّیْ خَلَقْتُ بَشَرًا مِّنْ طِیْنٍ ﴿۷۱﴾ فَاِذَا سَوَّيْتُهُمْ وَنَفَخْتُ فِيْهِ
 مِنْ رُّوْحِیْ فَقَعُوْا لَیْسَ سٰجِدِیْنَ ﴿۷۲﴾ فَسَجَدَ الْمَلٰٓئِكَةُ كُلُّهُمْ
 اَجْمَعُوْنَ ﴿۷۳﴾ اِلَّا اِبْلِیْسَ اَسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكٰفِرِیْنَ ﴿۷۴﴾ قَالَ
 یٰۤاِبْلِیْسُ مَا مَنَعَكَ اَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِیْدَیْ اَسْتَكْبَرْتَ اَمْ كُنْتَ
 مِنَ الْعٰلِیْنَ ﴿۷۵﴾ قَالَ اَنَا خَيْرٌ مِّنْهُ خَلَقْتَنِیْ مِنْ نَّارٍ وَخَلَقْتَهُمْ مِنْ طِیْنٍ
 ﴿۷۶﴾ قَالَ فَاخْرِجْ مِنْهَا فَاِنَّكَ رَجِیْمٌ ﴿۷۷﴾ وَاِنَّ عَلَیْكَ لَعْنَتِیْ اِلَیَّ یَوْمٍ
 الدِّیْنِ ﴿۷۸﴾ قَالَ رَبِّ فَاَنْظِرْنِیْ اِلَیَّ یَوْمٍ یُّبْعَثُوْنَ ﴿۷۹﴾ قَالَ فَاِنَّكَ مِنَ
 الْمُنْظَرِیْنَ ﴿۸۰﴾ اِلَیَّ یَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُوْمِ ﴿۸۱﴾ قَالَ فَبِعِزَّتِكَ
 لَا اُغْوِیَنَّهُمْ اَجْمَعِیْنَ ﴿۸۲﴾ اِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمْ الْمُخْلِصِیْنَ ﴿۸۳﴾
 قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقُّ اَقُوْلُ ﴿۸۴﴾ لَا مَلٰٓئَکَ جَهَنَّمَ مِنْكَ وَمِمَّنْ تَبِعَكَ
 مِنْهُمْ اَجْمَعِیْنَ ﴿۸۵﴾

نمه دوا چیرۆکی نهم سورته‌یه ، چیرۆکی باوه ئاده‌م له پینج سورته‌ی
 تردا رانۆیندراوه " له سورته‌ی (البقرة)، (الاعراف)، (الحجر)، (الاسراء)،
 (الكهف) دا باس کراوه، مه‌به‌ستی سه‌ره‌کی له گێڕانه‌وه‌ی نهم چیرۆکه
 جله‌وگیری کردنه له ره‌وشتی هه‌سوودی و خۆبه‌زلزانی

قوربه‌شیه‌کانیش که کێشه‌یان له‌گه‌ڵ پێغه‌مبه‌ردا هه‌بوو سه‌رچاوه‌که‌ی
 ده‌گه‌رپایه‌وه بو هه‌سوودی و خۆبه‌زلزانی، ئاماژه به‌وه ده‌کا: که ره‌وشتی
 هه‌سه‌دو خۆبه‌زلزانی سه‌ره‌نجامی به‌دبه‌ختی و دوورکه‌وتنه‌وه‌یه
 له‌ره‌حه‌تی خدا .

ده‌فه‌رموی: ﴿إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ: إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ طِينٍ﴾ نه‌ی
 موحومه‌د چیرۆکی دروستکردنی ئاده‌م باوکی ئاده‌میزاد بو گه‌له‌که‌ت بگێڕه‌وه
 کاتی‌ک په‌روه‌ردگاری تو به‌ فریشته‌کانی فه‌رموو من ئاده‌میزادی‌ک دروست
 ده‌که‌م له‌ قور. له‌ نایه‌تی‌کی تردا ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ
 صَلْصَالٍ مِنْ حَمَلٍ مَسْنُونٍ﴾ (الحجر: ۲۶).

جا ﴿فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ﴾ که
 لاشه‌که‌یم هێنایه‌دی و رێک و پێکم کردو گیانم به‌به‌ردا کرد، سوژده‌ی رێزو
 ته‌قدیری بو به‌رن، ئیتر ﴿فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ﴾ هه‌موو فریشته‌کان
 پابه‌ندی فه‌رمانی په‌روه‌ردگاریان بوون و سوژده‌ی رێزلێنانیان بو نه‌نجام دا، له
 یه‌ك ئان و سات دا فریشته‌کان تێکرا که‌وتنه‌ سوژده ﴿إِلَّا إِبْلِيسَ اسْتَكْبَرَ وَكَانَ
 مِنَ الْكَافِرِينَ﴾ جگه‌ له‌ عه‌زازیل ، نه‌و خۆی به‌زلزانی و نه‌چوه رێزی سوژده
 به‌رانه‌وه، فه‌رمانی په‌روه‌ردگاری شکاندو بوو به‌ کافر ، لوتبه‌رزی و خۆ
 به‌زلزانی وای لێ کرد بێ گوتیی فه‌رمانی خدا بکا، نه‌مه‌ نه‌گه‌ر ﴿كَانَ﴾ به
 مانا ﴿صار﴾ بێ نه‌گه‌ر ﴿كان﴾ له‌سه‌ر مانای خۆی بێ، نه‌و کاته‌ مانای به‌م

جوړه دهبی“ عه زایل سوژدهی نه بردو نهو له زانیاری خودادا له پیږی کافران بوو، نه مجار نایا نیبلیس فریشته بووه و له رگهزی نهوان بوه دوو را هدیة:

۱- شهیتان له ره گهزی فریشته نه بوه.

۲- شهیتان لهو ره گهزه بووه و هر بویه ش فرمان به سوژده بردن گرتیه وه، که سهرپیچی کرد نه فرینی لی کراو چووه پیږی جندوکه وه و بوو به شهیتان !

رای یه که م په سنده، چونکو نه گهر فریشته بوايه سهرپیچی فرمانی خودای نه ده کرد چونکه فریشته ﴿لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ﴾ (التحریم: ۶)ن.

نهو له ناگر دروست کراوه فریشته له نور، به لام له ناو فریشته دا بووه و فرمانه که گرتیه تیه وه، راسته و خوش فرمانی ته وجیه نه کراوه له بهر بی ریزی و نیهمال کردن.

﴿قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِإِيدِيَّ اسْتَكَبَرْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَالِينَ﴾ په روه ردگار فرمووی شهی نیبلیس! چ شتیک توی وای لی کرد ریز له ناده م نه گری و فرمانی په روه ردگار بشکینی. بچی سوژده ت نه برد بؤ که سیك من به دهستی خوم له نه بووه و دروستم کرده، نایا تو خوت به زل زانی یان خوت له پیږی خو به زل زانی ؟ هر چیان بی هلو تېسته که ت ناپه سنده و کاریکی ناشرینت نه نجام دا!!

شهیتان وه لامی دایه وه و ﴿قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ﴾ وتی: من له ناده م باشترم، من پله و پایم لهو بهر زترو به نرخته، ﴿خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ﴾ منت له ناگر دروست کرده، ناده مت له قور به دیه نواوه، ناگر ماده یه کی روناك و نورانییه، له قور بهر زترو، گل ماده یه کی تاریك و زولمانییه. دهی چوڼ دهبی من سوژده بؤ نهو بهرم؟!

﴿قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ﴾ په‌روه‌دگار فەرمووی: له به‌ه‌شت برۆ ده‌روه، یان له ناسمانه‌کان برۆ خواره‌وه یان له پی‌ری فریشته وه‌ده‌رکه‌وه، چونکه تۆ نه‌فرینت لیکراو له ره‌حمه‌تی خودا دوورییو هیچ خیرو فەریتکت تیدا نیه، نه‌تۆ له‌وه به‌ولاره توخنی عاله‌می بالا ناکه‌وی و هر که هه‌ولت دا نزیک ببیه‌وه به تیرنه‌ستیره ره‌جم ده‌کړی.

﴿وَإِنَّ عَلَيْكَ لَعْنَتِي إِلَى يَوْمِ الدِّينِ﴾ بی‌گومان نه‌فرین لیکردن و دوور خستنه‌وه‌ت له ره‌حمه‌تی من به‌رده‌وامه هه‌تا رۆژی قیامت، نه‌جار له‌وئ دا س‌زای سه‌رپی‌چی‌یه‌که‌ت وه‌رده‌گره‌وه: که عه‌زایی دۆزه‌خو ناره‌زانه‌ندی په‌روه‌دگاره.

﴿قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ﴾ شه‌یتان وتی: خودایه! مۆله‌تم بده تا رۆژی قیامت و زیندوبونه‌وه مه‌مکوژه، با ژانم به‌رده‌وام بئ، نه‌م داوایه‌ی کرد بۆ شه‌وه‌ی وه‌سوسه‌ بخاته دل‌ی ئاده‌م و نه‌وه‌کانیه‌وه، تۆله له ئاده‌م بکاته‌وه له‌سه‌ر شه‌وه‌ی بو‌ته هۆکاری دورخستنه‌وه‌ی له ره‌حمه‌تی خودا، نه‌وه‌کانی گومرا بکا. ئیراده‌و ویستی خودا وا داخواز بوو داواکه‌ی شه‌یتان قبول بکړی. نه‌و مۆله‌ته‌ی داوای کرد بیدری‌تتی.

﴿قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ﴾ په‌روه‌دگار فەرمووی: نه‌تۆ مۆله‌تدراوی، به زیندویی بینه‌وه تا شه‌و رۆژه‌ی خودا قیامت هه‌لده‌ستیتنی، تا رۆژی دیاریکراو چی ده‌که‌ی بیکه. تیبینی شه‌وه ده‌کړی شه‌یتان داوای کرد مۆله‌ت بدری تا رۆژی زیندوبونه‌وه بۆ شه‌وه‌ی مردن نه‌بینی به‌لام په‌روه‌دگار مۆله‌تی دایه بۆ رۆژی دونیا خرابوون و مردنی زینده‌وه‌ران. چاکه له‌وه دل‌نیا بوو تا رۆژی قیامت نامرئ تیرت بوغرابوو ﴿قَالَ فَبِعِزَّتِكَ لَأُغَوِّيَهُمْ أَجْمَعِينَ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمْ الْمُخْلَصِينَ﴾ شه‌یتان وتی: خودایه سویندم

به شکوه مندی و بالاده ستیت هم مو ناده میزاد گومرا ده کم بهم شیوه
تاوان و شهه واتیان له پیش چاو جوان ده کم، گومان و شوبه ده خمه سه
دلو دهرونیان، سه ریان لی ده شیوتیم، مه گهر نه وانیهان: که زور دلسوزو
راستالن، توفیق داون و له گومرای پاراستوتن، نه وانه من ناتوانم گومرایان
بکم وه کوو له نایه تیکی تردا ده فرموی: ﴿إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ
سُلْطَانٌ إِلَّا مَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ﴾ (الحجر: ۴۲).

پهروه دگار ولامی دایه وه، ﴿قال﴾ فرموی ﴿فَالْحَقُّ وَالْحَقُّ أَقُولُ. لَأَمْلَأَنَّ
جَهَنَّمَ مِنْكَ وَمِمَّنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ أَجْمَعِينَ﴾ نه من حق، یان حق له منه وهیه:
دوزه پر بکم له شهیتان و شویتکه وتوانی، هه رکه سی به گوئی شهیتان بکاو
پابه مندی فهرمان و جله وگرییه کانی بی، نه وه دوزه جیگایه تی، دوزه خیال لی
ده هاخنم. بهم جوړه پهروه دگار سویند به زاتی خوئی ده خوا: که خوئی حقه و
جگه له حق نایوئی و دوزه پر ده کاله په پره وکارانی شهیتان. تو له ی
سهریچی کردنی فهرمانی خودایان لی ده ستینئ. له وه ده مه وه تا به نه مپو
جهنگی نیوان شهیتان و ناده میزاد بهرده وامه و به گوتا نایه و سه ره نجامیش
ناشکراو نمایانه..

رهوشتی بانگخوازانی ریازی خودا و موعجیزه ی قورنان

قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ

﴿۸۶﴾ إِنَّ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿۸۷﴾ وَلَنَعْلَمَنَّ نَبَأُ بَعْدَ حِينٍ ﴿۸۸﴾

له‌م سئی نایه‌ته پیروزانه‌دا پهره‌ردگار حالی بانگ‌خوازو داعی خوداپه‌رستی «حزره‌تی موحه‌مه‌د (ﷺ) دیاری ده‌کا، نه‌وه راده‌گه‌یه‌نی که پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) تهرکی سهرشانی خوئی نه‌نجام ده‌دا، له‌سهر بانگ‌ه‌وازیه‌که‌ی داوای کرئی له‌ئاده‌میزاد ناکا. بانگ‌ه‌وازیه‌که‌ی بریتییه‌ له‌و نیگا و سروشه‌ی له‌ خودا بۆی دئو فهرمانی پی ده‌کرئی بیگه‌یه‌نی، بانگ‌ه‌وازیه‌که‌ی حقه‌و له‌گه‌ل سروشتی ئاده‌میزاد نامۆ نیه، بانگ‌ه‌وازیه‌که‌ی بریتییه‌ له‌ ناوه‌روکی قورئان و پهندو نامۆزگاریه‌ به‌ بۆ ئاده‌میزادو جندۆکه‌و راستی قورئان و واده‌و هه‌ره‌شه‌کانی له‌وه به‌ولاه ده‌رده‌که‌ون.

ده‌فه‌رموئ: ﴿قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ﴾ نه‌ی پیغه‌مبه‌ر! به‌و موشریکانه‌ی قوره‌یش بلی: من له‌سهر بانگ‌ه‌وازیی کردنم بۆتان داوای کرئی ناکه‌م، نه‌من نیگا و سروشم له‌ خوداوه بۆ دئو به‌ ئیوه‌ی راده‌گه‌یه‌نم، درۆ بوختان به‌ده‌م خوداوه هه‌لئابه‌ستم، هیچ شتیک له‌ خووه‌ نا ئیم و بانگ‌ه‌وازیتان ناکه‌م بۆ شتیک خودا فهرمانی پی نه‌کردیم.

﴿إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ﴾ نه‌م قورئانه‌ جگه‌ له‌وه‌ی که نامۆزگاریه‌ بۆ ئاده‌میزاد به‌ گشتی و نامه‌ی هیدایه‌ته‌ بۆ هه‌موو عالم هیچی تر نیه، په‌یامی رزگاریه‌ بۆ هه‌موو ئاده‌میزادو جندۆکه‌. ﴿وَلَتَعْلَمُنَّ نَبَأَهُ بَعْدَ حِينٍ﴾ نه‌ی بی بروایان پاش ماوه‌یه‌کی تر هه‌وال و راستی نه‌م قورئانه‌ ده‌زانن، بۆتان ده‌رده‌که‌وئ نه‌وه‌ی پیتان ده‌لئ راسته‌و دیته‌ جئ، جا یان پاش مردن نه‌و راستیه‌یان بۆ ده‌رده‌که‌وئ یان روژی قیامه‌ت.

بسم الله الرحمن الرحيم

سوره‌تی (الزمر)

ئەم سوره‌ته ناوئراوه (زومەر) چونکه له کۆتایی یه‌که‌ی دا باسی زومهری کافران و زومهری موسولمانان ده‌کا، دیمه‌نی ئەوه راده‌نوێنی: که پێری کافران به‌ره‌و دۆزه‌خ کیش ده‌کری‌ن و ده‌خزێنرێنه‌ ناو دۆزه‌خه‌وه، پێری موسولمانانیش بۆ لای به‌هه‌شت به‌پێ ده‌کری‌ن و ده‌چنه‌ ناوی ده‌که‌ونه‌ ژيانى به‌خته‌وه‌ریه‌وه، په‌یوه‌ندیی ئەم سوره‌ته به سوره‌تی (ص) هه‌ له دوو رووه‌یه:

۱- یه‌که‌م په‌روه‌ردگار له کۆتایی سوره‌تی (ص) دا وه‌صفی قورئانی به‌وه کرد، که ذیکرو نامۆزگاریه‌ بۆ ئاده‌میزاد و جندۆکه. له سه‌ره‌تای ئەم سوره‌ته‌ش دا ده‌فرموی: ﴿تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ﴾ وه‌کوو ئەوه وایه به‌فرموی: ئەم ذیکرو نامۆزگاریه‌ له خودای بالاده‌ست و داناوه نازل بووه. هه‌ردوکیان وه‌کوو یه‌ك ئایه‌ت وان و په‌یوه‌ندیی نیوانیان تۆکه‌و پته‌وه.

۲- په‌روه‌ردگار له کۆتایی سوره‌تی (ص) دا باسی چۆنیه‌تی دروستکردنی باوه ئاده‌می کرد، له به‌شی یه‌که‌می ئەم سوره‌ته‌ش دا حال و وه‌زعی به‌دییه‌تانی بونه‌هر ده‌کا و په‌یوه‌ستی ده‌کا به چۆنیه‌تی دروستبوونی باوه ئاده‌م که له کۆتایی سوره‌تی پێشوو دا ئاماژه‌ی بۆ کرد.

ناوه‌ڕۆکی سوره‌ته‌که سه‌رله‌به‌ر باسی یه‌کتا په‌رستییه‌و به‌لگه‌ هینانه‌وه‌یه له‌سه‌ر هه‌بوونی خودا و تا‌ک و ته‌نه‌یه‌ی له زات و له صیفات دا، هه‌روه‌ها باسی نیگا و قورئانی پێرۆز ده‌کا، به‌ جو‌ره‌ها شیوه‌و شیواز دله‌کان ئەم دیوا و دیو ده‌کا. له وه‌ته‌ری هه‌سساس و کایه‌ریان ده‌دا و له ناخه‌وه ده‌یان بزوی‌نی،

لَیْكَانَ لَیْكَانَ بَدَلْگَه دَه هیئتَه وه، بۆ نَه وهی راستی تَاك وَتَه نهایِی خُودَا لَه سَهَر
دَلَه كَان نَه خَش بَه سَتِی. هَه مَوو شَوِبَه و گُومَانِیَك دَه رِبَارَهی هَه بَوونِی خُودَا و
تَاك وَتَه نهایِی بَرَه وِیْتَه وه. سَهَر تَا نَه وه رَوْن دَه كَاتَه وه: كَه قُورْشَان لَه خُودَا وه بَه
نِیْگَا بۆ پِیْغَه مَبَر هَاتُو وه، فَه رَمَانِی بَه پِیْغَه مَبَر كَرْد: كَه بَه دَلَسُوزِی نَایِنِی
خُودَا پَه پِرَه و بَكَا، خُودَا بَه تَاك وَتَه نَهَا و بَیْ هَا و لَ بَزَانِی،

نَه جَار شَوِبَه و گُومَانِی مَوِشْرِیكَه كَان شِی دَه كَاتَه وه و دَه سَت لَه سَهَر
هَه لَه و خَه یَالِی پُوجِیَان دَا دَه نِیْ "لَه م روه وه: كَه چَه نَد بَت و صَه نَه مِیْ كِیَان
دَا تَاشِیَوَه نَاوِیَان نَاوْن خُودَا و بَه هِیَوَان رُؤْزِی قِیَامَه ت شَه فَا عَه تِیَان بۆ بَكَه ن!

نَه جَار بَدَلْگَه لَه سَهَر تَاك وَتَه نهایِی خُودَا دَه هیئتَه وه و دُرُوسَت كَرْدَنِی
نَاسَمَانَه كَان وَزَه وِی و گُزْرَانِ كَارِی شَه و رُؤْز هَاتُورْچُوزِی خُورُ و مَانْگ و
نَه سَتِیْرَه كَان و دُرُوسَت كَرْدَنِی نَادَه مِیْزَاد و تِیْپَه رِیَوونِی بَه چَه نَد قُؤْنَاغِیْ كَدَا
دَه كَاتَه نِیْشَانَهی تَاك وَتَه نهایِی و بَه تَوَانِیِی خُودَا . نَه و ش رَوْن دَه كَاتَه وه: كَه
نَادَه مِیْزَاد چَه نَد بَیْ یَار و چَه نَد بَیْ حَه و سَه لَه و چَكَلْدَانَه یَه، هَه ر لَه گَه لَ تَوِشِی
تَه نْگَانَه یَه ك بَو و هَه مَوو خُودَا دُرُوزْنَه كَانِی لَه بَیْر دَه چَه نَه وه و هَا وَار دَه كَاتَه
پَه روه رَد گَار، كَه چِی لَه گَه لَ دَه كَه وِیْتَه حَالِی خُوشِی خُودَا ی لَه بَیْر دَه چِیْتَه وه و
دَه چِیْتَه وه سَهَر حَالِی پِیْشَوِی.

نَه جَار بَه رَا مَبَر كَرْدَنِیَك لَه نِیْوَان حَالُ و وَه زَعِی مَوِسُو لَمَانَان و كَا فَرَان دَا
نَه نَجَام دَه دَا، خُودَا پَه رَسْتَان لَه دُونِیَا و قِیَامَه ت دَا بَه خَتَه و روه سَهَر فَرَا زَنْ، كَا فَرَان
بَه دَبَه خَت و مَالُوتِیْرَان، نَا وَا تَه خَوَا زَنْ نَه گَه ر پَر بَه زَه وِیْسَان هَه بَیْ بَیْسَدَه ن بَه فِیْدِیَه و
لَه عَذَاب رَزْگَارِیَان بَیْ.

نه مجار کاریگه ری قورشان له سهر دل و دهروون دیاری ده کا، نه وه
 راده گه یه نن: که موسولمانان به بیستنی قورشان پیستیان گرژ ده بی و له ترسان
 موچر که یان پیدا دین، پاشان به ذیکرو یادی خودا پیستیان خاو ده بیته وه و
 نارامی ده که ویتنه دل و دهرونیانه وه. به پیچه وانهی موشریکه کانه وه: که به
 بیستنی به لگه و نشانه ی تاک و تنهایی خودا دلان تهنگ ده بی و
 تهنگیزه ده بن.

نه مجار دیمه نی ده سه لاتی خودا له باره ی مراندن و زیان پی به خشینه وه
 راده نوینن و نیعلانی نه وه ده کا: که هه موو زینده وهریک ده بی کاسه ی مردن
 بچیژ و خودا بو خوی بالاده سته به سهر گیانه که یاندا، هه ندیکیان له کاتی
 خوی دا وهرده گریته وه و هه ندیکی تریان مؤلّهت ده دا بو کاتی هاتنی مهرگیان.

نه مجار ده رگای هیوا له سهر تاوانباران تاوالا ده کا و واده ی لیخوشبوونیان
 پی ده دا نه گهر تویه بکه نو بو لای خودا بگه پرنه وه. نه مجار دیمه نی لیک
 هه لاواردنی شاده میزاد له رۆژی قیامت دا راده نوینن که ده کرینه دوو تاقم و
 لیک جیا ده کرینه وه، کافره کان کۆمه ل کۆمه ل به ره و دۆزه خ راپیچ ده کرینه و
 سزای سهختیان توش دئ و ده خزندرینه ناو ئاگری دۆزه خه وه. پیسری
 خودا په رستان به ره و به هه شت ده بردرین و فریشته به خیر هاتن و پیشوازیان لی
 ده کهن، نیت له به هه شت دا جوړه ها دیمه نی رازاوه ده بینن و هه مدو سوپاسی
 خودا ده کهن.

سەرچاوه‌ی قورئان له‌ خوداووه‌یه‌و دلسوزانه‌ خوداپه‌رستی بکه‌ن

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ
 الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ ﴿٢﴾ أَلَا
 لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ
 مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ
 فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ
 كَفَّارٌ ﴿٣﴾ لَوْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا لَأَصْطَفَىٰ مِمَّا
 يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ سُبْحَنَهُ ۚ هُوَ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٤﴾

له‌ سه‌ره‌تای سوره‌ته‌که‌ سه‌رچاوه‌ی قورئان رون ده‌کاته‌وه‌و ده‌فه‌رموئ:
 ﴿تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ﴾ نه‌م کتێبه‌ به‌رزو پی‌روزو به‌فه‌ره‌: که‌
 قورئانه‌ له‌ خودای بالاده‌ستو کاربه‌جێوه‌ نازل بووه‌، خودایه‌ک به‌ خه‌لات بو
 پی‌غه‌مبه‌ری خۆی ناردویه‌تی: که‌ به‌سه‌ر هه‌موو شتێکه‌دا ده‌ست رویشته‌وه‌
 هه‌موو کارێکی له‌ جێی خۆی دایه‌.

قورئان حقه و له حقه وه هاتوه، شك و گومانی تیدا نیه، وه كو و له نایه تی کی تردا ده فرموی: ﴿وَإِنَّهُ لَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ. نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ. عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنْذِرِينَ. بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ﴾ (الشعراء: ۱۹۲-۱۹۵) یان ده فرموی: ﴿وَإِنَّهُ لَكِتَابٌ عَزِيزٌ. لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ﴾ (نمل: ۴۱-۴۲)

نه جار مانای نایه تی پیشو و جهخت ده کاته وه و ده فرموی: ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ﴾ نیمه نازلان کړدوه بۆ سر تو هی موحه مه د قورئان: که حقه و له حقه وه نازل بو وه و بۆ چه سپاندنی حقه و ناوهر و کی حقه. داوی یه کتاپه رستی ده کاو تا و ته نهایی خودا ده چه سپینی، به لگه له سر راستی هاتنی قیامت ده هیئتته وه، جوړه ها نه حکام و یاسای شهرعی و کومه لایه تی تیدان نه گهر په پیره و بیان بکړی مایه ی سهر فزای ژیانی دونیا و قیامت تن.

﴿فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصاً لَهُ الدِّينَ﴾ تا و ته نهایی خودا بچه سپینه، هاو هلی بۆ دامه نن، بانگه وازی ثاده میزاد بکه بۆ یه کتاپه رستی و خودا ناسین، نه و هیان تی بگه یه نه: که جگه له خودا کهس شیاوی په رستش بۆ کړدن نیه، نه رکه کانی ناین به دلسوزی و بۆ مه بهستی خودا له خو رازی کړدن به جی بیته، له هه موو کار تک لایه نی خودا بهر چا و بگره. هه موو تاعهت و عیباده تیکت بۆ خودا بڼو بهس.

﴿أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ﴾ ناگاداریه و بزانه عیبادهت و طاعه تی دلسوزانه هر بۆ خودایه، نایینی راست و په سندن ته نها یه کتاپه رستی یه و بهس! جگه له نایینی نیسلام که له سر بنه مای یه کتاپه رستی و بسروا به پیغه مبه ریتی و هاتنی روژی قیامت دامه زراوه، هیچ نایینی کی تر دوا هاتنی نیسلام په سندن نیه و قبول ناکړی، هه موو نایینه کانی تری ناسمانی نه سخ بوونه وه، که وایی ریبازی موشریکه کان ریگایه کی ناپه سندنه و بیرو با وهریان هه له و پووجه، هیچ پاسا وینکی نیه.

﴿وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى﴾
 نهو موشریکانه: که جگه له خدا چند بت و صه‌نه‌میکیان دیاری کردوهو
 په‌رستشیان بۆ نه‌نجام ده‌ده‌نو ده‌لین نیمه بۆ نه‌وه ده‌یانپه‌رستین له خودامان
 نزیک بکه‌نه‌وهو له کاتی پتویستی‌دا شه‌فاعه‌تمان بۆ بکه‌ن، نه‌وانه سه‌ره‌نجامیان
 سامناکهو تووشی سزای سه‌خت و دژوار ده‌بن.

﴿إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ﴾ خودا رۆژی قیامت
 برپاری به‌کالا‌که‌ره‌وه ده‌دا له نیتوان په‌یره‌وکارانی نایینه‌کانو کیشهو نیزاعیان
 به‌کوتا ده‌هینئو هر که‌سه به‌گویره‌ی بیروباوه‌رو کارو کرده‌وی ژبانی
 دونیای سزاو پاداش وهرده‌گریته‌وه. خوداپه‌رستانی دلسۆز بۆ به‌هشت به‌پړئ
 ده‌کرین و موشریکه‌کانیش توپ ده‌درینه ناو دۆزه‌خوه.

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ﴾ بیگومان خودا که‌سیک
 شاره‌زای نایینی ئیسلام ناکاو ته‌وفیقی نادا هیدایه‌ت وهریگری وحق بناسئ.
 نه‌گهر نهو بوختان له‌سهر خودا هه‌لبه‌ستی و بلی: فریشته کچی خودانو بته‌کان
 شه‌فاعه‌تیا لای خودا قبوله،. هه‌رکه‌سیک نه‌وه بیروباوه‌ری بیو به‌بی
 به‌لگه‌ی عه‌قلو نه‌قلی رۆچوو بی له‌و کوفرو بی‌دینی‌یه‌ی‌دا هه‌رگیز خودا
 هیدایه‌تی نادا.

کافره‌کان به‌گویره‌ی فیتره‌ت و واقیع بروایان به‌وه هه‌بوو که خودا
 به‌دیپه‌نه‌ریانه، خودا ناسمانه‌کانو زه‌وی به‌دیپه‌نانون، وه‌لی نه‌ده‌هاتن له‌گه‌ل نه‌و
 مه‌نطیقه سروشتی‌یه‌دا هه‌لئس وکه‌وت بکه‌نو به‌کتابه‌رست بنو به‌دلسۆزی
 عیباده‌ت بۆ خودا بکه‌نو که‌س نه‌که‌ن به‌هاوه‌لی، به‌لکو وه‌اتن ته‌فسانه‌ی
 نه‌وه‌یان داهینا: که فریشته کچی خودان، نه‌جار په‌یکه‌ریان بۆ فریشته
 داتاشی و تیان: نه‌مه وینه‌ی فریشته‌یه‌و ده‌ستیان کرد به‌بتپه‌رستی، (لات و

عوزاو مهنات) سچ بت بوون لهو بتانهی به خه یالی خویان له سهر شیوهی
فرشته دایانتاشی بوون و عیباده تیان بۆ ده کردن، نه مجار ده یانگوت: نیمه بۆیه
عیباده تیان بۆ ده کهین تا له خودامان نزیك بکه نه وه.

بیگومان ئاده میزاد هه تا له بیروباوهی یه کتاپه رستی دوور بکه ونه وه
ئه وه نیشانهی ئه وه یه له مه نطیقی سروشت دوور که وتونه ته وه ﴿لَوْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ
يَتَّخِذَ وَلَدًا لَأَصْطَفَىٰ مِمَّا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ﴾ نه گهر خودا بیویستایه مندالی بۆ
خۆی دابنئ، به ویستی خۆی هه لئ ده بژاردو باشتین مندالی بۆ خۆی داده نا،
واته کوپی هه لده بژارد نه ک کچ وه کوو ئه وان ده یلئین، جا خۆ ناگوئجئ مه خلوق
مندالی به دیه پنه ر بئ، که وایئ خودا هیچ مندالی نیه، نه کچی هه یه وه نه کوپ
﴿سُبْحَانَهُ هُوَ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾ پاک و مونه زه هه خودا له وه مندالی هه بئ،
خودا تا که وتنه هاو بالاده ست و شکۆمه نده، هه موو کهس ناتاجی ئه ون و
پیویستیان به نازو نیعمه تی ئه وه هه یه وه خودا ناتاجی هیچ شتی که نیه، هه موو
شتی که گهر دنکه چ و ژیریاری ئه وه، هیچ شتی که نیه به سهر ئه ودا بالاده ست بئ.

هه ندی به ئگه له سهر تا که و ته نهایی خوداو به توانایی و بئ ناتاجی

خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ يُكَوِّرُ اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ
وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ عَلَى اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ
كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ أَلَا هُوَ الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ ﴿٥﴾
خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَانزَلَ لَكُمْ

مِّنَ الْأَنْعَامِ ثَمَنِيَّةَ أَزْوَاجٍ يَخْلُقُكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ
 خَلْقًا مِّنْ بَعْدِ خَلْقٍ فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ ذَٰلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ
 الْمُلْكُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُصْرَفُونَ ﴿٦﴾
 اللَّهُ غَنِيٌّ عَنْكُمْ وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ وَإِن تَشْكُرُوا يَرْضَهُ
 لَكُمْ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُم مَّرْجِعُكُمْ
 فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٧﴾

له نایه ته کانی پیشوودا نهوهی رونکردهوه: که ذاتی پهروه دگار بهرزو
 پیروزه و زور دووره لهوهی مندالی هه بی، خودایه کی تاکوته نهاو به دهسه لات و
 شکومه نده، نهوپه ری توانای ههیه، چهند به لگه یه کی رانواندن له سهر به
 توانایی ره هایو بی تا تاجی له هه موو شتیک، نه مجار لیتردها سئ به لگه
 ده هیئتیه وه له سهر نهو حقیقه ته:

۱- دروستکردنی ناسمانه کانو زهوی و نهوهی تیتیان دایه.

۲- رامکردنی خورو مانگو و ژیر بارکردنیان بۆ قودره تی خوداو هاتوچویان به
 گویره ی یاساو نیظامی کی وردو توکمه.

۳- دروستکردنی شاده و گهرا لی که و تنه وهی. ههروه ها دروستکردنی چوار
 جوت ناژه ل مهرو بزنو حوشترو ره شه و لاه.

ده فەر موی: ﴿خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ﴾ خودا ناسانه کان و زهوی بهو شیوه ریک و پیکی و تۆکمه یییه بهدی هیتان، له سه ره حق و راستی دایه زانده، به حق به رتیه یان ده باو به بیهوده دروستی نه کردون، مه به ست له دروست کردنیان دا هیهو به خۆپایی نه هاتوونه دی، نهو بوونه وهره هه مووی نیشانه ی هه بوونی خودایه کی تاك و ته نهاو خاوه ن ده سه لاته، هیتانه دی و راوه ستانی بونه وهر بهو جوړه نیشانه ی نه وه ده یه: كه محالو ناگو نجی جگه له خودا، خودایه کی تر هه بی یان چهند خودایه كه هه بن.

﴿يُكْوِّرُ اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ عَلَى اللَّيْلِ﴾ شهو روژ داده پۆشی و روژیش شهو داده پۆشی، هه ریه کی له شهو و روژ جیگای شهوی تریان ده گریته وه، شهو روناکی روژ لاده باو روژیش تاریکی شهو راده مائی، واته به شوین یه کتردا دین و ده چن و هه ریه که یان وه دو شهوی تریان ده که وئ و به دویه و ده یه تی. وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فەر موی: ﴿الْمَسَّانِ يَغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) یان ده فەر موی: ﴿يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ﴾ (الحديد: ۶) شه نایه ته به لگه و نیشانه یه له سه رته وه که زهوی هیلکه یییه ده سوپیتته وه، چونکه وشه ی (تکویر) به مانا نه وه یه شتیک له جهسته یه کی خپه وه به پیچی، به شوین یه کدی دا هاتنی شهو و روژیش به بی هه ل سوپانی زهوی شه نجام نادرئ. چونکه که زهوی له ناستی خۆردا هه ل ده سوپئ هه ر ده مه و به شیک زهوی روناکی خۆری لی ده که وئ و به شیک لی نه دیوه.

﴿وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى﴾ پهروه ردگار خۆرو مانگی ژیرسار کردون، به ویستی خۆی ده یانه یی نی و ده یان با، هه ریه که یان له مه دا رو جه مسه ری خۆی دا دئ و ده چی و هه ل سوپانی خۆی شه نجام ده دا تا شه کاته ی خودا بۆی دیاری کردوون و کو تایی دنیا دئ و قیامه ت راده بی، وه کوو له نایه تیکی تر دا ده فەر موی: ﴿يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السَّجِلِّ لِلْكِتَابِ﴾ (الانبيا: ۱۰۴)

﴿أَلَا هُوَ الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ﴾ ناگادار بینه وه، بیر له مه خلوقاتی نهو خدا تاك و ته نهاو خاوهن دهسه لاتنه بکهنه وه، بزانه: که نهو خدایه و پرای به توانایی و بالادهستی بهو شیوه ره هایه، زور تاوانپوش و لیخوشبوه و ره حمت و فه ضلی به رفراوان و چاکه ی بی سنوره. هه رکه سیك تویه بکاو بۆ لای نهو بگه رپته وه تویه لی وهرده گیرئ و له تاوانه کانی خوش ده بی. دهی که وابی پیویسته هه میسه ئیوه ترسی عه زابی خوداتان هه بی و به ته مای ره حمت و به زه بی نهو بن و هه رگیز خودا له بیر نه کهن. ترس له عه زاب و هومیدی ره حمت نیشانه ی بیروباوه ری راست و په سنده.

﴿خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ جَعَلُ مِنْهُ زَوْجَهَا﴾ به لگه یه کی تر له سه ر تاك و ته نها یی خودا و دهسه لاتنی ره های نه وه یه: که ئیوه ی ئاده میزادی له تاقه نفسیك که باوه ئاده مه به دی هیناوه، پاشان له ره گه زی ئاده م، دایه حه ووی دروست کرد، له م دوکه سه نهو هه موو جوړه ره گه زه ی ئاده میزادی خستوته وه، که هه ریبه که یان بیرو بۆ چون و شیوه و روخسار و قه لاقه تی تاییه تی خوی هه یه، هه ر تاقمه و به زمانیک ناخاوتن ده کهن، وه کوو له نایه تیکی تر دا ئاماره به م مانایه ده کاو ده فه رموی: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً﴾ (النساء: ۱)

﴿وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ﴾ هه روه ها په روه ردگار بۆ سودی ئیوه ی بریار داوه و هه شت جوړ ئاژه لی بۆ ژربار کردون و نیعمه تی که پیی به خشیون، له نایه تیکی تر دا نه م هه شت جوړانه رون ده کاته وه و ده فه رموی: ﴿ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ مِنَ الضَّأْنِ اثْنَيْنِ وَمِنَ الْمَعْزِ اثْنَيْنِ قُلْ أَلَذَّكَّرَيْنِ حَرَّمَ أَمِ الْأُنثَيَيْنِ﴾ (الانعام: ۱۴۳) واته چوار جوړو له هه ر جوړه ی نیرو می ده بنه هه شت.

﴿يَخْلُقُكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِّن بَعْدِ خَلْقٍ فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ﴾
 پهروهردگار سهره تاي پديدابونتان له سكي دايكتان دا نه نجام ددها، قوناغ به
 قوناغ نيوه پهروهده دهكا، له سهره تادا دلويه ناويكنو دوايي ده تانكا ته
 زارولهو نه مجار ده تانكا ته گزشتپاره و پاشان نهو ده بيته نيسقان و نه مجار به
 گزشت نيسقانه كاتتان دده پوشي، ده مارو ناميره كاني تري جهسته تان دروست
 دهكا، نه مجار گيانتان به بهردا دهكا و شيوه ووخساري ناده ميزاد وهرده گرن،
 نه م قوناغانه تان پي ده بريو نهو گزپانكار يانه تان تيدا نه نجام ددها هيشتا نيوه
 له ناو سي تاركايي سدان، تاريكايي پيستي سك، تاريكايي په رده ي ره حم،
 تاريكايي په رده ي (المنباري) وخه ربووني ده ي پويسته نيوه بپوا بهو به ديهي نه ره
 بكنو به دلسوزي بيه رستن،

﴿ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاعْلَمُوا أَنَّمَا خَلَقَكُمْ وَأَنَّهُ يَوْمَ يَكُونُ لَكُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ﴾
 ناسمانه كانو زهوي بهدي هيناوه، ناده ميزادي بهو شيوه دروست كرده،
 ههروه ها باقي زينده وهراني تري به ديهي تان نهو پهروهردگاري حقيقي و
 خوداي خاوهن ده سه لالت و ره حم و به زه يي يه، خودايه كي تاك و ته نها و
 نه رمان په واو خاوهني دونيا و قيام ته، خاوهني به هه شتي پان و بهرينه بو
 خودا په رستان و دوزه خي قول و ناخوشي بريار داوه بو بي پروايان، سه لته نه تي
 حقيقي هه ربو نهو هه هيچ خوداي تر نين جگه له نهو، هه نهو شياوي
 عيبادهت بو كرده، نهدي نيوه به چ عه قلتيك پشت له په رستني نهو خودايه
 ده كهن؟ روده كنه ته په رستني، چون ريگه به خوتان ددهن نهو كاره بي جايي يه بكن.

نه مجار پهروهردگار بي ناتاجي خوي راده گه يه ني و ده فهر موي: ﴿إِن كُفِّرُوا﴾
 ﴿فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ﴾ نه گهر نيوه پاش ناردني پيغه مبر بو سهرتان و
 راگه ياندني په يامي حق پيتان و هينانه وهي نهو هه موو به لگه و ده ليله بو تان،

هەر بپروا نه‌که‌ن و ئیمان به تا‌که‌وتنه‌هایی و خودایه‌تی نه‌هینن، نه‌وه خودا چ زیانیکی لی ناکه‌وئ، چونکه نه‌و چ پتویستی به عیباده‌ت و به‌ندایه‌تیکردنی ئیوه نیه، وه‌کوو له نایه‌تیکێ تردا په‌روه‌ردگار له‌سه‌ر زمانی چه‌زه‌تی موسا ده‌فه‌رموئ: ﴿وَقَالَ مُوسَىٰ إِنَّ تَكْفُرُوا أَنتُمْ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا فَإِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ حَمِيدٌ﴾ (ابراهم: ۸) له سه‌حیحی موسلیمدا فه‌رموده‌یه‌کی قودسیی هاتوه ده‌فه‌رموئ: نه‌ی ئاده‌میزادینه‌! (لو ان اولکم و آخرکم وانسکم و جنکم کانوا علی افجر قلب رجل منکم، ما نقص ذلك من ملکی شیئا) نه‌گه‌ر به‌رودواتان، ئاده‌میزادو جنۆکه‌تان هه‌موویان له‌سه‌ر بیروباوه‌ری بی‌دین ترین که‌س بن هیچ له خودایه‌تی من که‌م نا‌کا.

﴿وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ﴾ هه‌رگیز خودا رازی نیه به‌نده‌گانی کافر بن، قه‌ت فه‌رمان به ئاده‌میزاد نا‌کا کافر ببێ ﴿وان تشکروا یرضه‌ لکم﴾ نه‌گه‌ر ئیوه سوپاسی خودا بکه‌ن له‌سه‌ر نیعمه‌ته‌گانی، له‌و شوکرو سوپاسه‌تان رازی‌ه‌و پتیی خۆشه‌، چونکه خودا به‌فه‌ضلو گه‌وره‌یی خۆی هه‌میشه‌ بیروباوه‌رو کرده‌یه‌کی پتیی خۆشه‌ بپێته‌ هۆی به‌خته‌وه‌ریی ئاده‌میزاد له‌ دونیاو قیامه‌ت دا.

نه‌جار په‌روه‌ردگار بنه‌مای به‌رپرسیاریه‌تی فه‌ردیی سدیاری ده‌کاو ده‌فه‌رموئ: ﴿وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ﴾ هیچ که‌سه‌یک تاوانی یه‌کیکی تر هه‌لناگرئ، هه‌رکه‌سه‌ له‌ کرده‌وه‌ی خۆی به‌رپرسیاره‌و به‌گوێره‌ی کرده‌وه‌گانی سزاو پاداش وه‌رده‌گرێته‌وه‌. وه‌کوو له نایه‌تیکێ تردا ده‌فه‌رموئ: ﴿کل امرئ بما کسب رهین﴾ (الطه‌ر: ۲۱) یان ده‌فه‌رموئ: ﴿کل نفس بما کسبت رهینه﴾ (المده‌: ۳۸) به‌لێ سزاو پاداش به‌گوێره‌ی کردارو رفتار، ﴿ثُمَّ إِلَی رَبِّکُمْ مَرْجِعُکُمْ فَيُنَبِّئُکُمْ بِمَا کُنتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ واته‌: پاش به‌سه‌ر بردنی ژیا‌نی دونیاتان بۆ لای خودا ده‌گه‌ڕێنه‌وه‌ هه‌والی کرده‌وه‌کانتان ده‌داتئ، خێر بن یا شه‌ر بن زۆر بن یان که‌م بن به‌ره‌و رویان ده‌بنه‌وه‌.

کافرو بی پروایان بی بارن، موسولمانان یه ک هه‌لوستن

وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ
نِعْمَةً مِّنْهُ نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُوهُ إِلَيْهِ مِنْ قَبْلُ وَجَعَلَ لِلَّهِ أَنْدَادًا
لِّيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا إِنَّكَ مِنْ أَصْحَابِ
النَّارِ ﴿٨﴾ أَمَّنْ هُوَ قَنِتٌ ءَانَاءَ اللَّيْلِ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ
الْآخِرَةَ وَيَرْجُوا رَحْمَةَ رَبِّهِ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ
لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولَؤُلَا الْأَلْبَابِ ﴿٩﴾

له‌وه پیش ناراستی ریبازی موشریکه‌کانی به‌یان کرد، بته‌رستی و
هاوه‌لدانیانی ره‌تکرده‌وه، شه‌وه‌ی راگه‌یاند: که هر خودا شیایو په‌رستش
بوکردنه، هه‌موو مه‌خلووقات ناتاجی نه‌ونو شه‌و ناتاجی به‌ که‌س نیه. شه‌جار
لیره‌دا بی‌باریی موشریکه‌کان به‌یان ده‌کا، له‌ کاتی ته‌نگانه‌و ترسو ناخوشی‌دا
هاوار ده‌کهنه خوداو کاتی فه‌ره‌حی له‌ بیریان ده‌چیته‌وه، به‌ پیچه‌وانه‌وه
موسولمانه‌کان له‌ کاتی خوشی و ناخوشی‌دا هه‌ر خودا ده‌ناسنو له‌ هه‌ردو
حاله‌که‌دا سوپاسی ده‌کهنو شوکرانه ژمیرن.

ده فەرموی: ﴿وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ نِعْمَةً
 مِنْهُ نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُو إِلَيْهِ مِنْ قَبْلُ وَجَعَلَ لِلَّهِ أَلَدًا لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِهِ﴾
 ئەمە تەعبیرە لە بێ یاری کافرەکان و راپایان، هەردەمە بە شیوەیەکی
 پەرستش ئەنجام دەدەن، ئەگەر بابای کافر توشی نەخۆشی و هەژاری و
 تەنگ و چەلەمەیک بوو، ترس و نارەحەتییەکی ھاتەبەر لە ناخەو ھاوار دەکاتە
 خودا و لێی دەپارێتەوە و داوا دەکا خودا رزگاری بکا، پاشان کە خودا
 ناز و نیعمەتێکی پێ بەخشی، نەخۆشی و نارەحەتی لەسەر لا برد، ترس و بیمی
 لێ رەواندەو، ھەلۆستی پیشووی لەبەر دەچیتەو، ئەو خودا حەق و خاوەن
 دەسلەتە ناسی: کە لەو پێش ھاواری لێ کردو و لێی پاراوتەو، ھاوێ بو
 خودا دادەنێ، لە جیاتی ئەوێ بەندایەتی بو خودا بکا، بپەرستی پەیرەو
 دەکا، بو ئەوێ لە ئاکامی رێبازی خودا پەسندی لێ گوم ببێ، خەلکی تیش
 گومرا بکا، یەکتا پەرستی و خوداناسیان لێ بشیوتێ، ئایینی ئیسلامیان لە
 پێش چاوا ناشرین بکا "ئەوونە ئێم ئایەتە ئایەتێکی ترە: کە دەفەرموی:
 ﴿وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِلَهُهُ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ
 أَعْرَضُوا وَكَانَ الْإِنْسَانُ كَفُورًا﴾ (الاسراء/ ۶۷) یان: ﴿وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ الضُّرُّ
 دَعَا لِحَبْلِهِ أَوْ قَاعِدًا أَوْ قَائِمًا فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُ مَرَّ كَأَنْ لَمْ يَدْعُنَا إِلَى
 ضُرِّ مَسَّهُ﴾ (یونس/ ۱۲)

بۆیە خودا ھەر پەشەمی توند ئاراستەمی ئەو جوژە کەسانە دەکا و دەفەرموی:
 ﴿قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكُمْ قَلِيلًا إِنَّكَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ﴾ ئەو پێغەمبەر! بەوانە بلی:
 ئەو ئادەمیزاد بە کوفری خۆتەو رابوێرەو کەمێک ژیان بەسەر بەرە، یان بو
 ماوێەکی کەم، درێژە بە ژیان بەرە، بێگومان ژیانی دنیا ھەر چەندە درێژ بێ
 کەمخایە ئەو زوو بەسەر دەچێ، مردن بە خەت پێ دەگرێ و دەچیتە ژیانی

قیامه ته وه ، نهو کاته تو له پتړی دوزخه خیانی و ده خړتیه ناو ناگره وه، بؤ هه تاهه تایه تئیدا ده میتیتیه وه. وه کوو له نایه تیکی تردا ده فهرموئ: ﴿قُلْ تَمَتَّعُوا فَإِنَّ مَصِيرَكُمْ إِلَى النَّارِ﴾ (ابراهیم/۳۰) یان ده فهرموئ: ﴿ثُمَّ نَعْتَهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ إِلَىٰ عَذَابٍ غَلِيظٍ﴾ (لقمان: ۲۰)

نه جار په روه ردگار باسی په سنی حالی خودا په رستان ده کاو ده فهرموئ: ﴿أَمِنْ هُوَ قَانَتْ آثَاءُ اللَّيْلِ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَيَرْجُو رَحْمَةً رَبِّهِ﴾ نایا نهو کافرو گټل وکه ززابه باشته وه سهره نجامی به خته وه رتره، یان موسولمانی راستالی خودا په رست، نهو که سهی گهر دنکه چی فهرمانی خودایه و به شه وو روژ نوژ ده کاو له خودا ده پار پتیه وه و سوژده و رکوعی به خشوع و ریک و پتکی ته نجام ددها، له سزای دوزخ ده ترسی و به هومی دی ره حمتی خودایه، هه میسه له نیتوان خؤف و ره جادا ژیان به سهرده بیا.

﴿قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ﴾ پټیان بلن نایا زاناو نه زان چون یه کن؟ نه خیر هه رگیز نه وانیه زاناو وه کوو نه زاناو نین و به رامبه ری ناکرین" نه وه کوو به نایاتی خودا په نندامیتز ده بئ و تټیان ده فکرئ و لټیان ورد ده بیتیه وه ټیلا که سائیک: که خاوه نی عه قلی ته واوو هؤش و فامن. هه زانایان جوداوازی نیتوان زاناو نه زان ده کن. مده بسته که نه وه یه: که پتړی زانایان و نه زاناو چون یه کن نین. چونکه زانا حهق ناسه و ریبازی راست ده دوزیتیه وه و شوی نی ده که وئ و کار به زانستی خؤی ده کاو گومړا نابی و خودا له خؤی رازی ده کا!!

نه فامو نه زان سهر لی شیواوو کار نابه جئ و گومړان! جا وه کوو زاناو نه زان چون یه کن نین، موسولمان و کافریش چون یه کن نین، موسولمانی خودا په رست و بهرچاو ورون و به خته وه ر ناخرتیه تاي ته رازوی موشریک و گومړا، خودا په رستان

له تۆپه لاکى خىرو فەردان، کافران له بنگل و ژیرخاننى دۆزه خدان.
هه ئه به ته مه به ست به زانیاری لیره دا هه زانیارییه که بیه ته هوکاری ناسینی
خوداو ریبازی سه رفرازی. ته نیا خاوه ن عه قل و فامه کان به راورد ده که ن و
جوداوازی نیتوان هه ق و به تال ده که ن!

نامۆزگاریی بو موسولمانان و هه ره شه له بته رستان

قُلْ يٰٓعِبَادِ اللّٰهِ

ءَامِنُوْا اَنْتَقُوْا رَبَّكُمْ لِلَّذِيْنَ اَحْسَنُوْا فِيْ هٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً

وَارْضُ اللّٰهُ وَاسِعَةً اِنَّمَا يُوفِى الصّٰبِرُوْنَ اَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿١٠﴾

قُلْ اِنِّىْ اُمِرْتُ اَنْ اَعْبُدَ اللّٰهَ مُخْلِصًا لّٰهُ الدِّيْنَ ﴿١١﴾ وَاُمِرْتُ لِاَنْ اَكُوْنَ

اَوَّلَ الْمُسْلِمِيْنَ ﴿١٢﴾ قُلْ اِنِّىْ اَخَافُ اِنْ عَصَيْتُ رَبِّىْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيْمٍ

﴿١٣﴾ قُلْ اللّٰهُ اَعْبُدْ مُخْلِصًا لِّىْ دِيْنِىْ ﴿١٤﴾ فَاَعْبُدُوْا مَا شِئْتُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ

قُلْ اِنَّ الْخٰسِرِيْنَ الَّذِيْنَ خَسِرُوْا اَنْفُسَهُمْ وَاَهْلِيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ اِلَّا

ذٰلِكَ هُوَ الْخٰسِرَانُ الْمُبِيْنُ ﴿١٥﴾ لَهُمْ مِّنْ فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِّنَ النَّارِ

وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ ذٰلِكَ يُخَوِّفُ اللّٰهُ بِهٖ عِبَادَهُ يٰٓعِبَادِ فَاَتَقُوْنَ ﴿١٦﴾

وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ
 فَبَشِّرْ عِبَادِ ﴿١٧﴾ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ
 أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْأُولَاءُ ﴿١٨﴾
 أَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ الْعَذَابِ أَفَأَنْتَ تُنْقِذُ مَنْ فِي النَّارِ ﴿١٩﴾
 لَكِنَّ الَّذِينَ أَتَقُوا رَبَّهُمْ لَهُمْ غُرَفٌ مِّنْ فَوْقَهَا غُرَفٌ مَّبْنِيَّةٌ تَجْرَىٰ
 مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَعَدَ اللَّهُ لَا يَخْلِفُ اللَّهُ الْمِيعَادَ ﴿٢٠﴾

له‌وه پیش نه‌وهی چه‌سپاند: که زاناو نه‌زان چون یه‌ک نین، موسولمانو
 کافر به یه‌ک چاو س‌دیر ناکرین. نه‌جار لی‌ره‌دا فه‌رمان به پی‌غه‌م‌ب‌ر ده‌کا: که
 کۆمه‌لیک نامۆزگاریی ناراسته‌ی موسولمانان بکا، بۆ نه‌وه‌ی به‌خته‌وه‌ریی
 دونیاو قیامه‌تیان بۆ ده‌سته‌به‌ر بی، کۆمه‌لگایه‌کی پاک و خاوین هاریکارو
 هه‌مناه‌نگو به‌خۆ چاراوو بۆ خودا صولحاو دروست بکه‌ن، هاوه‌لدانان بۆ
 خوداو رییابازی له‌ دلۆ ده‌رونه‌کاندا نه‌می‌نن. خه‌ساره‌مه‌ندی دونیاو قیامه‌ت
 نه‌بن، نه‌جار هه‌ره‌شه‌ی توند له‌ بته‌پرسته‌کان ده‌کاو واده‌ی به‌هه‌شت ده‌دا
 به‌وانه‌ی خۆیان له‌ شیرکو بته‌پرستی ده‌پارێزن، ده‌فه‌رموی: ﴿قُلْ يَا عِبَادِ الَّذِينَ
 آمَنُوا اتَّقُوا رَبَّكُمْ﴾ نه‌ی پی‌غه‌م‌ب‌ر به‌ به‌نده‌کانم رابگه‌یه‌نه‌و بلێ: نه‌ی
 به‌نده‌کانی خودا“ نه‌وانه‌تان که بپرواتان به‌ تا‌ک و ته‌نه‌ایی خودا هه‌یه‌ ئیسلام به‌
 په‌یره‌و پرۆگرامی خۆتان ده‌زانن: خۆتان له‌ سزای سه‌ختی خوداتان بپارێزن،

شوین فەرمان و جلە و گیریه کانی بکهون، به‌رده‌وام بن له‌سەر یه‌کتاپه‌رستی و عیبادەت‌کردن بۆ خودا، هه‌میشه‌ خۆ پیاڕیزن له‌ سه‌رپێچی کردنی فەرمانه‌کانی، چونکه:

﴿لِّلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ﴾ هه‌یه بۆ نه‌وانه‌ی له‌ ژبانی دونه‌یاپاندا چاکه‌کار و کار په‌سه‌ندن، پاداشی چاکه‌: که بریتیه‌: له‌ له‌ش‌ساغی و سه‌رفرازی و شکۆمه‌ندی و ده‌سته‌به‌ریوونی بالاده‌ستی و سه‌رفرازی له‌ دونه‌یا و پاداشی به‌هه‌شت و ره‌زامه‌ندی خودا که له‌ هه‌موو نیعمه‌ته‌کانی قیامه‌ت به‌ نرخه‌.

هه‌ینانی رسته‌ی ﴿قل یا عباد﴾ له‌ جیاتی ﴿قل لعباد﴾ ناماژه‌یه به‌وه‌: که ئایین ئایینی خودایه‌و پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) ته‌نها راگه‌یه‌ن‌ه‌وه‌ به‌س. نه‌گینا خۆ ئاده‌میزاد به‌نده‌ی پیغه‌مبه‌ر نین تا رسته‌ی ﴿قل یا عباد...﴾ یان ئا‌راسته‌ بکا. هه‌ینانی وشه‌ی ﴿حسنة﴾ له‌ نایه‌ته‌که‌دا به‌ نه‌کیره‌یی بۆ ته‌عظیمة.

﴿وَأَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةٌ﴾ نه‌گه‌ر نه‌تان توانی له‌ ولاتی‌که‌دا به‌ راشکاوی و ئازادی به‌نده‌یه‌تی خودا بکه‌ن، نه‌و ولاته‌ به‌جێ بێلن و پرۆنه شوینیک: که بتوانن به‌ ئازادی خودا په‌رستی خۆتان بکه‌ن، زه‌وی به‌رفراوانه‌، با خۆشه‌ویستی شوین و خوو پیوه‌گرتن به‌و شوینه‌وه‌و وه‌گری بوونی خزم و که‌س و کار ئیوه‌ قاج به‌ستو نه‌کا و دلتان نه‌یه به‌جێ بێلن. له‌ هه‌ر شوینیک نه‌تان توانی نه‌رکی ئایینی خۆتان به‌رێک و پێکی نه‌ه‌جام به‌دن، کۆچ بکه‌ن بۆ شوینیک بتوانن به‌ راشکاوی نه‌رکی ئایینی خۆتان به‌ریوه‌به‌رن، چونکه‌ نووسان به‌ نیشتمانه‌وه‌ له‌ حاڵی ئاوه‌ها‌دا جوړیکه‌ له‌ شیرک و تاوانیکه‌ گه‌وره‌یه‌.

نه مجار په روه ردگار بنده کانی مه لده نئ له سر خوگری و صبرو نارامگرتن
 له ناستی نه و ناخوښی و ناروحتیان هی توشی کوچکاران دی، ده فهرموئ:
 ﴿إِنَّمَا يُوفِي الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾ نه وه کوو په روه ردگار پاداشی
 کوچبه رانی خاوهن صبرو نارام ده داته وه له پاداشی نه وه دا: که له پیناو
 نایینی خودادا ولاتیان جی هیشتوه له زیدو نیشتمان و خزم و کس و کار
 داپرون نیلا: که پاداشیان ده داته وه پاداشه که به هشتی رازو هیو،
 نازو نیعمه تی به هشتیش بی سنوره و پرانه وه ی نیه. پیوانه و کیښانه ناکړی،
 کهس نیه بتوانی هه ژماری بکا.

نه مجار په روه ردگار فرمان به نیخلاص و دلسوژی له عیاده تکردن دا
 ده خاته پال فرمان به ته قواو خودا په رستی ده فهرموئ: ﴿قُلْ﴾ هی پیغه مبهرا!
 به و موشریکانه بلئ: ﴿إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصاً لَهُ الدِّينَ﴾ نه وه کوو
 من فرمانم پیکراوه، نیلا: که فرمانم پی کراوه: که به ندایه تی خودا بکه م به
 نیخلاص و دلسوژی یه وه نه رکه کانی سرشام به جی بهینم، کهس نه که م به
 هاوه لو هاوشانی، له خودا په رستی دا ریابازی ره چاو نه که م. نایه ته که
 هرچه بنده به روالهت و راسته وخو فرمانه به پیغه مبهرا، به شیوه یه کی
 ناراسته وخو لومو سرزه نشتکردنی موشریکه کانه: که له جیاتی
 خودا په رستی و یه کتاپه رستی ده چن بتپه رستی ده که ن!!

﴿وَأُمِرْتُ لِأَنْ أَكُونَ أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ﴾ پینان بلئ: من فرمانم پی کراوه:
 که یه که م موسولمان و خودا په رستی هم نه ته وه یه بم، یه که م کهس بم: که
 پیچه وانده ی نایینی ناحق هه لک و کهوت بکه م، دژی بتپه رستی بوه ستم و
 یه که م کهس بم: که به دلسوژی به ندایه تی خودا بکه م.

﴿قُلْ﴾ نەى پىغەمبەر پىيان بلى: ﴿إِنِّي أَخَافُ أَنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ﴾ مەن دەترسم ئەگەر لە خودای خۆم ياخى بىم توشى سزای رۆژنىكى سامناك ببم، ترسى ئەوهم هەيه خودا لە تۆلەى سەرپىچىکردنم دا توشى سزای سەختى رۆژى قىامەتم بکا، دەى دەبى ئىوہ زياتر ترستان هەبى.

﴿قُلِ اللَّهُ أَعْبُدْ مُخْلِصاً لَهُ دِينِي﴾ نەى پىغەمبەر! بۆيان دويات بکەرەوہ و پىيان بلى: مەن بەندايەتى هەر بۆ خودا دەکەم بە دلسۆزى نايىنى خۆم پەپرەو دەکەم. ﴿فَاعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ﴾ ئىوہ بە نارەزوى خۆتان جگە لە خودا کى دەپەرستى بپەرستى، لەوہ بەولاوہ لە رۆژى قىامەت دا سزاو پادەشى کردەوہ کانتان وەرەگرەوہ، بۆتان دەرەکەوئ چەند بە هەلەچوو خەسارەمەندن، خۆتان توشى چ تەنگو چەلەمەو دەردى سەريەك کردەو، وەلى ئەو کاتە هيج شتىك دادتان ناداو هيج شتىك فرياتان ناکەوئ.

﴿قُلْ: إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَلَا ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ﴾ نەى پىغەمبەر! پىيان بلى: خەسارەمەندى تەواوو مالتۆيران لە دونياو قىامەتدا ئەوانەن: کە خۆيان لە دەست داو، خۆيان دۆراندو، بە گومرايى و هاوێلدانان بۆ خودا خۆيان موستەحقى عەزابى دۆزەخ کردو، مالتو مندالتو شوئىنکەوتوانيان بە هيلاک بردو، رۆژى قىامەت خۆيان و شوئىنکەوتوانيان شياوى عەزابى دۆزەخ کردو، بۆ هەتاهەتايە تىيدا دەمىننەو، چونکە ئەوانىشيان وەکوو خۆيان گومرا کردو، ئەمەش خەسارەمەندى و خۆ لە دەستدانى تەواوو هيج خەسارەمەندى بەکەو لەوہ گەورەتر نىو بە هيج شتىك بۆيان قەرەبوو ناکریتەوہ. ئەجار حال وەزەعى ناو دۆزەخيان ديارى دەکاو دەفرموي: ﴿لَهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ﴾ ئەوانە لە ژوو سەريانەو تەبەقى ئاگرى چىن لەسەرچىنيان هەيه، لە ژىيانە هەمديسان، واتە: لە هەموو لايەکەو ئاگر دەرەى داو و

شەش لایان ناگری دۆزه‌خە. وەکوو لە نایه‌تیکی تردا دەفەرموی: ﴿لَهُمْ مِنْ جَهَنَّمَ مِهَادٌ وَمِنْ فَوْقِهِمْ غَوَاشٍ وَكَذَلِكَ نُجْزِي الظَّالِمِينَ﴾ (اعراف: ۴۱) یان دەفەرموی: ﴿يَوْمَ يَغْشَاهُمْ الْعَذَابُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ وَيَقُولُ ثُقُوبًا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ (العنکبوت/ ۵۵) کە لە نایه‌تە کەدا ناگری ژیریانی بە ﴿ظَلَل﴾ ناو بردو، چونکە سیبەر لەو دۆزه‌خیانە دەکا کە لە قاتی ژێر ئەوانە وەن. مەبەستە کە ئەو یە: کە لە هەموو قاتیکی دۆزه‌خدا کۆمەڵیک کافر هەن و عەزاب دەچیژن. هەر کەسە بە گوێرەی تاوان و سەرپێچیکردنی سزا دەدرێ و تۆلەی لی دەسەندرێ.

﴿ذَلِكَ يُخَوِّفُ اللَّهَ بِهِ عِبَادَهُ يَا عِبَادِ فَاتَّقُون﴾ ئەو عەزابە بەئیش و سامناکەییە خودا بەندەکانی پێ دەترسێنێ، ئەو روداوێکە نەهاتنی نیو هەر دێ. بۆیە پێویستە ئادەمیزاد بە هەندی وەرگرن و لێی بترسن، خۆیان لە تاوان و سەرپێچی کردن بپاریژن، ئەو بەندەکانم بترسن لە عەزاب و تۆلەم، ناگاتان لە خۆتان بێ، خۆتان توشی ئەو سزا سامناکەییە مەکن. لە راستیدا ئەم هەپەشەو تۆقاندنە نیعمەتیکی فرە مەزن و نیشانەی بەرفراوانی نیعمەتی خودایە بەسەر بەندەکانیدا کە لە پیشەو ناگاداریان دەکاتەو و دەیانترسێنێ، ئەوجا ئەگەر پەندیان وەرەگرت و هەر سور بون لەسەر خراپەکاری سزایان دەدا.

ئەجار پەرەردگار مزگینێ بەوانە دەدا: کە خۆ لە بەنداییەتی کردن بۆ ملهوپان دەپاریژن و رو ناکەنە بپەرستی و ستەمکاری، بۆ لای خودا دەگەرێنەو و تۆبە لە تاوان دەکەن. دەفەرموی: ﴿وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَى﴾ ئەوانە ی پششت دەکەنە بپەرستی و بە قسە شەیتان ناکەن، رو دەکەنە خودا پەرستی و بە دڵسۆزی عیباده‌تی خودا دەکەن، ئەوانە مزگینێ بێ لێیان: کە پاداشی گەورەیان دەدرێتەو "کە بریتییه

له بههشتی رازاوه، جا نهو مزگیننی پی‌دانه‌یان له‌سەر زویانی پیغه‌مبه‌ر ده‌بی
یان له کاتی مردن‌دا ده‌بی، یان له وهختی زیندوبونه‌ودا ده‌بی، هەر که‌سیک رو
بکاته خودا‌په‌رستی و گه‌ردن‌که‌ج بیی بۆ پسه‌روه‌ردگاری شه‌م مزگیننی‌یه‌ی
ده‌دریتی و نهو واده‌ خوشه‌ ده‌یگریت‌ه‌وه، خه‌نی له‌ خۆیان و سه‌رفرازیه‌ بۆیان!

﴿فَبَشِّرْ عِبَادَ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ﴾ نه‌ی پیغه‌مبه‌ر!
موژده‌ بده‌ موژده‌ی به‌هشت به‌و به‌ندان‌هم بده: که‌ گوئی له‌ قسه‌ی حق ده‌گرنو
قورئان و ته‌کانی پیغه‌مبه‌ر ده‌بیسن و تییان ده‌گه‌ن و جوداوازی نیوان قسه‌ی
حق و هه‌قتر ده‌گه‌ن، ده‌زانن نه‌مه‌ جوانه‌و نه‌وه‌ جوانتره‌، شوین جوانتره‌ که
ده‌که‌ون، باشته‌ که‌ نه‌ج‌ام ده‌دن. ﴿أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَأُولَٰئِكَ هُمْ أُولُو
الْأَلْبَابِ﴾ نه‌وانه‌ی نه‌وه‌ ره‌وشتیانه‌و نه‌وه‌نده‌ تیگه‌یشتون جوداوازی نیوان
جوان و جوانتر ده‌گه‌ن، شوین هه‌قتره‌ که‌ ده‌که‌ون، نه‌وانه‌ خودا‌ شاره‌زای کردون
بۆ ریبازی راست و له‌ دونیا و قیامت‌دا سه‌رفرازن و خاوه‌نی عه‌قل و ناوه‌زی
ته‌وان و سروشت پاک و به‌خۆ چاراون.

﴿أَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ الْعَذَابِ أَفَأَنْتَ تُنْقِذُ مَنْ فِي النَّارِ﴾ نه‌ی
پیغه‌مبه‌ر! نایا تۆ پی‌ت وایه‌ کاربه‌ده‌ستی ئاده‌میزادانی؟ تۆ پی‌ت وایه‌ که‌سیک
برپاری عه‌زایی بۆ درابی، تۆ ده‌توانی له‌ عه‌زایی دۆزه‌خ رزگاری بکه‌ی؟
نه‌خه‌یر تۆ ته‌نها راگه‌یان‌دنت له‌سه‌ره‌و به‌س هیدایه‌ت و گه‌یان‌دن به‌ حق
به‌ده‌ست خودایه‌، که‌وابی تۆ نه‌ی موحه‌مد به‌وه‌ غه‌مناک مه‌به‌: که
نه‌ته‌وه‌ که‌ت پشت له‌ بانگ‌ه‌وازیه‌ که‌ت هه‌لده‌که‌ن و ئیمان‌ت پی‌ ناهیتن، نه‌وانه
نه‌هلی گومراو سه‌ر لی تی‌که‌چوون، که‌سیک به‌ سروشت گومرا بیی و ناماده‌باشی
ئیمان‌هێنانی تیدا نه‌بی نه‌تۆ ناتوانی هیدایه‌تی بده‌ی.

نه بچار حال و وه زعی خوداپه رستان دیاری ده کاو ده فهرموی: ﴿لَكِنَّ
الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ غُرَفٌ مِنْ فَوْقِهَا غُرَفٌ مَبْنِيَّةٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
وَعَدَ اللَّهُ لَا يُخْلِفُ اللَّهُ الْمِيعَادَ﴾ واته: به لام نهوانه ی خوین له عه زابی خودا
پاراستوو به وه: که به دلسوزی خوداپه رستیان کردوه، نه رکه کانیه سه رشانیان
به گویره ی توانا نه بچار داوه، خوین له تاوان و سته مکاری دور خستوته وه،
نهوانه له به هه شتی رازاوه دا قه صرو باله خانه ی به رزو بلند و قات قات و دیکور
جوان و نه خش و نیگار تیدا دروستکراویان هه، به ژیر نهو دارو دره ختانه دا
جوگا و جو بار ده کشتین و وهنده ی تر خوشی و هه واسازی به شوینه کانیان
ده به خشن، نهو به هه شته رازاوه به هه موو خوشی به کانیه وه و سه رباری
هه مریان ره زامه ندی خودا، واده و به لینی خودایه بو موسولمانان و پییان
ده به خشن، واده و به لینی خودا ش پاشگه زبون و هیان تیدا نیه، هه وه کوو چوین
هه ره شه کانیشی دینه جی و گومان له هاتنیان دا نیه.

حال و وه زعی دونیا

الْمَ تَر

أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ يَنْبِيعَ فِي الْأَرْضِ ثُمَّ
يُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا مُخْتَلِفًا أَلْوَنُهُ ثُمَّ يَهِيْجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ
يَجْعَلُهُ حُطَامًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرًا لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٢١﴾

به هوی بارانه‌وه گیسانی تی ده‌کاته‌وه و نه‌ش و نمای تیدا پیدای ده‌کا، نه‌بجار له دیمه‌نو دیارده‌کانی زه‌وییه‌وه ده‌گوژیته‌وه بۆ دیمه‌نه‌کانی به‌رزایو نه‌و شتانه‌ی په‌یوه‌ستن به‌وه‌وه. ده‌فهرموئ: ﴿وَأَيَّةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلَمُونَ﴾ واته: برێک له به‌لگه‌و نیشانه‌کانی ده‌سه‌لاتی ره‌های په‌روه‌ردگار، دروستکردنی شه‌وو رۆژه، هینانی هاتنی شه‌وو رۆژ یه‌ک به‌دوای یه‌ک دا. به‌رده‌وام تاریکی دادی روناکی ده‌پوا، مه‌خلوقات ده‌که‌وێته‌وه ناو تاریکییه‌وه، به‌ پیچه‌وانه‌شه‌وه روناکی دی تاریکی راده‌دا، نه‌مه‌ش له ئاکامی هه‌لخولانی گۆی زه‌وی به‌ده‌وری خولگی خۆی دا، له‌خۆرنا‌واوه بۆ رۆژه‌لات، به‌رده‌وام خۆر له‌ نیوه‌ی کوره‌ی زه‌وی ده‌داو روناکه، له‌ نیوه‌که‌ی تری نه‌دیوه‌و تاریکه، هه‌رکه تۆزێک تاریکیی روناکی داده‌پۆشی له‌ولاوه به‌و نه‌ندازه‌یه روناکی برێک تاریکیی راده‌مالی، که‌وابوو هه‌میشه‌و له‌سه‌رخۆتاریکی و روناکی به‌دویه‌که‌وه‌نو یه‌کتری راو ده‌نین، وه‌کوو له‌ نایه‌تیکی تردا ئاماژه به‌وه ده‌کا و ده‌فهرموئ: ﴿يُعْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا﴾ (الاعراف: ۵۴) له‌هه‌ردوکیشیان دا سودو خێرو فه‌ر هه‌یه "له‌تاریکی دا ئاده‌میزادو گیانله‌به‌هرانی تریش واز له‌ جمو جۆل دینن و ده‌که‌ونه‌ حاله‌تی پشودان و نوستنه‌وه، ماندو شه‌که‌تییان نامینن و جه‌سته‌یان هینن و نه‌وێنه‌وه، له‌ روناکیش دا بینینی دیمه‌نه‌ جوانه‌کان و جمو جۆل و کارو‌کاسبی و هه‌ولدان بۆ بژیو پیداکردن، ﴿وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ﴾ نیشانه‌یه‌کی تری قودره‌ت و ده‌سه‌لاتی خودا به‌سه‌ر بوونه‌وه‌ردا، هه‌ل‌سوپاندنی خۆره‌ تاکۆتایی مه‌داری خۆی، له‌وه‌پێش واگومان ده‌برا: که‌ خۆر له‌ شوێنی خۆی دامه‌زراوه‌و جم و جۆلی نیه، به‌لام له‌ دوا‌یدا زاندر: که‌ خۆر له‌ شوێنی خۆی راوه‌ستاو نیه. به‌لکوو له‌ گه‌ردایه، هه‌میشه به‌یه‌ک نیتتجاهو یه‌کلا به‌خیرایی له‌ فه‌ضای بونه‌وه‌ردا جه‌ره‌یان ده‌کا. ئاسمانشونا‌سان وایان مه‌زنده‌ کردوه: که‌ له‌چرکه‌یه‌ک دا دوانزه

دهسا با نهو خه‌لکه بزانی و ده‌شرانن: که حال و وه‌زعی ژسانی دویا له زوو به‌سهرچوندا، له جوانی و خۆشی و کامه‌رانغو که‌خایه‌نی دا وه‌کوو حال و وه‌زعی کشت و کال وایه. که‌وابی با هیچ شک و گومانیا نهمیته له‌وه‌دا: که خودا ده‌توانی به ناسانی قیامت هه‌ل‌سینی و مردوان زیندو بکاته‌وه. وه‌کوو له نایه‌تیکی ترده ده‌فرموی: ﴿وَاضْرِبْ لَهُمْ مَثَلِ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ اَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْاَرْضِ فَاَصْبَحَ هَشِيماً تَذْرُوهُ الرِّياحُ وَكَانَ اللّٰهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مُّقْتَدِرًا﴾ (کهف/۴۵)

خودا هیدایه‌تی به‌نده‌کانی ده‌دا بوئیسلام

أَفَمَنْ شَرَحَ اللّٰهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَى نُورٍ مِّن رَّبِّهِٖٓ فَوَيْلٌ
لِّلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُم مِّن ذِكْرِ اللّٰهِ أَوَلَمْ يَكِ فِي ضَلٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٢٢﴾
اللّٰهُ نَزَلَ اَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُّتَشٰبِهًا مَّثَانِيَ تَقْشَعِرُّ مِنْهُ
جُلُودُ الَّذِيْنَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِيْنَ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ
اِلٰى ذِكْرِ اللّٰهِ ذٰلِكَ هُدٰى اللّٰهُ يَهْدِيْٓ اِلَيْهِ مَن يَشَآءُ وَمَن
يُضِلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٢٣﴾ أَفَمَن يَتَّبِعِ بَوَجهَهُ سُوْءَ
الْعٰذَابِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَقِيلَ لِلظّٰلِمِيْنَ ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْسِبُوْنَ

﴿۲۴﴾ كَذَبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَاَنْتَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ
لَا يَشْعُرُونَ ﴿۲۵﴾ فَاِذَا قَهَّمُ اللّٰهُ الْخِزْيَ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ
الْآخِرَةِ اَكْبَرُ لَوْ كَانُوْا يَعْلَمُوْنَ ﴿۲۶﴾

له وه پيش په روه ردگار نه وهی به پیویست دانا: که بهنده کانی به تاعه تی
ژیانی به خته وه ری قیامه تیان مسوگر بکه نو رو له دنیا وه گرتن، نه جار
نه وه رون ده کاته وه، که سود وه رگرتن له و ناموژگاری و رینوما یانه ده سته بهر
نابی مه گر خودا دل و دهر و نیان به نیسلام نورانی بکا، نه جار نه وه رون
ده کاته وه: که هر که سیك له توله ی بی دینی دا بخریته ناو دوزه خه وه وه کوو
که سیك نیه نیمانی هی نابی و بخریته دوزه خه وه. به درو خه وه وهی پیغه مبه ران
له روژی قیامه تدا سزای توندو تی زیان ده درئ.

ده فهرموی: ﴿۲۴﴾ اَفَمَنْ شَرَحَ اللّٰهُ صَدْرَهُ لِلْاِسْلَامِ فَهُوَ عَلَىٰ نُورٍ مِّنْ رَّبِّهِ هَٰئِذَا
که سیك خودا سینگی راوان کرد بی بؤ نیانی نیسلام و قبو لئی کرد بی و
به هیدایه تی نه و، به هره مه ند بو بی، به هوی نه و هیدایه ته وه بهر چاو رون و
ناسوی بیرو بؤ چونی روناك بو بی و به حق گه یشت بی و به نووری مه عریفه ت
شاد بو بی. وه کوو که سیك وایه دل په ق و بهر چاو ته نگ و گومپا و سدر لی شیا و
بی.؟ نایا هیدایه تدر او وه کوو که سیك وایه: که له ناو تارکی گومپایی دا
سهری لی شیا و بی و نه زانی بؤ کوئ ده چی و چ ده کا؟ واته: به ته تکی د
هیدایه تدر او و گومپا ناچنه یه ک پله وه، یه کسان نین و نابن، دل نوورانی وه ک
دل په ق و گومپا نیه، مردو زیندو چون یه ک نین، جودا وازیان عاسمان و رتسمانه.

وه‌ک‌وو له نایه‌تیک‌ی تردا ناماژه به‌وه ده‌کاو ده‌فرموی: ﴿أَوْ مَنْ كَانَ مِيتًا فَأَخْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَنْ مِثْلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنْهَا﴾ (الأنعام/۱۲۲)

تیرمیزی فرموده‌یه‌کی له ئیبنوعومره‌وه ریوایه‌ت کردوه: ده‌فرموی: پیاویک وتی: ئەه‌ی پێغه‌مب‌ری خودا! ک‌ئ له موسولمانان زۆر عاقله‌ پێغه‌مب‌ر (ﷺ) فرموی نه‌وانه‌یان: که زۆر یادی مردن ده‌که‌ن و جوان خۆی بۆ ناماده ده‌که‌ن، ه‌هر کاتیک نووری ئیمان چووه ناو دله‌وه دل گوشار ده‌ب‌ئ و نارامی تیده‌که‌وی، هاوه‌لان عه‌رزیا‌ن کرد: نیشانه‌ی نه‌و حاله‌ چیه‌ ئەه‌ی پێغه‌مب‌ری خودا، له وه‌لام دا فرموی: ه‌ه‌ول‌دان بۆ قیامه‌ت و دوورکه‌وتنه‌وه له کاری دونه‌ی ب‌ئ وه‌فا و خۆ ناماده کردن بۆ مردن پێش نه‌وه‌ی په‌یدا ب‌ئ.

ئیبنوعومره‌وه‌یه‌ی له ئیبنوعومره‌وه‌وه فرموده‌یه‌کی به‌ ه‌ه‌مان مانا ریوایه‌ت کردوه.

نه‌جار باسی کۆمه‌لی دل‌په‌قان ده‌کاو ده‌فرموی: ﴿فَوَيْلٌ لِلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ﴾ عه‌زایی سه‌خت و دژوار یا‌ن ناخۆش‌ترین شتیه‌ی دۆزه‌خ بۆ نه‌وانه‌یه‌ به‌ یادی خودا دل‌یا‌ن نه‌رم ناب‌ئ و به‌ نه‌سیحه‌ت و نامۆگاری و ه‌ه‌وش خۆ نایه‌نه‌وه‌ و تێناگه‌ن، نه‌وانه‌ دل‌په‌ق و ر‌ئ ل‌ئ‌گوم بوون، به‌ ناشکرا گوم‌رایان پێه‌ دیاره‌.

تیرمیزی له ئیبنوعومره‌وه‌وه ریوایه‌تی کردوه ده‌فرموی: پێغه‌مب‌ر (ﷺ) فرموی: (لا تكثرُوا الكلام بغیر ذکرالله فان كثرة الكلام بغیر ذکرالله قسوة للقلب و ان أبعد الناس من الله القلب القاسی) په‌ندی پێش‌ینانی کوردی ده‌ل‌ئ زۆر گوتن قورئان خۆشه‌. ئەم په‌نده له مانای ئەم فرموده‌ی

پیغه مبه‌ره‌وه سه‌ری هه‌لداوه.. نه‌بوسه‌عیدی خودری ریوایه‌تی ده‌کا
 ده‌فه‌رموی: پیغه مبه‌ره (ﷺ) فه‌رموی: خودا ده‌فه‌رموی: (اطلبوا الحوائج من
 السماء، فانی جعلت فیهم رحمتی، ولا تطلبوها من القاسية قلوبهم فانی جعلت
 فیهم سخطی) پیوستیاتی خۆتان له سه‌خی سروشتان و دلفراوانان داوا بکه‌ن،
 چونکه من ره‌حم و به‌زیی خۆم خستۆته دلیانه‌وه، داوای پیوستیاتی خۆتان له
 دل‌ه‌قان مه‌که‌ن، چونکه من قارو قینی خۆم خستۆته دلیانه‌وه.

هه‌ر بۆیه مالیکی کوری دینار ده‌فه‌رموی: هیچ به‌نده‌یه‌ک سزای له‌وه‌ی
 گه‌وره‌تر به سه‌ردا نه‌دراوه، که دل‌رق بی، دل‌ه‌قی له هه‌موو عوقوبه‌تی‌ک
 کوشنده تهره. په‌روه‌ردگار رقی له هه‌ر گه‌ل و نه‌ته‌وه‌یه‌ک بی ره‌حم و به‌زیی له
 دلیان ده‌رده‌هاوی. دل‌ه‌قی ده‌ردیکی کوشنده‌ی کۆمه‌له‌و له‌ناو هه‌ر گه‌ل و
 نه‌ته‌وه‌یه‌ک دا بلاویته‌وه ده‌بیته هۆی له‌ناوچونیان.

نه‌جار په‌روه‌ردگار له په‌سنی قورئان دا ده‌فه‌رموی: ﴿اللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ
 الْحَدِيثِ كِتَابًا مُّتَشَابِهًا مَّثَانِيَ تَقْشَعِرُّ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ
 جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ﴾ په‌روه‌ردگار جوانترین که‌لامی نازل کرده،
 که بریتییه له قورئانی پیروزو پر فه‌رو به‌ره‌که‌ت و خاوه‌ن سودی گشتی و
 تایبه‌تی. هۆکاری به‌خته‌وه‌ری ژبانی دنیا و قیامت. قورئان نامه‌یه‌که
 هه‌ندیکی له هه‌ندیکی ده‌چی، جوانی داپشتنی و کورت‌پ‌ری و سه‌رناسایی له یه‌ک
 ده‌چی، له ره‌وانی و پاراوی‌دا، له به‌لاغه‌ت و فه‌صاحت دا لیک ده‌چی،
 چیرۆکه‌کانی تیدا دووباره ده‌بنه‌وه، په‌ندو نامۆزگاری، فه‌رمان جله‌وگیری
 واده‌و به‌لینی، هه‌ره‌شه‌و ترساندن دویاره و سن‌باره ده‌بنه‌وه. هه‌رجاره
 به‌شیوه‌یه‌ک و هه‌ر حه‌له به‌جۆریک نه‌و مه‌فه‌وومانه ده‌رده‌ب‌ری و ناراسته‌یان

ده‌کا، تیکرارو دووباره بوونه‌وه که به‌ره‌نگیکه خویندرو بینهر لئی وه‌رز نابن،
سه‌د جار نایه‌تیک ده‌خوینیه‌وه جار له دوای جار کاریگه‌رتره و هه‌ست هه‌ژین
تره. له هه‌ندی شوین دا دل کیش ده‌کا و ده‌یخاته به‌ر ریژنه‌ی هیوا و نه‌مه‌ل، له
هه‌ندی جاریش دل داخو‌پینئ و وه‌ له‌رزه‌ی دینئ.

که نایاتی هه‌زاب و هه‌ره‌شه و دیمه‌نه‌کانی رۆژی قیامت را ده‌نوینئ
پێستی خودا په‌رستان له ترسان گرژ ده‌بی، دل ده‌که‌وێته ته‌په‌ته‌پ وه‌له‌رزه
ده‌که‌وئ، پاشان که نایاتی ره‌حمه‌ت ده‌بیستی یان ده‌یخوینیه‌وه نارام
ده‌گرێته‌وه و پێستی خا و ده‌بیته‌وه. هه‌میشه ئاوا له نیوان خۆف و ره‌جادا
کا.

قه‌تاده ده‌لئ: نه‌مه‌ حال و وه‌زعی خۆشه‌ویستانی خودایه، په‌روه‌ردگار
به‌وه وه‌صفی کردون: که له ترسی خودا پێستیان گرژ ده‌بی و پاشان دلایان به
یادی خودا نارام ده‌گرئ. خودا به‌وه وه‌صفی نه‌کردون که عه‌قلیان نامینئ و له
هۆش خۆ ده‌چن و حال ده‌یانگرئ. به‌لکو و ئه‌وه ره‌وشتی ئه‌هلی
عه‌ت و یان.

ئه‌سمه‌ی نه‌بویه‌کر ده‌لئ: هاوه‌لانی پێغه‌مبه‌ر (ﷺ): که قورئانیان
به‌سه‌ردا ده‌خویندرا به‌وه، وه‌کو و وه‌صفیان ده‌کا- چاویان خۆز خۆز ئاوی لئ
ده‌پژایه‌ خوارئ و پێستیان گرژ ده‌بوو، یه‌کێک هه‌لئ دایه‌و هاته‌ قسه‌و وتی:
ئه‌وه تۆ ده‌لئ چی؟ نه‌مێ که‌سانیک هه‌ن: که قورئانیان به‌سه‌ردا بخویندري له
هۆش خۆی ده‌چئ و ناگای له خۆی نامینئ، ئه‌سما فه‌رمووی: (اعوذ بالله من
الشیطان الرجیم) واته: ئه‌سما ئه‌وه له خۆ بونه‌وه و له هۆشخۆ چونه‌ی به
نیشانه‌ی دینداری نه‌زانی و ره‌خنه‌ی لئ هه‌بوو.

﴿ذَٰلِكَ هُدَىٰ اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَن يَشَاءُ﴾ نهو نامه ناسمانییه که قورثانهو
ببوت نیردراوه نهوه هیدایه تی خودایه و، هر که سیکی بوی هیدایه تی بدا
ده یخاته سر شه قامه رتی ناین، به خته وهری دونیاو قیامت ده بی!

﴿وَمَن يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ﴾ که سیکیش گومرا بکا، به قورثان پروا
نه کاو نایه ته کانی کاری تینه کهن، نهوه کهس نیه هیدایه تدهری بی، فاسق و
گومرایه و له پیری گومرایانه. ﴿أَفَمَن يَتَّبِعِ بَوَّجْهَ سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
؟﴾ واته: نایا که سیکی به دهست و قاچ به سترای بهرو رو بخریته ناو ناگری
دوزه خهوه، له ناو ناگردا هیچ شتیکی دهست نه کهوی خوی پی له ناگر
بپاریزی جگه له دهم وچاوی، به دهم وچاوی خو له ناگر بپاریزی نایا نهو کهسه
وه کوو که سیکی وایه: که له رژی قیامتدا بهردی ساردو گهرمی بهر بیان
نیه و هیچ ناخوشی و ناره حتی توش نه یه. پیوستی به هیچ نه ندامیکی
نه بی: که خوی پی له ناگر بپاریزی، به لکوو له هه موو شتیکی دهر چویی، دل
نارام و تهرده ماخ، که یف خوش و بهرچا ورون له به هشتدا رابویری و له ززهت
بچیژی، نایا نهو دوو کهسه وه کوو یه که وهان؟! نه خیر یه کسان نین و
هاوته رازو نین. وه کوو له نایه تیکی تردا دهر رموی: ﴿أَفَمَن يَمْشِي مُكِبًّا عَلَىٰ
وَجْهِهِ أَهْدَىٰ أَمَّن يَمْشِي سَوِيًّا عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ﴾ (المک: ۲۲) هه لیه ته
وه لامی پرسیاره کان ناشرایه و به نه خیر وه لام دهریته وه. ﴿وَقِيلَ لِلظَّالِمِينَ:
ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ﴾ به سته مکاران ده گوتی: سزای تاوانه کانتان
بچیژن، نهو کرده وانهی له ژبانی دونیادا نه نجامتان داوون و پهمه نده تان کردون،
نیستا پاداشه که یان وهر بگرته وه!! وه کوو له نایه تیکی تردا دهر رموی: ﴿هَٰذَا
مَا كُنْتُمْ لَا تُفْسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ﴾ (التوبه: ۳۵) نه مجار پهرو وهر دگار
شیوهی عذابی نهو گهل و نه ته وه پیشینانه دیاری ده کا: که پیغه مبه ره کا ضیاع
به درو خستوته وه، دهر رموی: ﴿كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَآتَاهُمُ الْعَذَابُ مِن

حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ. فَأَذَاقَهُمُ اللَّهُ الْخَزْيَ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿۲۷﴾ هندی له گهل و نه ته وه پيشينه كان پيغه مبه رانی خويان به درو خسته وه، په يامه كه يان ره تکرده وه، نيتړ خودا به هوی تاوانی بی تزيه يان به هيلاکي بردن، به جورک عه زابی بو هينان و له کاتيکدا تيکيه وه پيچان: که چاوه پروانی نه وه عه زابه نه بوون، بی ناگا سرگه رمی تاوانکردن بوون و هيچ ترسی هاتنی عه زابيان نه بوو، نيتړ خودا سزای توندی بو ناردن و نازاری بی ره زای پی چه شتن، ريسواو دامای کردن، توشی بومه لهرزه و ره شهبای سه ختی دژوارو کوشتن و برین و ديلي و جوړه ها ناخوشي تري کردن. بيگومان سزای قيامت زور لهو سزايه يان سه خترو دژوار تهره، نه گهر بيانزانيايه و به گویره ی زانياری هلس و که و تيان بکرديايه نه وه يان ده زانی و خويان لی ده پاراست.

قورشان به زوبانی عه ره بی نازل بووه و خودا په ند و ناموژگاريی تیدا هیناونه وه

وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي

هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ لَعَلَّهُمْ يَنْذَكِرُونَ ﴿۲۷﴾ قرءانا عربيا

غیر ذی عوج لعلهم یثقون ﴿۲۸﴾ ضرب الله مثلا رجلا فيه

شركاء متشاكسون ورجلا سلما لرجل هل يستویان مثلا

الحمد لله بل اكثرهم لا یعلمون ﴿۲۹﴾ انك ميت و انهم ميتون

﴿۳۰﴾ ثم انكم يوم القيمة عند ربكم تخصمون ﴿۳۱﴾

له‌وه پیتش په‌روه‌ردگار وه‌صفی قورثانی به‌چهند صیفه‌تیک[↑] له‌سهره
 هه‌موویانه‌وه صیفه‌تی ﴿احسن الحديث﴾ بسوو. شه‌جار لی‌ره‌دا چهند
 تاییه‌ته‌ندییه‌کی تری قورثان دیاری ده‌کا، له‌وانه هینانه‌وه‌ی په‌ندو
 نامۆزگاریکردن تیدا بۆ هه‌ره‌شه‌و ترساندن، به‌زویانی عه‌ره‌بی نازل بسوو
 خواری و ختیچی تیدا نیه. دژایه‌تی نیوان رسته‌و چمکه‌کانی تیدا نیه،
 که‌لامیکی راستی به‌حقوق نازل‌بووی په‌روه‌ردگار، که‌ته‌لۆکی بونه‌وه‌ره‌و
 به‌رنامه‌ی ژیان و هۆی به‌خته‌وه‌ری هه‌ردوو جیهانه.

ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ لَعَلَّهُمْ
 يَتَذَكَّرُونَ﴾ بێگومان له‌م قورثانه پیرۆزه‌دا هه‌ر په‌ندو نه‌زیله‌و نامۆزگارییه‌ک
 پتیوست بۆ هیناومانه‌ته‌وه، هه‌ر شتیک بۆ تایین پتیوست بۆمان رون
 کردونه‌ته‌وه، له‌ حال‌و وه‌زع و به‌سه‌ره‌اتی که‌له پشینه‌کان نه‌زیله‌و
 سه‌رگوره‌شته‌مان بۆ گێپاونه‌وه، تا به‌ ناگاییه‌وه له‌ سه‌ره‌نجامی خراپه‌کاری
 خۆیان بترسن، په‌ند و هه‌رگرن و ته‌مبێ خواردو بن، به‌ خۆیان‌دا بچنه‌وه‌و واز له
 تاوانکاری به‌یئن. وه‌کوو له‌ نایه‌تیک تیدا ده‌فه‌رموی: ﴿وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ
 نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ﴾ (المنکبوت/۴۳) مه‌به‌ست له‌ هینانه‌وه‌ی
 په‌ندو نه‌زیله‌ له‌ قورثان‌دا نامۆزگاری و نه‌شیحه‌ته بۆ شه‌وه‌ی به‌نده‌کان خۆیان له
 عه‌زایی خودا بپارێزن.

﴿قُرْآنًا غَرِيبًا غَيْرَ ذِي عِوَجٍ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ﴾ نهم که‌لامه قورثانه‌و
 ده‌خویندیریته‌وه تا رۆژی قیامه‌ت نافه‌وتی و خودا ده‌پیارێزی، وه‌کوو له
 نایه‌تیک تیدا ده‌فه‌رموی: ﴿إِنَّا نَحْنُ الذَّكْرُ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾ (المجر/۹)
 به‌ زمانی عه‌ره‌بی نازل بووه‌وه‌و زاراوه‌ ده‌خویندیریته‌وه، هیچ دژایه‌تی و خوارو
 ختیچییه‌کی تیدا نیه. شه‌و په‌ندو نه‌زیلانه‌یان بۆ ده‌هیتینه‌وه بۆ شه‌وه‌ی خۆیان

له عەزابی سەختی خودا بپارتێن، قورئان کەلامێکی سەرئاسایەو لە توانای غەیری خودا دا نیە شەتی وا داڕێژێ، هەموو نووسەر و ئەدیب و زمانپاراوێکی بۆ داو، هەزارو چوارسەد ئەوەندە سائە بە قورئان تەحەددای ئادەمیزاد و جندۆکە ی کردوو، بۆی داو و دەسەوستانی کردون .. وەکوو لە نایە تیکی تردا ئاماژە بەوە دەکا و دەفرموی: ﴿قُلْ لِّئِنْ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيراً﴾ (الاسراء: ۸۸)

ئەجار پەرورەدگار ئموونە ی کافرو موشتریک و موسوڵمانی یەکتاپەرستی هێناوە و دەفرموی: ﴿ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلًا فِيهِ شُرَكَاءُ مُتَشَاكِسُونَ وَرَجُلًا سَلَمًا لِرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا﴾ پەرورەدگار ئموونە ی ئەو کەسە ی بپروای بە فرەخوابی هەبە بە حال و وەزعی کۆیلە یە ک هێناوە ئەوە: کە کۆمەڵێک خواوەنی کێشە تیگەوتوو ی هەبن. هەریەکیان رایەکی هەبێ و داوا یەکی لەو کۆیلە هەبێ، ئەویان فرمائی پێ بکا بە پێوە بوەستی و ئەویان بلێ نا بچۆ بۆ دروینە... هتد دە ی ئەگەر یەکیک لەم خواوەنانە فرمان بەو کۆیلە فرە خواوەنە بکا کاریک ئەنجام بدا، چی بکا و چۆن بۆی ئەنجام دەدرێ، چۆن ئەم خواوەنەش رازی بکا و ئەوانی تریشی لێ نەرەنجین؟ هەلبەتە ناتوانی هەموو خواوەنەکان رازی بکا. هەر بەو جورەش هاوڵ دانەر: کە چەند خودایە ک دەپەرستی ناتوانی هەموو خوداگان رازی بکا.

هەرورە ها ئموونە ی موسوڵمانی یەکتاپەرستی هێناوە ئەوە بە حال و وەزعی کۆیلە یە ک: کە ملکی یە ک خواوەن بێ، بەشی کەسی تری تیدا نەبێ. ئەگەر خواوەنەکی داوای ئەنجامدانی کاریکی لێ کرد دەتوانی بە رێک و پێکی ئەنجامی بدا و بێ سی و دوو فرمانە کە بەجێ بێنێ. هەر بەو جورە موسوڵمانی

یه کتاپه رست: که جگه له خودا کهسی تر به خودا نازانئ، تهنه هه ولی
 وه دهسته ینانی ره زامه ندیی پهروه ردگار ددهاو دئی پمیه بسته به نه وه وه، له
 هه موو کارو کرده وه یه کی دا مه بهستی ره زامه ندیی خودایه! نایا ئم کابرایه
 بهر چاو رونو سه رکه وتوو ده بی له کاره که ی دا یان سه رلیشتیاوو گومرا بی؟
 بیگومان ناشکرایه: موسولمانی لهو جوړه دل ئارام دامه زراو ده بی و سه ری
 لی ناشیوی، دهی وه کوو چوئن نهو دوو کزیله چوئن یهک نین موشریک و
 یه کتاپه رستیش وه کوو یهک نینو به یهک چاو سهیر ناکرین.

﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾ سوپاس هه رب خودایه له سه ره نه وه
 به به لگه بوږدران و هیچیان به دهسته وه نه ما، همدو سوپاس هه رب خودایه
 له سه ره نه وه: که هیدایه تی ئاده میزاد ددها رب په پرهی کردنی نایینی ئیسلام،
 وه لی زوری زوری نه وانه نهو جوداوازی و حقیقه ته نازانن، دین له تهک
 خودادا شتی تر ده په رستن به ناحق و به بی به لگه هاوه رب خودا داده نین، جا
 با نه وانه نه فام و موشریک بن، به هیچ به لگه و نیشانه یهک واز له به تپه رستی
 خوین نه هینن و بهو په ندو نه زیلانه تینه گهن، رب کوئی ده چن. خو هه تا سه ره
 ئاوا بوینان سه رناچی و پاشگوئی ناخرین. نه وانه پاش مردن زیندو ده کرینه وه
 حیساب و لی کولینه وه یان له گه رب ده کرئی و تۆله ی تاوان و به تپه رستی یان لی
 ده سه ندری. ﴿إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ مَيِّتُونَ﴾ بیگومان پیاله شه رابی مردن هه موو
 کهس ده یچیژی، تۆش نهی موحه مه د ده مری و نه وانیش ده مرن، کهس له
 چنگ مردن رزگاری نابئ، ﴿ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ﴾
 ئیسه و ئاده میزاد هه مووتان لای خودای خوتان روژی قیامت دادگایی
 ده کرین، هه رکه سه به گویره ی کرده وه کانی سزاو پاداش و ده ده گریته وه،

خودا په رستان بهره و به هشت بهرې ده گرین و موشریکه کان راپیچی دوزه خ ده گرین. به رستهی ﴿انک میت...﴾ راگه یاندنی نهویه: که مردن هه موو کهس ده گریتوه، ته نانه پتغه مبه ریش له و یاسا گشتی به به ده ر نیه، رتدانه وهی بیرو بۆچونی هندی له هاوه لانه: که پیتیان و ابوو پتغه مبه ر نامری ته نانه له کاتیکا پتغه مبه ر ﴿...﴾ وه فاتی کرد، هه زه تی عومهر یه کیک له وانه ی پیتیان و ابوو پتغه مبه ر نامری ده یگوت: هه رکه سی بلن: موحه مده مردوه به شمشیر ده یکوژم.

له هه مان کات دا هه لنانی موشریکه کانی قوره ی شیشه به وهی په له بکه ن له نیمان پی هینانی پتغه مبه ر ﴿...﴾ هه لی ماوه ی ژبانن پتغه مبه ر له کیس خو نه ده ن. چونکه مانه وهی له ناویان دا بۆ ماوه یه کهو به رده وام نابن، رسته ی ﴿ثُمَّ إِلَیْكُمْ یَوْمَ الْقِیَامَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ﴾ ناماژه به وه ده کا: که هه رکه سی که له دنیادا کی شه و نیزاعی هه بن رۆژی قیامت هه مان کی شه یان تیده که ویتوه، ته نانه پتغه مبه ریش ده که ویتشه کی شه وه له که له نه ته وه که ی دا به به لگه بۆریان ده دا که په یامی خودای پی راگه یاندون، وه ناگای هیناونه وه له عه زابی خودا ترساندونی، به وپه ری لی هاتوین به وه نه رکی سهرشانی خو ی نه عجام دا وه تو زقالتیک که مته رخنه می نه کردوه. نه ته وه که شی به لگه و ده لیلی بن رۆجی ده هیننه وه. هیچ شتیکیان بۆ له سهر پتغه مبه ر ناچه سپن.

نیمام نه حه د له عوقبه ی کوری عامیره وه ریوایه ت ده کا، ده لئ: پتغه مبه ر ﴿...﴾ (فه رموی: (اول الخصمین جاران) یه که م دوو کی شه کاری رۆژی قیامت جیرانی یه کترن، نه وانه ن له جیهان دا جیرانی یه کترن. هه ر نیمام نه حه د له نه بوسه عیدی خودری به وه ریوایه ت ده کا: ده لئ پتغه مبه ر ﴿...﴾ (فه رموی: (والذي نفسي بیده، انه لیخصم حتی الشاتان فیما انتطحتا)

سویندم بهو که‌سه‌ی گیانی منی^۱ به‌ده‌سته، روژی قیامت هه‌موو که‌س
کی‌شه‌یانه، تنانه‌ت دو به‌رانیش: که له دونیادا شه‌ره‌قوچیان کردوه، ده‌که‌ونه
کی‌شه‌وه له‌سەر چیو بۆچی شه‌ره‌قوچیان کردوه.

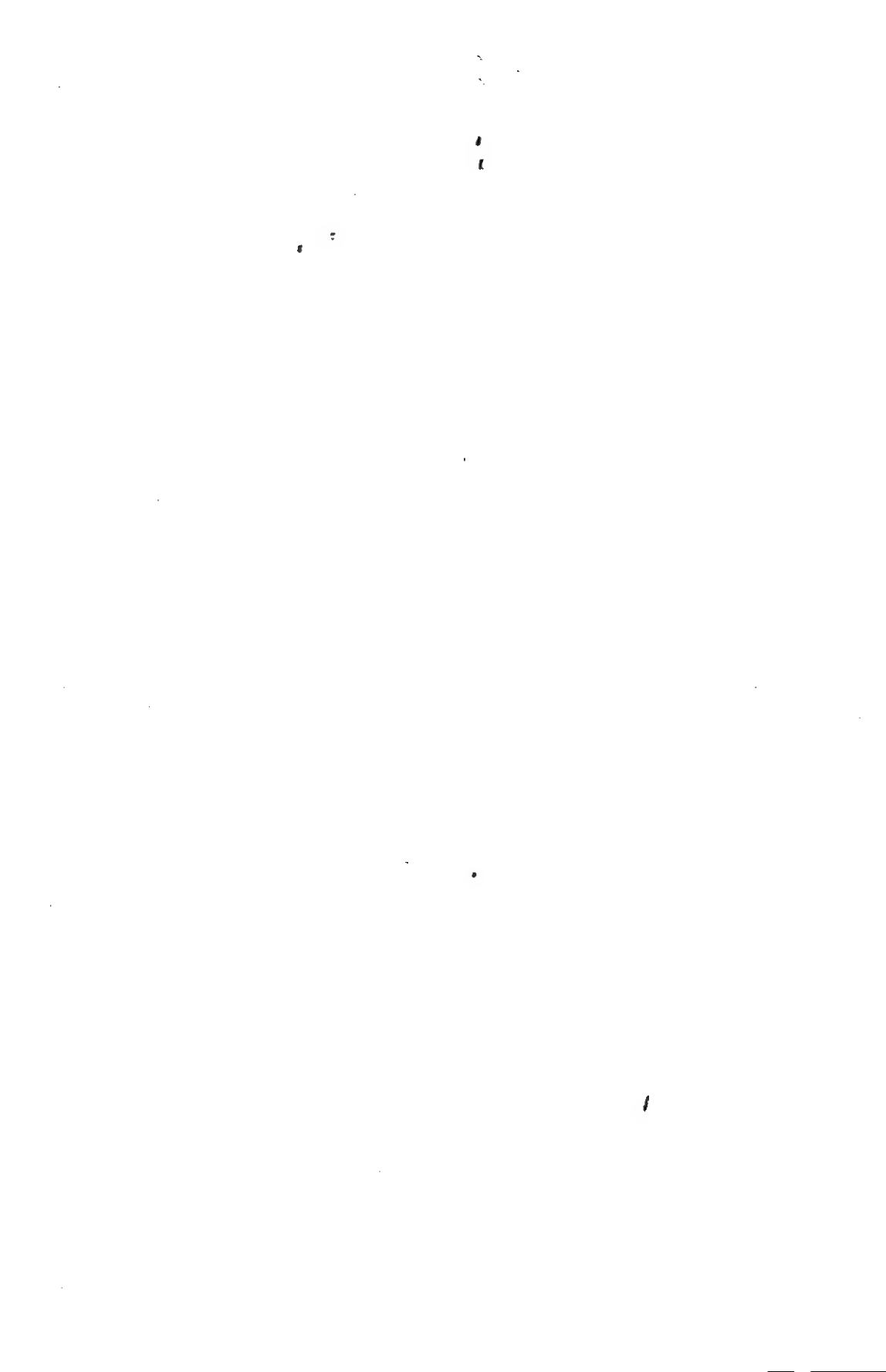
ئه‌بویه‌کری به‌ززار له ئه‌نه‌سی کوپی مالیکه‌وه ریوایه‌ت ده‌کا ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمووی: روژی قیامت فه‌رمانه‌په‌واو کاربه‌ده‌ستی خائینو
سته‌مکار ده‌هیندری، ژێرده‌سته‌و شوینکه‌وتوانی له‌گه‌لی ده‌که‌ونه کی‌شه‌وه‌و
بۆپی ده‌ده‌نو به‌سه‌ری‌دا زال ده‌بن، نه‌جار پیی ده‌گوتری: ده‌بپۆ ملی خۆت
بشکینه‌و که‌لینیکی دۆزه‌خ پپ بکه‌ره‌وه.

ئیمامی بوخاری له ئه‌به‌هوره‌یره‌وه ریوایه‌ت ده‌کا: که پیغه‌مبه‌ر (ﷺ)
فه‌رمووی هه‌ر که‌سیک شتیکی له‌ برای خۆی داگیر کردوه، ده‌ستدریژی کردۆته
سه‌ر مال و ناموسی، با ئه‌مپۆ خۆ له‌و سته‌مه‌ رزگار بکا و مافه‌که‌ی بداته‌وه
پیش نه‌وه‌ی روژیک بی: که دیره‌مه‌و دیناری تیدا نیه، جا نه‌گه‌ر کابرای
ده‌ستدریژی‌کار کرده‌وه‌ی چاکی هه‌بی نه‌وه به ئه‌ندازه‌ی سته‌مه‌که‌ی لی
هه‌لده‌گیرئ و ده‌خریته سه‌ر چاکی سته‌م لی‌کراو، خۆ نه‌گه‌ر چاکی نه‌بوو،
نه‌وه له خراپه‌ی سته‌م لی‌کراو هه‌لده‌گیرئ و ده‌خریته سه‌ر سته‌مکار.

ئیمامی موسلیم له ئه‌به‌هوره‌یره‌وه ریوایه‌ت ده‌کا و ده‌لی: پیغه‌مبه‌ر
(ﷺ) فه‌رمووی: (أتدرون من المفلس؟) ده‌زانن موفلیس کئی‌ه؟ هاوه‌لان
عه‌ریزان کرد وتیان: موفلیس له‌ناو ئیمه‌دا به‌ که‌سیک ده‌گوتری: پاره‌و
شت و مه‌کی نه‌بی، پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمووی: (ان المفلس من یأتي يوم القيامة
بصلاة وزكاة وصيام) موفلیس نه‌و که‌سه‌یه روژی قیامت دیته پی‌شه‌وه نویژی
کردوه، زه‌کاتی داوه، روژی گرتوه، به‌لام له هه‌مان کاتدا جوینی به‌ فلان

داوه، بوختانی به نهو کردوه، خوینی نه‌می رشتوه، له نه‌وه‌ی داوه.... له چاکه‌ی نه‌م کابرایه ده‌دری به نه‌وو به نه‌م، جا نه‌گه‌ر چاکه‌کانی به‌شی نه‌وه‌ی نه‌کرد قه‌ره‌بووی خراپه‌کاریه‌کانی بکاته‌وه‌و خاوه‌ن مافه‌کان به مافی خۆیان بگهن، نه‌وه له خراپه‌ی نه‌وان هه‌لده‌گیرئو ده‌خریته سه‌ر خراپه‌ی نه‌وو نه‌جار توپ ده‌دریته ناو دۆزه‌خه‌وه.

به یارمه‌تی خودا رۆژی ۳۱/۷/۲۰۰۱ له پاکنووسی جزمی (۲۲) بومه‌وه. خودایه توفیقم بده‌ی بۆ ته‌واو کردنی باقی جزمه‌کانی تریش.

پیرستی سەر باسه‌کان

٣	ئاكام و سەرنجامی بە درۆ خەرمەوی پیغمبەران
٦	چەند بەلگەیەك لەسەر بە توانایی خودا دەربارەی زیندوکردنەوە
١٧	هەلۆیستی کافرەکان لە تەقواو خودا پەرستی
٢٠	موشریکەکان برۆایان بە هاتنی رۆژی قیامەت نیە
٢٥	پاداشتی چاکەکاران
٢٦	پاداشتی تاوانباران
٣١	پیغمبەر شاعیر نیە ، خودا تاك و تەنهاو بێ هاوێلە
٣٨	بەلگە لەسەر رابوونی قیامەت و چەسپاندنی زیندو بونەوه
٤٦	سوپەتی (الصافات)
٥٠	رازاندنەوهی ئاسمان بە ئەستێرەکان
٥٣	سەلماندنی زیندو بونەوهو حەشر و نەشر
٥٧	حال و ھەزعی موشریکەکان لە قیامەتدا کێشکردنیان بۆ حیساب و لیکۆلینەوه
٦٣	پاداشتی موسولمانان و سزای کافرەکان
٦٨	سزای ستەمکاران و جۆرەکانی عەزاب لە دۆزەخدا
٧٢	چیرۆکی ھەزرەتی نوح (علیہ السلام)
٧٥	چیرۆکی ھەزرەتی ئیبراھیم (علیہ السلام)
٨٣	چیرۆکی ھەولدان بۆ سەربڕینی ئیسماعیل
٩٢	چیرۆکی ھەزرەتی موسا و ھارون (علیہ السلام)
٩٤	چیرۆکی ھەزرەتی ئیلیاس (علیہ السلام)
٩٧	چیرۆکی ھەزرەتی لوط (علیہ السلام)
٩٨	چیرۆکی ھەزرەتی یونس (علیہ السلام)
١٠٣	پوچەلکردنەوهی بیروباوەری موشریکەکان
١١١	یارمەتیدانی خودا بۆ سەربازانی
١١٧	سوپەتی (ص)
١١٩	مونا قەشەکردنی موشریکەکان دەربارەی بیروبوچونیان
١٢٦	ھەر شە لیکردن و ترساندنی قورەیشیەکان بە حال و بەسەرھاتی گەل و نەتەوێکانی : کە پیغمبەرانیان بە درۆ خستووەتەو
١٣٠	چیرۆکی ھەزرەتی داود (علیہ السلام)

پیرستی سەر باسه‌کان

١٤١	سه‌ماندنی هاتنی قیامت و هه‌بونی پاداش و سزای شیکردنه‌وه‌ی پیروزی قورئان
١٤٥	چیرۆکی هه‌زه‌تی سوله‌یمان (علیه السلام)
١٥١	چیرۆکی هه‌زه‌تی ئه‌ییوب (علیه السلام)
١٥٥	چیرۆکی هه‌زه‌تی ئیبراهیم و نه‌وه‌کانی (علیه السلام)
١٥٨	سزای مله‌وپرانی بوغراو به‌دبه‌خت
١٦٢	برێ به‌لگه‌ له‌سه‌ر راستی په‌یامی پیغه‌مبه‌ری ئیسلام
١٦٥	چیرۆکی هه‌زه‌تی ئاده‌م (علیه السلام)
١٦٩	ره‌وشتی بانگ‌خوازانێ ریبازی خودا و موعجیزه‌ی قورئان
١٧١	سوره‌تی (الزمر)
١٧٤	سه‌رچاوه‌ی قورئان له‌ خوداوه‌یه و دلسۆزانه‌ خودا په‌رستی بکه‌ن
١٧٧	هه‌ندێ به‌لگه‌ له‌ سه‌ر تاك و ته‌نهایی خودا به‌ توانایی و بێ ئاتاجی
١٨٣	كافرو بێ به‌روایان بێ بارن، موسولمانان یه‌ك هه‌لوستن
١٨٦	ئامۆژگاری بۆ موسولمانان و هه‌ره‌شه‌ له‌ بته‌پرستان
١٩٣	حال و وه‌زعی دنیا
١٩٥	خودا هیدایه‌تی به‌نده‌کانی دهدا بۆ ئیسلام
٢٠١	قورئان به‌ زوبانی عه‌ره‌بی نازل بووه‌و خودا په‌ندو ئامۆژگاری تیدا هیئانه‌وه